

Turku ja Tampere kilpasilla

Väestönmuutokset, muutot, työpaikat

Helena Kaskinoro

Siirtolaisuustutkimuksia A 31

Helena Kaskinoro

Turku ja Tampere kilpasilla

Väestönmuutokset, muutot, työpaikat

Siirtolaisuusinstituutti
Turku 2009

Siirtolaisuusinstituutti
Eerikinkatu 34, 20100 Turku
<http://www.migrationinstitute.fi>

Kirjan taitto: Kirsi Sainio
Kannen kuvat: Helena Kaskinoro

ISBN 978-951-9266-95-4
ISSN 0356-9659

Newprint Oy, Raisio 2009

Esipuhe

Turku ja Tampere kilpasilla -hanke sai alkunsa vuoden 2008 alussa pidetyssä Siirtolaisuusinstituutin hallituksen puheenjohtajan Pertti Paasion ja varapuheenjohtajan, Varsinais-Suomen maakuntajohtajan Juho Savon sekä Siirtolaisuusinstituutin johtajan Olavi Koivukankaan strategiapalaverissa.

Kun instituutin asiat oli käsitelty, Juho Savo heilutti kädessään selvitystä ”Miten Varsinais-Suomi makaa”, ja ihmetteli Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen eroja väestö- ja työpaikkakehityksessä. Sitteen aloimme kolmisin pohtia syitä eroihin, ja mielestämme löysimmekin niitä useita. Jossakin vaiheessa sanoin, että asia kyllä vaatisi tarkempaa tutkimista. Näin idea hankkeesta lähti liikkeelle ja sitä alettiin toteuttaa ripeästi.

Tutkimus sovittiin toteutettavaksi Siirtolaisuusinstituutissa, josta löytyikin aiheesta kiinnostunut ja pätevä tutkija Helena Kaskinoro alta aikayksikön. Hankesuunnitelma oli valmiina muutaman viikon päästä, ja rahoitusta päästiin hakemaan. Varsinais-Suomen liitto myönsi hankkeelle maakunnan kehittämisrahaa. Lisäksi hanketta rahoittivat Turun kaupunki, Turun Seudun Kehittämiskeskus ja Varsinais-Suomen liitto. Hanke käynnistyi heinäkuun 2008 alussa.

Haluankin lausua lämpimät kiitokseni hankkeen rahoittajille, Varsinais-Suomen liitolle, Turun kaupungille ja Turun Seudun Kehittämiskeskukselle. Kiitän myös hankkeen ohjausryhmään kuuluneita henkilöitä avusta ja tuesta hankkeen toteuttamisessa: Mervi Kylmälä, Varsinais-Suomen liitto, Jarkko Heinonen, Turun kauppakamari, Kimmo Lemmetyinen, Turun kaupunki, Jouni Martinen, Varsinais-Suomen TE-keskus sekä Maarit Tontti, Turun Seudun Kehittämiskeskus.

Erityiskiitokset osoitan Siirtolaisuusinstituutin tutkija Helena Kaskinorolle hyvin suoritetusta työstä. Tämän projektin jälkeen hän jää äitiyslomalle lisäämään Turun väkilukua. Lisäksi kiitokset ansaitsee Siirtolaisuusinstituutin tutkija Linda Ruikka, jonka osuus ja apu olivat olennaisia hankkeen nopeassa toteuttamisessa. Kiitokset myös instituutin kirjastonhoitaja Kirsi Sainiolle, joka toteutti raportin ulkoasun tiukan aikataulun puitteissa, sekä laitoksen muille työntekijöille ja harjoittelijoille, joiden kanssa usein kahvipöydässä käydyt keskustelut ihmisten muuttamisesta avasivat uusia näkökulmia aiheeseen. Kiitos myös kaikille hanketta varten haastatetuille ja kyselyyn vastanneille henkilöille sekä muille hankkeen toteutuksessa mukana olleille.

Tutkimuksen lopputuotoksena on tämä raportti, joka sisältää mielenkiintoisia tuloksia, ja toivonkin, että niitä voidaan käyttää hyväksi rakennuspuina sekä Turun että Tampereen seutujen kehittämisessä.

Turussa 7. päivänä toukokuuta 2009

Olavi Koivukangas
Siirtolaisuusinstituutin johtaja

Tiivistelmä

Turku ja Tampere kilpasilla -hankkeen loppuraportin tarkoituksena on selvittää etenkin Turun ja Tampereen seutukuntien kehityseroja sekä niiden syitä ja sitä, miten Turun seutu pääsisi mukaan samanlaiseen kehitykseen kuin Tampereen seudulla on tällä hetkellä käynnissä. Turun seudun väestönkasvu on ennen ollut samalla tasolla Tampereen seudun kanssa mutta jäänyt siitä jälkeen etenkin 2000-luvun aikana. Sama eroava kehitys on havaittavissa myös maakuntatasolla. Selvityksessä tarkastellaan aihetta väestönmuutosten, etenkin muuttoliikkeen, ja työpaikkakehityksen kautta. Aineistona käytetään postikyselyä, puhelinhaastatteluja ja valmiita tilastoaineistoja, joiden perusteella kuvaillaan havaittuja kehityseroja sekä etsitään niihin syitä ja ratkaisuja etenkin seuduille muutaneiden sekä asiantuntijoiden mielipiteiden pohjalta. Tampereen seudun valtakunnallinen maine, sijainti ja liikenneyhteydet koetaan paremmaksi kuin Turun seudun. Tampereen seutu tunnetaan kehittyvänä, uudistumiskykyisenä ja vetovoimaisena alueena, jossa asuu helposti lähestyttäviä ihmisiä, kun taas Turun seutu nähdään ennemminkin jälkeenjääneenä ja sisäänpäin kääntyneenä alueena. Uusia asukkaita houkutelakseen ja vanhojen asukkaiden pitämiseksi alueella Turun seudulle täytyisi syntyä uusia työpaikkoja sekä täytyisi saada aikaan todellisia näyttöjä siitä, että alue kehittyä ja että sitä kehitetään määrätietoisesti ja perustellusti yhteisen edun nimissä. Uusia työpaikkoja synnyttäviä yrityksiä alueelle houkuttelisi sama seudun ennakkoluuloton kehittäminen ja yritysten tarvitsemien toimintaympäristöjen tarjonta sekä niiden muiden tarpeiden tyydytys.

Hanke on toteutettu Siirtolaisuusinstituutissa 1.7.2008–31.6.2009 pääosin Varsinais-Suomen liiton myöntämän maakunnan kehittämisrahan turvin. Sen lisäksi hanke on saanut rahoitusta Turun kaupungilta ja Turun Seudun Kehittämiskeskukselta sekä Varsinais-Suomen liitolta.

Avainsanat: väestönmuutokset, maassamuutto, työpaikat, aluekehitys, Turun seutukunta, Tampereen seutukunta.

Sisällysluettelo

Esipuhe.....	3
Tiivistelmä	4
Sisällysluettelo	5
1. Johdanto	10
2. Yhteenveto	12
Keskeiset tulokset.....	12
Toimenpide-ehdotukset.....	17
3. Aineisto ja menetelmät.....	20
Tutkimusalueet	20
Aineisto	21
Kysely.....	21
Haastattelut.....	22
Muiden selvitysten ja tutkimusten yhteenveto sekä valmiit tilastotiedot.....	22
Menetelmät.....	22
Kysely.....	22
Haastattelut.....	23
4. Alueiden kehitys.....	25
Aluekehityksen suuntaukset.....	25
Muuttoliike on monimutkainen ilmiö	26
Muuttoliikkeen suuntaukset	26
Muuton (taloudelliset) vaikutukset yhteiskuntaan	27
Muuton syyt: arvovalintoja ja alueen mahdollisuuksia	28
Laskusuhdanteen ja työttömyyden vaikutukset muuttoihin	29
Pendelöijät ovat haluttuja muuttajia	29
Muuttoliikkeen tulevaisuus	30
Alueen kilpailukyky ja vetovoima aluekehityksen peruspilareita	30
Yritysten sijoittuminen ei ole arpapeliä	32
Sijoittumiseen vaikuttavia tekijöitä.....	32
Tutkimusalueille sijoittuminen ja tyytyväisyys.....	33
Elinkeinoelämä: elinkeinopolitiikan ja -ilmaston mittareja	34
Tulevaisuuden ennakointi on vaikeata	35
Imago ja maine vetovoimatekijöinä	36
Maineen muodostuminen ja sen valta	36
Maine- ja imago tutkimukset – ristiriitaisiako?.....	36
5. Seutukuntiin muuttaneiden kokemukset.....	39
Keitä kyselyyn vastanneet ovat?	39
Ystävien kokemukset ennakkotietojen yleisin lähde	42
Muuttosyyt: mielikuvista todellisiin mahdollisuuksiin.....	42
Poismuuttoakin harkitaan	44
Muuton harkitseminen ja toteutus eri asioita	44
Opiskelijoiden poismuuttohalukkuus pienempää Turun kuin Tampereen seudulla.....	45
Tampereen seudun arvosanat paremmat	46
Imagoissa eroja.....	46
Muuton mieluisuus mitattavana	46

Asuinkunta arvioitavana.....	47
Asuinmaakunnassa työpaikkoja saatavilla.....	47
Paluumuuttajat potentiaalisia tulomuuttajia.....	48
Tampereen seudulla tyytyväisempiä muuttajia.....	48
Parannettavaa samoissa asioissa.....	49
Seutukunnan vahvuudet: lupsakkaat ihmiset ja kehitys vai historiallinen perintö?.....	50
Seutukunnan heikkoudet: seudun kasvusta vai maineesta johtuvat ongelmat?.....	51
Maakunnan vahvuudet ja heikkoudet: sijainnin ja yhteyksien eri puolet.....	52
Satakunnasta ja Kanta-Hämeestä muuttaneiden mielipiteet.....	55
6. Väestömuutosten ja työpaikkakehityksen erot.....	57
Asukasluku: Pirkanmaa menestyy, Varsinais-Suomi jää jalkoihin.....	57
Väestön ikä- ja sukupuolirakenne – onko aihetta huoleen?.....	59
Maan sisäinen muutto vaikuttaa eniten väestömuutokseen.....	60
Luonnollinen väestömuutos vielä positiivisella puolella.....	60
Siirtolaisuuden merkitys suurempi Turun seudulla.....	61
Kuntien välisellä nettomuutolla suurin merkitys.....	61
Maan sisäisen muuton suuntauksia.....	61
Muuttotappiota vai voittoa?.....	62
Tulo- ja lähtömuuton rakenteessa eroja.....	63
Lähimuutot yleisimpiä.....	66
Työllisyys ja työttömyys Varsinais-Suomen vahvuus.....	66
Työllisyys- ja työttömyysluvut eivät ole kehityksen este.....	66
Työllisten toimialarakenne samankaltainen.....	67
Työttömien ikä- ja sukupuolirakenne kiinnostuksen kohteena.....	67
Korkeasti koulutettujen työttömyys suurempaa Pirkanmaalla.....	68
Työpaikkakehityksen erot Pirkanmaan vahvuus.....	68
Työpaikkojen määrän muutokset osoituksena kehityksestä.....	68
Työpaikat ja toimialat: teollisuuden osuus Pirkanmaalla suurempi.....	69
Yritykset ja toimialat.....	69
Pirkanmaa kirii Varsinais-Suomea kiinni yritysten liikevaihdossa.....	69
Toimipaikkojen ja henkilöstön määrien suhde.....	70
Aloittaneet ja lopettaneet yritykset – yrittäjyyden mittariko?.....	71
Löytyykö korkeakoulutetuille työpaikkoja opiskelupaikkakunnalta?.....	71
7. Asiantuntijoiden ja yritysten edustajien mielipiteitä.....	75
Vahvuuksien ja heikkouksien tunnistaminen.....	76
Vahvuuksia löytyy.....	76
Heikkoudet vai hyödyntämättömät mahdollisuudet?.....	78
Tulevaisuudessa erot kasvavat.....	80
Kilpailukykytekijät muistuttavat toisiaan.....	81
Turun seudun kilpailukyky.....	81
Tampereen seudun kilpailukyky.....	81
Yhteistyöstä menestystä.....	82
Ei kasvua ilman korkeakouluja.....	83
Onko maineella merkitystä?.....	84
Työpaikkojen luominen potentiaalisille asukkaille.....	85
Toimenpide-ehdotuksia ja kehitysvihjeitä Turun seudulle.....	86
Lähteet.....	91

Kirjallisuus.....	91
Muut lähteet	92

Kuvaluettelo

Kuva 1. Tutkimusalueet ja niiden sijainti	20
Kuva 2. Muuton vaikutusten ajallinen realisoituminen, t=muuttohetki.	28

Taulukkoluetelo

Taulukko 1. Kyselyyn vastanneiden taustatiedot.....	40
Taulukko 2. Yhteenvedo kyselyn tuloksista.	54
Taulukko 3. Kuntien välinen tulo-, lähtö- ja nettomuutto keskimäärin v. 2005–2007..	64
Taulukko 4. Liikevaihdon tunnuslukuja	70
Taulukko 5. Turun seudun kehitettävät asiat ja toimenpide-ehdotukset.....	89
Taulukko 6. Turun ja Tampereen seutujen vahvuudet ja heikkoudet haastattelujen perusteella	90

Liiteluettelo

Liite 1. Kyselyyn liittyvät kuvat

Kuva 1. Turun seutukunnan (summa) muuttosyyt.....	93
Kuva 2. Tampereen seutukunnan (summa) muuttosyyt.....	93
Kuva 3. Muuttosyyt, Turun seutukunta.....	94
Kuva 4. Muuttosyyt, Tampereen seutukunta	95
Kuva 5. Muut muuttoon vaikuttaneet asiat seutukunnittain	96
Kuva 6. Poismuuton harkitseminen viimeisen vuoden aikana seutukunnittain.....	96
Kuva 7. Arvioitu asuinpaikka 10 vuoden kuluttua seutukunnittain	97
Kuva 8. Opiskelijoiden haluttu asuinpaikka opintojen päätyttyä seutukunnittain	97
Kuva 9. Tuloalueen imagoarvosana seutukunnittain	98
Kuva 10. Valmius muuttaa työn perässä seutukunnittain	98
Kuva 11. Tyytyväisyys asuinpaikkakunnan eri tekijöihin (summa), Turun seutukunta	99
Kuva 12. Tyytyväisyys asuinpaikkakunnan eri tekijöihin (summa), Tampereen seutukunta	99
Kuva 13. Tyytyväisyys asuinpaikkakunnan eri tekijöihin, Turun seutukunta	100
Kuva 14. Tyytyväisyys asuinpaikkakunnan eri tekijöihin, Tampereen seutukunta	101

Liite 2. Asukasluku

Kuva 15. Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan väkiluvun kehitys sekä muutos-% ed. vuodesta.....	102
Kuva 16. Turun ja Tampereen seutukuntien väkiluvun kehitys sekä muutos-% ed. vuodesta ...	102
Kuva 17. Turun ja Tampereen kaupunkien väkiluvun kehitys sekä muutos-% ed. vuodesta.....	103
Kuva 18. Tampereen seutukunnan kuntien (pl. Tampere) väkiluvun kehitys	103
Kuva 19. Turun seutukunnan kuntien (pl. Turku) väkiluvun kehitys	104

Liite 3. Väestörakenne ja väestönmuutos

Kuva 20. Varsinais-Suomen väestörakenne iän ja sukupuolen mukaan v. 2007	105
Kuva 21. Pirkanmaan väestörakenne iän ja sukupuolen mukaan v. 2007	105
Taulukko 1. Varsinais-Suomen, Turun seutukunnan ja Turun seutukunnan kuntien	

taloudellinen huoltosuhte sekä vanhushuoltosuhte v. 2007.....	106
Taulukko 2. Pirkanmaan, Tampereen seutukunnan ja Tampereen seutukunnan kuntien taloudellinen huoltosuhte sekä vanhushuoltosuhte v. 2007.....	106
Kuva 22. Nettosiirtolaisuuden, kuntien välisen nettomuuton ja luonnollisen väestönlisäyksen osuudet väestönmuutoksista maakunnittain (V=Varsinais-Suomi, P= Pirkanmaa).....	107
Kuva 23. Nettosiirtolaisuuden, kuntien välisen nettomuuton ja luonnollisen väestönlisäyksen osuudet väestönmuutoksista seutukunnittain	107
Kuva 24. Nettosiirtolaisuuden, kuntien välisen nettomuuton ja luonnollisen väestönlisäyksen osuudet väestönmuutoksista kaupungeittain.....	108
Kuva 25. Väestönmuutos ja siihen vaikuttavat tekijät Varsinais-Suomen seutukunnissa v. 2007	108
Kuva 26. Väestönmuutos ja siihen vaikuttavat tekijät Pirkanmaan seutukunnissa v. 2007.....	109

Liite 4. Muuttoliike

Kuva 27. Muuttotase (‰) v. 1987–2007 maakunnittain, seutukunnittain ja kaupungeittain	110
Kuva 28. Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan kuntien välinen nettomuutto iän mukaan keskimäärin v. 2005–2007	110
Kuva 29. Turun ja Tampereen seutukuntien kuntien välinen nettomuutto iän ja sukupuolen mukaan keskimäärin v. 2005–2007	111
Kuva 30. Kuntien välisen nettomuuton maantieteelliset jakaumat Varsinais-Suomessa ja Pirkanmaalla keskimäärin v. 2005–2007	111
Kuva 31. Nettomuuton rakenne (% alueen väestöstä) pääasiallisen toiminnan mukaan v. 2005	112
Kuva 32. Nettomuuton rakenne (% alueen väestöstä) tulotason mukaan v. 2005	112
Kuva 33. Nettomuuton rakenne (% alueen väestöstä) koulutustason mukaan v. 2005	113
Kuva 34. Turun ja Tampereen seutukuntien tulomuuton rakenne iän ja sukupuolen mukaan keskimäärin v. 2005–2007	113
Kuva 35. Tulomuuton rakenne (% tulomuutoista) pääasiallisen toiminnan mukaan v. 2005	114
Kuva 36. Tulomuuton rakenne (% tulomuutoista) tulotason mukaan v. 2005	114
Kuva 37. Tulomuuton rakenne (% tulomuutoista) koulutustason mukaan v. 2005	115
Kuva 38. Lähtömuuton rakenne (% tulomuutoista) pääasiallisen toiminnan mukaan v. 2005	115
Kuva 39. Lähtömuuton rakenne (% tulomuutoista) tulotason mukaan v. 2005	116
Kuva 40. Lähtömuuton rakenne (% tulomuutoista) koulutustason mukaan v. 2005	116
Taulukko 3. Muuttojen jakautuminen (% muutoista) Varsinais-Suomessa 2005–2007	117
Taulukko 4. Muuttojen jakautuminen (% muutoista) Pirkanmaalla 2005–2007	117
Taulukko 5. Muuttovilkkaus (%) Varsinais-Suomessa 2005–2007	118
Taulukko 6. Muuttovilkkaus (%) Pirkanmaalla 2005–2007	118
Taulukko 7. Muuttojen jakautuminen alueen sisäisiin ja alueen ulkopuolisiin muuttoihin lukumäärältään ja suhteessa väestöön (%) v. 2007 Turun seutukunnassa	119
Taulukko 8. Muuttojen jakautuminen alueen sisäisiin ja alueen ulkopuolisiin muuttoihin lukumäärältään ja suhteessa väestöön (%) v. 2007 Tampereen seutukunnassa	119

Liite 5. Työllisyys, työttömyys, työpaikat

Kuva 41. Turun seutukunnan kuntien työttömyysaste sekä työttömien ja pitkäaikais-työttömien määrät keskimäärin v. 2008	120
Kuva 42. Tampereen seutukunnan kuntien työttömyysaste sekä työttömien ja pitkäaikais-työttömien määrät keskimäärin v. 2008	120
Kuva 43. Työttömien ja pitkäaikaistyöttömien määrän kehitys 1991–2008 Turun ja Tampereen seutukunnissa	121

Kuva 44. Varsinais-Suomen työllisten toimialarakenne v. 2006	121
Kuva 45. Pirkanmaan työllisten toimialarakenne v. 2006	122
Kuva 46. Turun seutukunnan työllisten toimialarakenne v. 2006	122
Kuva 47. Tampereen seutukunnan työllisten toimialarakenne v. 2006	123
Kuva 48. Turun kaupungin työllisten toimialarakenne v. 2006	123
Kuva 49. Tampereen kaupungin työllisten toimialarakenne v. 2006	124
Kuva 50. Tutkimusalueiden kuntien ja alueiden työpaikkojen määrän muutos-% 2000–2005....	124
Taulukko 9. Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan työpaikkojen määrät toimialoittain 2003 ja 2006, muutos 2003–2006 ja rakenne 2006	125
Taulukko 10. Turun ja Tampereen seutukuntien työpaikkojen määrät toimialoittain 2003 ja 2006, muutos 2003–2006 ja rakenne 2006	126
Taulukko 11. Turun ja Tampereen kaupunkien työpaikkojen määrät toimialoittain 2003 ja 2006, muutos 2003–2006 ja rakenne 2006	127

Liite 6. Yritykset ja toimialat

Kuva 51. Varsinais-Suomen yritysten liikevaihdon toimialarakenne v. 2007	128
Kuva 52. Pirkanmaan yritysten liikevaihdon toimialarakenne v. 2007	128
Kuva 53. Varsinais-Suomen yritysten liikevaihto toimialoittain v. 2003–2007	129
Kuva 54. Pirkanmaan yritysten liikevaihto toimialoittain v. 2003–2007	129
Kuva 55. Työpaikkojen määrä toimialoittain maakunnittain v. 2006	130
Kuva 56. Henkilöstön määrä toimialoittain maakunnittain v. 2006	130

Liite 7. Korkeakouluista valmistuneiden sijoittuminen työelämään

Taulukko 12. Turun ja Tampereen tiedekorkeakouluista vuosina 2000–2004 valmistuneiden sijoittuminen eri maakuntiin vuonna 2004 sekä tohtorintutkinnon ja ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneiden sijoittuminen	131
Taulukko 13. Turun yliopistoista valmistuneet maakunnittain, tiedekunnittain ja koulutus- aloittain työpaikkojen sijainnin mukaan viiden vuoden kuluttua valmistumisesta	131
Taulukko 14. Tampereen yliopistoista valmistuneet maakunnittain, tiedekunnittain ja koulutus- aloittain työpaikkojen sijainnin mukaan viiden vuoden kuluttua valmistumisesta	132
Taulukko 15. Vuosina 1990–1994 ja 2000–2004 Turun ja Tampereen tiedekorkeakouluista valmistuneiden opiskeluseutukunnassaan asuvien osuus vuonna 2004	132

Liite 8. Kyselylomake	133
------------------------------------	-----

Liite 9. Tehdyt haastattelut	135
---	-----

Liite 10. Haastattelurunko	136
---	-----

1. Johdanto

Varsinais-Suomen väkiluvun kasvu on vähentymässä, kun taas Pirkanmaan väkiluvun kasvu on joka vuosi suurempaa. Aikaisemmin voimasuhteet ovat olleet tasaiset tai Varsinais-Suomi on ollut kehityksessä jopa edellä. Selvä käänne Pirkanmaan hyväksi on tapahtunut vasta 2000-luvulla. Vielä vuonna 1999 maakuntien väkiluvun kasvu oli samansuuruista, mutta 2000-luvulla Pirkanmaan väkiluvun kehitys on kirinyt selvästi Varsinais-Suomen väestökehityksen ohi. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan sama kehityssuunta jatkuu tulevaisuudessa, ja näin maakuntien väkilukujen ero kasvaa entisestään. Vuonna 2006 Pirkanmaalla asui noin 14 000 asukasta enemmän kuin Varsinais-Suomessa, kun ennusteiden mukaan vuonna 2040 ero olisi noin 58 000 asukasta. Samansuuntainen ero on nähtävissä Tampereen ja Turun seutukuntien sekä kaupunkien välillä.

Tampereen ja Turun seutujen väestömuutoksen kehitys on alkanut kulkea eri suuntiin 1980-luvulla, mutta suurin ero seutujen väestömuutoksissa on tapahtunut vasta 2000-luvun aikana, jolloin Turun seudun väestönkasvu on ollut kolmasosa Tampereen seudun väestönkasvusta. Turun ja Tampereen kaupunkeja keskenään verrattaessa Tampereen väestömuutos on ollut suurempi jo monina vuosina.

Väestökehityksen ohella Varsinais-Suomen työpaikkakehitys eroaa Pirkanmaan kehityksestä. Työpaikka- ja väestökehitys ovatkin yhteydessä toisiinsa, koska työ on yleisin muuton motiivi ja koska muuttoliike vaikuttaa nykyään eniten alueiden väestökehitykseen. Myös työpaikkakehityksen kohdalla maakuntien, seutukuntien ja kaupunkien voimasuhteet ovat olleet aikaisemmin tasaisemmat. Vielä 1980-luvulla työpaikkoja oli kaikilla aluetasoilla tarkasteltaessa enemmän Varsinais-Suomen alueella kuin Pirkanmaan alueella. 1980-luvun loppupuolella Tampereen työpaikkojen määrä ylitti Turun työpaikkojen määrän. Sama ilmiö on tapahtunut Tampereen ja Turun seutukuntien kohdalla 1990-luvun puolivälissä sekä Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen maakuntien kohdalla vasta 2000-luvun alussa. Nykyään Pirkanmaalla, Tampereen seudulla ja Tampereella työpaikkoja syntyy enemmän kuin Varsinais-Suomessa, Turun seudulla tai Turussa. Ero tulee esille etenkin verrattaessa Turun seudun työpaikkoja Tampereen seudun työpaikkoihin sekä verrattaessa Turun ja Tampereen kaupunkeja keskenään.

Hankkeen Turku ja Tampere kilpasilla tarkoituksena on selvittää tekijöitä, jotka ovat Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan sekä erityisesti Turun ja Tampereen seutujen kehityserojen taustalla sekä saada Turun seudulla toimivia päättäjiä keskustelemaan alueen vetovoimasta sekä sen esteistä ja mahdollisuuksista. Erojen kuvailun lisäksi selvityksessä etsitään tietoa maakuntien sekä seutukuntien vahvuuksista ja heikkouksista sekä vetovoimasta ja näihin vaikuttavista asioista. Erityisenä kiinnostuksen kohteena on Turun seudun kehitys.

Maakuntien keskuskaupungit, Turku ja Tampere, ovat ympäröivine seutukuntineen maakuntiansa kehityksessä avainasemassa, koska alueille on keskittynyt paljon väestöä ja liiketoimintaa. Turun seutukunnassa asuu 66 % Varsinais-Suomen väestöstä ja Tampereen seutukunnassa 70 % Pirkanmaan väestöstä. Turun kaupungissa asuu puolestaan 57 % Turun seutukunnan väestöstä ja Tampereen kaupungissa 62 % Tampereen seutukunnan väestöstä. Selvityksessä keskitytään Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan kehityserojen selittämiseen niiden keskusseutukuntien sekä keskuskaupunkien ominaisuuksien ja kehityksen perusteella. Hankkeen tulokset antavat ajankohtaista tietoa siitä, mitkä asiat maakunnassa ja Turun seudulla vaativat erityistä kehittämistä sekä minkälaisissa asioissa on onnistuttu ja epäonnistuttu.

Raportti koostuu johdannon sekä aineisto ja menetelmät -luvun lisäksi neljästä tulosta käsittelevästä luvusta sekä raportin alkuun sijoitetusta tulosten yhteenvedosta, joka sopii kiireisten henkilöiden luettavaksi. Jokaisen luvun alussa on esitettyä kyseisen luvun keskeisimmät tulokset. Liiteosassa on esitettyä aiheeseen liittyviä kuvaajia ja taulukoita, joihin viitataan tekstiosassa. Selvityksen aineistona on käytetty valmiita tilastoaineistoja, seuduille muuttaneille lähetettyä postikyselyä sekä asiantuntijoiden ja yritysten edustajien haastatteluja.

Varsinais-Suomen ja Turun seutukunnan vetovoima on vähenemässä, mutta alueiden väestönkasvun ja työpaikkakehityksen muutokset sekä erot Pirkanmaahan verrattuna ovat havaittavissa vasta 2000-luvulla. Turun seudulla on positiivinen kehityskuva, mutta kasvuluvut eivät ole olleet muiden vahvojen yliopistoseutujen luokkaa.¹ Ilmiö on tuore, joten selvitys aiheesta on juuri nyt ajankohtainen, jotta saamme selville tämän eron syyt ja pystymme puuttumaan maakunnan kehitykseen oikealla tavalla.

¹ Kaupunkiverkko ja kaupunkiseudut 2006: 104.

2. Yhteenveto

- Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan väestö- ja työpaikkakehitys on pitkään ollut samalla tasolla, mutta 2000-luvun aikana Varsinais-Suomen kehitys on jäänyt jälkeen Pirkanmaan kehityksestä. Sama kehitysero on havaittavissa Turun ja Tampereen seutukuntienkin kohdalla. Myös yritystoiminnan liikevaihdossa Pirkanmaa on kirinyt Varsinais-Suomen kiinni.
- Turun seudun vahvuuksia Tampereen seutuun verrattuna ovat seudun luontainen kansainvälisyys ja kaksikielisyys, meri ja saaristo, historia sekä satama ja nopeat liikenneyhteydet
- Turun seudun heikkouksia Tampereen seutuun verrattuna ovat eri toimijoiden yhteistyön toimimattomuus, edunvalvonnan riittämättömyys, sijainti Suomen reunalla, suurten yritysten ja teknisen yliopiston puute, seudun ja keskuskaupungin maine ja ilmapiiri, työmahdollisuuksien puute sekä yhteydet muualle
- Turun seudulla pitäisi saada aikaan todellisia näyttöjä eteenpäin menemisestä ja kehitystahdosta sekä seudun vahvuudet on tuotava rohkeasti esille. Seutua tulee viedä eteenpäin määrätietoisilla ja perustelluilla päätöksillä, joilla ajetaan seudun yhteistä etua ja jotka ottavat huomioon ne tahot ja ihmiset, joita päätökset koskettavat.

Keskeiset tulokset

Varsinais-Suomen väestönkasvu sekä työpaikkojen määrän kasvu on ollut samalla tasolla 2000-luvun alkuun asti. Kuitenkin 2000-luvun aikana Varsinais-Suomen väestönkasvu on vähentymässä ja Pirkanmaan kasvamassa sekä työpaikkoja on määrällisesti ollut enemmän Pirkanmaalla. Samat kehityserot ovat havaittavissa niin Turun ja Tampereen seutukuntien kuin Turun ja Tampereen kaupunkien välillä. Pirkanmaa ja Tampereen seutu ovat vetovoimaisia alueita, joille muutetaan paljon ja joille syntyy paljon uusia työpaikkoja. Varsinais-Suomen ja Turun seudun kehitys puolestaan on jäänyt jälkeen tästä kehityksestä. Hankkeen päätarkoituksena on selvittää tekijöitä, jotka ovat näiden kehityserojen taustalla.

Turun seudun etuna Tampereen seutuun verrattuna on seudun alhaisempi työttömyysaste ja korkeampi työllisyysaste. Työpaikkoja kuitenkin syntyy enemmän Tampereen seudulle. Tampereella on työpaikkojen kasvu ollut suurta mutta työllisyyden kasvu ei ole. Tämä johtuu osaksi siitä, että seudun muuttovoitto on niin suurta, ettei työpaikkoja synny samaan tahtiin muuttovoiton kanssa. Tampereella ja Tampereen seudulla ongelmana on myös pitkäaikaistyöttömien suuri osuus työttömistä. Työpaikkojen määrä on kasvanut myös Turun seudulla, mutta ei niin voimakkaasti kuin Tampereen seudulla.

Yritystoiminnan liikevaihto oli vielä 2000-luvun alussa selvästi suurempaa Varsinais-Suomessa kuin Pirkanmaalla. 2000-luvun aikana Pirkanmaa on kuitenkin kirinyt tässäkin asiassa Varsinais-Suomea kiinni, ja vuonna 2007 liikevaihto on molemmissa maakunnissa samoissa luvuissa.

Asukasluvun kehityksessä ennustetaan nykyisen, Turun seudun kannalta huolestuttavankin, kehityksen jatkuvan. Turun kaupungin ja seudun väestönkasvuluvut jäävät tulevaisuudessa vielä enemmän jälkeen Tampereesta sekä Tampereen seudusta kuin tähän asti on jäänyt ja näin alueiden

väkilukujen erot kasvavat entisestään. Tampereen seudun ja Pirkanmaan huomattavana etuna on myös se, että alueiden työikäisen väestön määrän ennustetaan tulevaisuudessa kasvavan toisin kuin Turun seudulla ja monilla muilla alueilla Suomessa. Varsinais-Suomessa ja Turun seudulla nuorten aikuisten osuus on pienempi ja yli 64-vuotiaiden osuus suurempi kuin Tampereen seutukunnassa ja Pirkanmaalla. Samoin Turun seutukunnassa ja Varsinais-Suomessa taloudellinen huoltosuhde ja vanhushuoltosuhde ovat jo nyt epäedullisemmat kuin Tampereen seutukunnassa ja Pirkanmaalla. Tulevaisuudessa ero kasvaa edelleen Tampereen seudun hyväksi.

Muuttoliikkeellä on nykyään suurin vaikutus alueiden väkilukuun, ja muuttajien absoluuttinen sekä suhteellinen määrä kasvaa vuodesta toiseen. Tehokkaimmin alueen väkilukuun vaikutetaan keskittymällä maan sisäisten muuttajien muuttoihin ja kokemuksiin alueesta. Suurin osa muutoista tapahtuu saman seutukunnan sisällä, kun taas seutukuntien väliset muutot kohdistuvat usein toiseen maakuntaan. Muuttoliikkeen vaikutukset riippuvat paljon sen rakenteesta, kuten siitä, ovatko muuttajat työllisiä vai työttömiä sekä mikä on heidän tulo- ja koulutustasonsa. Tampereella, Tampereen seutukunnassa ja Pirkanmaalla muuttajien rakenne onkin suotuisampi kuin Turussa, Turun seutukunnassa ja Varsinais-Suomessa. Tampereen seutukunta saa muuttovoittoa kaikista ikäluokista, kun taas Turun seutukunta menettää asukkaita alle 10-vuotiaiden ja 25–39-vuotiaiden ikäluokista. Lisäksi muuttajat ovat Tampereen seudulla parempituloisempia, koulutetumpia ja heidän tulotasonsa on korkeampi kuin Turun seudulle muuttaneilla.

Nuoret aikuiset ovat tavoiteltuja muuttajia heidän tulevaisuuden potentiaalinsa takia, ja heidän pitäminen paikkakunnalla olisi tärkeää alueen tulevan kehityksen kannalta. Turun seutu menettääkin muuttoliikkeen seurauksena eniten 25–39-vuotiaita, ja tästä ikäryhmästä erityisesti 25–29-vuotiaiden muuttotappio on suuri. Muuttoliikkeen lisääminen on vaikeampaa kuin sen vähentäminen. Asukasluvun kehityksen pitäminen kasvavana onkin helpointa siten, että lähtömuuttoa pyritään hillitsemään. Erityisesti nämä 25–39-vuotiaat pitäisi saada jäämään alueelle, jotta alueen asukasluku kehittyisi haluttuun suuntaan. Monet poismuuttavista ovat vastavalmistuneita, joille ei löydy työtä alueelta, vaikka heillä olisi halua jäämiseen. Selvitystä varten tehdyn kyselyn mukaan Turun seudulle Varsinais-Suomen ulkopuolelta muuttaneista opiskelijavastaajista lähes kolmannes haluaisi jäädä Turun seudulle valmistuttuaan, kun taas Tampereen seudulle haluaisi jäädä pienempi osa, noin neljännes, seudun opiskelijavastaajista. Seudulla pidempään asuneet haluaisivat luultavasti jäädä valmistuttuaan vielä enemmän määrin opiskeluseudulleen.

Turun seudun 25–29-vuotiaiden poismuuttosyyinä pidetään usein työpaikan saamisen vaikeutta Turun seudulla. Monet haluaisivat jäädä seudulle töihin, mutta sopivaa työpaikkaa ei löydy, joten yhtenä ratkaisuna nuorten aikuisten poismuuttoon olisikin uusien työpaikkojen synnyttäminen etenkin korkeakoulutetuille. Uusia työpaikkoja seudulle voitaisiin saada esimerkiksi tiivistämällä yritysten ja korkeakoulujen välistä yhteistyötä sekä luomalla yrityshautomaita. Yksinkertaisin vastaus työpaikkaongelmaan olisi uusien yritysten saaminen seudulle, jolloin yritysten tarvitsemat toimintaympäristöt ja tarpeet olisi pidettävä kunnossa sekä tyydytettynä. Turun seudusta on tehtävä houkutteleva paikka yrityksille.

Tampereen seudulle muutetaan tasaisemmin ympäri Suomen kuin Turun seudulle. Turun seudulle muutetaan lähinnä Uudeltamaalta, Satakunnasta ja muualta Varsinais-Suomesta. Näiltä alueilta löytyvät siis potentiaalisimmat alueelle muuttajat, joille alueen markkinointia voisi kohdistaa. Potentiaalisia Turun seudulle muuttajia ovat myös henkilöt, jotka ovat aikaisemmin asuneet alueella, eli ns. paluumuuttajat. Paluumuuttajat ovat potentiaalisia muuttajia, koska he muuttavat alueelle

mieluummin ja pitävät tuloalueen imagoa parempana kuin henkilöt, jotka eivät ole asuneet ennen seudulla, sekä he ovat tyytyväisempiä oloihinsa. Paluumuuttajat ovat myös keskimäärin vanhempia kuin muut tulomuuttajat, joten he ovat jo työelämässä ja potentiaalista työvoimaa alueelle. Turun seudulle paluumuuttajia tulee eniten Uudeltamaalta.

Pitkän matkan muutoissa korostuvat eri muuttosyyt kuin lyhyen matkan muutoissa. Lyhyen matkan muutot tapahtuvat usein paremman asumisen tai palveluiden perässä, kun taas pitkän matkan muuttosyyinä on usein opiskelu- tai työpaikka. Turun ja Tampereen seuduille pitkän muuttomatkan tehneiden muuttosyyt liittyvät eniten opiskeluun, työhön sekä alueen sijaintiin ja liikenneyhteyksiin. Tampereen seudulla korostuvat Turun seutua enemmän sijainnin ja liikenneyhteyksien merkitys sekä seudun hyvän maineen ja mielikuvien merkitys muuttosyyinä. Mielikuvien ja maineen merkitystä ei sovi väheksyä. Ystävien kertomukset ja kokemukset kantautuvat nopeasti muiden korviin, ja tällaiset kuulopuheet vaikuttavat yllättävän paljon muun muassa muuttopäätöksiin. Myös omien kokemusten merkitys on suuri: olivatpa ne sitten positiivisia tai negatiivisia. Omat kokemukset joko vahvistavat tai heikentävät olemassa olevia mielikuvia. Ennakkotietoja muuttokohteesta saatiinkin eniten ystäviltä ja aiemmista omakohtaisista kokemuksista. Muuttopäätöksessä alueen tutuus ja hyvä maine ovat ratkaisevia tekijöitä.

Turun ja Tampereen seutujen pitkän matkan tulomuuttajista lähes puolet harkitsee poismuuttoa, mutta silti monet heistä arvioivat asuvansa 10 vuoden päästä nykyisellä asuinseudullaan, Turun tai Tampereen seudulla. Turun seudulla asuvista vastaajista useampi haluaisi muuttaa tai asua tulevaisuudessa Varsinais-Suomen ulkopuolella kuin Tampereen seudun vastaajista Pirkanmaan ulkopuolella. Mahdollisesti Turun seudulla kauemmin asuneilla on enemmän halua alueelle jäämiseen.

Turun seutukunnassa opiskelevista suurempi osa haluaisi jäädä valmistuttuaan opiskelupaikkakunnalleen tai opiskelumaakuntaansa kuin Tampereen seutukunnassa opiskelevista. Turun yliopistosta ja Turun ammattikorkeakoulusta valmistuneista suurempi osa onkin jäänyt töihin opiskelumaakuntaansa kuin Tampereen yliopistosta tai Tampereen ammattikorkeakouluista valmistuneista. Eniten opiskelumaakuntaansa ovat tutkimusalueiden korkeakouluista jääneet Tampereen teknillisestä yliopistosta valmistuneet. Turun seudun ongelmana pidetään korkeakoulutettujen poismuuttoa, mutta verrattuna Tampereen seutuun Turun seudulle jäädyään töihin enemmän. Turun seudulla opiskelee enemmän lähialueilta kotoisin olevia opiskelijoita, jotka ilmeisesti haluavat jäädä alueelle, kun taas Tampereen seudulle on tultu ympäri Suomen. Mutta myös muualta opiskelemaan tulleet haluaisivat jäädä Turun alueelle töihin. Herääkin kysymys siitä, keitä ovat nämä 25–29-vuotiaat poismuuttajat, joista tulee muuttotappiota? Ovatko poismuuttajat niitä Turun korkeakouluista valmistuneita, jotka eivät työllisty alueelle?

Korkeakoulujen, ja samalla opiskelijoiden, merkitys alueen vetovoimaisuudelle ja kehitykselle on suuri. Ne takaavat osaavan työvoiman saatavuuden ja houkuttelevat yrityksiä alueelle. Lisäksi opiskelijat tuovat kaupungin kaduille elämää. Korkeakouluilta toivotaan konkreettisempaa roolia. Niissä tarvitaan ajankohtaista nykytyöelämän tarvitseman osaamisen hallintaa ja ajan tasalla olevaa koulutustarjontaa, jolloin on seurattava niin yrityselämää, työelämää sekä sitä, millaista osaamista oikeasti tarvitaan. Yritysyhteistyöhön on suhtauduttava avoimemmin.

Alueen maine on tärkeä tekijä alueen menestymisessä, koska se lisää alueen vetovoimaa niin yritysten kuin muuttajienkin keskuudessa. Maineen ja imagon erona voidaan pitää sitä, että imago

rakennetaan ja maine ansaitaan. Hyvän maineen voi menettää, ja hyvä maine onkin ansaittava yhä uudelleen ja uudelleen. Imagon rakentamisen on perustuttava todellisiin asioihin ja tekoihin.

Turun seudulle muuttaneet arvioivat muuttonsa tuloalueen imagon huonommaksi kuin Tampereen seudulle muuttaneet. Tampereen seudulle myös muutettiin mieluummin ja alueen kunnat saivat paremmat arvosanat yleisarvosanaa kysyttäessä.

Turun kaupunki ei olekaan menestynyt, päinvastoin kuin Tampere, eri mainetutkimuksissa. Tampereen positiivisen maineen koetaan johtuvan alueen viihtyisyydestä, kehitymisestä ja uudistumisesta sekä siitä, että seutu ja kaupunki koetaan helposti lähestyttäväksi ja että asioiden eteenpäin meneminen näkyy ulospäin. Tampere on suomalaisille tutumpi kuin Turku jo televisionkin kautta. Toisaalta Tampereen kansainvälinen imago on vielä lapsenkengissä. Turun seudun mainetta pidetään ”todellisuutta huonompana” sekä Turun kaupunkia taantuvana ja sisäänpäin lämpiävänä. Vastaajilta tulikin ohje kehittää kaupungin imagoa nuorekkaampaan suuntaan nykyisestä historiallisuuden korostamisesta painottamalla esimerkiksi teknologia-aloja ja opiskelijaelämää.

Usein vedotaan Turun huonoon imagoon tai maineeseen seudun kehittymisen esteenä. Toisaalta huonoon maineeseen – ”Turku on Turku” -kommentein – on helppo vedota jonkun asian takkuillessa, mutta sen taakse ei pidä piiloutua eikä olemassa olevaan imagoon tai mielikuviin tyytyä, jos ne eivät pidä paikkaansa.

Paremmat maineen ja imagon saavuttamiseksi Turun seudulla tulisi saada aikaan todellisia tekoja sekä alkaa tehdä asioita. Todelliset näytöt, yhteinen tahtotila ja positiiviset asiat, joista viestitään ulospäin, auttaisivat Turun seutua ja kaupunkia kehittymään nykykehityksen mukana sekä nyky maailman vaatimalla tavalla. Vahvuuksia tulisi kehittää järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti, yhteistyötä kehittää ennakkoluulottomasti sekä edunvalvontaan tulisi kiinnittää huomiota. Kuten sanottu, maineen merkitystä ei sovi vähätellä.

Tyytyväisimpiä Turun seutukuntaan muuttaneet ovat asunnon sijaintiin, työ- tai opiskelumatkan pituuteen ja kestoon, asiointivälimatkoihin eli asumiseen ja aluerakenteeseen liittyviin asioihin sekä koulutus- ja opiskelumahdollisuuksiin. Tampereen seutukuntaan muuttaneet ovat tyytyväisimpiä vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin, koulutus- ja opiskelumahdollisuuksiin sekä asunnon sijaintiin.

Koko, sijainti, saavutettavuus ja liikenneyhteydet sekä koulutus- ja työpaikkamahdollisuudet ovat sekä Turun että Tampereen seudun vahvuuksia. Tampereen seudulla korostuvat lisäksi alueen kehittäminen, kasvu ja vetovoima sekä maine, ihmiset ja ilmapiiri sekä Turun seudulla asuin ympäristö, viihtyisyys, luonto ja kulttuuritarjonta sekä -perinne. Turun seudun vahvuuksina mainitaan myös monikulttuurisuus, osaaminen, elinkeinorakenne, kaksikielisyys, työvoiman saatavuus sekä alhaiset vuokra- ja toimitilakustannukset.

Kummatkin seudut vetävät puoleensa opiskelijoita hyvätasoisten ja monipuolisten korkeakoulujen sekä muiden koulutusmahdollisuuksien ansiosta. Kummatkin seudut ovat matkailullisesti, asuin ympäristöiltään, palvelutarjonnaltaan ja hintatasoltaan vahvoja sekä kilpailukykyisiä.

Turun seudulla kannattaisikin panostaa näihin vahvuuksiin ja tuoda näitä onnistumisia esille. Turun seutu on hyvä paikka asua ja elää sekä etenkin asuntojen hintataso on täällä Tamperetta matalampi. Seudulla on tarjota monipuolisia elinympäristöjä eri asioita kaipaaville henkilöille.

Eri paikkoihin on lyhyt matka, mutta silti kyseessä ei ole pikkukaupunki, vaan palveluja on saatavilla runsaasti.

Turun seudun vahvuuksia Tampereen seutuun verrattuna ovat ulkomaiset yhteistyökumppanit ja seudun luontainen kansainvälisyys ja kaksikielisyys, meri ja saaristo, historia ja kulttuurinen perinne sekä satama ja nopeat tavaraliikenneyhteydet. Jo sijaintinsakin takia Turun seudun yrityksillä on enemmän ulkomaisia yhteistyökumppaneita, kun taas Tampereen seudun yritysten yhteistyökumppanit ovat pääasiassa kotimaisia. Vientiteollisuuden kannalta Turun sijainti on otollinen, vaikka se Tampereeseen verrattuna sijaitseekin valtakunnallisesti hieman syrjässä. Tampereen seudun vahvuuksia Turun seutuun verrattuna ovat alueen tasapainoisuus ja vetovoimaisuus, hyvä maine ja tunnettavuus kaupunkina, tekninen koulutus ja sen perinne, yhteistyö ja sen perinne, uudistuminen, kehittyminen ja eteenpäin meneminen, kaupungin nopea päätöksenteko sekä isot yritykset sekä niiden (kotimaiset) alihankkijat. Tampereen seudun uudistumisesta ja yritteliäisyydestä on osoituksena esimerkiksi se, että Pirkanmaalla on lopettaneita yrityksiä suhteessa aloittaneisiin hieman enemmän kuin Varsinais-Suomessa, mutta Pirkanmaalla aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten määrä on kokonaisuudessaan suurempi kuin Varsinais-Suomessa.

Tampereen sijainti Suomen sisällä on parempi kuin Turun. Kaupungin läpi kulkevat valtakunnan tärkeimmät väylät, jotka tuovat niin ihmisiä kuin yrityksiäkin seudulle. Edunvalvontakin on helppompaa, kun moni muu alue samalla hyötyy Tampereen seudulle kohdistuvista hankkeista, etenkin liikenneväylähankkeista.

Kummatkin seudut ovat erikoistuneet omille vahvuusalueilleen, mutta niiden elinkeinorakenne on silti monipuolinen. Laivanrakennuksen ja metsä- sekä elektroniikkateollisuuden suhdanneherkkyys tuo riskinsä kumpaankin maakuntaan ja seutukuntaan. Alojen menestys heijastuu alihankintaketjuihin ja niin koko alueen talouteen.

Yhä enemmän alueen vetovoima perustuu omaan toimeliaisuuteen eikä ensisijaisesti fyysiseen ympäristöön. Nykyään koetaan, että omat teot vaikuttavat eniten pärjäämiseen, vaikka menestyminen yleensä on riippuvainen monesta eri asiasta ja sillä on taipumus kasaantua alueellisesti. Vaikka eri alueiden ja toimijoiden välistä kilpailua käydään jatkuvasti, yhteistyö ja yhteisen hyvän eteen toimiminen koetaan keskinäistä kilpailua toimivammaksi vaihtoehdoksi.

Tampereen seudun vahvuutena nousee esille yhteistyön toimivuus ja tahto sen tekemiseen, kun taas Turun seudulla yhteistyön toimimattomuutta pidetään ongelmana. Turun seudun eri toimijoiden yhteistyötä pitäisi parantaa, ja tämän yhteistyön parantamisen tulisi lähteä asenteista. Turhasta kilpailuasetelmasta tulisi luopua ja tulisi löytää tahto, halu sekä asenne tehdä yhteistyötä. Yhteistyötä tarvitaan niin kuntien, yritysten kuin alueen eri oppilaitostenkin välillä. Turun ja Tampereen seutujen menestys on riippuvainen niiden keskuskaupunkien menestymisestä: kummatkin seudut menestyvät niin kauan kuin niiden keskuskaupungitkin menestyvät.

Turun seudun kilpailukyky perustuu osaamiseen, koulutukseen, monialaisuuteen, työvoiman saatavuuteen ja pysyvyyteen, toimiviin tavara- ja henkilöliikenneyhteyksiin, hyvään toimintaympäristöön sekä yritysten tarvitsemiin kehittymismahdollisuuksiin. Kilpailukykytekijöiksi mainitaan myös Turun kaupungin mielenkiintoisuus, hyvä palvelutarjonta ja kaupunkiin liittyvät muut myönteiset asiat. Turun seudun kilpailukykyä säilyttämiseksi ja parantamiseksi pitäisi panostaa laajalaaiseen koulutukseen ja osaamiseen, erikoistumiseen jo valituille aloille, liikenneyhteyksien kehit-

tämiseen sekä seudun alihankintayritysten ja niiden verkostojen kehittämiseen niin, että niistä tulee kansainvälinen kilpailutekijä. Tulevaisuudessa kuljetusten joustavuus ja nopeus on taattava sekä Suomen sisäisiä liikenneyhteyksiä kehitettävä.

Tampereen seudun kilpailukyky perustuu samoin kuin Turun seudun kilpailukyky osaamiseen, koulutukseen, työvoiman saatavuuteen, sijaintiin ja hyviin tavara- ja henkilöliikenneyhteyksiin mutta myös yhteistyön toimivuuteen sekä kriittisen massan riittävyteen.

Tyytymättömmimpiä Turun seutukuntaan muuttaneet ovat asuinkunnan kunnallistalouteen, kunta-laisten mielipiteen huomioonottamiseen ja kunnallisen päätöksenteon toimivuuteen, kun taas Tampereen seutukuntaan muuttaneet ovat tyytymättömmimpiä terveydenhuoltopalveluihin, asumisen hintaan sekä poliittisen päätöksenteon avoimuuteen ja vaikutusmahdollisuuksiin. Turun seutukunnan kunnat saavat alueelle muuttaneilta kritiikkiä myös kunnan tai alueen kehittämisestä. Kummasakin seutukunnassa eniten parannusta asuinkunnassa toivotaan kunnallisiin palveluihin, julkisiin liikenneyhteyksiin ja kevyen liikenteen toimivuuteen sekä Turun seudulla vielä viihtyisyyteen, turvallisuuteen ja siisteyteen.

Turun seudulle muuttaneiden mielestä seudun heikkouksia ovat ihmiset, ilmapiiri ja maine, kunnallinen päätöksenteko sekä yhteydet muualle. Turun seudulla koetaan lisäksi heikkoutena työmahdollisuuksien puute ja työpaikkatarjonta. Tehtyjen haastattelujen mukaan Turun seudun heikkoutena pidetään myös yhteistyön toimimattomuutta, edunvalvonnan riittämättömyyttä, kriittisen massan ja isojen yritysten puutetta, sijaintia Suomen reunalla ja rajallisia liikenneyhteyksiä sekä teknisen yliopiston puutetta. Liikenneyhteyksiä pitäisi kehittää muihinkin suuntiin kuin vain pääkaupunki-seudulle. Turun kaupungin toimintaa pidetään Turun seudun heikkoutena: kaupungin talous ei ole kunnossa ja päätöksenteko koetaan jähmeänä sekä hitaana sisäpiirin toimintana. Turun kaupungin suhde ympäristökuntiinsa nähdään myös ongelmana, ja kuntien välinen yhteistyö pitäisi saada paremmin toimimaan. Osaksi uudistumisen esteenä nähdään historiallinen keskusstatus ja piiloutuminen sen taakse. Historiallisuus ja entinen menestyminen luovat mielikuvan siitä, ettei alueella tarvitsisi tehdä töitä ja uudistua menestymisen eteen. Edunvalvontaan halutaan puhtia.

Tampereen seudulle muuttaneiden mielestä seudun heikkouksia ovat liikenneongelmat ja -järjestelyt, korkeat asuin- ja elinkustannukset sekä kunnallisten palvelujen järjestäminen. Näistä useimmat liittyvät seudun väkiluvun kasvuun. Tehtyjen haastattelujen mukaan Tampereen seudun heikkoutena pidetään myös kaupungin työttömyysastetta, rakennemuutoksen riskejä, poliittisen painoarvon pienuutta sekä liikenneongelmia ja liikenteen järjestämistä tulevaisuudessa. Seudun poliittinen painoarvo valtioneuvostossa ei ole niin suuri kuin sen pitäisi olla seudun kokoon nähden. Tampereen kaupungin sijainti kannaksella ja suuri väestönkasvu aiheuttavat haasteita tulevaisuuden liikennejärjestelyille.

Toimenpide-ehdotukset

Toimenpide-ehdotuksia on käyty tarkemmin lävitse luvussa Toimenpide-ehdotuksia ja kehitysvihjeitä Turun seudulle, ja ne ovat myös nähtävillä taulukossa 5. Selvityksessä esiin tulleita Turun ja Tampereen seutujen vahvuuksia ja heikkouksia on koottu yhteen sivulla 19 oleviin laatikoihin.

Tärkeimpänä asiana haastatteluista nousee esille se, että Turun seudulla pitäisi saada aikaan todellisia näyttöjä ja positiivisia asioita, joista viestitään. Seudun vahvuudet on tuotava esille rohkeasti. Asioita täytyy viedä eteenpäin määrätietoisilla ja perustelluilla päätöksillä sekä kehittää koko ajan uutta ja perusteltua toimintaa, jota tuetaan järjestelmällisesti. Päätöksiä tehtäessä on muistettava ottaa huomioon ne tahot ja ihmiset, joita päätökset koskettavat, sekä ajaa yhteistä etua. Seudusta on tehtävä hyvä paikka jokaiselle.

Toimintoja on pohdittava ja kehitettävä sekä päätöksiä on tehtävä asiakkaan, kuten yrityksen tai asukkaan, lähtökohdista käsin: mikä on parasta jaärkevintä heidän kannaltaan. Myös yhteistyön kehittämisessä on lähdettävä liikkeelle palvelujen tarvitsijoiden tarpeiden pohjalta. Yhteistyötä on tehtävä ja kehitettävä ennakkoluulottomasti. Nykypäivänä pärjätäkseen on toimittava yhdessä; turha kilpailu on resurssien hukkaan heittämistä.

Turun seudun imagotyössä on tuotava tosiasiat esille perusviestinnän keinoin, eikä pidä yrittää rakentaa liiallisia kampanjoita tai sortua ylimarkkinointiin. Seutuyhteistyö myös imagoasiassa on saatava toimimaan. Edunvalvontaan on saatava aktiivisia henkilöitä, jotka tuovat seudun ja maakunnan asiat esille. Liikenneyhteyksiä muualle Suomeen on edelleen kehitettävä sekä pyrittävä vielä enemmän hyödyntämään satamaa ja merta. Nyt olisi aika ottaa itseään niskasta kiinni ja alkaa tehdä asioita sekä lopettaa niiden turha vatvominen, jähkailu ja kinastelu. Aluetta on lähdettävä kehittämään sen todellisten mahdollisuuksien pohjalta.

TURUN SEUTU

Vahvuudet:

- koulutus- ja työpaikkamahdollisuudet
- korkeakoulut, koulutus
 - osaaminen, osaamisverkostot
- sijainti
- sopiva koko
 - aluerakenne ja sijoittelu
 - opiskelu- ja työmatkan kesto
 - asunnon sijainti
- hyvä asuin- ja elinympäristö
- elinkeinorakenne
 - sen monipuolisuus
 - tietyt vahvuusalat, kärjet
- liikenneyhteydet
 - satama, nopeat tavaraliikenneyhteydet
- työvoiman saatavuus ja pysyvyys
- hintataso
- luontainen kansainvälisyys
 - kaksikielisyys
 - sijainti
 - historia
 - ulkomaiset yhteistyökumppanit
- viihtyisyys, luonto, vapaa-ajanviettomahdollisuudet
 - asuinympäristö
 - matkailu ja nähtävyydet
 - meri, saaristo
 - historia ja kulttuuri

Heikkoudet:

- sijainti Suomen reunalla
- rajalliset liikenneyhteydet (muualle)
- ihmiset, ilmapiiri, maine
- yhteistyön toimimattomuus
- edunvalvonnan riittämättömyys
- suurten yritysten ja kriittisen massan puute
- teknisen yliopiston puute
- väestön ikärakenne
- muuttoliikkeen rakenne
- kunnallisen päätöksenteon toimivuus ja kuntalaisen mielipiteen huomioiminen
- kunnallistalous
- kunnalliset palvelut
- kunnan/alueen kehittäminen
- viihtyisyys, turvallisuus, siisteys

TAMPEREEN SEUTU

Vahvuudet:

- koulutus- ja työpaikkamahdollisuudet
- korkeakoulut, koulutus
 - tekninen koulutus ja sen perinne
 - osaaminen, osaamisverkostot
- sijainti
- sopiva koko
- hyvä asuin- ja elinympäristö
- elinkeinorakenne
 - sen monipuolisuus
 - tietyt vahvuusalat, kärjet
 - isot yritykset ja niiden alihankkijat
 - kotimaiset yhteistyökumppanit
- liikenneyhteydet
- työvoiman saatavuus ja pysyvyys
- hintataso
- kehittäminen, kasvu, vetovoima
 - kehittyminen ja eteenpäin meneminen
- yhteistyö ja sen perinne
- hyvä maine/imago
 - helposti lähestyttävä
- tunnettavuus kaupunkina
- muuttovoitto ja sen rakenne
- viihtyisyys, vapaa-ajanviettomahdollisuudet
 - matkailu ja nähtävyydet
 - virkistys- ja ulkoilumahdollisuudet
 - liikuntamahdollisuudet

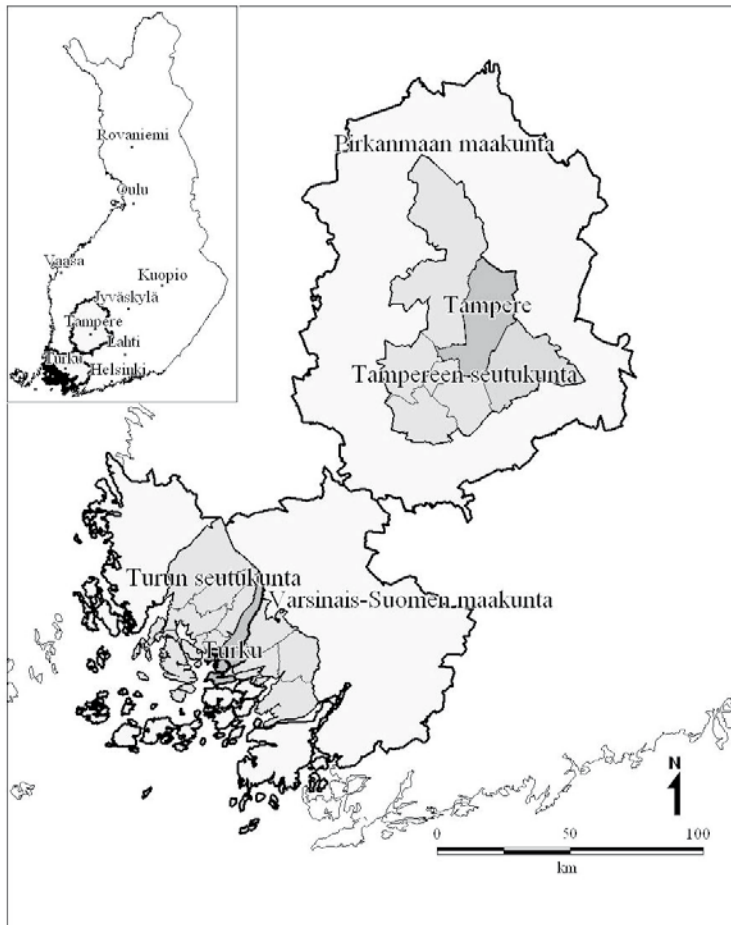
Heikkoudet:

- korkeat asuin- ja elinkustannukset
- liikenneongelmat, -yhteydet ja -järjestelyt sekä turvallisuuden liikennevirtojen järjestäminen
- julkiset liikenneyhteydet, kevyt liikenne
- kaupungin työttömyysaste
- globalisaation ja rakennemuutoksen riskit
 - riskialttiit alat
 - yhden alan varassa olevat paikkakunnat
- heikko poliittinen painoarvo valtioneuvostossa
- kansainvälinen maine?
- kunnalliset palvelut
- kunnan/alueen kehittäminen
- poliittisen päätöksenteon avoimuus
- viihtyisyys, turvallisuus, siisteys

3. Aineisto ja menetelmät

Tutkimusalueet

Selvitys perustuu kolmeen eri aluetasoon (kuva 1). Maakuntatasolla keskitytään Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan maakuntiin, seutukuntatasolla Turun ja Tampereen seutukuntiin sekä kuntatasolla lähinnä keskustaupunkiin eli Turkuun ja Tampereeseen. Eniten selvityksessä keskitytään seutukuntatasoon, koska maakuntien sisäiset erot ovat suuria ja tilastoluvut eivät antaisi tarkkaa kuvaa maakunnan kehityksestä. Kuntataso puolestaan on liian pieni tarkastelutaso, koska alueen toiminta ei rajaudu kuntarajojen mukaan. Toiminnallinen kaupunkiseutuhan käsittää useita kuntia. Tästä on hyvänä esimerkkinä toisessa kunnassa työssäkäynti, joka on erittäin yleistä Turun ja Tampereen seutukunnissa.

Kuva 1. Tutkimusalueet ja niiden sijainti

Aineisto

Kysely

Luku 5 Seutukuntiin muuttaneiden kokemukset perustuu Turun ja Tampereen seutukuntiin muuttaneille lähetettyyn kyselyyn (liite 8). Kyselyn avulla selvitetään tulomuuton rakennetta, muuttosyytä, poismuuttohalukkuutta ja sen syitä, tyytyväisyyttä asuinkuntaan sekä alueen heikkouksia ja vahvuuksia.

Kyselyjä lähetettiin 500:lle Turun seutukuntaan muuttaneelle ja 500:lle Tampereen seutukuntaan muuttaneelle henkilölle. Vastausprosentti oli 24: Turun seutukunnassa vastauksia tuli 135 ja Tampereen seutukunnassa 99 kappaletta. Kyselyt lähetettiin lokakuun 2008 lopussa ja viimeinen vastauspäivä oli 10.11.2008. Turun seutukuntaan muuttaneille lähetettiin vielä muistutuskysely marraskuun aikana.

Kyselyn kohderyhmänä olivat seuraavat ehdot täyttävät henkilöt:

- 20–39-vuotiaina Turun tai Tampereen seutukuntiin muuttaneet
- muuttaneet seuduille vuosina 2005–2006
- henkilö asuu yhä seutukunnassa
- henkilöt asuvat eri talouksissa
- Turun seutukuntaan muuttaneet ovat muuttaneet seudulle Suomesta Varsinais-Suomen ulkopuolelta
- Tampereen seutukuntaan muuttaneet ovat muuttaneet seudulle Suomesta Pirkanmaan ulkopuolelta

Kysely kohdistettiin nuorille aikuisille, joista osa on työikäisiä ja osa vielä opiskelijoita. Molemmissa seutukunnissa 20–24-vuotiaiden ikäryhmän muuttovoitto on suurin, kun taas 25–39-vuotiaiden ikäryhmistä Turun seutu menettää eniten väkeä: samalla Turun seutu menettää nuorta osaamista ja työvoimaa. Näin väestö ikääntyy Turun seudulla nopeasti ja huoltosuhde heikkenee. Poismuuttavat nuoret nopeuttavat tätä kehitystä entisestään.

Vuodet 2005 ja 2006 valittiin kyselyn tutkimusvuosiksi, koska erityisesti nämä vuodet olivat taloudellisen nousukauden aikaa, jolloin muuttoliike yleisesti on vilkasta. Turun seutukuntaan muuttaneet ovat tulleet Varsinais-Suomen ulkopuolelta ja Tampereen seutukuntaan tulleet Pirkanmaan ulkopuolelta. Muuttajat ovat pitkän matkan muuttajia, mikä nousee esille muuttosyytä analysoitaessa. Tässä selvityksessä ei käsitellä seutukunnan tai maakunnan sisäisiä muuttoliikkeitä eikä pendelöintiä.

Kyselyn ohessa Satakunnasta tai Kanta-Hämeestä muuttaneilta vastaajilta kysyttiin halukkuutta lisäkyselyyn osallistumiseen. Lisäkyselyyn suostuneille lähetettiin tammikuun alussa avoimia kysymyksiä sisältävä kysymyslomake sähköpostitse. Satakunta ja Kanta-Häme ovat lähellä sekä Varsinais-Suomea että Pirkanmaata, joten maakunnista muutetaan kummallekin alueelle. Lisäkyselyssä selvitettiin tarkemmin muuttosyytä ja mielikuvia muuton kohdealueesta sekä sitä, olisiko Turun seutu ollut potentiaalinen muuton kohdevaihtoehto Tampereen seudun sijasta tai olisiko Tampereen seutu ollut potentiaalinen muuton kohdevaihtoehto Turun seudun sijasta. Lisäkyselyllä haluttiin selvittää muuttajien muuttopäätöksen taustalla olleita tekijöitä: miksi valitaan kahdesta potentiaalisesta vaihtoehdosta toinen.

Haastattelut

Haastatteluja tehtiin 25 kappaletta elinkeinoelämän edustajille, asiantuntijoille ja virkamiehille. Lista henkilöistä, joita selvitystä varten haastateltiin, löytyy liitteestä 9. Haastattelut olivat teema-haastatteluja, joissa edettiin tiettyjen aihepiirien mukaan. Haastattelijalla oli apuna lista aiheeseen liittyvistä kysymyksistä, mutta haastatteluissa ei edetty listan mukaisesti, vaan haastattelutilanteet etenivät omalla painollaan ja kysymyksiä mukaillen. Haastattelurunko on liitteenä 10. Haastattelut analysoitiin teemojen mukaisesti.

Haastattelut toteutettiin puhelinhaastatteluina vuoden 2009 tammi-, helmi- ja maaliskuussa. Haastattelut tallennettiin ja kirjoitettiin puhtaaksi ennen niiden analysointia.

Muiden selvitysten ja tutkimusten yhteenveto sekä valmiit tilastotiedot

Muiden selvitysten ja tutkimusten yhteenvetoa varten kerättiin aiheeseen liittyvää kirjallisuutta ja erilaisia julkaisuja. Yhteenvedossa keskityttiin alueen kilpailukykytekijöihin ja vetovoimaan, yritysten sijaintipäätöksentekoon, elinkeinoelämän vahvuuksiin ja heikkouksiin, imagoon ja maineeseen sekä muuttoon liittyviin asioihin.

Valmiiden tilastoaineistojen pohjalta tehtiin erilaisia taulukoita ja kuvaajia alueen kehityksestä ja elinkeinorakenteesta. Selvityksessä käytettiin Tilastokeskuksen sekä työ- ja elinkeinoministeriön valmiita tilastoaineistoja.

Menetelmät

Kysely

Kyselyä varten tilattiin Väestörekisterikeskuksesta kaksi 500 henkilön otantaa ylläluetelluin ehdoin. Otantamenetelmänä käytettiin yksinkertaista satunnaisotantaa.

Kyselyaineisto analysoitiin SPSS-tilasto-ohjelmistolla.

Aineiston analyysissä tarkasteltiin frekvenssejä ja suhteellisia frekvenssejä, muuttujien perustunuslukuja, keskiarvotaulukoita, ristiintaulukointeja sekä korrelaatioita.

Menetelminä käytettiin ristiintaulukointia ja merkitsevyyksien testausta. Merkitsevyyksien testauksessa käytettiin epäparametrisista testeistä χ^2 -testiä ja parametrisista testeistä t-testiä. Merkitsevyyksien testauksessa käytettiin 5 %:n (0,05) merkitsevyystasoa.

Turun ja Tampereen seutukuntien eroja tutkittiin kahden otoksen keskiarvotesteillä (t-testi) ja epäparametrisilla testeillä (χ^2 -riippumattomuustesti).

Muutamien kysymysten kohdalla tehtiin muuttujamuunnoksia. Kysymysten 16 ja 37 kohdalla muodostettiin summamuuttujia analyysiä helpottamaan. Summamuuttajaksi nimitetään muuttujaa, jonka arvot saadaan laskemalla yhteen useiden erillisten, mutta samaa ilmiötä mittaavien, muuttajien ar-

vot. Summamuuttujien saamat arvot palautettiin samalle vaihteluvälille kuin alkuperäisten muuttujien saamat arvot. Muuttujat ryhmiteltiin summamuuttujiksi sisällöllisesti sekä tarkastelemalla niiden välisiä korrelaatioita. Summamuuttujiin mukaan otetut muuttujat korreloivat keskenään. Kysymysten 16 ja 37 luokkia yhdistettiin joidenkin analyysien kohdalla, esimerkiksi kysymyksen 37 kohdalla *erittäin tyytymätön* ja *melko tyytymätön* on yhdistetty muuttujaksi *tyytymätön* sekä *melko tyytyväinen* ja *erittäin tyytyväinen* muuttujaksi *tyytyväinen*. Myös muiden kysymysten luokkia yhdistettiin, esimerkiksi pääasiallisen toiminnan kohdalla (kysymys 4 ja 10) käytettiin vain luokkia *työssä*, *opiskelija* ja *muu*, koska työttömien, varusmiesten/siviilipalvelusmiesten, äitiyslomalla/vanhempainlomalla ja eläkkeellä/osa-aikaeläkkeellä olevien vastaajien määrät olivat yksinään liian pieniä tilastollisten analyysien tekemistä varten. Nämä vastaukset yhdistettiin muuttajaksi nimeltä *muu*.

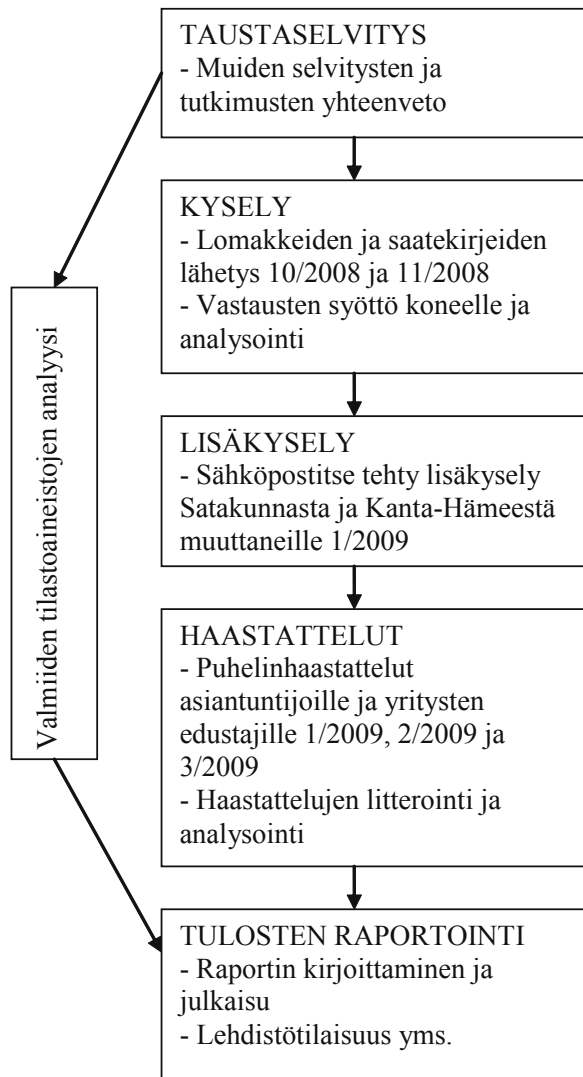
Kysymykset, joihin vastattiin antamalla kouluarvosana, käsiteltiin joissakin analyyseissä luokiteltuna arvosanoittain 4–6, 7–8 ja 9–10, koska alhaisimpien arvosanojen määrät olivat muuten liian pieniä tilastolliseen analyysiin.

Sanalliset vastaukset (kysymykset 6, 9, 17, 19 c, 22, 26, 33 a, 33 b, 38, 40–43) luokiteltiin analyysiä varten. Kummankin seutukunnan vastauksissa käytettiin samoja luokitteluperusteita. Luokittelun perusteella tehdyn analyysin lisäksi avoimien kysymysten vastauksia analysoitiin sanallisesti ja niistä poimittiin tekstiin havainnollistavia esimerkkejä.

Haastattelut

Haastattelut analysoitiin aihepiirien mukaisesti etsimällä useissa eri haastatteluissa esiin nousseita asioita. Analysoinnissa keskityttiin seutukuntien välisten erojen sekä seutukuntien vahvuuksien ja heikkouksien selvittämiseen. Pääpaino haastatteluissa oli Turun seutukunnassa, ja erityishuomiota kiinnitettiin Turun seutua koskeviin kehitys- ja toimenpide-ehdotuksiin.

Selvityksen kulku:

4. Alueiden kehitys

- keskittymiskehitys ja alueiden erikoistuminen jatkuu, mikä lisää ja pitää yllä työvoiman liikkuvuuden tarvetta sekä kasvattaa keskuksia
- muuttajien absoluuttinen ja suhteellinen määrä on kasvanut vuodesta toiseen. Suurin osa muutoista tapahtuu saman seutukunnan sisällä, seutukuntien väliset muutokset kohdistuvat usein toiseen maakuntaan.
- nykyään juurettomuus on lisääntynyt ja muuttamiseen on totuttu, mikä vaikeuttaa muuttajien pitämistä alueella
- pitkän aikavälin menestys ja kehitys eivät voi perustua keskinäiseen kilpailuun, vaan on toimittava yhteisen hyvän eteen
- työvoiman saatavuus, markkinoiden läheisyys ja liikenneyhteydet tärkeimpiä yritysten sijaintiin vaikuttavia tekijöitä. Työvoiman merkityksen kasvaessa yritysten sijaintipäätöksenteossa myös asuin- ja elinympäristön merkitys kasvaa.
- Varsinais-Suomessa koetaan kuntien elinkeinopolitiikka hyväksi; kriittisimmin suhtaudutaan mm. kunnan viestintään, päätösten yritysvaikutusten arviointiin sekä kunnan hankintapolitiikkaan
- Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan pk-yritykset ovat tyytyväisiä alueen viihtyisyyteen asuinympäristönä, liikenneyhteyksiin sekä toimitilojen ja tonttien saatavuuteen; tyytymättömiä ollaan kunnan ja yritysten väliseen yhteistyöhön, elinkeinopolitiikkaan kokonaisuutena sekä sopivan työvoiman saatavuuteen
- Turun kaupungilla on eniten parantamista kaupunkivastuussa, innovatiivisuudessa ja kaupungin johtamisessa, kun taas kaupungin julkinen kuva ja palvelut saavat hyvät arvot
- Tampereen kaupungilla on eniten parantamista kaupunkivastuussa, kun taas kaupunkimiljö, kaupungin palvelut, julkinen kuva ja kaupungin johtaminen saavat hyviä arvosanoja

Aluekehityksen suuntaukset

Nykyään aluekehityksessä ja -suunnittelussa on vallalla verkostoajattelu. Ajattelutapa perustuu kaupunkiverkkojen syntyyn. Nämä verkot voivat kulkea jopa valtioiden rajojen yli, ja kaupungit ovat verkkojen solmukohtia. Verkko muodostuu näistä solmukohtista ja niiden välillä kulkevista kehityskäytävistä, joita pitkin kaupunkiseutujen väliset erilaiset virrat kulkevat. Kaupunkiverkko 2006 -tutkimuksessa povataan alueiden välisen kilpailun kiristymistä: ainoastaan erikoistuneet alueet, joilla on hyvä toiminnallinen rakenne ja hyvät verkostoyhteydet menestyvät tulevien vuosikymmenien aikana globaalissa kilpailussa.² Alueiden erikoistuminen puolestaan lisää työvoiman liikkuvuuden tarvetta.

Väestö, elinkeinotoiminta ja tuotanto keskittyvät. Nykyinen osaamispainotteisuus ruokkii keskittymistä, koska osaamista vaativat alat yleensä hyötyvät toistensa läheisyydestä ja siksi ne hakeutuvat

² Kaupunkiverkko ja kaupunkiseudut 2006: 13.

samoille seuduille. Tällaiset alueet ovat vetovoimaisia ja niillä on hyvät tulevaisuuden mahdollisuudet, joiden takia juuri näille alueille muutetaan. Tarkoituksena olisikin, että näistä vetovoimaisista kasvukeskuksista elinvoima säteilisi laajemmalle alueelle keskuksen ympärillä.

Tietointensiivisten alojen ollessa kehityksen perustana Suomen tulevaisuuden kehitys rakentuu solmukohtien, pääkaupunkiseudun ja maakuntakeskusten, varaan. Syrjäiset alueet autioituvat ja niitä ei todennäköisesti pystytä pitämään asuttuna tulevaisuudessa. Lähtömuutto näiltä alueilta on suurta ja niiden väestö vanhenee. Keskukset puolestaan jatkavat kasvuaan, ja näistä keskuksista kasvavat erityisesti maakuntakeskukset ja yliopistokaupungit. Jos Turun seutu jää jälkeen tästä keskusten kasvusta, se saattaa tulevaisuudessa muodostua ongelmaksi.

Muuttoliike on monimutkainen ilmiö

Muuttoliikkeen suuntaukset

Alueiden väkilukuun vaikuttavat luonnollinen väestönmuutos eli syntyvyyden ja kuolleisuuden välinen ero sekä muuttoliike. Muuttoliike voidaan jakaa vielä siirtolaisuuteen eli ulkomailta tai ulkomailta tapahtuvaan muuttoon sekä maan sisäiseen muuttoon. Muuttoliikkeellä on nykyään suurin vaikutus alueen väkilukuun, koska väestön luonnollinen kasvu heikkenee jatkuvasti osaksi ikääntyvän väestön ja synnyttävien pienenevien ikäluokkien takia. Muuttoliikkeellä on suuri vaikutus alueen väestönmuutokseen jo sen volyyminkin takia. Muuttajien absoluuttinen ja suhteellinen määrä kasvaa vuodesta toiseen³, joten muuttoliikkeen vaikutus alueen väestönmuutokseen kasvaa koko ajan. Muuttoliikettä on alettu pitää alueen menestyksen yhtenä mittarina. Yleisesti muuttoliike suuntautuu matalamman tulotason alueelta korkeamman tulotason alueelle,⁴ ja merkittävän osan alueiden välisistä muuttovirroista selittävät työttömyyden, työllisyyden sekä palkkatason alueelliset erot.⁵

2000-luvulle on tyypillistä nuorten, opiskelijoiden ja ulkomaalaistaustaisen väestön hallitseva osuus muuttovirroissa sekä lähimuuttojen jatkuva kasvu.⁶ Muuttoliike ei ole hidastunut, vaikka nuoret muuttoalttiimmat ikäluokat ovat pienentyneet, keskittymiskehitys on jatkunut sekä maa-seutu- ja haja-asutusalueet ovat tyhjentyneet muuttajista jo pitkään.⁷ Kaikkien alle 60-vuotiaiden ikäryhmien muuttoalttius on lisääntynyt 1990-luvulta lähtien. Suurin osa muutoista (4/5) tapahtuu saman seutukunnan sisällä eli ovat lyhyen matkan muuttoja. Kuntien välisistä muutoista noin 40 % on seutukuntien sisäisiä ja 60 % seutukunnan ulkopuolelle suuntautuvia. Seutukunnan ulkopuolelle suuntautuvista muutoista 4/5 on muuttoja oman maakunnan ulkopuolelle eli seutukunnan väliset muutot kohdistuvat useimmin entisen asuinmaakunnan ulkopuolelle. Maakunnan sisäiset seutukuntien väliset muutot ovat harvinaisempia.⁸

Jos halutaan vaikuttaa väestönkehitykseen muuttoliikkeen kautta, on olennaista tietää, mitkä motiivit ja rakenteet saavat aikaan tulo- ja lähtömuuttoa. Tärkeintä ei ole muuttajien määrä, vaan muuton rakenteeseen on alettu kiinnittää tutkimuksissa aiempaa enemmän huomiota etenkin muuton vaikutuksia arvioitaessa. Muuttoliikkeen vaikutuksethan ulottuvat pitkälle aikavälille, ja se vaikuttaa

3 Aro 2007a: 271.

4 Okko, Miettälä & Oikarinen 2000: 71.

5 Laakso & Loikkanen 2000: 99.

6 Aro 2007b: 374.

7 Aro 2006: 35–36.

8 Aro 2007a: 218, 220.

välillisesti moniin eri asioihin, kuten palveluiden kysyntään ja järjestämiseen, verotuloihin, valtion-osuuksiin, yritysten sijoittumiseen sekä infrastruktuuriin. Monissa kunnissa harrastetaan muuttajien valikointia asuntotarjonnan ja -rakentamisen keinoin.

Muuton (taloudelliset) vaikutukset yhteiskuntaan

Maassamuuton seurauksia on vaikea tutkia, koska ne eivät ole välittömästi havaittavissa ja koska ilmiöiden syy-seuraussuhteet ovat monimutkaisia. Maassamuuton seuraukset hiipivät pitkän ajan kuluessa, ja muutos on jatkoa pidempiaikaiselle kehitykselle.⁹ Jokainen muuttaja aiheuttaa tulo- ja menovaikutuksia sekä lähtö- että tuloalueellaan. Muuttoliikkeen vaikutukset riippuvat paljon sen rakenteesta: muun muassa siitä, ovatko muuttajat työllisiä, työttömiä, työikäisiä vai ikääntyneitä.¹⁰ Suurissa kaupungeissa, kuten Turussa ja Tampereella, muuttotappiota tulee työllisistä ja muuttovoittoa työvoiman ulkopuolella olevista, kun taas kaupunkien kehyskunnissa tilanne on päinvastainen. Muuttoliikkeen rakenteesta hyötyvillä kunnilla on monia yhteisiä piirteitä: sijainti osaamis-, tuotanto- tai väestökeskittymän välittömässä läheisyydessä, korkea pendelöintivilkkkaus keskukseen, heikko työpaikkaomavaraisuus, nopea väestönkasvu, syntyneiden enemmisyys, hyvä väestön huoltosuhde, edullinen ikärakenne, omistusasuntovaltaisuus ja kilpailukykyinen kuntatalous.¹¹

Selvästi muuttovoittoiset kunnat hyötyvät muuttoliikkeestä lyhyellä aikavälillä muun muassa verotulojen kasvun ja verotulotasauksen vaikutuksesta. Muuttotappiokuntien kohdalla yhteys ei ole niin suoraviivainen: muuttotappiosta huolimatta vuosikatteen muutos saattaa olla joko positiivinen tai negatiivinen. Pidemmällä aikavälillä muuttoliikkeen taloudelliset vaikutukset saattavat olla kunnan kannalta erilaisia kuin välittömät vaikutukset.¹² Kasvukeskuksissa muuttovoitto koettelee asuntomarkkinoita ja palveluja, kun taas muuttotappioalueilla vaarana on asuntokannan ja palvelujen vaakaikäyttö sekä asuntojen arvon nopea aleneminen.¹³

Muuton pidempiaikaisia vaikutuksia muuttovoittokunnassa on esitelty kuvassa 2. Muuttajasta muodostuu tulokunnalle kuluja jo ennen muuttohetkeä, kun muuttovoittokunnan on panostettava mm. asunto- ja palvelutarjontaan sekä liikenneyhteyksiin. Voimakas tulomuutto aiheuttaa lyhyellä aikavälillä lisärasitusta kuntataloudelle esimerkiksi lisääntyvään palvelukysyntään vastaamisen takia. Pitkällä aikavälillä tarkasteltuna tulos on erilainen, koska muuttajien tulovaikutus yleisesti kasvaa muuton jälkeisinä vuosina.¹⁴ Tämä johtuu osaksi siitä, että yleisesti muuttajat sopeutuvat hyvin muuttoalueen työmarkkinoille, jolloin muuttajien tulotaso kohoaa muuton jälkeisinä vuosina nopeasti muuttoa edeltävään tulotasoon verrattuna ja alueella jo asuvien tulotasoon verrattuna. Myös asumistaso paranee muuttoja seuraavina vuosina. Muuttajat ovat usein nuoria aikuisia, jotka ovat työ- tai opiskelu-uransa sekä perhe- ja asumisuransa alkuvaiheessa.¹⁵

Kasvulla on negatiivinenkin puolensa. Väestönkasvun vaikutukset näkyvät muun muassa kysynnän lisääntymisenä, hintojen nousemisena, asumiskustannusten ja toimitilakustannusten nousuna, keskimääräisten etäisyyksien kasvuna, työmatka- ja asiointiliikenteen kustannusten ja yritysten kulje-

9 Aro 2007b: 373.

10 Aro 2007a: 233.

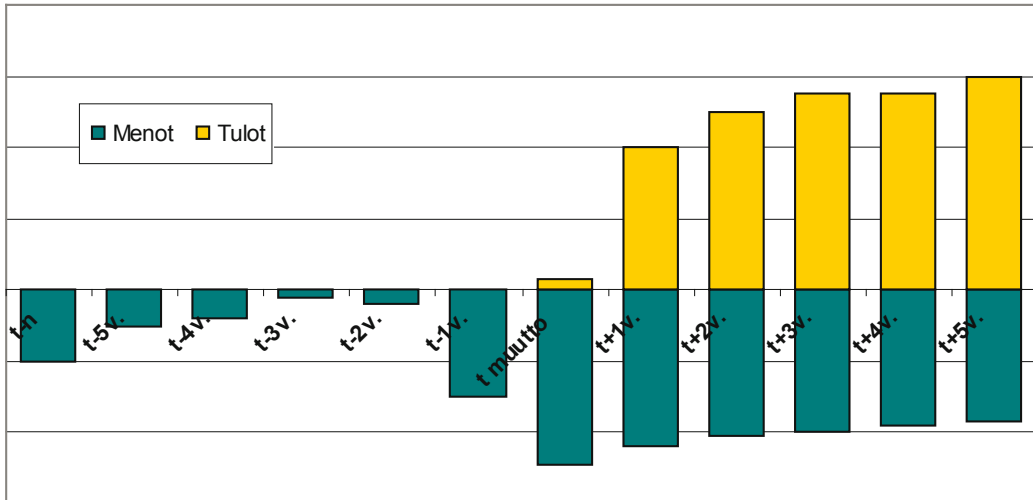
11 Aro 2007b: 377.

12 Kotiranta 2005: 92–93.

13 Kaupunkiverkko ja kaupunkiseudut 2006: 18.

14 Kallio 2001: 34.

15 Laakso & Loikkanen 2000: 112.

Kuva 2. Muuton vaikutusten ajallinen realisoituminen, t=muuttohetki. Lähde: Kallio 2001: 8.

tuskustannusten nousuna, liikenteen lisääntymisenä ja ruuhkautumisena, ilmansaasteiden ja niistä aiheutuneiden terveydellisten haittojen lisääntymisenä, melun ja liikenteen riskien lisääntymisenä sekä metsän ja alkuperäisen luonnon supistumisena rakentamisen seurauksena. Rikollisuuden ja turvallisuuden lisääntyminen on myös mahdollista kasvavalla alueella.¹⁶

Muuton syyt: arvovalintoja ja alueen mahdollisuuksia

Muutossa on usein kysymys arvoista ja niiden painottamisesta. Muutto kohdistuu alueille, joilla on tarjota parhaat mahdollisuudet. Toiset ihmiset muuttavat työn perässä, toiset asunnon, kolmannet ystävyysverkostojen. Eri ihmiset arvostavat eri asioita, ja siksi onkin tärkeää tarjota monenlaisille henkilöille sopivia elinympäristöjä ja -mahdollisuuksia. Kunnan voimavarana ovat sen monipuolisuus sekä erilaiset ympäristöt, joista löytyy sopiva asuinpaikka niin sinkulle, nuorelle perheelle kuin vanhenevalle väestöllekin. Uudet asukkaat valitsevat asuinpaikkansa usein asuin- ja elinympäristön perusteella, jos työpaikan oletetaan olevan saatavilla.¹⁷ Työ- tai opiskelupaikka on usein pitkänmatkan muuton pääsyy, mutta mikäli työ- tai opiskeluvaihtoehtoja on monia, niin muiden asioiden vaikutus alkaa kasvaa. Koska ihmiset muuttavat nykyään aktiivisesti, juurettomuus on lisääntynyt ja muuttamiseen on totuttu. Siksi muuttajien pitäminen alueella on nykyään myös hankalampaa, koska jos alueesta ei pidetä, sieltä muutetaan helposti pois.

Eri elämänvaiheissa muutetaan eri asioiden takia. Muuttouran alussa muutetaan keskuskuntaan opiskelu- tai työuran, vuokra-asunnon saatavuuden tai oletettujen parempien tulevaisuuden mahdollisuuksien takia. Seuraavassa vaiheessa keskustasta levittäytytään lähialueelle. Tämä vaihe on tyypillinen valmistuneille nuorille aikuisille, joiden työ ja toimeentulo ovat vakiintuneet sekä perhe

¹⁶ Laakso & Loikkanen 2000: 24–25.

¹⁷ Raunio 2002: 10.

Muuttoon vaikuttavat mm. seuraavat tekijät:

- Työ- ja opiskelupaikka sekä -mahdollisuudet
- Elinympäristö
- Liikenneyhteydet
- Asuntojen ja tonttien hintataso sekä -tarjonta ja sijainti
- Kunnallisten palvelujen taso ja saatavuus
- Kaupallisten palvelujen taso ja saatavuus
- Harrastusmahdollisuudet
- Hintataso
- Positiiviset odotukset, mielikuvat, tarinat ja elämykset

on kasvamassa. Muuttopäätökseen vaikuttavat tällöin usein asuin- ja elinympäristöön liittyvät asiat. Tällainen muuttoliike suuntautuu usein keskustasta lähialueille kustannustason ohjaamana.¹⁸ Iän lisääntyessä myös asumispreferenssit muuttuvat. Yhä useampi vanhus haluaa viettää eläkepäivänsä lastensa kanssa, jotka ovat mahdollisesti muuttaneet eri paikkakunnalle työn perässä. Lisääntyvä vanhusväestö muuttaa (kaupunkien) keskusta-alueille parempien palvelujen perässä.

Laskusuhdanteen ja työttömyyden vaikutukset muuttoihin

Laskusuhdanteessa väestönkasvun on todettu keskittyvän enemmän keskusalueille, kun taas noususuhdanteessa väestö levittäytyy keskustan ulkopuolisille kehysalueille usein paremman asumisen perässä.¹⁹ Alueen työttömyys myös vaikuttaa muuttovilkkauteen. Koko maata koske- tavan korkean työttömyyden aikana muuttaminen tavallisesti vähenee, koska työpaikkoja ei ole saatavilla ja koska toimeentulon huonontuessa tingitään asumiskustannuksissa. Toisaalta alueel- linen työttömyys voi vilkasta muuttoliikettä. Kun työttömyys kohoaa vain jollakin alueella, poismuuttohalukkuus alueelta kasvaa, koska on jouduttu työttömäksi tai sitä pelätään ja koska uusia työpaikkoja ei ole saatavilla. Puolestaan alhaisen työttömyyden alueelta työttömien pois- muuttohalukkuus ei ole kasvanut, koska alueelta voi löytyä helposti töitä. Avoimien työpaikkojen määrissä tapahtuvat muutokset heijastuvat melko nopeasti muuttamiseen.²⁰ Taloudellisesti vai- keina aikoina yhteiskunnan rakenteellisten tekijöiden, esimerkiksi alueellisten erojen, merkitys muuttoa ohjaavina tekijöinä korostuu.²¹

Pendelöijät ovat haluttuja muuttajia

Pendelöinti eli toisessa kunnassa työssäkäynti on yleistynyt Suomessa: työllisistä joka kolmas käy töissä asuinkuntansa ulkopuolella. Kuntien yhdistymisen seurauksena pendelöijien määrä vähenee, vaikka työmatkat pysyisivät samanmittaisina. Pendelöijät ovat tavoiteltuja muuttajia, koska hei-

¹⁸ Aro 2007a: 227.

¹⁹ Aro 2007a: 226.

²⁰ Itäpuisto 1999: 27–28.

²¹ Kytö 1998: 221.

dän tulonsa ovat yleisesti noin kolmanneksen korkeammat kuin asuinkunnassaan työskentelevien. Koska pendelöijät ovat töissä asuinkuntansa ulkopuolella ja hankkivat sieltä tulonsa, he parantavat kunnan taloudellista asemaa enemmän kuin kunnassa työssäkäyvä väestö. Heidän verotettavat tulonsa ovat kasvaneet nopeammin kuin asuinkunnassa työskentelevien tulot, ja pendelöijät voivat myös tuoda asuinkuntaansa optiotuloja palkkatulojen lisäksi. Varsinais-Suomessa ja Turun seudulla pendelöinti on yleistä pienen kuntakoon takia. Turkuun pendelöidään paljon lähistön pienistä kunnista. Hyvätuloisten pendelöijien aiheuttama asuntojen kysyntä nostaa asuntojen hintoja keskustien lähikunnissa, ja asumiskustannukset Turun lähikunnissa ovatkin lähes Turun kustannusten tasolla. Korkea pendelöintiaste Turun seudulla osoittaa alueen olevan yhtenäinen talousalue, jossa kuntarajat eivät rajoita ihmisten liikkuvuutta.²²

Muuttoliikkeen tulevaisuus

Muuttoliikkeen on ennakoitu vähenevän nuorien ikäluokkien koon pienentyessä. Tällaista kehitystä ei kuitenkaan ole havaittavissa, vaan kehitys on ollut lähinnä päinvastaista. Nuorten yleisin muuttosyy liittyy opiskeluun toisella paikkakunnalla, jonne lähdetään hakemaan korkeampaa koulutusta. Ammattikoulutuksen mahdollinen yleistymisen voi vähentää nuorten liikkuvuutta: ammattikoulutus on useimmiten mahdollista lähellä omaa kotiseutua. Toisaalta nuoret haluavat uusia kokemuksia ja irtautumista kodista, jolloin muutto toiselle paikkakunnalle on osa itsenäistymisprosessia. Suomen kaupungistumisaste on muihin maihin verrattuna vielä alhainen, ja tämä ennakoi muuttoliikkeen ja keskittymisen kaupunkialueille kasvavan tulevaisuudessakin. Toisaalta työ ei ole enää niin sidottua paikkaan, vaan kansainvälinen yritys voi hyvin toimia esimerkiksi maaseutualueilla hyvien tietoliikennetyhteyksien päässä. Tällöin voi osaavan työvoiman saanti kuitenkin muodostua esteeksi.

Alueen kilpailukyky ja vetovoima aluekehityksen peruspilareita

Alueen kilpailukykyä voidaan pitää alueiden kykyä synnyttää, houkuttaa ja ylläpitää taloudellista hyvinvointia lisäävää toimintaa. Kilpailukykyyn kuuluvat rakenteelliset tekijät, joilla tarkoitetaan alueiden resursseja ja ominaisuuksia, ja strategiset tekijät, joilla tarkoitetaan toimijoiden välistä vuorovaikutusta, toimintatapoja, yhteistyöverkostoa, ilmapiiriä jne.²³ Yhä enemmän alueen vetovoima pohjautuu toimeliaisuuteen eikä ensisijaisesti fyysiseen ympäristöön, ja pärjäämisen katsotaan olevan omasta tekemisestä kiinni. Alueen menestyminen on aina riippuvainen hyvin monesta eri asiasta, ja menestyksellä on taipumus kasaantua alueellisesti. Usein syntyy kehityksen kehä: ihmiset muuttavat työpaikkojen luokse, ja työpaikat syntyvät sinne, missä ihmisiä sekä näin myös (osaavaa) työvoimaa on saatavilla. Toisaalta sama kehä pyörii toisinpäinkin, jolloin ihmiset ja yritykset muuttavat alueelta pois.

Nykyään eri alueet kilpailevat toisiaan vastaan monissa eri asioissa: kilpailua käydään muun muassa uusista asukkaista, yrityksistä ja matkailijoista. Työvoiman ja yritysten yhä suurempi liikkuvuus tarkoittaa kilpailun kiristymistä. Toisaalta solmitaan yhteistyösuhteita ja -verkkoja, jotka toimiessaan ovat kilpailukykyä vahvistava tekijä. Kilpailuasetelma ei ole paras lähestymistapa asi-

22 Myrskylä 2008.

23 Turun seutu 15.9.2008.

Alueen vetovoimaan ja menestymiseen vaikuttavia tekijöitä:

- alueen sijainti ja saavutettavuus
 - infrastruktuuri, yhteydet
 - kasvavien markkinoiden läheisyys
- yrityscenttä ja markkinatekijät
 - kilpailijoiden, yhteistyökumppanien ja asiakkaiden läheisyys
 - kustannustaso
- inhimillinen pääoma
 - osaaminen
 - korkean osaamisen keskittymä
- sosiaalinen pääoma
 - verkostot
- innovaatiot
 - luova miljöö ja ongelmanratkaisuympäristö
- työvoiman saatavuus
- keskittyminen
- aineelliset ja sosiaaliset perusrakenteet
 - asuin- ja elinympäristöt
 - rakennettu ympäristö
 - toiminnallinen ympäristö, palvelut
 - taloudellinen ympäristö, elinkustannukset
 - paikalliskulttuuri
- monipuolisuus, mutta toisaalta erikoistuminen
 - vahvat erikoistumisalat
- mielikuva ja brändi

Lähteet: Alueellinen kehitys ja aluepolitiikka Suomessa 2000, Raunio 2002: 60–61, Elinkeino- ja kilpailukykytyöryhmän raportti 2007: 3, Alueiden kilpailukyky yritysten näkökulmasta 2000, Alueiden kilpailukyky yritysten näkökulmasta 2003, Alueiden kilpailukyky yritysten näkökulmasta 2005.

oihin, koska se johtaa helposti vastakkainasetteluun yhteistyön sijasta. Esimerkiksi kuntatasolla ratkaisevaa ei ole yhden kunnan menestys, vaan yhteinen menestyminen yhteistyön avulla. Samalla vahvistetaan alueen kilpailukykyä koko Suomen tai koko maailman mittakaavassa.²⁴ Kaupungin, elinkeinoelämän ja alueen oppilaitosten joustava yhteistyö on avainasemassa alueiden menestymisessä. Eri toimijoiden on pystyttävä toimimaan laajemman yhteisen hyvän eteen, eikä niiden pidä keskittyä vain omaan toimintaansa ja välittömään voiton maksimointiin.²⁵ Pitkän aikavälin kehitys ja menestys eivät voi perustua keskinäiseen kilpailuun.

Kilpailukykyä vahvistettaessa on oltava tietoinen alueen todellisista mahdollisuuksista ja on lähdettävä kehittämään aluetta niiden pohjalta. Kilpailukykyä edistävä tekijä on hyvä maine, joka tekee

24 Huovari, Kangasharju & Alanen 2001: 4.

25 Kärkimedia Kotiseutu 2008: 5.

kaupungista elinvoimaisen ja auttaa alueen menestymisessä tulevaisuudessa. Alueiden monipuolisuus on etu, mutta toisaalta yhteen alaan keskittyminen ja erikoistuminen on mahdollisuus päästä maailman huipputasolle, jolle ei päästä keskittymällä moneen eri asiaan.

Yritysten sijoittuminen ei ole arpapeliä

Sijoittumiseen vaikuttavia tekijöitä

Alueiden kilpailukyky 2007 -tutkimuksen mukaan tärkeimpiä yritysten sijaintipäätökseen vaikuttavia tekijöitä ovat sopivan työvoiman saatavuus, markkinoiden läheisyys, liikenneyhteydet sekä turvallinen ja viihtyisä elinympäristö. Näiden lisäksi tärkeää on olla kasvukeskus ja mahdollisuus yritysten väliseen yhteistyöhön. Vähiten sijaintipäätökseen vaikuttavat korkeakoulujen sijainti alueella, alueen kulttuuritarjonta ja ulkomaisen työvoiman saatavuus.²⁶

Kansainvälisillä ja kansallisilla markkinoilla toimivien yritysten sijaintipäätökseen vaikuttaneissa tekijöissä on eroja. Kansainvälisillä yrityksillä korostuu enemmän liikenneyhteyksien merkitys kuin kotimarkkinayrityksillä, jotka puolestaan sijoittuvat kasvukeskuksiin lähelle markkinoita. Sijaintipäätöksiin vaikuttavissa tekijöissä on havaittavissa toimialakohtaisia eroja. Kaupan ja palvelualan yrityksillä korostuu markkinoiden läheisyys ja se, että alue on kasvukeskus. Teollisuusyrityksillä puolestaan korostuu sopivan työvoiman saatavuus. Suuret yritykset arvostavat enemmän alueella toimivaa yliopistoa ja ammattikorkeakoulua kuin pienet. Tampereen kauppakamarin alueelle sijoittuneet yritykset arvostavat enemmän yliopistojen läheisyyttä kuin muualla Suomessa sijaitsevat yritykset.²⁷

Aiemmin yritysten ja tuotantolaitosten sijainnin määrittivät pitkälle raaka-aineiden saanti ja etäisyys markkinoista sekä kuljetus- ja palkkakustannukset, mutta nykyään henkilökohtaiset muuttomotiivit ja asuinpaikan valintaan vaikuttavat syyt sekä yritysten sijaintipäätöksentekoon vaikuttavat tekijät ovat lähentyneet toisiaan: inhimillisistä resursseista on tulossa merkittävämpi kilpailukyky- ja tuotantotekijä.²⁸ Osaavan työvoiman merkitys on noussut tärkeäksi tuotannontekijäksi, ja sen saatavuus ja pysyvyys ovat tärkeimpiä tekijöitä yrityksen sijaintipäätöksenteossa. Työvoiman merkityksen kasvaessa myös asuin- ja elinympäristön merkitys korostuu entisestään. On luotava osaajia houkuttelevia asuin- ja elinympäristöjä sekä viestittävä niistä potentiaalisille kanaville.²⁹ Houkuttelevien asuin- ja elinympäristöjen lisäksi tarvitaan muun muassa toimivia palveluita, houkuttelevia työ- ja opiskelupaikkoja, harrastusmahdollisuuksia ja vaikutusmahdollisuuksia.

Hyvän asuinympäristön ja palveluiden sekä työvoiman välinen yhteys näkyy esimerkiksi osaavan ja pysyvän työvoiman saatavuudessa. Samantasoinen työvoima myös hyväksyy alhaisemman palkkatason alueella, jolla on viihtyisä asua ja palvelut toimivat, kuin alueella, jolla nämä asiat eivät ole kunnossa. Hyvälle alueelle on helpompi saada työvoimaa tai työvoimaa on saatavissa alhaisemmillä kustannuksilla.³⁰

26 Alueiden kilpailukyky 2007: 5.

27 Alueiden kilpailukyky 2007: 5.

28 Elinkeino- ja kilpailukykytyöryhmän raportti 2007: 14.

29 Raunio 2002: 9.

30 Laakso & Loikkanen 2000: 30.

Sijaintipäätös:

- alue on kasvukeskus
 - riittävä ja kasvava väestöpohja
 - alueen ostopotentiaali
 - kasautumishyödyt
- koulutettu, osaava ja/tai pysyvä työvoima
 - kaupunkiseudun vetovoimaisuus osaavan työvoiman silmissä kansallisesti ja kansainvälisesti
 - yrityksille sopivan työvoiman saatavuus
- hyvät liikenne- ja tietoliikenneyhteydet
 - kuljetus- ja liikenneyhteydet: henkilöliikenne, tavaraliikenne, lentoliikenne ja satamien yhteydet
 - liikenneinfrastruktuuri (eri kulkumuodot, taso/kunto, liikenneyhteydet)
 - alueen infrastruktuuri
- yhteistyöhakuinen ilmapiiri
 - yritysten väliset yhteistyömahdollisuudet
 - nykyiset ja potentiaaliset asiakkaat sekä yhteistyökumppanit
 - yliopistojen ja korkeakoulujen läheisyys
- institutionaalisen ympäristön kehittyneisyys
 - yritysmuotoinen ilmapiiri ja asenteet
 - ennakoitava maapolitiikka
 - kustannusten ja verotuksen kilpailukykyisyys
- turvallinen ja viihtyisä asuin- ja elinympäristö
 - elämisen laatu ja alueen kulttuurinen vetovoima
 - asumiseen liittyvät tekijät (asuntojen saatavuus, asuinympäristön turvallisuus ja viihtyisyys)
- markkinoiden läheisyys
- mielikuvat
 - alueen imago
- sopivat toimitilat
- sijainti

Lähteet: Alueellinen kehitys ja aluepolitiikka Suomessa 2000, Raunio 2002: 60–61, Elinkeino- ja kilpailukykytyöryhmän raportti 2007: 3, Alueiden kilpailukyky yritysten näkökulmasta 2000, Alueiden kilpailukyky yritysten näkökulmasta 2003, Alueiden kilpailukyky yritysten näkökulmasta 2005.

Tutkimusalueille sijoittuminen ja tyytyväisyys

Alueiden kilpailukyky 2007 -tutkimuksen mukaan sekä Turun että Tampereen kauppakamarien alueella yritykset painottavat tärkeimpinä sijaintiin vaikuttavina tekijöinä samoja asioita kuin koko maassa: työvoiman saatavuutta, markkinoiden läheisyyttä ja liikenneyhteyksiä. Sijaintipäätökseen vaikuttavista tekijöistä Turun alueella on hyvin hoidettu tavaraliikenneyhteydet ja satamien tarjoamat palvelut sekä elinympäristö, vaikka satamien kehittämistäkin toivottiin. Melko hyvän arvosanan saavat yritysten välisen yhteistyön mahdollisuudet ja alihankkijoiden saatavuus. Turun alueella pitäisi yritysjohtajien mielestä eniten panostaa maan sisäisiin liikenneyhteyksiin ja infrastruktuuriin sekä

myös suoriin kansainvälisiin yhteyksiin, erityisesti lentoliikenteeseen. Ongelmana on sekä tärkeiden suorien yhteyksien puute että nykyisten yhteyksien riittämätön kapasiteetti. Varsinais-Suomessa on paljon kansainvälisiä yrityksiä ja teollisuustuotannosta menee koko maata keskimääräisesti suurempi osa vientiin. Kansainvälisten yritysten elinehtona ovat hyvät liikenneyhteydet. Toisaalta liikenneyhteyksien kehittäminen on jäänyt jälkeen muihin suuriin kasvukeskuksiin verrattuna. Valtakunnallisesti tärkeimpinä kehittämiskohteina Turun alueella pidetään tietoliikenneyhteyksiä sekä nykyisen liikenneinfrastruktuurin ylläpitoa ja kehittämistä. Tutkimuksen mukaan varsinaissuomalaisten yritysten mielestä työvoimaa on saatavilla hyvin ja Varsinais-Suomea pidetään hyvänä asuinympäristönä.³¹

Turun kauppakorkeakoulun tekemän kansallisen logistiikkaselvityksen mukaan Varsinais-Suomessa toimivat yritykset ovat varsin tyytyväisiä toimintaedellytyksiinsä maakunnassa yleisesti liiketoiminnan kannalta ja pitävät sijaintiaan varsin hyvänä. Kuitenkin Pirkanmaalla teollisuuden yrityksistä suurempi osa on toimintaedellytyksiin tyytyväisempi kuin Varsinais-Suomessa, kun taas kaupan alan yrityksissä ja logistiikkapalvelualan yrityksissä tyytyväisyydessä yleisesti liiketoimintaan ei ole maakuntien välisiä eroja. Teollisuudessa maakuntien välisiä tyytyväisyseroja löytyy etenkin tuotannon sijoittumisen ja kilpailijoiden sijainnin suhteen. Kaupan alalla on eroja Pirkanmaan hyväksi tyytyväisyydessä liikenneinfrastruktuuriin ja kilpailijoiden sijaintiin. Logistiikkapalveluyritysten tyytyväisyydessä on Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan välisiä eroja tuotannon sijoittumisen, liikenneinfrastruktuurin ja kilpailijoiden sijainnin kannalta. Ainoastaan liikenneinfrastruktuurin kannalta Pirkanmaan logistiikkapalveluyritykset ovat Varsinais-Suomen yrityksiä tyytyväisempiä, kun puolestaan tuotannon sijoittumiseen ja kilpailijoiden sijaintiin Varsinais-Suomen logistiikkapalveluyrittäjät ovat Pirkanmaan yrittäjiä tyytyväisempiä.³²

Elinkeinoelämä: elinkeinopolitiikan ja -ilmaston mittareja

Suomen Yrittäjät julkaisi keväällä 2008 Elinkeinoelämän mittaristo -julkaisun³³, joka pohjautuu yrittäjäjärjestön tekemään kyselyyn. Tutkimuksen mukaan valtakunnallisesti tärkeimmät kehittämiskohteet ovat kuntien hankintapolitiikka ja päätösten yritysvaikutusten arviointi. Nämä koetaan myös yhteistyön tärkeimmiksi osa-alueiksi. Maakunnan tasolla Pirkanmaata ja Varsinais-Suomea verrattaessa Varsinais-Suomen tulos ylipäänsä on hieman valtakunnan keskiarvoa parempi, kun taas Pirkanmaan tulos on hieman valtakunnan keskiarvoa huonompi.

Varsinais-Suomessa kuntien elinkeinopolitiikka, erityisesti kunnan ja yrittäjien yhteistyö sekä kunnan elinkeinopolitiikalle antama tuki nousevat positiivisesti esille. Toisaalta kriittisimmin suhtaudutaan kunnan viestintään, koulutukseen, päätösten yritysvaikutusten arviointiin sekä julkisten palvelujen järjestämiseen ja kunnan hankintapolitiikkaan.

Pirkanmaalla kehuja saavat seudullinen kehitysyritys ja yleinen elinkeinopolitiikka, sieltä erityisesti kunnan ja yrittäjien välinen yhteistyö, seudullisen kehittämissyhtien yrittäjälähtöinen toiminta, kunnallistekniikka sekä ajantasainen kunnan elinkeinopoliittinen ohjelma. Kriittisimmin Pirkanmaalla suhtaudutaan kuntien päätöksenteon yritysälähtöisyyteen, julkisten palvelujen järjestämiseen ja han-

31 Alueiden kilpailukyky 2007.

32 Logistiikkaselvitys 2009: 86–91, 114; Turun Sanomat 31.3.2009.

33 Suomen Yrittäjät, Varsinais-Suomen Yrittäjät 2008; Suomen Yrittäjät, Pirkanmaan Yrittäjät 2008.

kintapolitiikkaan, päätösten yritysvaikutusten arviointeihin sekä kunnan viestintään ja tiedottamiseen, erityisesti kuntien tiedottamiseen yrittäjiä koskevista päätöksistä ja suunnitelmista, kuntien hankintapolitiikasta ja hankintaosaamisesta.

Vaikka Varsinais-Suomi saa hieman valtakunnan keskiarvoa paremman tuloksen, maakunnan veturi, Turun kaupunki, saa kaikkein huonoimmat pisteet Suomen 10 suurimman kaupungin joukossa. Turun arviot ovat myös laskeneet eniten viime mittauksesta.

Suomen Yrittäjien ja Finnveran kevään 2009 pk-yritysbarometrin mukaan Varsinais-Suomen pienet ja keskiuuret yritykset ovat yhtä tyytyväisiä sijaintikuntansa elinkeinoilmastoon kuin koko maassa keskimäärin. Toisaalta Pirkanmaan yrittäjät ovat sijaintikuntansa elinkeinoilmastoon koko maan yrittäjiä tyytyväisempiä. Varsinais-Suomessa yrittäjät ovat tyytyväisimpiä alueen viihtyisyyteen asuin ympäristönä, liikenneyhteyksiin sekä toimitilojen ja tonttien saatavuuteen. Tyytymättömmimpiä yrittäjät ovat sijaintikunnan ja yrityksen väliseen yhteistyöhön, elinkeinopolitiikkaan kokonaisuudessaan sekä sopivan työvoiman saatavuuteen. Pirkanmaalla puolestaan ollaan tyytyväisimpiä samoin kuin Varsinais-Suomessa alueen viihtyisyyteen asuin ympäristönä sekä liikenneyhteyksiin. Tyytymättömmimpiä yrittäjät ovat sopivan työvoiman saatavuuteen, elinkeinopolitiikkaan kokonaisuudessaan sekä sijaintikunnan ja yrityksen väliseen yhteistyöhön.³⁴

Tulevaisuuden ennakointi on vaikeata

TE-keskusten julkaiseman Alueelliset talousnäkymät keväällä 2009 -raportin mukaan kansainvälisen talouden ongelmat näkyvät voimakkaasti niin Varsinais-Suomessa kuin Pirkanmaalla. Varsinais-Suomessa on voimakkaasti suuntauduttu vientiin, ja talouden käänne heijastui heti maakunnan elinkeinoelämään. Etenkin rakennusala, metalli- ja elektroniikkateollisuus, kuljetusala ja tekninen suunnittelu kärsivät taloudellisesta tilanteesta ja työllisten määrä aloilla vähentyy sekä työttömyys kasvaa. Vientin tyrehtyminen entisestään ja uusilla aloilla on Varsinais-Suomen uhkatekijä. Maakunnan seutukunnista etenkin Salon seudun tilanne heikkenee alueen yksipuolisen elinkeinorakenteen takia: Salossa painottuu vientiriippuvainen teknologiateollisuus. Salon seudun työttömyysaste onkin Varsinais-Suomen korkein. Myös Pirkanmaalla kärsitään nykyisestä taloudellisesta tilanteesta. Pirkanmaalla teollisuus on rakenteensa takia herkkä globaaleille muutoksille: erityisesti koneenrakennusteollisuuden sekä kemian- ja metsäteollisuuden supistukset heikentävät maakunnan työllisyyttä.³⁵

Suomen Yrittäjien ja Finnveran tekemän kevään 2009 Pk-yritysbarometrin mukaan Varsinais-Suomen pk-yrittäjien mielestä yleiset suhdannenäkymät ovat nyt heikommat kuin koko maan pk-yrityksillä keskimäärin, kun puolestaan Pirkanmaan pk-yrittäjät ovat toiveikkaampia ja kokevat yleisten suhdannenäkymien olevan paremmat Pirkanmaalla kuin koko maan pk-yrittäjillä keskimäärin. Pirkanmaan pk-yrittäjien suhdannenäkymät ovat keskimääräistä paremmat investointien arvon, viennin arvon ja tuonnin arvon, yrityksen kannattavuuden sekä vakavaraisuuden osalta. Varsinais-Suomen pk-yrittäjien suhdannenäkymät ovat keskimääräistä heikommat useiden osatekijöiden, mm. liikevaihdon, investointien arvon ja yrityksen kannattavuuden, osalta.³⁶

34 Suomen Yrittäjät ry & Finnvera Oyj 2009a: 17; Suomen Yrittäjät ry & Finnvera Oyj 2009b: 17.

35 Alueelliset talousnäkymät keväällä 2009: 8–9.

36 Suomen Yrittäjät ry & Finnvera Oyj 2009a: 3, 9–10; Suomen Yrittäjät ry & Finnvera Oyj 2009b: 3, 9–10.

Imago ja maine vetovoimatekijöinä

Maineen muodostuminen ja sen valta

Mielikuvilla on suuri valta, ja ne ohjaavat toimintaamme tiedostamattammekin. Esimerkiksi ihmisten muuttopäätökseen mielikuvat vaikuttavat paljonkin; ihmiset muuttavat pois, jos heidän mielikuvissaan jokin toinen alue pystyy tarjoamaan parempaa. Tämän takia myönteisen kehityksen ja myönteisten asioiden saattaminen erilaisten kohderyhmien tietoisuuteen on tärkeää. Maine on tärkeä tekijä alueen menestyksessä. Maine vaikuttaa vetovoimaan, vetovoima puolestaan taloudelliseen menestykseen ja alueellisiin toimintaedellytyksiin, jotka taas vaikuttavat vetovoimaan. Hyvä maine voi synnyttää menestymisen kehän tai toisinpäin: huono maine voi vaikuttaa negatiivisesti alueen kehitykseen, joka puolestaan vaikuttaa negatiivisesti maineeseen.

Käsitteiden määrittely mielikuviin liittyvissä asioissa on vaikeaa, samoin kuin niiden objektiivinen tutkiminenkin. Maine muodostuu toiminnan, toimintaa välittävien kokemusten ja toimintaa koskevien mielikuvien vuorovaikutuksessa eli mielikuvat ja kokemukset toiminnasta muokkaavat mainetta. Maine rakentuu pitkän kehityksen varaan eikä se muutu hetkessä. Imago puolestaan voidaan määrittää tässä tapauksessa kunnan tai alueen itsestään antamaksi kuvaksi, myös sanontaa julkinen kuva käytetään. Maineen ja imagon erona on se, että imago rakennetaan ja maine ansaitaan. Hyvä maine on lunastettava yhä uudelleen ja uudelleen hyvällä toiminnalla ja hyvillä kokemuksilla. Hyvä maine on näin ollen tae liikkeestä kohti parempaa.

On tärkeätä, että imagon rakentaminen perustuu todellisuuteen ja alueen todellisiin vahvuuksiin. Väärien asioiden pohjalta rakennettu imago synnyttää todellisuuteen pohjautumattomia, vääriä mielikuvia. Väärien mielikuvien ja todellisuuden välinen ero paljastuu, ja eron paljastuminen synnyttää negatiivisen mielikuvan paikasta. Imagon rakentaminen ei saa olla yksittäisten kampanjoiden tai toimenpiteiden toteuttamista vaan kokonaisvaltaista kehittämistä alueen todellisten vahvuuksien pohjalta sekä niistä viestimistä. Tärkeimpiä imagotyön kohteita ovat elinkeinot, palvelut ja asuminen sekä ympäristö.³⁷

Imagoon ja maineeseen on helpompi vaikuttaa kuntatasolla kuin suuremmilla aluetasoilla, kuten maakunnissa ja seutukunnissa. Kunnissa pienimuotoisilla projekteillakin voi olla suuria vaikutuksia, kunhan ne lisäävät kunnan kiinnostavuutta, vetovoimaa ja viihtyisyyttä. Kuntia suuremmalla aluetasolla maineeseen ja imagoon vaikuttaminen on vaikeampaa, ja pääasiassa aluetason imago-rakennus ja maineenhallinta tapahtuu paikallistason kautta. Suuremmalla aluetasolla maineeseen voi vaikuttaa erilaisilla vetovoiman kehittämiseen liittyvillä hankkeilla sekä niiden alueellisilla mainos- ja markkinointikampanjoilla. Poliittisilla toimijoilla on suuri merkitys imagon ja maineen tuottamisessa, koska poliittiset päätökset muokkaavat alueen imagoa.³⁸

Maine- ja imagotutkimukset – ristiriitaisiako?

Taloustutkimuksen kuntien imagotutkimuksessa Turku sai huonoimman arvosanan yli 50 000 asukaan kaupungeista, kun puolestaan Tampereen arvosana oli parhain. Toisaalta Turun seudun kau-

37 Äikäs 2004: 6, 230–232.

38 Aula, Vehkalahti & Äikäs 2007: 17–18.

pungeista Raisio ja Naantali pärjäsivät omissa kaupunkien kokosarjoissaan hyvin. Naantali sai alle 20 000 asukkaan kunnista parhaimman arvosanan.³⁹

Kaupunkimaine 2007 tutkimuksessa Turku pärjäsi paremmin. Tutkimuksen mukaan Turulla on Helsingin ja Tampereen jälkeen kolmanneksi parhain maine yhdeksän suomalaisen kaupungin joukossa (Helsinki, Tampere, Turku, Oulu, Jyväskylä, Kuopio, Vaasa, Lahti ja Lappeenranta). On kuitenkin hedelmällisempää tarkastella maineen osatekijöitä, jotta nähdään, mistä asioista kaupunkien maine rakentuu. Tutkimuksen perusteella keskeisimmät kaupunkimaineen osatekijät ovat julkinen kuva, kaupungin palvelut, kaupunkivastuu, kaupunkimiljöö sekä johtaminen ja innovatiivisuus. Turun sijoittuminen eri osatekijöiden kohdalla vaihtelee. Kun kaupungit laitetaan eri osatekijöiden mukaan järjestykseen, Turun sijoitukset ovat: 2. julkinen kuva (Tampere 3.), 3. kaupungin palvelut (Tampere 2.), 8. kaupunkivastuu (Tampere 6.), 2. kaupunkimiljöö (Tampere 1.), 5. kaupungin johtaminen (Tampere 3.) ja 8. innovatiivisuus (Tampere 4.). Eniten parantamisen varaa löytyy siis kaupunkivastuusta, innovatiivisuudesta ja kaupungin johtamisesta. Toisaalta Turku saa hyviä arvosanoja kaupungin julkisesta kuvasta ja palveluista, jotka tutkimuksen mukaan ovat merkityksellisiä kokonaisuutensa kannalta.⁴⁰

Tutkimuksen mukaan Tampereella on neutraali asema, mutta Turku herättää tunteita. Onko parempi olla mitään sanomaton kaupunki, jota voisi kutsua pienois-Suomeksi, vai kaupunki, joka on erilainen ja joka on kohdannut haasteita? Haasteilla tarkoitetaan teollisuuden, liiketoimintaympäristöjen ja väestökehityksen kehityskulkuja, jotka heijastuvat kaupungin mainetarkasteluun negatiivisina arvoina.⁴¹

Turun seudun heikkoudet ja haitat:

- matalampi T&K -rahoituksen taso verrattuna muihin kaupunkiseutuihin
- yliopistot-kaupunki-yritykset -yhteistyön vähäisempi perinne (vrt. Oulu, Jyväskylä)
- hitaampi väestön kasvu verrattuna muihin suuriin kaupunkiseutuihin
- muuttoliikkeen rakenne keskuskaupungeille on negatiivinen, mikä saattaa vaikeuttaa koko alueen elinvoimaisuutta
- alueen logistiset yhteydet ovat herkkiä markkinatilanteen muutoksille ja kansallisen edunvalvonnan onnistumiselle
 - matkustajaliikenteen heikkoudet
- sirpaleinen kuntarakenne johtaa herkästi kilpailuun sisäisistä resursseista
- muun Suomen mielikuvat alueesta eivät vastaa totuutta
- matala investointitaso
- osaavan työvoiman saatavuus
- ammatillisten koulutuspaikkojen kohdentuminen ja määrä
- kansallinen verkostoituminen ja asema kasvukeskusten joukossa

Lähteet: Elinkeino- ja kilpailukykytyöryhmän raportti 2007: 5, Turun osaamis- ja elinkeinostrategia 2006–2009, Turun seutu 15.9.2008.

39 Taloustutkimus 2008

40 Aula, Vehkalahti & Äikäs 2007: 41–43.

41 Aula, Vehkalahti & Äikäs 2007: 53, 59.

Turun seudun vahvuudet ja edut:

- sijainti vahvojen Itämeren metropolien välissä (Tukholma-Turku-Helsinki-Pietari)
- liikenneyhteydet ja saavutettavuus
- huippuosaaminen ja korkeakoulut
 - korkeatasoinen koulutus- ja tutkimuskeskittymä
 - inhimillinen pääoma (osaaminen)
 - teknologinen kehitys ja innovaatiot
- elämisen, asumisen ja ympäristön korkea laatu
 - saaristo
 - merellisyys
 - muita kasvukeskuksia alhaisemmat asumiskustannukset
 - kaupunkirakenne tarjoaa vaihtoehtoisia miljöitä (urbaani, taajamat, luonto)
- monipuolinen kulttuuritarjonta ja kulttuuriperintö ja -perinne
- monikulttuurisuus
- elinkeinopolitiikan toimijoiden osaaminen
- monipuolinen ja uudistuva elinkeinorakenne
 - vahvat ja tunnetut kärkitoimialat (erityisesti bio- ja meriklusteri)
 - nousevat palvelualat ja luovat alat
- Turun keskusstatus (hallinnon ja talouden aloilla)
 - rooli ylitaakunnallisena ja valtakunnallisena keskuksena
 - lounaisen Suomen veturi
 - keskittyminen
- kaksikielisyys
- työvoiman saatavuus
 - hyvä työllisyystilanne verrattuna muihin suuriin kaupunkiseutuihin
- alhaisemmat vuokra- ja toimitilakustannukset verrattuna muihin suuriin kaupunkiseutuihin

Lähteet: Elinkeino- ja kilpailukykytyöryhmän raportti 2007: 5, Turun osaamis- ja elinkeinostrategia 2006–2009, Turun seutu 15.9.2008.

5. Seutukuntiin muuttaneiden kokemukset

- koko, sijainti ja yhteydet sekä koulutus- ja työpaikkamahdollisuudet ovat niin Turun kuin Tampereen seutukunnan vahvuuksia. Turun seudulla vahvuutena korostui lisäksi asuin- ympäristö, viihtyvyys ja luonto; Tampereen seudulla kehittäminen, kasvu ja vetovoima.
- Turun seutukunnan heikkouksia ovat ihmiset, ilmapiiri ja maine, kunnallinen päätöksenteko sekä joukkoliikenteen toimivuus ja yhteydet, kun taas Tampereen seudun heikkouksia ovat kunnalliset palvelut, korkeat asuin- ja elinkustannukset sekä liikenneongelmat, -yhteydet ja -järjestelyt
- Turun ja Tampereen seutukuntiin muutetaan opiskelun, työn sekä sijainnin ja liikenneyhteyksien takia
- noin puolet vastanneista on harkinnut poismuuttoa viimeisen vuoden aikana: Turun seudulla on harkittu enemmän muuttoa oman asuinmaakunnan ulkopuolelle muualle Suomeen kuin Tampereen seudulla
- Turun seutukunnassa opiskelevista suurempi osa haluaisi jäädä valmistuttuaan opiskelupaikkakunnallaan kuin Tampereen seutukunnassa opiskelevista
- asuinkunnassa toivotaan eniten parannusta kunnallisiin palveluihin, julkisiin liikenneyhteyksiin ja kevyen liikenteen toimivuuteen sekä viihtyisyyteen, turvallisuuteen ja siisteyteen
- Turun seudulla ollaan tyytymättömiä kunnallistalouteen, kuntalaisten mielipiteen huomioimiseen sekä kunnallisen päätöksenteon toimivuuteen; Tampereen seudulla ollaan tyytymättömiä terveydenhuoltoon, poliittisen päätöksenteon avoimuuteen ja vaikutusmahdollisuuksiin sekä asumisen hintaan
- vastanneiden mielestä Tampereen seudulla on parempi imago kuin Turun seudulla ja sinne muutettiin mieluummin

Keitä kyselyyn vastanneet ovat?

Selvitystä varten lähetettiin kyselylomake Turun ja Tampereen seutukuntiin muuttaneille. Muutama asia on hyvä pitää mielessä tätä lukua lukiessa. Kohderyhmänä olivat pitkän matkan muuttajat, ja muuttomatkan pituuden merkitys korostuikin erityisesti muuttosyissä, jotka ovat erilaiset kuin lyhyen matkan muuttajilla. Kohderyhmänä ei myöskään olleet kaiken ikäiset muuttajat vaan 20–39-vuotiaina seuduille muuttaneet.

Kummankin seutukunnan vastaajista suurempi osa on naisia: naisia vastaajista on 67 % ja miehiä 33 %. (taulukko 1). Vastauksia ei ole painotettu sukupuolen suhteen, koska sukupuolella ei todettu olevan vaikutusta vastauksiin, eikä vastaajien sukupuolijakauma näin ollen ole selvityksen kannalta olennainen asia. Turun seutukunnan vastaajat ovat hiukan nuorempia kuin Tampereen seutukunnan vastaajat. Turun seutukunnan vastaajien ikäkeskiarvo on 27,5 vuotta ja Tampereen seutukunnan 28,1 vuotta. Miehet ovat keskimäärin 1–2 vuotta vanhempia kuin naiset. Suurin osa vastaajista asuu nykyään seutukunnan keskuskaupungeissa, Turussa tai Tampereella.

Turku ja Tampere kilpasilla

Taulukko 1. Kyselyyn vastanneiden taustatiedot (Turun seutukunta n=135, Tampereen seutukunta n=99)

Muuttuja		Turun seutu- kunta (%)	Tampereen seutukunta (%)
Sukupuoli	Nainen	68,9	63,6
	Mies	31,1	36,4
Ikäryhmä	21-25v.	43,3	39,4
	26-30v.	35,1	34,3
	31-35v.	11,2	13,1
	36-40v.	6,7	11,1
	41-42v.	3,7	2,0
Asuinkunta	Kaarina	3,0	-
	Masku	2,2	-
	Naantali	1,5	-
	Nousiainen	0,7	-
	Paimio	3,7	-
	Piikkiö	0,7	-
	Raisio	3,0	-
	Rusko	1,5	-
	Rymättylä	0,7	-
	Turku	82,8	-
	Kangasala	-	5,2
	Lempäälä	-	2,1
	Nokia	-	8,3
	Pirkkala	-	4,2
Tampere	-	76,0	
Ylöjärvi	-	4,2	
Taloudessa asuvien henkilöiden määrä	Yksin	39,3	27,3
	Avio- tai avopari	40,0	43,4
	Avio- tai avopari ja lapsia	20,0	27,3
	Yksinhuoltaja	0,7	2,0
Talouden koko muuttohetkellä	Yksin	69,6	62,6
	Avio- tai avopari	18,5	21,2
	Avio- tai avopari ja lapsia	9,6	14,1
	Yksinhuoltaja	2,2	2,0
Pääasiallinen toiminta nyt	Työssä	42,2	46,5
	Työtön	1,5	5,1
	Opiskelija	48,9	36,4
	Muu	7,4	12,1
Pääasiallinen toiminta ennen muuttoa	Työssä	34,3	42,4
	Työtön	7,5	6,1
	Opiskelija	48,5	42,4
	Muu	9,7	9,1
Lähtömaakunta	Pirkanmaa	15,7	-
	Satakunta	22,4	10,2
	Uusimaa	27,6	15,3
	Varsinais-Suomi	-	10,2
	Muu	34,3	64,3
Lapsuusmaakunta	Pirkanmaa	10,4	18,4
	Satakunta	23,9	7,1
	Uusimaa	10,4	4,1
	Varsinais-Suomi	18,7	3,1
	Muu	36,6	67,3

Vuosina 2005–2006 Turun ja Tampereen seutukuntiin muuttaneista n. 42 % asuu vastaushetkellä vuoden 2008 syksyllä parisuhteessa ilman lapsia. Turun seudulla yksin asuvia on 39 % ja Tampereen seudulla vähemmän, 27 %. Tampereen seudun vastanneista suuremmalla osalla on lapsia kuin Turun seudun vastanneilla.

Suurin osa muuttajista, yli 60 %, on muuttanut seutukuntaan yksin. Toiseksi suurimman osuuden, n. 20 %, muodostavat avo- tai avioparit, joilla ei ole lapsia. Pariskuntien, joilla on lapsia, osuus muuttajista on suurempi Tampereen seutukunnassa (14 % vastaajista) kuin Turun seutukunnassa (10 % vastaajista). Tämä voi olla Tampereen seudun yksi etu, koska lapsiperheet eivät muuta niin aktiivisesti kuin perheettömät. Monet Tampereen seudulle muuttaneet perheet voivat jäädä pitkäkiksin aikaa asumaan seudulle, toisin kuin esimerkiksi paljon liikkuvat nuoret opiskelijat.

Vastaajien nykyisessä talouden koossa ja muuttohetken talouden koossa on eroja. Monet ovat muuttaneet yksin, mutta asuvat nykyään puolisonsa kanssa. Myös talouksien, joissa on lapsia, osuus on suurempi. Muutaman vuoden kuluttua muutosta muuttajat ovat nähtävästi sopeutuneet uuteen asuinpaikkaansa ja mahdollisesti muuttaneet yhteen toisen henkilön kanssa sekä perustaneet perheen.

Lähes puolet vastaajista, 44 %, on vastaushetkellä työssä. Päätoimisten opiskelijoiden osuus on Turun seudun vastaajilla suurempi (49 % vastaajista) kuin Tampereen seutukunnassa (36 % vastaajista). Tampereen seudun vastaajista suurempi osa on työttömänä tai muussa toiminnassa, esimerkiksi äitiyslomalla tai eläkkeellä, kuin Turun seutukunnassa. Pääasiallisen toiminnan ja iän sekä sukupuolen välillä ei ole havaittavissa riippuvuuksia.

Turun seutukunnan vastaajista suurempi osa oli ennen muuttoa opiskelijoita ja pienempi osa oli työssä kuin Tampereen seutukunnan vastaajista. Työttömien osuus oli suurempi Turun seutukuntaan muuttaneilla. Turun seutukunnan vastaajista ennen muuttoa työssä oli 34 % ja Tampereen seutukunnan vastaajista 42 %. Ennen muuttoa opiskelijoina olleiden osuus oli Turun seutukunnassa 49 % ja Tampereen seutukunnassa 42 %.

Molemmissa seutukunnissa ennen muuttoa suurempi osa vastaajista oli työttömänä kuin muutaman vuoden kuluttua muutosta. Muuton myötä henkilöiden asema työmarkkinoilla on täten parantunut.

Tampereen seutukuntaan muutetaan tasaisemmin ympäri Suomen kuin Turun seutukuntaan. Sama asia on nähtävissä vastaajien lähtömaakuntia vertailtaessa. Turun seutukuntaan muutetaan paljon vain muutamista maakunnista: kyselyyn vastanneista 28 % on muuttanut Uudeltamaalta, 22 % Satakunnasta ja 16 % Pirkanmaalta. Muista maakunnista on muutettu tasaisesti. Tampereen seutukuntaan muuttaneissa vastaajissa on edustettuina useammasta eri maakunnasta lähteneitä kuin Turun seutukunnassa. Tampereen seutukunnassa kyselyyn vastanneista 15 % on muuttanut Uudeltamaalta, 12 % Etelä-Pohjanmaalta, 10 % Varsinais-Suomesta sekä saman verran Satakunnasta. Kyselyyn vastanneiden lähtömaakunnat vastaavat hyvin Varsinais-Suomen tulomuuttajien yleistä lähtömaakuntien joukkoa: eniten maakuntaan muutetaan Uudeltamaalta, Satakunnasta ja Pirkanmaalta.

Pirkanmaalta Turun seudulle muuttaneista suurempi osa oli muuttohetkellä opiskelijana kuin Uudeltamaalta tai Satakunnasta muuttaneista. Vastaushetkellä Pirkanmaalta muuttaneista on kuitenkin opiskelijoina yhtä suuri osuus kuin Uudeltamaalta tai Satakunnasta muuttaneilla. Monet ennen muuttoaan opiskelijoina Pirkanmaalla olleet ovat nykyisin työssä Turun seutukunnassa, kun taas

Satakunnasta ja Uudeltamaalta opiskelijoina muuttaneiden osuus on samalla tasolla kuin vastaus-hetkellä opiskelijoina olleidenkin.

Lähes viidesosa vastaajista, noin 19 %, on viettänyt lapsuutensa muuton tulomaakunnassa, Varsinais-Suomessa tai Pirkanmaalla. Varsinais-Suomessa korostuu myös Satakunnassa lapsuutensa viettäneiden suuri osuus. Paluumuuttajiin kuuluvat lapsuutensa alueella viettäneiden henkilöiden lisäksi henkilöt, jotka ovat joskus aikaisemmin asuneet seudulla. Paluumuuttajia onkin neljännes kummankin seutukunnan vastaajista. Paluumuuttajat kokevat ennestään tutun seutunsa viihtyisämmäksi ja muuttavat mieluummin kuin henkilöt, jotka muuttavat alueelle ensimmäistä kertaa.

Yleisesti lyhyen matkan muutoissa korostuu muuttosyynä asuminen ja pidemmän matkan muutoissa työ sekä opiskelu. Kyselyyn vastanneiden muuttosyissä korostuukin enemmän työn ja opiskelun kuin asumisen merkitys. Jos hyvänä asumisena pidetään asumista omakotitalossa, niin muuton myötä vastaajien asumistilanne on huonontunut. Tällä hetkellä useampi asuu kerrostalossa ja kaupungin tai kunnan keskusta-alueella kuin ennen muuttoa seutukuntaan. Toisaalta omistusasunnon omistajien osuus on nykyään suurempi kuin ennen muuttoa.

Ystävien kokemukset ennakkotietojen yleisin lähde

Muuttajat etsivät ennakkotietoja suunnitellusta muuttokohteesta monista eri lähteistä. Eniten ennakkotietoja saadaan ystäviltä (21 % vastauksista) ja aiemmista omakohtaisista kokemuksista (21 % vastauksista). Internet on kolmanneksi yleisin lähde: sen osuus on 15 % vastauksista. Yleistä tietojen hakeminen on myös lehdistä, sukulaisilta ja tutuilta. Radiosta ja kuntien esitteistä sekä mainoksista tietoa etsii vain pieni osa. Turun ja Tampereen seutukuntiin muuttaneiden keskuudessa ei ole havaittavissa eroja ennakkotietojen lähteissä.

Ennakkotietojen ja -olettamusten paikkansapitävyydessä ei seutukuntien välillä ole eroja. Osa kokee asuinkunnan olevan pettymys, kun taas osa hämmästyneenä toteaa kunnan olevan mukavampi ja toimivampi kuin oli etukäteen olettanut.

Muuttosyyt: mielikuvista todellisiin mahdollisuuksiin

Kyselyssä tiedusteltiin, kuinka paljon tuloalueen tietyt tekijät (35 kpl) vaikuttivat muuttopäätökseen. Nämä 35 muuttopäätökseen mahdollisesti vaikuttavaa tekijää on yhdistetty kuudeksi eri muuttosyytä mittaavaksi summamuuttujaksi, jotka ovat: opiskelu, sosiaaliset suhteet, työ, asuminen, palvelut sekä sijainti ja liikenneyhteydet.

Turun ja Tampereen seutukuntiin muuttaneilla yleisin muuttosyy on opiskelu ja työ (liite 1, kuvat 1 ja 2). Turun seutukuntaan muuttaneilla muuton syynä korostuu enemmän opiskelun merkitys ja Tampereen seudulle muuttaneilla työn merkitys. Tampereelle muutetaan töiden perässä, jolloin alueelle yleensä jäädään asumaan pidemmäksi ajaksi, kun taas Turkuun muutetaan opiskelujen takia.

Jos opiskelijan päätyttyä vastavalmistuneet eivät löydä töitä Turun alueelta, he muuttavat töiden perässä herkästi muualle. Perheettömien vastavalmistuneiden korkeasti koulutettujen henkilöiden on helppo muuttaa työn perässä muualle ja kotiutua sinne pysyvästikin. Perheen perustaminen tulee muutaman työvuoden jälkeen ajankohtaiseksi ja sen jälkeen muuttaminen uudelle paikkakunnalle on vaikeampaa. On tutkittu, että perheellisten muuttovilkkaus on alhaisempi kuin perheettömien. Jos Turun seudulla saataisiin valmistuneet opiskelijat jäämään alueelle perheen perustamiseen asti, niin seudun väkiluvun kasvu vilkastuisi.

Tampereen seudulla muuttosyyinä korostuvat enemmän sijainnin ja liikenneyhteyksien merkitys kuin Turun seudulla. Sijainti sisämaassa hyvien liikenneyhteyksien varrella on Tampereen seudun ehdoton vetovoimatekijä. Työ ja opiskelu ovat syitä, joiden vuoksi muutetaan pitkiäkin matkoja, ja hyvät liikenneyhteydet esimerkiksi lähtöalueelle mahdollisten vanhojen ystävien ja perheen luokse ovat painavia asioita muuttopäätöksenteossa. Asumiseen ja palveluihin liittyvät syyt korostuvat puolestaan lähimuutoissa, esimerkiksi Turusta lähikuntiin muuttaessa.⁴² Muuttosyyt ja alueen vahvuudet kulkevat käsi kädessä. Samat asiat, kuten sijainti, liikenneyhteydet muualle sekä opiskelu- ja työmahdollisuudet, mainitaan niin muuttosyyinä kuin alueen vahvuuksinakin.

Sosiaaliset suhteet vaikuttavat muuttoon kaikkein vähiten, vaikka tutkimusjoukosta 26 % on paluumuuttajia, joiden yhtenä muuttoperusteena voisi arvella olevan juuri halun päästä lähelle sukulaisia ja ystäviä. Halua sosiaalisten suhteiden perusteella tapahtuvaan muuttoon löytyy: monet mainitsevat haluavansa tulevaisuudessa muuttaa vanhalle kotiseudulle sukulaisten ja ystävien läheisyyteen, mutta todellisuudessa tapahtuva muutto on eri asia kuin haave muuttamisesta. Sama ilmiö on havaittu esimerkiksi suurten ikäluokkien muuttoliiketutkimuksissa: monet haluaisivat muuttaa kotiseudulle tai mökilleen maaseudun rauhaan, mutta todellisuudessa valitaan palvelujen lähellä sijaitseva helpohoitoinen kerrostaloasunto mieluiten läheltä omien lasten asuinpaikkaa.

Kun tarkastellaan muuttosyyitä yksitellen, niin Turun kuin Tampereenkin seudulle muutetaan opiskelupaikan saamisen, opiskelumahdollisuuksien, työpaikan sekä vaihtelunhalun takia (liite 1, kuvat 3 ja 4). Tampereella korostuvat myös työllistymismahdollisuudet, liikenneyhteydet ja sijainti. Vähiten muuttoon vaikuttavat perhesuhteiden muutos, paluu kotiseudulle, lapsen kasvuympäristö sekä verotuksen taso ja kuntapäätöksenteko.

Merkitsevimmät erot Turun ja Tampereen seutukuntiin muuttaneiden muuttosyyissä löytyvät työllistymismahdollisuuksista, työuralla etenemisestä, opiskelupaikan saamisesta, toimivista liikenneyhteyksistä työ- tai opiskelupaikan ja kodin välillä, toimivista liikenneyhteyksistä alueen ulkopuolelle, seudun maineesta tai imagosta sekä mielikuvasta alueella asuvista ihmisistä. Näistä syistä ainoastaan opiskelupaikan saamisessa ilmenevä ero on Turun seutukunnan hyväksi. Turun seudulla on siis kirittäväää työmahdollisuuksien tarjoamisessa, sisäisissä ja ulkoisissa liikenneyhteyksissä sekä seudun maineessa, johon liittyy myös mielikuva alueella asuvista ihmisistä.

Turun seutukunnassa muita muuttosyyitä kysyttäessä perhesyyt ja sosiaaliin suhteisiin liittyvät syyt sekä työhön ja opiskeluun liittyvät syyt nousevat esiin (liite 1, kuva 5). Läheisyys entiseen kotikuntaan ja perheeseen, kotiseutu ja puolison asuminen alueella ovat tekijöitä, jotka houkuttelevat muuttajia alueelle. Turku kehutaan myös viihtyisäksi ja kauniiksi kaupungiksi.

42 Taloustutkimus 2005: 6.

Tampereen seutukuntaan muuttaneille muina muuttosyinä korostuvat Tampereen seudun ja kaupungin positiiviset puolet: sopiva koko, viihtyisyys, hyvä sijainti ja erityisesti seudun tuttuus. Lisäksi monilla asuu alueella tuttuja ja ystäviä. Tampereen seudun kasvu ruokkii itseään lumipalloeffectin tavoin. Kun yksi henkilö muuttaa alueelle ja viihtyy siellä, muuttavat tutut ja ystävät perässä. Ennen muuttoa tuttujen luona on käyty kylässä eikä kaupunki enää tunnu vieraalta. Tampereen sijainti keskellä Suomea on hyvä: Tampereelle ei tarvitse erikseen ”lähteä”, toisin kuin Turkuun, joka sijaitsee Suomen reunalla. Monille suomalaisille ainoa kokemus Turusta on satama ja laivamatka Turusta Tukholmaan. Kun muutto vanhalta paikkakunnalta tulee ajankohtaiseksi esimerkiksi työpaikan tai vain vaihtelunhalun takia, Tampere on vahva vaihtoehto sen tuttuuden ja sijainnin takia. Tästä voi osaksi johtua Tampereen hyvä maine: monilla on omia (hyviä) kokemuksia alueesta.

Poismuuttoakin harkitaan

Muuton harkitseminen ja toteutus eri asioita

Lähes puolet Turun ja Tampereen seutukuntiin muuttaneista on harkinnut poismuuttoa nykyisestä asuinkunnastaan viimeisen vuoden aikana (liite 1, kuva 6). Turun seudulta eniten on harkittu muuttamista pääkaupunkiseudulle (16 % vastanneista) ja toiseksi eniten muualle Suomeen (10 % vastanneista). 9 % vastanneista on harkinnut muuttamista naapurikuntaan. Varsinais-Suomen sisällä muuttaminen ei näytä olevan suosittu vaihtoehto: jos naapurikuntaan muuttamista harkinnoita ei oteta lukuun, asuinmaakunnan sisällä muuttamista on harkinnut vain 1,5 prosenttia vastanneista. Tampereen seudun tulokset eroavat hieman Turun seudun tuloksista. Poismuuttoa harkitsemattomien osuus on hieman suurempi (54 % Tampereen ja 51 % Turun seudun vastaajista), ja pääkaupunkiseudulle muuttoa harkinneiden osuus on pienempi (10 % vastanneista). Pirkanmaan sisällä muuttoa harkinneiden osuus (5 % vastanneista) on suurempi kuin Turun seudulla. Tampereen seutukunnan vastanneista suurempi osuus ei ole ylipäänsä harkinnut muuttoa tai on harkinnut muuttoa asuinmaakunnan sisällä kuin Turun seudulla. Turun seudulla on harkittu enemmän muuttoa oman asuinmaakunnan ulkopuolelle muualle Suomeen kuin Tampereen seudulla. Tampereen seudulla ja Pirkanmaalla halutaan siis asua sekä pysyä enemmän kuin Turun seudulla ja Varsinais-Suomessa. On otettava huomioon, että kyselyyn vastanneet ovat pitkän matkan muuttajia, joiden juuret eivät ole niin syvällä Varsinais-Suomessa kuin monilla seudulle lyhyen matkan muuttaneella mahdollisesti on.

10 vuoden kuluttua suurin osa (58 %) Turun seutukuntaan muuttaneista arvioi asuvansa nykyisessä asuinmaakunnassaan (liite 1, kuva 7). Näistä nykyisessä asuinkunnassaan arvioi asuvansa 26 % ja nykyisessä asuinseutukunnassaan 22 %. Tampereen seutukuntaan muuttaneista suurempi osuus arvioi asuvansa 10 vuoden päästä nykyisessä asuinmaakunnassa kuin Turun seutukuntaan muuttaneista. Pirkanmaalla arvioi asuvansa 63 %, joista nykyisessä asuinkunnassa arvioi asuvansa 28 % ja nykyisessä asuinseutukunnassa 22 %. Tampereen seutukunnan ulkopuolisen Pirkanmaan suosio on suurempi muuttaneiden keskuudessa kuin Turun seutukunnan ulkopuolisen Varsinais-Suomen.

Monet näkevät Turun seudun tulevaisuuden asuinpaikkanaan, vaikka poismuuttoa harkitseviakin löytyy. Lähes puolet (48 %) mainitseekin haaveilevansa asuvansa tulevaisuudessa Varsinais-Suomessa. Opiskelijoilla on enemmän halua muuttaa takaisin omalle kotiseudulle kuin työssä käyvillä.

Opiskelijoiden poismuuttohalukkuus pienempää Turun kuin Tampereen seudulla

Turun seutu menettää muuttoliikkeen seurauksena eniten 25–39-vuotiaita, ja tästä ikäryhmästä erityisesti 25–29-vuotiaat muuttavat pois seudulta. Monet poismuuttavista ovat vastavalmistuneita, joille ei löydy työtä alueelta, vaikka halua jäämiseen olisi. Poismuuton harkitsemisessa tai halutulla asuinpaikalla opintojen päätyttyä ei seutukuntien opiskelijoiden välillä ole merkittävää eroa. Kuitenkin monet opiskelijoista haluaisivat jäädä opiskelupaikkakunnalleen opintojen päätyttyä (liite 1, kuva 8). Turun seutukunnassa opiskelevista suurempi osa haluaisi opintojensa päätyttyä asua opiskelupaikkakunnallaan kuin Tampereen seutukunnassa opiskelevista. Opiskelumaakunnankin suosio opintojen jälkeisenä asuinpaikkana on suurempi Turun kuin Tampereen seutukunnassa. Turun seutukunnassa 30 % opiskelijavastaaajista haluaisi asua opiskelupaikkakunnallaan ja 15 % muualla opiskelumaakunnassaan opintojen päätyttyä. Varsinais-Suomessa haluaisi siis asua yhteensä 45 % Turun seutukuntaan muuttaneista opiskelijavastaaajista. Puolestaan Pirkanmaalla haluaisi asua vain 38 % Tampereen seutukunnan opiskelijavastaaajista. Pääkaupunkiseudulla ja aiemmalla asuinseudulla kummassakin haluaa asua 19 % Turun seutukunnan opiskelijavastaaajista.

Turun seudulle muuttaneet opiskelijat antavat asuinkunnalleen alemman arvosanan kuin Tampereen seudulle muuttaneet. Samoin tuloalueen imago arvostellaan matalammaksi Turun seudulla kuin Tampereen seudulla. Opiskelijat myös muuttavat Tampereen seudulle mieluummin kuin Turun seudulle. Silti lähes kolmannes haluaisi jäädä Turun seudulla opiskelupaikkakunnalleen valmistuttuaan, mutta Tampereen seudulla tätä haluaa neljännes.

Kyselyn ikähaarukan takia (20–39-vuotiaat) suurin osa kyselyyn vastanneista opiskelijoista opiskelee ammattikorkeakouluissa tai yliopistoissa eli he tulevat valmistuttuaan olemaan korkeasti koulutettuja. Opiskelijoiden poismuuttosyyt Turun ja Tampereen seutukunnista voi luokitella viiteen eri luokkaan: (1) työ ja opiskelu, (2) omat juuret, sukulaiset ja ystävät, (3) perhe ja parisuhde, (4) viihtyminen sekä (5) kulkijaluonne ja vaihtelunhalu.

Opiskelijat haluavat muuttaa pois seutukunnista eniten työn tai sukulaisten ja ystävien takia. Korkeasti koulutetut liikkuvat herkästi työn perässä, ja vastavalmistuneilla on harvemmin useita työpaikkavaihtoehtoja avoimna. Usein muutetaan sinne, missä työllistyminen omalle alalle on todennäköisintä tai mistä työpaikka on jo löytynyt. Kommentit, kuten ”muutan todennäköisesti sinne missä työtä tarjotaan”, ”pääkaupunkiseudulla laajemmat työllistymismahdollisuudet, urakehitys ja palkkaus” sekä ”täältä ei saa työtä ellei ole suhteita”, kuvastavat opiskelijoiden kokemia työllistymisvaikeuksia opiskeluseudullaan.

Toisena poismuuttosyyinä ovat sukulaiset ja ystävät eli sosiaaliset suhteet: paluumuutosta kotiseudulle tai muutosta sukulaisten ja tuttavien luo samalle asuinseudulle haaveillaan. Monen opiskelijan tilannetta kuvaa seuraava kommentti: ”Haluan asua lähempänä sukulaisiani ja ystäviäni eikä minulla ole opiskelupaikkakunnallani tai sen läheisyydessä pysyvää sosiaalista verkostoa.” Opiskelukaverit ovat opiskelukavereita, jotka hajaantuvat valmistuttuaan ympäri Suomea ja ulkomaille: pysyvän sosiaalisen verkoston muodostaminen opiskeluaikana voi olla vaikeata. Paluu kotiseudulle on myös monen jo työelämässä olevan haaveena, jonka toteuttaminen voi olla vaikeata työpaikkojen keskittymiskehityksen takia.

Kommentit ”pitää nähdä maailmaa”, ”kokeillakseni jotain uutta” ja ”etsin paikkaani” eivät ole harvinaisia nuorten keskuudessa. Enemmistö kuitenkin on selvästi halukas asettumaan aloilleen, kunhan hyvä työpaikka, mieluiten ystävien ja sukulaisten asuinpaikan läheisyydestä, löytyy.

Tampereen seudun arvosanat paremmat

Imagoissa eroja

Tulo- ja lähtöalueiden imagojen ja maineen mittaamiseksi vastaajia pyydettiin ilmoittamaan muuton tulo- ja lähtöalueen imago kouluarvosanoilla (4–10). Muuton tulo- ja lähtöalueilla tarkoitetaan alueita, joille henkilö on muuttanut tai joilta henkilö on muuttanut pois.

Turun ja Tampereen seutujen tuloalueiden imagot eroavat selvästi toisistaan (liite 1, kuva 9). Turun seutukunnan tuloalueen imagon keskiarvo on 7,8; kun taas Tampereen seutukunnan keskiarvo on 8,5. Tampereen kaupunki saa toistuvasti eri imagomittauksissa Suomen parhaimpia arvosanoja toisin kuin Turun kaupunki. Kaupungin imago säteilee koko lähiseudulle.

Lähtöalueen imagojen keskiarvoissa ei seutukuntien välillä ole selvää eroa: Turun seutukuntaan muuttaneiden lähtöalueiden imagokeskiarvo on 7,4; kun taas Tampereen seutukuntaan muuttaneiden lähtöalueen imagokeskiarvo on 7,3.

Lähtöalueiden imagokeskiarvot (7,4) ovat siis alhaisempia kuin tuloalueiden imagokeskiarvot (8,1). Muutto tapahtuukin usein parempien olosuhteiden perässä. Huonolta alueelta on helpompi muuttaa pois kuin hyvältä, ja muuton kohdealueeksi valitaan alue, joka tuntuu paremmalta kuin edellinen. Niin Turun kuin Tampereenkin seutukunnan tapauksissa muuttajat kokevat nykyisen asuinpaikan olevan paremman maineeltaan kuin aikaisemman. Yleisesti henkilöt, jotka ilmoittavat tuloalueen imagon hyväksi, muuttavat myös mieluummin uuteen asuinkuntaansa kuin henkilöt, joiden mielestä tuloalueen imago on heikko tai tyydyttävä. Samoin asuinkunnalle korkeampia arvosanoja antavat henkilöt, jotka pitävät tuloalueen imagoa hyvänä.

Paluumuuttajilla on enemmän omakohtaisia käytännön kokemuksia muuton kohdealueesta kuin uusilla tulokkailla. He pitävätkin tuloalueen imagoa parempana kuin tulokkaat. Lähtöalueen imagon arvostuksessa ei ole nähtävillä vastaavaa eroa paluumuuttajien ja tulokkaiden välillä. Poismuuttoa harkitsevat määrittävät tuloalueen imagon huonommaksi kuin henkilöt, jotka eivät ole harkinneet poismuuttoa viimeisen vuoden sisällä. Vastaajien ikä tai sukupuoli eivät vaikuta alueiden imagojen arvosanoihin.

Muuton mieluisuus mitattavana

Muuton mielisuutta kysyttiin kouluarvosanoilla. Tampereen seutukuntaan muuttaneet muuttivat asuinkuntaansa mieluummin kuin Turun seutukuntaan muuttaneet. Tampereen seudulle muuttaneiden keskiarvo on 8,9; kun taas Turun seudulle muuttaneiden keskiarvo on 8,5.

Henkilöt, jotka muuttivat mieluusti, antoivat uudelle asuinkunnalleen paremman arvosanan kuin henkilöt, joiden muutto seudulle ei ollut niin mieluista. Niiden henkilöiden, jotka ovat muuttaneet mielellään uudelle asuinseudulle, poismuuttohalukkuus on pienempää kuin henkilöillä, jotka eivät ole muuttaneet mielellään. Mieluusti muuttaneet antavat parempia arvosanoja myös tuloalueen imagolle ja asuinkunnalle toisin kuin henkilöt, jotka eivät ole muuttaneet alueelle niin mielellään. Myös paluumuuttajat muuttivat alueelle mieluummin kuin uudet tulokkaat.

Asuinkunta arvioitavana

Yleisarvosanaa kunnalle kysyttiin kouluarvosanoilla. Asuinkuntien yleisarvosanojen keskiarvot eroavat merkittävästi Turun ja Tampereen seutukuntien kesken. Turun seutukunnan yleisarvosanan keskiarvo on 7,9 ja Tampereen seudun keskiarvo on 8,3.

Paluumuuttajat antavat kummassakin seutukunnassa parempia arvosanoja asuinkunnalleen kuin tulokkaat. Tampereen seudulla paluumuuttajien asuinkunnalleen antamien arvosanojen keskiarvo on 8,6; kun taas Turun seudulla se on 8,2. Tulokkaat antavat Tampereen seudulla kuntansa arvosanaksi keskimäärin 8,3, mikä sekin on enemmän kuin Turun seudulle muuttaneilla paluumuuttajilla. Turun seudulle ensi kertaa muuttaneiden asuinkunnan arvosanojen keskiarvo on 7,8.

Asuinmaakunnassa työpaikkoja saatavilla

Tampereen seutukunnan työssä käyvistä vastaajista suurempi osa (66 % vastaajista) kokee löytävänsä nykyistä vastaavan työpaikan asuinmaakunnastaan kuin Turun seutukunnassa asuvista (55 % vastaajista). Turun seutukunnassa uskotaan nykyistä vastaavan työpaikan löytyvän puolestaan enemmän pääkaupunkiseudulta kuin asuinmaakunnasta. Työttömäksi joutuessa nykyistä vastaava työpaikka löytyisi enemmistölle (33 %) pääkaupunkiseudulta, kun taas asuinmaakunnasta työpaikan löytäisi omasta mielestään 27 % Turun seutukunnan työssä olevista vastaajista.

Turun seutukunnassa 22 % ja Tampereen seutukunnassa 23 % vastanneista ei ole valmiita muuttamaan työn perässä (liite 1, kuva 10). Mieluiten työn perässä muutettaisiin toiselle kaupunkiseudulle maakunnan ulkopuolelle.

Muutto vaikutti positiivisesti vastaajien työmarkkina-asemaan. Turun ja Tampereen seuduille muuttaneista yli puolen (53 % ja 54 %) työmarkkina-asema parani muuton seurauksena. Pidemmän matkan muutot tapahtuvat usein työn (tai opiskelun) perässä: työntekijä ottaa vastaan paremman työpaikan tai työtön työnhakija saa töitä. Kummassakin tapauksessa työmarkkina-asema parantuu. Myös työn vastaanminen koulutusta on kohdillaan: täysin tai melko hyvin koulutusta vastaavassa työssä Turun seutukunnassa on 84 % ja Tampereen seutukunnassa 77 % työssä käyvistä vastaajista.

Paluumuuttajat potentiaalisia tulomuuttajia

Alueella jo aikaisemmin asuneiden muuttohalukkuus takaisin samalle seudulle on korkeampi kuin alueella ennen asumattomien. Turun ja Tampereen seutukunnissa kyselyyn vastanneista näitä ns. paluumuuttajia on lähes 26 %. Tampereella työssä olevista 35 % ja opiskelijoista 11 % on paluumuuttajia. Turun seutukunnassa opiskelijoiden joukossa heitä on 11 %, mutta työssä olevien joukossa suuri osuus, 42 %.

Paluumuuttajat ovat potentiaalisia alueelle muuttajia: tutulle seudulle on helpompi muuttaa. Turun ja Tampereen seuduilla on viihtyisiä asua: palvelut ovat usein lähellä ja asumiskustannukset ovat pääkaupunkiseutua alhaisemmat. Alueella aikaisemmin asuneet ovat muodostaneet Turun seudusta oman käsityksensä, joka on positiivisempi kuin alueella ensi kertaa asuvilla tai alueelle ensi kertaa muuttavilla. Tämä käsitys pohjautuu omiin kokemuksiin, eikä siihen vaikuta niin helposti esimerkiksi median uutisointi kuin tulokkaiden kohdalla. Paluumuuttajat antavatkin parempia arvosanoja asuinkunnalleen, muuttavat alueelle mieluummin ja arvioivat tuloalueen imagon korkeammaksi kuin henkilöt, jotka eivät ole seudulla ennen asuneet. Samat erot paluumuuttajien ja tulokkaiden välillä ovat havaittavissa niin Turun kuin Tampereenkin seudulla.

Eniten paluumuuttajia palaa Turun seudulle Uudeltamaalta (38 % paluumuuttajista), toiseksi eniten Pirkanmaalta (18 %) ja kolmanneksi eniten Satakunnasta (12 %). Tampereen seudulle palataan eniten Uudeltamaalta, Varsinais-Suomesta ja Satakunnasta: jokaisesta 16 % seudun paluumuuttajista.

Suurin ero muuttosyissä paluumuuttajien ja tulokkaiden välillä löytyy sosiaalisista suhteista. Harvalla tulokkaalla muuttosyynä ovat sosiaaliset suhteet, kun taas paluumuuttajilla se on yleisempi muuttosyy. Aiemmin alueella asuessa on solmittu ystävyys-suhteita tai sukulaiset asuvat yhä alueella.

Tampereen seudulla tyytyväisempiä muuttajia

Tyytyväisyyttä asuinkuntaan kysyttiin 57 eri kysymyksellä, jotka on yhdistetty 12 summamuuttujaksi. Summamuuttujia ovat tyytyväisyys työmahdollisuuksiin, vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin, asumiseen, aluerakenteeseen ja sijoitteluun, viihtyisyyteen ja turvallisuuteen, liikenneyhteyksiin, palveluihin yleensä, kunnallisiin palveluihin, päätöksentekoon, kunnan/alueen kehittämiseen, kaavoitukseen ja rakentamiseen sekä ympäristöön, luontoon ja puhtauteen.

Turun seutukuntalaiset ovat tyytyväisimpiä asumiseen sekä aluerakenteeseen ja sijoitteluun, kun taas Tampereen seutukunnassa ollaan tyytyväisimpiä vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin sekä yleisesti liikenneyhteyksiin (liite 1, kuvat 11 ja 12). Tyytymättömmimpiä Turun seudulla ollaan päätöksentekoon sekä kunnan tai alueen kehittämiseen ja Tampereen seudulla kunnallisiin palveluihin sekä päätöksentekoon.

Merkitsevimmät seutukuntien väliset erot löytyvät tyytyväisyydestä työmahdollisuuksiin, liikenneyhteyksiin, päätöksentekoon ja kunnan tai alueen kehittämiseen. Liikenneyhteyksiin sisältyvät sekä kauko- että lähiliikenne ja ulkomaan liikenne. Kaikkiin näihin ollaan tyytyväisempiä Tampe-

reen seutukunnassa kuin Turun seudulla. Turun seudulla ollaan Tampereen seutua tyytyväisempiä vain aluerakenteeseen ja toimintojen sijoitteluun sekä kunnallisiin palveluihin.

Tarkasteltaessa 57 eri tyytyväisyyttä mittaavaa kysymystä huomataan samanlainen suuntaus (liite 1, kuva 13 ja 14). Kysymyksistä, joiden vastauksissa seutukuntien väliset erot ovat merkitsevimmät, vain kahteen asiaan ollaan tyytyväisempiä Turun kuin Tampereen seutukunnassa. Näitä ovat asunnon kohtuullinen hinta- tai vuokrataso sekä vanhusten hoito. Tampereella asuntojen hinta- ja vuokrataso on korkeampi kuin Turussa. Turun seutukunnan yhtenä vahvuutena onkin pidettävä kohtuuhintaisten asuntojen saantia, vaikka uusien asuinalueiden kaavoitus on saanut osakseen kritiikkiä. Tampereella vanhusten hoidossa on ollut ongelmia, joihin on puututtu. Nämä lehtien uutisoimat ongelmat ja omien kokemusten kautta koetut epäkohdat vaikuttavat Tampereen seutukunnassa asuvien tyytyväisyyteen. Vaikka seutukuntien välinen ero vanhusten hoidossa on merkitsevä, ei Turun seutukuntalaistenkaan tyytyväisyys vanhusten hoitoon ole suurta. Vastausten keskiarvoja verrattaessa vanhusten hoito saa kummallakin seudulla alhaisimpia arvoja.

Jos Turun seutukunnassa ollaan Tamperetta tyytyväisempiä vanhusten hoitoon ja asuntojen hintatasoon, niin puolestaan Tampereen seutukunnassa ollaan Turkoa tyytyväisempiä muun muassa kansainvälisiin liikenneyhteyksiin, kunnan kehittämisaktiivisuuteen, kuntalaisten mielipiteen kuuntelemiseen, kunnallistalouteen ja asuinkunnan tulevaisuuteen.

Tyytyväisimpiä Turun seutukuntalaiset ovat asunnon sijaintiin, työ- tai opiskelumatkan pituuteen ja kestoon, asiointivälimatkoihin sekä koulutus- ja opiskelumahdollisuuksiin. Tampereen seudulla ollaan puolestaan tyytyväisimpiä virkistys- ja ulkoilumahdollisuuksiin, ravintola- ja kahvilatarjontaan sekä ylipäänsä vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin ja Turun seutukunnan tavoin koulutus- ja opiskelumahdollisuuksiin sekä asunnon sijaintiin. Tyytymättömmimpiä Turun seutukunnassa ollaan kunnallistalouteen, kuntalaisten mielipiteen huomioimiseen sekä kunnallisen päätöksenteon toimivuuteen ja Tampereen seutukunnassa terveydenhoitopalveluihin, asumisen hintaan sekä poliittisen päätöksenteon avoimuuteen ja vaikutusmahdollisuuksiin.

Parannettavaa samoissa asioissa

Sekä Turun että Tampereen seutukunnissa eniten parannettavaa omassa kunnassaan vastaajat kokevat olevan kunnallisissa palveluissa ja julkisissa liikenneyhteyksissä sekä kevyen liikenteen järjestelyissä.

Tampereen alueella ollaan tyytymättömämpiä julkisiin liikenneyhteyksiin ja kevyen liikenteen järjestelyihin kuin Turun alueella. Erityisesti Tampereen kaupungissa ollaan tyytymättömiä keskustan pyöräilymahdollisuuksiin: pyöräily keskustassa koetaan mahdottomaksi. Tampereen pyöräilyvaltaisuus on vastaajien mielestä ”jo kansallisesti kuuluisaa”.

Turun seutukuntalaiset ovat tyytyväisempiä kunnallisiin palveluihin ja kulttuuripalveluihin kuin Tampereen seutukuntaan muuttaneet. Vaikka Turun alueella ollaan tyytyväisempiä kunnallisten palvelujen toimivuuteen kuin Tampereen alueella, niin Turunkin alueella lähes neljäsosa kokee kunnallisissa palveluissa olevan parantamisen varaa. Tampereella julkinen terveydenhuolto ja erityisesti vanhustenhuolto on saanut osakseen paljon kritiikkiä, mikä myös nousee voimakkaasti esille

kysyttäessä vastaajilta kunnassa parannusta vaativista asioista: ”Vanhustenhoitoa! Perusterveydenhuollon lääkäritilannetta!” sekä ”pitäisi olla pätevämmät lääkärit, joilla aikaa paneutua asiakkaan tilanteeseen. Nykyään liukuhihnatoimintaa.” Turun seutukunnassa terveydenhuoltopalvelut koetaan myös ongelmallisiksi, mutta niitä koskeva kritiikki on maltillisempaa ja sitä on vähemmän.

Tampereen seutukuntaan verrattaessa Turun seutukunnan alueella parannettavaa löytyy viihtyisyydessä, turvallisuudessa ja siisteydessä. Erityisesti Turun keskusta-alueita halutaan kehittää viihtyisäksi, turvalliseksi ja saasteettomaksi keitaaksi yksityisautoilua vähentämällä sekä viheralueita lisäämällä. Turvattomuus on myös muiden tutkimusten mukaan Turun ongelma. Turvallinen Suomi 2006 -tutkimuksen mukaan turvattomimmiksi olonsa keskusta-alueella tuntevat turkulaiset, espoo-laisten, vantaalaisten ja porilaisten ohella. Turkulaiset tuntevat olonsa turvattomammaksi myös omalla asuinalueellaan. Suomen 20 suurinta kaupunkia vertailtaessa Turun yleisten paikkojen turvallisuuden koetaan heikentyneen eniten vuodesta 2003 vuoteen 2006. Viihtyisyyden, turvallisuuden ja siisteyden parantamiseksi kaupunkilaiset kaipaavat vanhan ja kauniin rakennuskannan kunnostusta ja ylläpitoa, lisävalaistusta ja poliiseja, nykyisten puistojen säilymistä sekä keskustan kehittämistä esimerkiksi palvelutarjontaa ja viheralueita lisäämällä.⁴³

Kummallakin alueella asukkaat toivovat enemmän tavallisten ihmisten vaikutusmahdollisuuksia päätöksentekoon ja omaan elämäänsä vaikuttaviin asioihin. Turussa toivotaan kuntalaisten mielipiteiden huomioimista kaupungin suurissa projekteissa, kuten Pennisillassa ja toriparkissa, joista käydään vilkasta keskustelua. Tampereella toivotaan esimerkiksi kaupunginosakohtaisia ”nettivälityksiä ja gallupeja, joilla olisi oikeasti merkitystä päätöksentekoon”.

Seutukunnan vahvuudet: lupsakkaat ihmiset ja kehitys vai historiallinen perintö?

Kummankin seutukunnan eniten mainittuja vahvuuksia ovat koko, sijainti ja yhteydet muualle sekä koulutus- ja työpaikkamahdollisuudet. Myös asuinympäristö ja viihtyvyys koetaan alueiden vahvuuksina erityisesti Turun seudulla sekä kehittäminen, kasvu ja vetovoima Tampereen seudulla.

Vaikka yllämainitut vahvuudet nousevat esiin kummassakin seutukunnassa, niin seutukuntia keskenään verrattaessa ilmenee eroja. Tampereen seutukunnan vetovoimaksi koetaan useammin alueen koko, sijainti ja liikenneyhteydet kuin Turun seutukunnassa. Tampereen sijainti keskemällä Suomea on etu Turkuun verrattuna, samoin kuin nopeat liikenneyhteydet pääkaupunkiseudulle. Sijainti pääradan varressa tukee hyviä yhteyksiä myös muualle Suomeen. Kuten eräs vastaaja sanoi Turusta: ”Kotiin on pitkä matka.”

Toisaalta eniten mainintoja saaneista asuinympäristö ja viihtyvyys ovat Turun seutukunnan valttikortteja. Turun seudulla meri ja saaristo sekä niiden tuomat mahdollisuudet, niin virkistäytymisen, elinkeinojen kuin liikenneväylänkin ominaisuudessa, on seutukunnan ja koko maakunnan vahvuus. Seudun kaunis luonto koetaan läheiseksi, mutta kaupunkialueiden siisteydessä ja viihtyisyydessä koetaan olevan parantamisen varaa. Asuinympäristöä kehutaan rauhalliseksi ja luonnonläheiseksi sekä asumista kohtuuhintaiseksi. Turku on asukasluvultaan pienempi kaupunki kuin Tampere:

43 Turvallinen Suomi 2006: 5, 7, 9.

Turussa vallitsee ”tietynlainen pikkukaupunkifilis” ja silti palveluja on riittävästi. Lyhyet etäisyydet, kohtuuhintainen asuminen, luonnon läheisyys, palvelujen läheisyys ja riittävä tarjonta sekä historiallisen perinnön näkyminen katukuvassa ovat Turun seudun vetovoimatekijöitä asumisen ja viihtyvyyden osalta. Lähes samat asiat ovat myös Tampereen seudun vahvuuksia, mutta Turun seudulla seikat korostuvat voimakkaammin. Pikkukaupunkifilis voi olla Tampereelta voimakkaan väestönkasvun seurauksena jo hävinnyt. Toisaalta Tampereen (Suomen mittakaavassa) tietynlainen suurkaupunkifilis viehättää monia, vaikka kyse on eurooppalaisessa mittakaavassa pikkukaupungista. Kuitenkin kummankin seutukunnan keskuskaupungissa on saatavilla ”ison kaupungin edut pienessä mittakaavassa”, vaikka ilmapiiri tuntuisi kaupungissa kävijästä ja asujasta erilaiselta.

Koulutus- ja työpaikkamahdollisuudet ovat puolestaan tasaisesti kummankin seutukunnan vetovoimatekijöiden joukossa. Ne ovat kummallakin seudulla monipuolisia, vaikka Turun seudulla työmahdollisuuksien puute on toisaalta alueen heikkous. Tällöin puhutaan lähinnä korkeakoulutettujen työllistymisongelmasta, jonka etenkin vastavalmistuneet korkeakoulutetut kokevat ongelmana. Opiskelijoiden suuret joukot tuovat kumpaankin kaupunkiin elämää ja liikettä.

Suuri ero vetovoimatekijöiden suhteen löytyy alueiden ilmapiiristä, ihmisistä ja maineesta. Tampereella ko. asiat koetaan olevan alueen vetovoimatekijöitä toisin kuin Turussa. Tampereen kaupungilla on maine kehittyvänä nuorekkaana kaupunkina, jossa uskalletaan tehdä päätöksiä. Lisäksi ”lupsakkaat”, helposti lähestyttävät ihmiset saavat kehujia. Myös kehittämisaktiivisuus, yrittäjyys ja osaaminen ovat Tampereen vahvuuksia: näitä tekijöitä ei Turun seutukunnan kohdalla mainittu kuin muutaman kerran. Palvelutarjonnassakin Tampereen seutukunta saa pisteet kotiin. Luonnollisesti isommassa kaupungissa on enemmän tapahtumia ja kaupallisia palveluja.

Turun seutukunnan vahvuutena Tampereen seutukuntaan verrattaessa on alueen kulttuuritarjonta ja historia. Alueen historialliset nähtävyydet, kuten Turun linna, ja historian näkyminen etenkin Turun katukuvassa koetaan alueen vahvuutena. Toisaalta liiallinen historiallisuuden korostaminen voi osoittautua negatiiviseksi Turku kohtaan. Mielikuvissa historiallisuuteen liitetään helposti hitaus ja jälkeenjääneisyys. Pitkät perinteet velvoittavat mutta myös estävät tekemästä uutta ja luomasta elinvoimaista seutua. Kulttuuritarjontaa pidetään hyvänä. Turun imago historiallisena kulttuurikaupunkina, jota Euroopan kulttuuripääkaupunkivuoden 2011 myötä korostetaan entistä enemmän, on mahdollisuus ja vahvuus. Vastaajien mielestä Turku kuitenkin vähentää omaa uskottavuuttaan kulttuuripääkaupunkina polkemalla ”hyvän kulttuurin maanrakoon”. Vastaajat kritisoivat kulttuurin valtionosuuksien käyttöä ja konserttitalon rakentamisen jähkailua.

Seutukunnan heikkoudet: seudun kasvusta vai maineesta johtuvat ongelmat?

Seutukuntien heikkouksissa on havaittavissa enemmän eroavaisuuksia Turun ja Tampereen seutukuntien välillä kuin seutukuntien vahvuuksissa tai asuinkuntien asioissa, joissa kummallakin seudulla oli löydettävissä yhteiset tekijät.

Liikenneongelmat, kuten ruuhkat, ovat enemmän Tampereen kuin Turun seutukunnan huolena. Tampereen seutukunnan heikkoutena ovat myös korkeat asuin- ja elinkustannukset. Liikenneon-

gelmat ja asuinkustannusten nousu ovat tyypillisiä suuremmille kaupungeille: ne ovat kaupungistumisesta ja kaupungin kasvusta johtuvia ongelmia. Tampereen kaupungin sijainti kahden järven välisellä kannaksella lisää liikenneongelmia, koska teiden lisärakentaminen on siten rajallista – tilaa ei ole. Tampereen parannettavien asioiden joukosta nouseekin esille kevyen liikenteen ja julkisten liikenneyhteyksien kehittäminen, joiden parantamistoive on osaltaan asukkaiden vastaus ruuhkiin. Asukkaat ovat huomanneet ruuhkautumisen ja haluavat, myös ruuhka-aikoina, nopeita yhteyksiä keskustaan. Kuitenkin väestöennusteiden mukaan Tampereen seudun väkiluku jatkaa voimakasta kasvuaan myös tulevana vuosina, joten lisäruuhkautumista on odotettavissa, jos toimivia ratkaisuja ei lähiaikoina synny. Asuinkustannukset ovat asukkaiden mielestä nousseet, ja asuntojen hinnat sekä vuokrat koetaan korkeiksi. Voimakas muuttovoitto on päässyt yllättämään Tampereen lähikunnat, joissa esimerkiksi päiväkotipaikkojen riittämättömyys ja terveydenhuollon toimivuus on ongelma.

Nämä ovat asioita, joita Turun seudun kannattaa korostaa valtteinaan. Elämä Turun seudulla ja Turussa on enemmän pikkukaupunkimaista kuin Tampereella. Lyhyet etäisyydet, hyvät yhteydet ja kohtuulliset asuinkustannukset ovat seudun valtteja. Samalla työllisyystilanne on parempi kuin Tampereella. Ihmiset arvostavat näitä asioita. Vetovoimatekijät tuntuisivat siis olevan olemassa, mutta silti Turun seutu ei vedä ihmisiä puoleensa samalla tavalla kuin Tampereen seutu.

Turun seudun heikkouksia Tampereen seutuun verrattuna vastaajien mielestä ovat työmahdollisuuksien puute, etenkin nuorilla korkeakoulutetuilla vastavalmistuneilla, kunnallinen päätöksenteko, ihmiset ja maine sekä joukkoliikenteen toimivuus ja yhteydet. Muun muassa näistä asioista voi etsiä vastauksia siihen kysymykseen mikä Turun seudulla on pielessä. Miksi seutu ei vedä puoleensa asukkaita?

Työmahdollisuuksien puutteella Turun seudulla tarkoitetaan työpaikkojen vähäistä tarjontaa, opiskelijoiden valmistumisen jälkeisiä tulevaisuuden työllistymismahdollisuuksia - tai oikeammin vastaajien kokemaa työllistymismahdottomuutta - alueella, työpaikkojen yksipuolisuutta (vain tietyt yrityssektorit), urakehitysmahdollisuuksien puutetta ja koulutusta vastaavan työn puutetta sekä työnsaannin perustumista henkilökohtaisiin suhteisiin. Kunnallista päätöksentekoa puolestaan kritisoidaan uudistuskyvyyttömyydestä, hitaudesta ja tehottomuudesta.

Turun maineen parantaminen on vaikea tehtävä: suomalaisten mielikuva turkulaisista ja varsinais-suomalaisista on syvälle juurtunut. Periturkulaisuus tai varsinaissuomalaisuus nousee vastauksissa esille muutosvastarintana, pitkinä muuttumattomina perinteinä etenkin päätöksenteossa, päätöksenteon tehottomuutena sekä hitautena, sisäänpäin lämpiävyytenä, pieninä piireinä, suhteiden merkityksen korostumisena, vieraanvaraisuuden puuttumisena, ihmisten kylmyytenä ja asenneongelmina. Kyse ei ole vain Turun kaupungin ongelmasta. Koko seutukunnan menestys on riippuvainen Turun kilpailukyvyistä ja menestyksestä. Siksi kuntien välinen yhteistyö ja yhteisen maineen kohotuskampanja on tarpeen.

Maakunnan vahvuudet ja heikkoudet: sijainnin ja yhteyksien eri puolet

Maakuntien vahvuuksien tutkiminen osoittaa, että Pirkanmaan etuja ovat sen sijainti sekä kehittäminen, kasvu ja vetovoima. Varsinais-Suomen vahvuuksina korostuvat luonto ja kulttuuri. Maakun-

tia vertailtaessa yllämainittujen lisäksi maine, ihmiset ja ilmapiiri koetaan Pirkanmaalla positiivisemmaksi kuin Varsinais-Suomessa.

Keskeinen sijainti Suomessa näyttää olevan se tekijä, jonka monet nostavat esille niin Pirkanmaan, Tampereen seudun kuin Tampereen kaupungin valttikorttina ja nykyisen kehityksen taustatekijänä. Alueelle on hyvät yhteydet henkilöliikenteessä Pirkkalan lentokentän kautta, rautatieliikenteessä päärataa pitkin ja tieliikenteessä moottoriteitä pitkin. Vastaajien mielestä ilmapiiri on vastaanottavainen ja uusien asukkaiden ympäri Suomea on helppo tulla alueelle. Tampereen veto-voima ja hyvä maine vaikuttavat koko maakuntaan ja etenkin seutukuntaan. Kasvukeskuksena työvoimaa sekä työpaikkoja on tarjolla ja niiden saatavuus ruokkii toinen toistaan: yritykset sijoittuvat seudulle, jolla työvoimaa on saatavilla, ja toisaalta työntekijät ja -hakijat muuttavat seudulle, josta työpaikkoja löytyy. Ilmiöt tukevat toisiaan luoden kehittyvän, kasvavan ja vetovoimaisen alueen.

Luonto ja kulttuuri – Varsinais-Suomen vahvuudet – konkretisoituvat meren, saariston, historiallisen (rakennus)perinnön, vahvan historian, kaksikielisyyden, kulttuuritarjonnan ja maaseudun ympärille. Näiden tekijöiden kokeminen vahvuutena korostaa maakuntaa matkailullisesti potentiaalisena alueena etenkin kesäaikana. Kaksikielisyyden merkitys jää vähemmälle huomiolle asukkaiden vastauksissa, vaikka se selvästi on alueen vahvuus ja erottava tekijä verrattuna Pirkanmaahan.

Maakuntien heikkouksien tutkiminen puolestaan osoittaa Varsinais-Suomen heikkoutena olevan ihmisten, ilmapiirin ja maineen, kun taas Pirkanmaan heikkoutena nousevat esiin liikenneyhteydet ja -järjestelyt. Vaikka Pirkanmaan sijainti ja liikenneyhteydet muualle Suomeen saavat kehuja, niin maakunnan sisäisen ja erityisesti Tampereen seudun sisäisen liikenteen järjestelyt ontuvat. Julkiset liikenneyhteydet eri kuntien välillä eivät vastaajien mielestä toimi niin hyvin kuin pitäisi. Alueen hajanaisuus pakottaa ihmiset liikkumaan, mutta liikenneyhteydet eivät ole tarpeeksi kattavat ja ruuhkat ovat yleisiä Tampereen kaupunkiseudulla.

Varsinais-Suomen heikkoudeksi nousee myös työpaikkatarjonta. Vaikka työttömyysaste on alueella alhainen, tietyt ikäiset ja tietyt alan koulutuksen saaneet henkilöt eivät löydä töitä maakunnasta. Pienempinä kaupunkeina Turussa ja Salossa ei ole niin monipuoliset työmarkkinat kuin Tampereella. Tietyn alan ihmisille löytyy töitä, mutta muun muassa korkeakoulutettujen nuorien on vaikea työllistyä alueelle.

Varsinais-Suomen heikkouksia, ihmisiä, ilmapiiriä ja mainetta, on käsitelty paljon aikaisemmassa luvussa seutukunnan heikkouksien kohdalla. Toisaalta yksi näkökulma huonoon maineeseen on erään vastaajan mielestä seuraava: ”Mielestäni täällä asuvat eivät osaa tarpeeksi arvostaa asuinpaikkaansa ja siksi myös ehkä esimerkiksi Turun imago on muille suomalaisille huono.” Olisi siis aika ottaa itseään niskasta kiinni sekä tuoda alueen vahvuudet ja saavutukset rohkeasti esille. Toisaalta vastauksissa penätään yhteistyötä ja sitä, ettei koko ajan pyörittäisi oman navan ympärillä, vaan todettaisiin elämää olevan muuallakin Suomessa eikä vain ulkomailla sekä tutustuttaisiin Varsinais-Suomen ulkopuoliseen suomalaiseen elämään. Vaikka varsinaissuomalainen voi kokea olevansa perinteikkäästi se Varsinainen Suomalainen, niin tutustuminen muuhun Suomeen voi avata silmiä ja herättää näkemään Suomen olevan täynnä muita suomalaisia, jotka osaavat tarpeen tullen ottaa riskejä ja jotka osaavat tarpeen mukaan uudistua kuitenkin luopumatta perinteistään sekä jotka eivät pelkää epäonnistumista. Kyselyn tuloksista on koottu yhteenveto taulukkoon 2.

Taulukko 2. Yhteenvedo kyselyyn tuloksista.

Varsinais-Suomi Turun seutukunta	Pirkanmaa Tampereen seutukunta	Varsinais-Suomi Turun seutukunta	Pirkanmaa Tampereen seutukunta
Vahvuudet		Tyytyväisyys (summa)	
- Koulutus- ja työpaikkamahdollisuudet	- Koko, sijainti, yhteydet	- Tyytyväisyys asumiseen	- Tyytyväisyys vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin
- Koko, sijainti, yhteydet	- Koulutus- ja työpaikkamahdollisuudet	- Tyytyväisyys aluerakenteeseen ja sijoitteluun	- Tyytyväisyys liikenneyhteyksiin
- Asuinympäristö, viihtyvyys, luonto	- Kehittäminen, kasvu, vetovoima	- Tyytyväisyys vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin	- Tyytyväisyys asumiseen
Heikkoudet		Tyytymättömyys (summa)	
- Ihmiset, ilmapiri, maine	- Kunnalliset palvelut	- Tyytyväisyys päätöksentekoon	- Tyytyväisyys päätöksentekoon
- Kunnallinen päätöksenteko	- Korkeat asuin- ja elinkustannukset	- Tyytyväisyys kunnan/alueen kehittämiseen	- Tyytyväisyys kunnallisiin palveluihin
- Joukkoliikenteen toimivuus ja yhteydet	- Liikenneongelmat, liikenneyhteydet ja järjestelyt	- Tyytyväisyys kaavoitukseen ja rakentamiseen	- Tyytyväisyys kunnan/alueen kehittämiseen
Muuttosyyt (summa)		Tyytyväisyys (kaikki)	
- Opiskelu	- Opiskelu	- Asunnon sijainti	- Asunnon sijainti
- Työ	- Työ	- Opiskelu- tai työmatkan kesto	- Virkistys- ja ulkoilumahdollisuudet
- Sijainti ja liikenneyhteydet	- Sijainti ja liikenneyhteydet	- Opiskelu- ja koulutusmahdollisuudet	- Liikuntamahdollisuudet
Muuttosyyt (kaikki)		Tyytymättömyys (kaikki)	
- Monipuoliset opiskelumahdollisuudet	- Työllistymismahdollisuudet alueella	- Kunnallistalous	- Vanhustenhuolto
- Halu vaihtaa maisemaa	- Työpaikan saanti alueelta	- Kuntalaisten mielipiteen huomioiminen	- Poliittisen päätöksenteon avoimuus
- Työpaikan saanti alueelta	- Kunnan sijainti	- Kunnallisen päätöksenteon toimivuus	- Uusien asuinalueiden kaavoitus ja tonttitarjonta
Parannettavat asiat asuinkunnassa			
- Kunnalliset palvelut	- Kunnalliset palvelut		
- Julkiset liikenneyhteydet, kevyt liikenne	- Julkiset liikenneyhteydet, kevyt liikenne		
- Viihtyisyys, turvallisuus, siisteys	- Viihtyisyys, turvallisuus, siisteys		

Satakunnasta ja Kanta-Hämeestä muuttaneiden mielipiteet

Niille kyselyyn vastanneille, jotka olivat muuttaneet Turun tai Tampereen seuduille Kanta-Hämeen tai Satakunnan maakunnista, lähetettiin sähköpostitse 7–8 kysymystä, joiden vastausten perusteella selvitettiin vastaajien muita kohdevaihtoehtoja muuttopäätöstä tehtäessä, syitä Turun tai Tampereen seudun valitsemiseen, viihtymistä asuinseudullaan, poismuuttohalukkuutta, mielikuvia Turun ja Tampereen seudusta ja syitä Turun seudun heikompaan muuttotilanteeseen ja mahdollisuuksia sen parantamiseen. Sähköpostikyselyyn vastasi 17 ihmistä, joista 11 oli muuttanut Turun seudulle ja kuusi Tampereen seudulle. Tampereen seudulle muuttaneista yksi muutti Kanta-Hämeen maakunnasta ja viisi Satakunnan maakunnasta. Turun seudulle muuttaneista neljä muutti Kanta-Hämeen maakunnasta ja seitsemän Satakunnan maakunnasta.

Tampereen seudulle muuttaneesta kuudesta vastaajasta kahdelle Tampereen seutu oli ainoa vaihtoehto muuttopäätöstä tehtäessä, yhdellä vaihtoehtona oli Jyväskylä ja kolmella pääkaupunkiseutu. Turun seudulle muuttaneista 11 vastaajasta seitsemällä ei ollut muita muuttovaihtoehtoja, yhdellä vaihtoehtoina oli Joensuu, Rauma, Tampere ja Helsinki, yhdellä Tampere ja Helsinki, yhdellä Jyväskylä ja yhdellä Tampere.

Kaikki Tampereen seudulle muuttaneet vastaajat viihtyivät alueella, yksi erittäin hyvin. He kertoivat viihtymiselleen monia syitä. Viisi vastaajaa nimesi tärkeimmäksi viihtymissyikseen palvelut. Muita useiden mainitsemia viihtymissyitä olivat Tampereen sopiva koko, koulutustarjonta, toimiva joukkoliikenne, työmahdollisuudet ja mukavat ihmiset. Myös kaikki Turun seudulle muuttaneet vastaajat viihtyivät alueella, tosin yhdestätoista neljä viihtyi vain kohtalaisen hyvin. Kaksi vastaajaa puolestaan viihtyi erittäin hyvin. Turun alueen viihtyisyyden koettiin olevan muun muassa alueen työmahdollisuuksien, alueella asuvien ystävien ja harrastusmahdollisuuksien ansiota. Eräs Satakunnan maakunnasta muuttanut vastaaja kuvasi viihtymissyitään sanoin: ”Turussa on kaikki mitä tarvitsen.”

Tampereen seudulle muuttaneista yksi piti muuttoa Helsinkiin, Turkuun, Jyväskylään tai ulkomaille jonnekin lämpimään mahdollisena. Kaksi vastaajaa suunnitteli mahdollista muuttoa Tampereen seudun sisällä. Puolet Tampereen seudulle muuttaneista ei ilmoittanut olevansa halukas muuttamaan. Turun seudulle muuttaneista 11 vastaajasta seitsemällä oli jonkinlaisia muuttosuunnitelmia muualle. Heistä viidellä muuttosyy liittyi työnsaannin vaikeuteen alueella. Esimerkiksi muuttoa opintojen päätyttyä pidettiin mahdollisena. Kaksi Satakunnan maakunnasta Turun seudulle muuttanutta vastaajaa piti paluuta kotiseudulle mahdollisena.

Tampereen seudulle muuttaneiden vastaajien mielikuva asuinseudustaan on positiivinen. He kuvaavat aluetta muun muassa eläväiseksi, mukavaksi ja paljon vaihtoehtoja tarjoavaksi alueeksi, jossa on hyvät paikallisliikenneyhteydet. Tampereen seudusta mieleen tulevia asioita ovat heidän mukaansa esimerkiksi Särkänniemi, Näsinneula, murre, jääkiekko ja mustamakkara. Eräs Satakunnasta muuttanut vastaaja kuitenkin kritisoi Tampereen kauniin keskustan autoistumista ja ympäristömahdollisuuksien vähäistä hyödyntämistä. Turun seudulle muuttaneiden vastaajien mielikuvat Tampereesta ovat vaihtelevia. Osa kertoo omaavansa hyvän mielikuvan seudusta, kun taas eräs vastaaja ilmoittaa, että ”en muuttaisi vaikka maksettaisiin” ja eräs kuvaa Tamperetta sanoin ”ruma ja kolkko kaupunki ilman merta”. Vastaajien mielikuviin Tampereesta kuuluvat muun muassa Särkänniemi, Tappara, mustamakkara, Näsijärvi, vanhat teollisuusrakennukset, Tampereen teknillinen yliopisto ja harjut.

Tampereen seudulle muuttaneiden mielikuvissa Turku on usean vastaajan mielestä kaunis kaupunki. Kriittikkiä annetaan kuitenkin huonosta vastaanottavuudesta, melko tyllystä mentaliteetista, pinnallisuudesta ja huonoista paikallisista bussiyhteyksistä. Tampereen seudulle muuttaneille vastaajille tulee Turusta mieleen Aurajoki, meri ja laivayhteydet. Eräs Satakunnasta muuttanut vastaajaa kertoo, että ”Turkuun olen aina halunnut”. Turun seudulle muuttaneiden vastaajien mielikuviin alueesta kuuluvat esimerkiksi Aurajoki, tuomiokirkko, Turun linna, Turun kaupungin historiallisuus, TPS, hassu murre, kaunis kesäkaupunki ja meri. Yksittäisiä kriittisempiä arvioita saivat hieman sisäänpäin lämpiävät ihmiset, arvovakennusten tuhoaminen uusien tieltä ja yksittäiset kaupunginosat.

Tampereen seudulle muuttaneiden arvioissa syitä sille, että Tampereen seutu houkuttelee Turun seutua enemmän muuttajia, nousevat esille seutujen sijaintierot. Turun koetaan olevan syrjässä, kun taas ”Tampereelta on kätevä kulkea etelään, pohjoiseen, länteen ja itään”. Turun työmahdollisuuksia pidetään huomattavasti rajallisempina kuin Tampereen. Myös Tampereen maineella kasvavana ja opiskelumahdollisuuksia täynnä olevana kaupunkina selitetään eroa. Lisäksi Tampereen tunnelmaa pidetään ystävällisempänä, kun taas usein kuulee turkulaisten olevan sisäänpäin lämpiäviä. Myös Turun seudulle muuttaneet pitävät muuttoerojen syynä Tampereen keskeisempää sijaintia. Turulla koetaan olevan huonompi maine, kun puolestaan Tampere on muodissa. Erään vastaajan mukaan Turun maine on kuitenkin huonompi kuin mitä se ansaitsisi olla. Erään Kanta-Hämeestä Turun seudulle muuttaneen mielestä ”Turku on ehkä hieman sisäänpäin lämpiävämpi verrattuna Tampereeseen”. Turun seudulla asuvat vastaajat ihmettelevät seutujen välistä muuttoeroa, koska heidän mukaansa Turussa on parempi hintataso ja opiskelumahdollisuudet, Tampere on ruma, siellä ei ole merta lähellä ja Tampereen tapahtumia ei pidetä Turun tapahtumia monipuolisempina.

Syyt siihen, miksi vastaajat kertoivat muuttaneensa Tampereen seudulle eivätkä Turun seudulle, ovat moninaiset. Tampereen seudulle houkutteli muun muassa sen tarjoamat vaihtoehdot esimerkiksi työpaikkojen osalta, opiskelusyöt sekä alueella asuvat sukulaiset ja ystävät. Myös syitä Turun seudulle muuttamiseen Tampereen seudun sijaan on monia. Kaksi vastaajaa muutti Turun seudulle miehen takia, kaksi opiskelupaikan takia ja muita syitä olivat muun muassa sukulaiset ja ystävät sekä alueen merellisyyt.

Tampereen seudulle muuttaneiden vastaajien mielikuva alueesta vaikutti muuttopäätöksen tekoon hyvin vaihtelevasti. Osalle alueen tutuus vaikutti paljon muuttopäätökseen, kun taas eräs vastaaja kertoi, että hänen oli pakko muuttaa seudulle opintojen takia, jolloin mielikuvalla alueesta ei ollut suurta merkitystä.

Turun seudulle muuttaneilta kysyttiin ehdotuksia alueen mielikuvan parantamiseksi. Heillä oli paljon ideoita, joista osa liittyi konkreettisten asioiden parantamiseen ja osa taas alueen mainontaan. Parannettavaksi ehdotettiin muun muassa uusien työpaikkojen luomista alueelle, joukkoliikennettä, jolloin keskustassa olevien autojen määrä vähenisi, liikuntamahdollisuuksia, keskustan ulkopuolista palveluntarjontaa ja kulttuuritapahtumien lisäämistä. Lisäksi Turun mielikuvaa ja imagoa ehdotettiin muutettavaksi keskiaikaishenkisyydestä ja merilomakohteesta nuorekkaampaan suuntaan korostamalla muun muassa uuden teknologian alan työpaikkoja ja aktiivista opiskelijaelämää. Toisaalta myös kaunista luontoa ja merellisyyttä haluttiin korostaa Turun mainostamisessa.

Turun seudulle muuttaneet pitävät alueensa vetovoimatekijöinä muun muassa hyviä kulkuyhteyksiä muualle, kuten Helsinkiin ja Tukholmaan, kaupungin kauneutta ja alueen historiallista ja kulttuurista merkitystä. Vastauksissa painottuvat Turun opiskelijoille tarjoamat asiat, kuten laaja opiskelutarjonta, vilkas yöelämä sekä hyvä ja kohtuuhintainen asuntotilanne. Eräs vastaaja ehdotti Turun mainostamista nimenomaan nuorille esimerkiksi yliopistojen esitteissä.

6. Väestönmuutosten ja työpaikkakehityksen erot

- 2000-luvun aikana Pirkanmaan asukasluku on kasvanut noin 3 700 hengellä ja Varsinais-Suomen noin 1 700 hengellä vuosittain; Turun seutukunnan asukasluku on kasvanut noin 1 800 hengellä ja Tampereen seutukunnan yli 4 000 hengellä vuosittain; Turun kaupungin asukasluku on kasvanut noin 400 hengellä ja Tampereen noin 1 800 hengellä vuosittain
- Turun kaupungin ja seudun väestönkasvuluvut jäävät tulevaisuudessa vielä enemmän jälkeen Tampereesta ja Tampereen seudusta kuin tähän asti on tapahtunut sekä alueiden väkilukujen erot kasvavat entisestään. Tampereen seutukunnassa ja Pirkanmaalla työikäisen väestön määrän ennustetaan kasvavan toisin kuin monilla muilla alueilla Suomessa.
- Varsinais-Suomessa ja Turun seutukunnassa nuorten aikuisten osuus on pienempi ja yli 64-vuotiaiden suurempi kuin Pirkanmaalla tai Tampereen seutukunnassa, ja osaksi tästä johtuen taloudellinen huoltosuhde sekä vanhushuoltosuhde ovat epäedullisemmat Turun suunnalla
- muuttajien rakenne (pääasiallinen toiminta, tuloluokka, koulutusaste) on suotuisampi Tampereella, Tampereen seutukunnassa ja Pirkanmaalla kuin Turussa, Turun seutukunnassa ja Varsinais-Suomessa
- Varsinais-Suomessa ja Turun seutukunnassa on alhaisempi työttömyysaste ja korkeampi työllisyysaste kuin Pirkanmaalla tai Tampereen seutukunnassa
- työpaikkojen määrän kasvu on suurempaa Pirkanmaalla ja Tampereen seudulla kuin Varsinais-Suomessa ja Turun seudulla
- 2000-luvun aikana Pirkanmaan yritystoiminnan liikevaihto on kirinyt Varsinais-Suomen liikevaihdon kanssa samoille luvuille, vaikka ero Varsinais-Suomen hyväksi vielä 2000-luvun alussa oli selkeä
- Tampereen seudulla on enemmän aloittaneita ja lopettaneita yrityksiä kuin Turun seudulla. Varsinais-Suomessa on lopettaneita yrityksiä suhteessa aloittaneisiin hieman vähemmän kuin Pirkanmaalla.

Asukasluku: Pirkanmaa menestyy, Varsinais-Suomi jää jalkoihin

Asukas- eli väkilukuun vaikuttavat luonnollinen väestönmuutos eli syntyneisyyden ja kuolleisuuden erotus, maan sisäinen muuttoliike sekä siirtolaisuus. Näitä käsitellään tarkemmin luvussa Maan sisäinen muutto vaikuttaa eniten väestönmuutokseen. Nykyään suurin vaikutus asukaslukuun on maan sisäisellä muuttoliikkeellä.

Vuoden 2008 lopussa Varsinais-Suomessa asui 461 000 ja Pirkanmaalla 481 000 henkeä. Turun seutukunnan asukasluku oli 305 000 ja Tampereen seutukunnan 339 000 henkeä. Tampereen ja Turun seutukunnat ovat omien maakuntiensä asukasluvultaan selkeästi suurimpia seutukuntia samoin kuin Tampereen ja Turun kaupungit ovat oman maakuntansa ja seutukuntansa suurimmat kaupungit. Turun kaupungissa oli vuoden 2008 lopussa 176 000 ja Tampereen kaupungissa 210 000 asukasta.

Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan, Turun ja Tampereen seutukuntien sekä Tampereen ja Turun kaupunkien asukasluvut ja niiden kasvu olivat pitkään samalla tasolla, kuten liitteen 2 kuvioista on havaittavissa (kuvat 15, 16, 17). Maakunnan tasolla asukasluvun ja sen kasvun ero on nähtävissä vasta 2000-luvulla, seutukunta-tasolla 1990-luvun loppupuolella sekä maakunnan keskuskaupunkien kohdalla pienissä määrin jo 1980-luvulla ja selkeämmin 1990-luvulla. Erityisesti kaupunkitasolla havaittavissa oleva kasvupiikki 1990-luvun puolivälissä johtuu pääosin kotikuntalain muutoksesta, jonka jälkeen opiskelijat saivat itse valita asuinkuntansa.

Pirkanmaan asukasluku on kasvanut viime vuosina lähes prosentin vuosivauhdilla, mikä tarkoittaa noin 3 800 hengen kasvua vuosittain. Varsinais-Suomessa vuosikasvu on ollut noin 0,38 prosenttia eli väkiluku on kasvanut noin 1 700 hengellä vuosittain. Huippuvuonna 1998 Varsinais-Suomen väkiluku kasvoi 3 000 asukkaalla, jonka jälkeen väkiluvun kasvu on pienentynyt, vaikka on yhä selvästi positiivisella puolella. Maakunnan sisällä väkiluvun kasvussa on havaittavissa alueellisia eroja. Suurin osa kasvusta on maakuntien keskuskaupunkiseutujen, Turun ja Tampereen seutukunnan, ansiota, kun puolestaan joidenkin maakunnan seutukuntien väkiluku on vähentynyt. Tampereen seutukunnan väkiluku kasvaa voimakkaammin kuin koko Pirkanmaan maakunnan, noin 1,3 % vuosivauhdilla, eli vuosittain seutukunnan väkiluku lisääntyy yli 4 000 hengellä. Turun seutukunnan vuosittainen kasvu on noin 0,6 %, mikä tarkoittaa noin 1 800 hengen vuosittaista lisäystä.

Turun ja Tampereen kaupunkien väkiluvun muutoksissa on havaittavissa enemmän vuosittaisia eroja kuin suurempien tarkastelualueiden, maakuntien ja seutukuntien, kohdalla. Tampereen vuosittainen väkiluvun kasvu on 2000-luvun aikana ollut noin 0,9 % eli noin 1 800 hengen lisäys vuosittain. Turun kaupunki on 2000-luvulla kasvanut vuosittain keskimäärin 400 hengellä, mikä tarkoittaa 0,2 % vuosikasvua. Turun kaupungilla on toisaalta ollut myös vuosia jolloin sen väkiluku on vähentynyt; Tampereella vähentymistä ei ole tapahtunut minään vuonna.

Pirkanmaan muista seutukunnista Etelä-Pirkanmaalla ja Kaakkois-Pirkanmaalla tapahtuu pientä väkiluvun kasvua, kun taas Lounais-Pirkanmaalla, Luoteis-Pirkanmaalla ja Ylä-Pirkanmaalla väkiluku vähenee. Varsinais-Suomen muista seutukunnista väkiluvultaan kasvava on Salon seutukunta, kun puolestaan muissa seutukunnissa väkiluku pysyy suunnilleen samoissa luvuissa tai vähenee. Tampereen ja Turun seutukunnan yksittäisistä kunnista minkään väkiluku ei vähene huomattavasti (liite 2, kuvat 18 ja 19). Tampereen seutukunnan kuntien väkiluvun kehityksessä on selkeästi havaittavissa 2000-luvulla tapahtunut kasvu.

Tilastokeskuksen väestöennusteet ennakoivat Tampereen seudun väestön kasvun jatkuvan vahvana ja Turun seudun kasvun jatkuvan nykyisen kaltaisena. Vuodesta 2007 vuoteen 2020 Tampereen seudun väestön ennustetaan kasvavan 13,3 % ja Turun seudun 6,6 %. Turun kaupungin väestön ennustetaan kasvavan vain 1,9 %, mutta Tampereen kaupungin väestönkasvuennuste povaa 6,9 % kasvua vuoteen 2020 mennessä. Turun kaupungin ja seudun väestönkasvuluvut jäävät tulevaisuudessa vielä enemmän jälkeen Tampereesta ja Tampereen seudusta kuin tähän asti on tapahtunut sekä erot alueiden väkiluvuissa kasvavat entisestään. Pirkanmaan väestönkasvun ennustetaan kasvavan vuodesta 2007 vuoteen 2020 9,8 % ja Varsinais-Suomen vähemmän, 5,8 %. Vuositasolla Pirkanmaan väestö kasvaisi tällöin 0,7 % vuodessa ja Varsinais-Suomen väestö 0,4 %. Tulevaisuuden väestöennusteiden mukaan Pirkanmaan, Tampereen seudun ja kaupungin menestys jatkuu, kun taas Varsinais-Suomi, Turun seutu ja Turku jäävät jälkeen väestökehityksessä. Työikäisen väestön (15–64-vuotiaiden) määrä vähenee vuodesta 2007 vuoteen 2020 Varsinais-Suomen maakunnassa (-3,8 %), Turun seutukunnassa (-2,5 %) ja eniten Turun kaupungissa (-6,1 %), kun taas Pirkanmaal-

la ja Tampereen seutukunnassa heidän määränsä kasvaa: Tampereen seutukunnassa jopa 4,9 %:lla. Tampereen kaupungissa ennakoidaan tapahtuvan pientä laskua (-0,3 %). Koko maassa työikäisen väestön määrä vähenee samalla ajanjaksolla 5,0 %, joten Tampereen seutukunnassa ja Pirkanmaalla on hyvät eväät menestyä tulevaisuudessa verrattuna moniin muihin alueisiin ja maakuntiin.

Väestön ikä- ja sukupuolirakenne – onko aihetta huoleen?

Maakuntien väestörakenteet muistuttavat toisiaan (Liite 3, kuva 20 ja 21). Kuten koko maassa, miehiä on tutkimusmaakunnissa nuoremmissa ja naisia vanhemmissa ikäluokissa enemmän. Viisi-vuotiskäluokittain tarkasteltuna 25–29-vuotiaita maakunnissa on enemmän kuin niitä nuorempia tai hiukan vanhempia ikäluokkia; sama rakenne on koko Suomen väestössä. Syntyvyys oli alhainen 1970-luvun alussa, jolloin syntyneet ovat nyt 30–39-vuotiaita, mitkä ikäluokat ovat pienempiä kuin niitä vanhemmat tai nuoremmat. Samantapainen ikä- ja sukupuolirakenne on havaittavissa myös seutukunnissa ja kaupungeissa. Seutukunnissa ja etenkin kaupungeissa on havaittavissa 20–29-vuotiaiden suurempi osuus kuin maakunnissa sekä kaupungeissa myös nuorempien ikäluokkien pienempi osuus. Lapsiperheet asuvat yleensä kaupunkien kehyskunnissa ja nuoret kaupungeissa.

Varsinais-Suomessa ja Turun seutukunnassa yli 64-vuotiaiden suhteellinen osuus koko alueen väestöstä on suurempi kuin Pirkanmaalla ja Tampereen seutukunnassa, kun taas Pirkanmaalla ja Tampereen seutukunnassa on suhteellisesti enemmän 20–34-vuotiaita kuin Varsinais-Suomessa ja Turun seutukunnassa. Pirkanmaan ikärakenne on hivenen Varsinais-Suomea edullisempi: nuorten aikuisten osuus on Pirkanmaalla suurempi ja yli 64-vuotiaiden pienempi. Seutukuntia vertailtaessa erot ovat samansuuntaiset mutta maakuntatasoa suuremmat. Tampereen seutukunnassa asuu verrattuna Turun seutukuntaan enemmän nuoria aikuisia sekä alle 5-vuotiaita ja vähemmän yli 64-vuotiaita. Myös Tampereen kaupungin ikärakenne on nuorempi kuin Turun kaupungin: alle 55-vuotiaiden osuudet ovat Tampereella suurempia kuin Turussa ja yli 54-vuotiaiden pienempiä.

Väestön ikärakenteen eroista johtuen niin taloudellinen huoltosuhte kuin vanhushuoltosuhteetkin ovat epäedullisempia Turun seudulla ja kaupungissa kuin Tampereen seudulla ja kaupungissa. Taloudellisella huoltosuhteella tarkoitetaan työttömien ja työvoiman ulkopuolella olevien suhdetta työllisiin eli se kuvaa sitä osuutta väestöstä, jonka työlliset elättävät. Vanhushuoltosuhteella tarkoitetaan yli 65-vuotiaiden ja työikäisten, 15–64-vuotiaiden, suhdetta. Turun ja Tampereen seutukuntien ja niihin kuuluvien kuntien huoltosuhteet näkyvät liitteen 3 taulukoista 1 ja 2. Turun seutukunnassa ja kaupungissa niin taloudellinen huoltosuhte kuin vanhushuoltosuhte ovat epäedullisemmat kuin Tampereen seutukunnassa ja kaupungissa. Turun seutukunnassa ja kaupungissa jokaista työllistä kohden on enemmän työvoiman ulkopuolella olevia ja työttömiä kuin Tampereen seutukunnassa tai kaupungissa sekä enemmän eläkeläisväestöä suhteessa työikäiseen väestöön. Turun seutukunnan ja kaupungin huoltosuhteet ovat kuitenkin koko maan huoltosuhteita edullisemmat.

Sukupuolirakenteessa ei maakuntien vertailussa ole havaittavissa suuria eroja: suurimmat erot ovat havaittavissa ikäluokissa 20–24- ja 25–29-vuotiaat. Naisia on näissä ikäluokissa miehiä enemmän Varsinais-Suomessa, mutta Pirkanmaalla miehiä on em. ikäluokissa naisia enemmän. Miehiä Varsinais-Suomessa on pienenä enemmistönä Pirkanmaahan verrattuna ikäluokassa 0–19 vuotta ja yli 59-vuotiaissa. Sukupuolirakenteessa, kuten ikärakenteessakin, erot korostuvat seutukuntatasolla

enemmän. Turun seutukunnassa 20–29-vuotiaiden sekä 30–39-vuotiaiden naisten osuus on suurempi kuin Tampereen seutukunnassa, kun taas lapsista ja yli 59-vuotiaista suurempi osuus on miehiä. Kaupunkitasolla erot löytyvät samoista ikäluokista, mutta erityisesti sukupuoliosuuksien ero kaupunkien välillä ikäluokassa 20–34-vuotiaat on suurempi kuin maakuntatasolla ja seutukuntatasolla. Ikärakenteeseen voi vaikuttaa Tampereen tiedekorkeakoulujen rakenne: teknillinen yliopisto vetää puoleensa enemmän miehiä kuin Turun yliopisto.

Yleensäkin Turku voisi alkaa markkinoida itseään sinkkujen pääkaupunkina. Vuonna 2007 Turun asuntokunnista noin puolet, 50,6 %, oli yhden hengen asuntokuntia. Helsinki piti toista sijaa 49,8 %:lla. Tampereella yhden hengen talouksia kaikista talouksista oli 47,1 %, joka oikeuttaa kuntavertailussa 7. sijaan.

Vuonna 2007 Varsinais-Suomessa asui enemmän ulkomaalaistaustaisia henkilöitä kuin Pirkanmaalla. Pirkanmaalla vieraskielisiä asui 2,6 % ja Varsinais-Suomessa 3,6 %. Koko maassa vieraskielisten osuus oli 3,3 %. Myös ulkomaan kansalaisten osuus oli suurempi Varsinais-Suomessa (2,7 %) kuin Pirkanmaalla (2,0 %). Tampereen kaupungissa ulkomaan kansalaisia oli vuonna 2007 3,2 % ja Turussa 4,4 % kaupunkien väestöstä.

Maan sisäinen muutto vaikuttaa eniten väestönmuutokseen

Liitteessä 3 on esitettyinä väestönmuutokseen liittyviä kuvaajia. Kuvissa 22, 23 ja 24 on kuvattu luonnollisen väestönlisäyksen, nettosiirtolaisuuden ja kuntien välisen nettomuuton osuutta väestönmuutoksissa eri tarkastelutasoilla. Kuvissa 25 ja 26 on kuvattu Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan seutukuntien väestönmuutos sekä siihen vaikuttavat luonnollinen väestönlisäyksen, nettomaassamuuton ja nettosiirtolaisuuden määrät vuonna 2007. Vuonna 2007 Tampereen seudulla väestönmuutokseen vaikutti eniten maan sisäisen muuton muuttovoitto, kun taas Turun seudulla eniten vaikutusta oli siirtolaisuuden muuttovoitolla.

Luonnollinen väestönmuutos vielä positiivisella puolella

2000-luvulla Pirkanmaalla, Tampereen seutukunnassa ja Tampereen kaupungissa luonnollisen väestönmuutoksen osuus väkiluvun kasvusta on ollut suurempi kuin Varsinais-Suomessa, Turun seutukunnassa ja Turun kaupungissa. Kummassakin maakunnassa luonnollisen väestönlisäyksen osuus väestönkasvusta on ollut 10–25 %: Pirkanmaalla osuus on ollut vuosittain suurempi kuin Varsinais-Suomessa. 2000-luvulla väestö on lisääntynyt luonnollisesti Pirkanmaalla keskimäärin 750 ja Varsinais-Suomessa 250 hengellä vuosittain.

Kummassakin seutukunnassa luonnollisen väestönkasvun merkitys väestönmuutoksissa on 2000-luvulla ollut keskimäärin noin 30 %, mikä Turun seutukunnassa tarkoittaa 500 hengen lisäystä vuodessa, kun taas Tampereen seutukunnassa se tarkoittaa keskimäärin 1 200 hengen lisäystä vuodessa. Kaupungeissa erot korostuvat entisestään. Turussa luonnollinen väestönmuutos on vuosina 2001 ja 2002 ollut jopa negatiivinen eli syntyneiden määrä on ollut pienempi kuin kuolleiden. Keskimäärin 2000-luvun aikana Turun väkiluku on lisääntynyt luonnollisesti 45 henkilöllä vuosittain

ja Tampereen 500 hengellä. Prosentteina nämä vastaavat Turussa noin 10 % ja Tampereella 30 % väestönkasvusta.

Siirtolaisuuden merkitys suurempi Turun seudulla

Yleisesti siirtolaisuus vaikuttaa enemmän Varsinais-Suomen ja Turun seutukunnan väestönmuutokseen kuin Pirkanmaan ja Tampereen seutukunnan väestönmuutokseen, vaikka absoluuttiset henkilömäärät ovat suunnilleen samalla tasolla. Vuonna 2007 yli 60 % Varsinais-Suomen väkiluvun muutoksesta johtui siirtolaisuudesta, mutta muina vuosina sen merkitys on ollut vähäisempi: 2000-luvulla 30–40 % välillä. Pirkanmaalla nettosiirtolaisuuden merkitys väkiluvun kasvulle on 2000-luvulla ollut noin 20 %. Kumpikin maakunta on saanut voittoa siirtolaisuudesta 2000-luvun aikana keskimäärin 650 henkeä vuosittain, mutta siirtolaisuuden prosenttiosuus on Pirkanmaalla ollut pienempi maakunnan suuremman väestönkasvun takia.

Seutukuntatasolla nettosiirtolaisuuden väestönkasvullinen merkitys on vähäisempi. Tampereen seutukunnassa 10–15 % väestönlisäyksestä on ollut siirtolaisuuden ansiota ja Turun seutukunnassa 20–25 %. Tämä tarkoittaa Tampereen seutukunnassa keskimäärin 500 hengen vuosittaista voittoa ja Turun seutukunnassa 400 hengen vuosittaista voittoa 2000-luvulla. Turun ja Tampereen kaupungit ovat siirtolaisuuden vaikutuksesta saaneet keskimäärin 350 ja 400 henkeä vuosittaista voittoa, mikä tarkoittaa Turussa 30–40 % ja Tampereella 20–25 % väestönmuutoksesta.

Kuntien välisellä nettomuutolla suurin merkitys

Ihmisten liikkuvuus on lisääntynyt, ja nykyään kuntien välinen muutto vaikuttaa eniten väestönkasvuun. Tarkasteltavista maakunnista se vaikuttaa enemmän Pirkanmaalla kuin Varsinais-Suomessa: Pirkanmaalla 2000-luvun aikana reilusti yli 50 % väestönmuutoksesta on aiheutunut maan sisäisestä muutosta, kun taas Varsinais-Suomessa sen osuus on ollut noin 40 %. Varsinais-Suomessa tämä tarkoittaa noin 800 hengen maassamuuttovoittoa vuosittain, kun puolestaan Pirkanmaalla tämä tarkoittaa 2 300 hengen maassamuuttovoittoa vuosittain. Maakuntien väliset erot ovat suuret, jopa tuhansia henkiä.

Seutukunnissa erot ovat myös suuret. Tampereen seutukunnan kuntien välinen muuttovoitto on 2000-luvun aikana ollut keskimäärin 2 500 henkeä vuosittain ja Turun seutukunnassa 900 henkeä. Prosenttiosuuksina tämä tarkoittaa samaa kuin maakunnissa: Turun seutukunnassa noin 40 % ja Tampereen seutukunnassa yli 50 % osuutta seudun väestönmuutoksesta. Turun kaupungissa kuntien välisen muuton ansiosta kaupungin väkiluku on 2000-luvun aikana kasvanut keskimäärin 9 hengellä ja Tampereen kaupungin väkiluku 920 hengellä vuosittain. Turussa kuntien välinen nettomuutto on useina vuosina ollut negatiivinen.

Maan sisäisen muuton suuntauksia

Tässä luvussa muuttoliikettä tarkastellaan tulomuuton, lähtömuuton ja nettomuuton pohjalta. Luvussa käsitellään lähinnä kuntien välistä muuttoa. Tulomuutolla tarkoitetaan alueelle muuttaneita

henkilöitä, lähtömuutolla alueelta pois muuttaneita henkilöitä sekä nettomuutolla tulomuuton ja lähtömuuton erotusta. Nettomuutto osoittaa sen, onko alue saanut muuttovoittoa vai muuttotappiota. Muuttotase on nettomuuton osuus alueen tarkasteluvuoden lopun väkiluvusta ja se ilmoitetaan promilleina (‰).

Muuttotappiota vai voittoa?

Tampereen seutukunta on saanut alueen väkilukuun suhteutettuna tutkimusalueista eniten muuttovoittoa koko 2000-luvun: myös Pirkanmaan maakunnan muuttovoitto on ollut noin 5 promillen tasolla. Niukasti positiivisella puolella ovat olleet myös Tampereen kaupunki, Turun seutukunta ja Varsinais-Suomen maakunta, mutta Turun kaupungin nettomuutto on monena vuonna ollut negatiivinen (liite 4, kuva 27).

Ikäryhmittäin tarkasteltuna Pirkanmaa saa muuttovoittoa kaikissa ikäryhmissä: suurinta muuttovoittoa on 15–24-vuotiaissa ja pienintä 45–59-vuotiaissa sekä yli 64-vuotiaissa (liite 4, kuva 28). Varsinais-Suomi puolestaan houkuttelee samoin kuin Pirkanmaa eniten 15–24-vuotiaita, mutta 25–39-vuotiaiden muuttotappio on luvuiltaan suurempi kuin nuorempien ikäryhmien muuttovoitto. Maakuntia ja seutukuntia verrattaessa ainoa ero on alle 10-vuotiaiden muuttotappio. Toisin kuin maakunnista kummaltakin seudulta lähtee enemmän alle 10-vuotiaita pois kuin sinne muuttaa. Seutukuntatasolla puhutaan myös suuremmista muuttovoittomääristä kuin maakunnan tasolla. Esimerkiksi Tampereen seutukunta on saanut muuttovoittoa 20–24-vuotiaista vuosina 2005–2007 yli 1 400 henkeä ja Turun seutukunta hieman yli 700 henkeä. Tampereen seutukunnan muuttovoitto on siis 20–24-vuotiaista kaksinkertainen verrattuna Turun seutukuntaan, ja maakuntakohtaiset erot ovat vielä suuremmat. Pirkanmaa saa heistä muuttovoittoa hieman yli 1 000 henkeä ja Varsinais-Suomi noin 400 henkeä. Turun ja Tampereen kaupunkien väliset erot ovat myös noin 500 hengen tasolla 20–24-vuotiaissa.

Nettomuutto jakautuu sukupuolen ja iän mukaan (liite 4, kuva 29). 15–19-vuotiaiden kummankin seutukunnan muuttovoitosta enemmistö on naisia, kun taas 20–24-vuotiaista enemmistö on miehiä. 25–29-vuotiaista muuttovoittoa Tampereen seutukuntaan tuovat miehet, kun taas ikäluokan naisia muuttaa enemmän pois kuin tulee. Turun seutukunnassa puolestaan 25–29-vuotiaiden nettomuutto on negatiivinen kummallakin sukupuolella. Sukupuolien väliset erot tasoittuvat vanhempien ikäluokkien kohdalla.

Nettomuuttoa tutkittaessa havaitaan, että keskuskaupunkien ja niitä ympäröivän seutukunnan nettomuuton ikärakenteet ovat toistensa vastakohtia. Turun ja Tampereen kaupunkien muuttovoitto koostuu pääasiassa 15–24-vuotiaista ja yli 64-vuotiaista, kun taas ympäröivien seutukuntien muuttovoitto koostuu 0–14-vuotiaista sekä 25–64-vuotiaista.

Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen muuttovoiton maantieteelliset jakaumat ovat erilaiset (liite 4, kuva 30). Pirkanmaan muuttovoitto tulee tasaisemmin ympäri maata kuin Varsinais-Suomen. Varsinais-Suomi saa muuttovoittoa lähinnä Satakunnasta ja pienemmissä määrin muista maakunnista. Pirkanmaa saa eniten muuttovoittoa Keski-Suomesta, Satakunnasta ja Pohjois-Pohjanmaalta. Nettomuutto Uudenmaan kanssa on kummassakin maakunnassa negatiivinen: kummastakin maakunnasta muuttaa enemmän ihmisiä Uudellemaalle kuin Uudeltamaalta muuttaa maakuntaan. Myös Varsinais-Suomesta muuttaa enemmän ihmisiä Pirkanmaalle kuin Pirkanmaalta Varsinais-Suomeen.

Muuton rakenne eli se minkälaisia ihmisiä alueelle muuttaa on tärkeä tekijä muuton vaikutuksia tarkastellessa. Nettomuuton rakennetta tarkastellaan tässä muuttajien pääasiallisen toiminnan, tuloluokan ja koulutusasteen mukaan. Alueelle talouden kannalta edullisimmat muuttajat ovat työikäisiä, työllisiä ja hyvätuloisia. Tällaiset henkilöt käyttävät vähiten kunnallisia palveluja ja tuovat eniten verotuloja asuinkuntaansa. Suhteessa alueen koko väestöön Turun kaupungin nettomuuton rakenne on pääasiallisen toiminnan perusteella epäedullisin verrattuna muihin tarkasteltaviin alueisiin (liite 4, kuva 31). Niin Turun kuin Tampereen kaupungeilla on suurin muuttotappio työllisistä ja alle 15-vuotiaista, kun taas opiskelijoiden muuttovoitto on suuri. Kuitenkin Turun tilanne on Tamperetta huonompi, koska suhteessa alueen väkilukuun Turun muuttotappio työllisistä on suurempi. Myös Turun seutukunta on vuonna 2005 kokenut muuttotappiota työllisistä, kun taas Tampereen seutukunta on saanut heistä paljon muuttovoittoa. Yleisesti Tampereen kaupungin ja seutukunnan sekä Pirkanmaan nettomuuton rakenne on suotuisampi kuin Turun kaupungin ja seutukunnan sekä Varsinais-Suomen. Ainoastaan työttömien nettomuutto on pienempää ja siten myös edullisempaa Turun suunnalla.

Kun tarkastellaan nettomuuton rakennetta tulojen ja koulutusasteen mukaan, havaitaan samainen alueiden välinen ero kuin pääasiallisessa toiminnassa: nettomuuton rakenne on suotuisampi Tampereen ympäristössä kuin Turun ympäristössä (liite 4, kuvat 32 ja 33). Nettomuutto on tappiollista suurimmissa tuloluokissa ja luokassa ei tuloja. Suhteessa alueiden väkilukuun Pirkanmaan maakunta ja Tampereen seutukunta saavat eniten muuttovoittoa suuremmista tuloluokista, 12 000–31 999 €/v, kun taas Turun seutukunnan ja Varsinais-Suomen muuttovoitto keskittyy enemmän pienempiin tuloluokkiin. Myös kaupunkien nettomuutto koostuu näistä matalamman tuloluokkien muuttajista. Koulutusasteen mukaisessa tarkastelussa alueen muuttovoitto koostuu eniten keskiasteen koulutuksen saaneista muuttajista, joista moni etenkin Turun ja Tampereen kaupunkien kohdalla on henkilöitä, jotka tulevat kaupunkeihin opiskelemaan. Valmistuttuaan nämä henkilöt muuttavat pois ja kasvattavat korkea-asteen koulutuksen saaneiden muuttotappiota kaupunkien tasolla tarkasteltuna.

Kun nettomuuton määrä suhteutetaan alueen väkilukuun, voidaan tarkastella muuton välittömiä vaikutuksia alueen väestörakenteeseen. Pidemmän aikavälin vaikutuksia muuttohetken toiminnan, tuloluokan tai koulutusasteen perusteella ei voida päätellä, koska tällöin pitäisi tarkastella muuttajien toimintaa, tuloluokkaa ja koulutusastetta pidempänä ajanjaksona muuton jälkeisenä aikana. Kaupunkien tasolla muuttoliike lisää opiskelijoiden ja työttömien määrää alueilla, mutta vähentää alle 15-vuotiaiden ja työllisten määrää (liite 4, kuva 31). Tampereen seudulla ja Pirkanmaalla muuttoliike lisää työllisten määriä, mutta toisaalta myös työttömien määriä enemmän kuin Turun seudulla tai Varsinais-Suomessa. Muuttaneet ovat pienempituloisempia kuin alueen väestö, koska nettomuutto on positiivisinta alemmissa tuloluokissa (liite 4, kuva 32) eli muutto lisää pienempituloisten osuutta alueen asukkaista. Samoin keskiasteen koulutuksen saaneiden osuus kasvaa muuton vaikutuksesta (liite 4, kuva 33).

Tulo- ja lähtömuuton rakenteessa eroja

Tulo- ja lähtömuuttajien määrät ovat suurempia Pirkanmaalla kuin Varsinais-Suomessa, Tampereen seutukunnassa kuin Turun seutukunnassa sekä Tampereen kuin Turun kaupungissa (taulukko 3). Määrällisesti Tampereen ympäristössä muutetaan vilkkaammin kuin Turun ympäristössä. Alueiden muuttovilkkautta käsitellään tarkemmin luvussa Lähimuutot yleisimpiä.

Taulukko 3. Kuntien välinen tulo-, lähtö- ja nettomuutto keskimäärin v. 2005–2007. Lähde: Tilastokeskus.

<i>Keskimäärin 2005–2007</i>	Tulomuutto	Lähtömuutto	Nettomuutto
Varsinais-Suomi	26 640	25 938	702
Pirkanmaa	28 726	26 351	2 375
Turun seutukunta	18 559	17 955	605
Tampereen seutukunta	21 729	19 328	2 402
Turku	10 015	10 362	-347
Tampere	13 202	12 653	549

Tulomuutto niin Varsinais-Suomeen kuin Pirkanmaallekin on suurinta Uudeltamaalta. Myös tulomuutto Satakunnasta on suurta molempiin maakuntiin. Varsinais-Suomen tulomuutto on kahden edellä mainitun lähtöalueen lisäksi vilkasta Pirkanmaalta. Tulomuutto Pirkanmaalle on puolestaan suurta useammista maakunnista: Pirkanmaalle muutetaan selvästi suuremmalta alueelta kuin Varsinais-Suomeen. Pirkanmaan tulomuutossa nousevat aktiivisina lähtöalueina esille Uudenmaan ja Satakunnan lisäksi Keski-Suomi, Kanta-Häme sekä Varsinais-Suomi.

Varsinais-Suomesta ja Pirkanmaalta myös lähdetään vilkkaimmin Uudellemaalle. Toiseksi yleisin muuton kohdealue on Satakunta ja Pirkanmaalla Satakunnan lisäksi vielä Keski-Suomi ja Kanta-Häme. Pirkanmaan lähtömuutto on muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta jakautunut tasaisemmin kuin tulomuutto. Varsinais-Suomen lähtömuutto on keskittynyt muutamiin maakuntiin: Uudellemaalle, Satakuntaan ja Pirkanmaalle.

Yli puolet maakuntien tulomuuttajista on 20–29-vuotiaita, kun taas maakuntien lähtömuuttajat ovat iältään hieman vanhempia kuin tulomuuttajat. Poikkeuksena Uudellemaalle lähtevät muuttajat ovat nuorempia kuin sieltä tulevat muuttajat. Uudellemaalle ja pääkaupunkiseudulle lähdetään opiskelemaan tai vastavalmistuneet lähtevät sinne töihin. Vanhempien ikäluokkien tulomuutto voi olla ns. paluumuuttoa vanhalle kotiseudulle tai opiskelupaikkakunnalle. Maakunnista pois muuttavista noin 20 % on alle 20-vuotiaita ja 30–40 % yli 30-vuotiaita.

Tampereen seutukunnan tulomuuton erilaisuus Turun seutukuntaan verrattuna tulee esille 20–24-vuotiaiden miesten muutossa seudulle. Naiset ovat ikäluokan aktiivisimpia muuttajia, ja niin on Tampereen seutukunnassakin, mutta sukupuolten välinen ero ikäluokassa on varsin pieni verrattuna Turun seutukunnan sukupuolten väliseen eroon. (liite 4, kuva 34.) Turun ja Tampereen seutukuntien lähtömuutto puolestaan jakautuu tasaisemmin 20–24-vuotiaiden ja 25–29-vuotiaiden kesken kuin seutukuntien tulomuutto, jonka selvänä piikkinä on 20–24-vuotiaiden muutto. Etenkin miehillä lähtömuutto on tasaista kummastakin ikäluokasta.

Kummastakin kaupungista muutetaan eniten Helsinkiin sekä lähikuntiin ja -kaupunkeihin, ja näistä kaungeista muutetaan myös eniten niin Turkuun kuin Tampereellekin. Näiden lisäksi Tampereen kaupunkiin muutetaan paljon Jyväskylästä, Turusta ja Oulusta, kun taas Turkuun muutetaan Tampereelta, Porista, Espoosta, Raumalta ja Salosta. Helsingin ja lähikuntien lisäksi kaungeista muutetaan paljon muihin maan kasvukeskuksiin. Turun kaupungista muutetaan paljon Espooseen ja Tampereelle, kun taas Tampereelta muutetaan Espooseen, Turkuun, Jyväskylään, Vantaalle ja Hämeenlinnaan.

Kun maan sisäistä tulomuuttoa tutkimusalueilla tarkastellaan muuttajien pääasiallisen toiminnan perusteella, tulomuuttajista noin puolet on työllisiä (liite 4, kuva 35). Työllisten osuus tulomuuttajista on suurin seutukuntien ja pienin kaupunkien tasolla tarkasteltuna. Kaungeissa puolestaan korostuu opiskelijoiden osuus, kun taas seutukunnissa ja maakunnissa korostuu lapsien osuus kaupunkien opiskelijoiden tulomuuton vastapainona. Tulomuuttajista enemmistö kuuluu tuloluokkaan 6 000–21 999 €, mutta kaupunkeihin muuttaneiden tulotasoa on alhaisempi kuin seutukuntiin tai maakuntiin muuttaneiden (liite 4, kuva 36). Tulomuuttajista enemmistö on suorittanut keskiasteen tutkinnon (liite 4, kuva 37), ja heidän osuutensa on suurempi kaungeissa kuin seutukunnissa tai maakunnissa.

Turkuun ja Turun seutukuntaan muuttaneista suurempi osuus on opiskelijoita ja pienempi osuus työllisiä ja työttömiä kuin Tampereella ja Tampereen seutukunnassa. Vaikka muuttajista suurempi osuus on Turun ympäristössä opiskelijoita, niin kuitenkin suhteessa alueen väestöön opiskelijoiden osuus on suurempi Tampereella ja Tampereen seutukunnassa kuin Turussa ja Turun seutukunnassa. Tampereen kaupunkiin muuttaa hiukan parempituloisia henkilöitä kuin Turun kaupunkiin ja Pirkanmaalle hieman huonompituloisia henkilöitä kuin Varsinais-Suomeen. Kun vertaillaan tulomuuton rakennetta koulutusasteen perusteella, havaitaan, että Turkuun, Turun seutukuntaan ja Varsinais-Suomeen muuttaneista suuremmalla osalla ei ole perusasteen jälkeistä tutkintoa ja pienemmällä osalla on korkea-asteen tutkinto kuin Tampereelle, Tampereen seutukuntaan ja Pirkanmaalle muuttaneilla. Tampereen ympäristöön muuttaa korkeammalle kouluttaneita ihmisiä myös koko väestön koulutusasteeseen suhteutettuna.

Pääasiallisen toiminnan mukaan tarkasteltuna suurin osa lähtömuuttajista on työllisiä (liite 4, kuva 38). Heidän osuutensa on suurempi kaungeista pois muuttavista kuin maakunnista poismuuttavista. Opiskelijoiden osuus pois muuttaneista jakautuu tasaisemmin maakuntien, seutukuntien ja kaupunkien välillä kuin tulomuutoissa, ja tulomuutoissa kaupunkien kohdalla havaittavaa piikkiä ei ole havaittavissa lähtömuutoissa. Eniten pois muuttavat 12 000–21 999 € vuodessa tienaat ja keskiasteen koulutuksen saaneet (liite 4, kuvat 39 ja 40).

Turun kaupungin ja seutukunnan sekä koko Varsinais-Suomen lähtömuuttajista suurempi osuus on työllisiä ja pienempi osuus on työttömiä kuin Tampereen kaupungissa ja seutukunnassa sekä koko Pirkanmaalla. Lähtömuuton rakenne on näin ollen edullinen Tampereen ympäristölle, kun ajatellaan työllisten pienempää osuutta. Tulotasossa eri alueiden lähtömuuttajien välillä ei ole suuria eroja. Tampereen ympäristön lähtömuuttajien parempituloisten osuudet ovat hivenen suurempia kuin Turun ympäristön. Samoin kuin tulomuutossa lähtömuuttajien osuus on Turun kaupungissa, seudulla ja Varsinais-Suomessa suurempi kouluttamattomien luokassa kuin Tampereen kaupungissa, seudulla ja Pirkanmaalla. Vastaavasti Tampereen ympäristössä korkea- ja keskiasteen koulutuksen saaneiden lähtömuuttajien osuudet ovat suuremmat. Turun ympäristöstä muuttaa enemmän pois vähemmän koulutettuja kuin Tampereen ympäristöstä.

Lähimuutot yleisimpiä

Kuntien välisen muuton sekä maahan- ja maastamuuton jakautumista maakunnan, seutukunnan ja kuntien kesken on tarkasteltu liitteen 4 taulukoissa 3 ja 4. Varsinais-Suomen sisäinen muuttoliike muodostaa suuremman osan maakunnan kuntien tulomuutosta kuin Pirkanmaalla maakunnan sisäinen muuttoliike. Varsinais-Suomessa on kuntia, joiden tulomuutto koostuu lähes kokonaan maakunnan sisäisistä muuttajista. Toisaalta Pirkanmaan kuntien tulomuutosta suurempi osa muodostuu maakunnan ulkopuolelta muualta Suomesta muuttavista kuin Varsinais-Suomessa. Ulkomailta tulleiden muuttajien osuus on Varsinais-Suomessa, Turun seutukunnassa ja kaupungissa suurempi kuin Pirkanmaalla, Tampereen seutukunnassa ja kaupungissa. Lähtömuuttojen jakautumisesta tulee esille sama trendi: Pirkanmaan kunnista muutetaan vähemmän omaan maakuntaan kuin Varsinais-Suomen kunnista. Kuitenkin molemmissa maakunnissa maakunnan sisäiset muutot ovat yleisin muuton laji.

Muuttovilkkaus eli muuttaneisuus ilmaisee sen prosenttiosuuden väestöstä, joka on muuttanut tutkimusajanjakson aikana. Muuttovilkkaus voidaan laskea tulomuutosta, lähtömuutosta tai nettomuutosta. Nettomuuton muuttovilkkausta voidaan kutsua myös muuttotaseeksi. Kuntien välistä nettomuuttoa ja muuttotasetta on käsitelty luvussa Muuttotappiota vai voittoa?

Koko maan muuttaneisuuteen verrattuna Varsinais-Suomessa on kunnan sisäisiä muuttoja vähemmän ja Pirkanmaalla puolestaan enemmän (liite 4, taulukot 5 ja 6). Tarkastelussa on kuitenkin otettava huomioon maakuntien erilainen kuntarakenne: Pirkanmaalla on vähemmän ja asukasluvultaan suurempia kuntia kuin Varsinais-Suomessa. Kuntien välinen tulo- ja lähtömuutto ovat kummassakin maakunnassa koko Suomea vilkkaampia. Tampereen seutukunnassa asuvat ovat muuttaneet vuosina 2005–2007 vilkkaammin kuin Turun seutukuntalaiset: kuntien sisäinen muutto sekä tulo- ja lähtömuutto ovat olleet vilkkaampia Tampereen seudulla. Lähtömuuton sekä maahan- ja maastamuuton vilkkaus on ollut molemmissa seutukunnissa lähes samalla tasolla.

Seutukunnan sisäisistä muutoista Tampereen seudulla Turun seutua yleisempiä ovat kuntien sisäiset muutot, kun taas kuntien väliset seudun sisäiset muutot ovat yleisempiä Turun kuin Tampereen seudulla (liite 4, taulukot 7 ja 8). Erot voivat johtua seutukuntien erilaisesta kuntarakenteesta. Seudun ulkopuolelle Suomeen suuntautuneiden muuttojen muuttovilkkaus, samoin kuin tulomuutovilkkaus seudun ulkopuolelta, ovat korkeampia Tampereen seudulla. Muuttovilkkaus on suurin 20–24-vuotiailla.

Työllisyys ja työttömyys Varsinais-Suomen vahvuus

Työllisyys- ja työttömyysluvut eivät ole kehityksen este

Varsinais-Suomen (15–64-vuotiaiden) työllisyysaste oli keskimäärin 72,8 vuonna 2008 ja Pirkanmaan 69,9 Tilastokeskuksen⁴⁴ mukaan. Työttömyysasteet puolestaan olivat Varsinais-Suomessa 5,7 ja Pirkanmaalla 7,0 (15–74-vuotiaat). Koko maan työttömyysasteeseen verrattuna Pirkanmaan työttömyysaste on korkeampi ja Varsinais-Suomen matalampi. Työllisyysaste puolestaan on Varsinais-Suomessa koko maata korkeampi ja Pirkanmaalla matalampi. Vaikka työikäisen väestön ja työvoimien

⁴⁴ Tilastokeskuksen työvoimatutkimus on haastattelututkimus, ja sitä käytetään kansainvälisissä vertailuissa. Työttömäksi luokiteltavalta henkilöltä vaaditaan paljon aktiivisuutta työhaussa sekä valmiutta ottaa työtä vastaan.

man määrä on suurempi Pirkanmaalla kuin Varsinais-Suomessa, työllisiä maakunnissa kuitenkin oli keskimäärin vuonna 2008 saman verran, 226 000 henkeä. Työttöminä Varsinais-Suomessa oli 14 000 ja Pirkanmaalla 17 000 henkeä. Työvoimaosuus eli 15–74-vuotiaiden työvoimaan kuuluvien osuus samankäisestä väestöstä oli Varsinais-Suomessa (69 %) suurempi kuin Pirkanmaalla (67 %).

Pirkanmaan seutukuntien työttömyysasteet ovat korkeampia kuin Varsinais-Suomen seutukuntien. Pahin tilanne vuonna 2008 oli Etelä-Pirkanmaalla. Varsinais-Suomen seutukunnista keskimääräinen työttömyysaste vuonna 2008 oli matalin Turunmaalla.

Turun seutukunnassa on vähemmän työttömyyttä kuin Tampereen seutukunnassa (liite 5, kuvat 41, 42, 43), ja myös pitkäaikaistyöttömien määrä on alhaisempi. Näihin päiviin asti pitkäaikaistyöttömyys ja nuorempien ikäluokkien työttömyys on alentunut. Työ- ja elinkeinoministeriön⁴⁵ tietojen mukaan työttömyysaste oli vuonna 2008 keskimäärin 6,9 Turun seudulla ja 8,9 Tampereen seudulla. Tämä tarkoittaa, että Tampereen seudulla on yli 4 000 työtöntä enemmän kuin Turun seudulla. Pitkäaikaistyöttömiäkin Tampereen seudulla on noin 1 600 henkeä enemmän.

Työllisten toimialarakenne samankaltainen

Koko maan työllisten toimialarakenteeseen verrattuna sekä Pirkanmaalla että Varsinais-Suomessa teollisuuden osuus on suurempi ja palvelujen osuus pienempi. Työllisten toimialarakennetta eri aluetasoilla on tarkasteltu liitteen 5 kuvissa 44–49. Maakuntien toimialarakenteen erot vuonna 2006 olivat pieniä. Varsinais-Suomessa työllisten osuus oli suurempi kuljetus, varastointi ja tietoliikenteessä kuin Pirkanmaalla, kun taas Pirkanmaalla teollisuuden alalla olevien osuus työllisistä oli suurempi kuin Varsinais-Suomessa. Seutukuntien vertailussa samat erot olivat vallitsevat. Teollisuuden osuus korostui Tampereen seutukunnassa vielä enemmän kuin maakuntatasolla: Tampereen seutukunnassa teollisuuden osuus oli 22 % ja Turun seutukunnassa 18 %, kun taas Pirkanmaalla se oli 23 % ja Varsinais-Suomessa 21 %.

Vuodesta 2003 vuoteen 2006 työllisten määrä on vähentynyt suhteellisesti eniten Varsinais-Suomessa maa- ja metsätaloudessa (-12,0 %) sekä Pirkanmaalla sähkö-, kaasu- ja vesihuollossa (-20,3 %). Suhteellisesti lisäystä on ollut eniten niin Varsinais-Suomessa kuin Pirkanmaalla rahoitus- ja vakuutus toiminnassa (+16,7 % ja +26,3 %) sekä rakentamisessa (+14,8 % ja 18,2 %). Suurin määrällinen muutos työllisten määrässä on vuodesta 2003 vuoteen 2006 tapahtunut Varsinais-Suomessa ja Pirkanmaalla rahoitus- ja vakuutus toiminnassa, yli 4 100 hengen ja 6 500 hengen lisäykset, sekä yhteiskunnallisissa palveluissa, yli 3 200 hengen ja 2 800 hengen lisäykset.

Työttömien ikä- ja sukupuolirakenne kiinnostuksen kohteena

Työttömien ikärakenne on molemmissa seutukunnissa samanlainen, vaikka työttömiä on niin määrällisesti kuin suhteessa koko työvoimaan kaikissa ikäluokissa vähemmän Turun kuin Tampereen seudulla. Korkein työttömyysaste on 55–59-vuotiailla ja toiseksi korkein 60–64-vuotiailla. Yleisesti ikäluokkien väliset erot työttömyydessä ovat 1990-luvulta tasoittuneet, ja alle 55-vuotiaiden työt-

45 Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilasto rekisteröi työvoimatoimistossa asioivia työnhakijoita. Se ei ole kansainvälisesti vertailukelpoinen, koska eri maiden työvoimahallinto poikkeaa toisistaan. Työttömyyden kriteerit eivät ole yhtä tiukat kuin työvoimatutkimuksessa.

tömyysasteet ovatkin kaikissa ikäluokissa lähes samalla tasolla. Määrällisesti eniten työttömiä on ikäluokassa 55–59 ja vähiten vanhimmissa sekä nuorimmissa ikäluokissa, joissa työvoiman määrän on alhaisin. Yleisesti nuorempien ikäluokkien osuus työttömistä on vähentynyt ja vanhempien kasvanut eli työttömien keski-ikä on noussut.

Miesten ja naisten työttömyysasteiden erot ovat tasoittuneet 1990-luvulta. Turun ja Tampereen seutukunnista suuremmat erot miesten ja naisten työttömyysasteissa on Tampereen seudulla, kun taas Turun seudulla eri sukupuolten työttömyys on tasaisemmin jakautunut. Tampereen seudulla suurimmat erot ovat ikäluokissa 30–34-vuotiaat ja 60–64-vuotiaat. 30–34-vuotiaiden naisten työttömyysaste oli 8,7 ja miesten 6,7 vuonna 2006. Sama ero on havaittavissa myös aiempina vuosina ja johtuu osaksi ikäryhmän miesten keskimääräistä alhaisemmasta työttömyysasteesta. Tampereen seudun 60–64-vuotiaiden naisten työttömyysaste oli puolestaan 14,0 ja miesten 10,7 vuonna 2006. Turun seudulla suurin ero eri sukupuolten työttömyysasteissa vuonna 2006 oli 20–24-vuotiailla, joilla naisten työttömyysaste oli 6,6 ja miesten 8,0. Sukupuolten välinen ero 20–24-vuotiailla on aiempina vuosina ollut vuotta 2006 suurempi.

Korkeasti koulutettujen työttömyys suurempaa Pirkanmaalla

Korkea-asteen koulutuksen suorittaneiden työttömyysasteissa on eroja alueita verrattaessa. Yleisesti korkeasti koulutettujen työttömyysaste oli vuonna 2005 matalampi Varsinais-Suomessa (4,1 %) kuin Pirkanmaalla (5,1 %). Eri koulutusasteiden työttömyyttä verrattaessa huomataan tohtorin- ja lisensiaatintutkinnon suorittaneiden työttömyysasteiden olevan matalampia Pirkanmaalla kuin Varsinais-Suomessa: vuonna 2005 Varsinais-Suomessa asuvien tohtorin tutkinnon suorittaneiden työttömyysaste oli 2,5 % ja Pirkanmaalla 1,5 %. Muun korkeakoulutuksen saaneiden työttömyysaste oli puolestaan korkeampi Pirkanmaalla kuin Varsinais-Suomessa. Korkeasti koulutettujen työttömyysasteet vaihtelevat myös koulutusaloittain. Suurinta työttömyys on kummassakin maakunnassa yhteiskuntatieteilijöillä ja humanisteilla. Pirkanmaalla on suhteessa enemmän tekniikan alan työttömiä kuin Varsinais-Suomessa ja Varsinais-Suomessa enemmän luonnontieteen alan työttömiä kuin Pirkanmaalla. Ylemmän ja alemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden työttömyysasteet ovat korkeammat tutkimusmaakunnissa kuin keskimäärin koko maassa.

Työpaikkakehityksen erot Pirkanmaan vahvuus

Työpaikkojen määrän muutokset osoituksena kehityksestä

Vuodesta 2000 vuoteen 2005 Tampereen seutukunnan jokaisen kunnan työpaikkojen määrä on kasvanut, kun taas Turun seutukunnan kunnissa noin puolessa työpaikkojen määrä on vähentynyt (liite 5, kuva 50). Kokonaisuudessaan Varsinais-Suomen työpaikkojen määrän kasvuprosentti on ollut pienempi kuin koko Suomen tai Pirkanmaan, ja Pirkanmaan työpaikkojen määrän kasvuprosentti on ollut huomattavasti korkeampi kuin koko Suomen. Ajanjaksolla 2000–2005 ainoastaan vuoden 2002 aikana Turun kaupungin, Turun seutukunnan ja Varsinais-Suomen maakunnan työpaikkojen määrä on vähentynyt, kun muina vuosina työpaikkojen määrä on kasvanut. Tampereen kaupungin, Tampereen seutukunnan ja Pirkanmaan työpaikkojen määrä on puolestaan kasvanut joka vuonna ajanjaksolla 2000–2005.

Vaikka tutkimusalueiden työpaikkojen määrä onkin kasvanut lähes joka alueella, Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen sekä Tampereen ja Turun seutukunnan erot kasvussa ovat suurentuneet. Samoin kuin väestön määrä, työpaikkojen määrä on molemmilla alueilla kasvanut, mutta kasvu on ollut suurempaa Pirkanmaalla ja Tampereen seutukunnassa. Tällä hetkellä niin Pirkanmaalla, Tampereen seutukunnassa ja kaupungissa on enemmän työpaikkoja kuin Varsinais-Suomessa, Turun seutukunnassa ja kaupungissa.

Työpaikat ja toimialat: teollisuuden osuus Pirkanmaalla suurempi

Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen työpaikkarakenteet muistuttavat toisiaan. Palvelujen osuus on suurempi kuin teollisuuden, ja palvelualan työpaikkojen määrä kasvaa maakunnissa teollisuuden työpaikkoja enemmän (liite 5, taulukko 9). Pirkanmaalla teollisuuden osuus työpaikoista on suurempi kuin Varsinais-Suomessa, ja Varsinais-Suomessa puolestaan kuljetuksen, varastoinnin ja tietoliikenteen osuus on Pirkanmaata suurempi. Teollisuuden työpaikkoja oli vuonna 2006 ollut enemmän Pirkanmaalla, vaikka teollisuuden liikevaihto oli Varsinais-Suomessa korkeampi. Yleensäkin työpaikkojen määrä on Pirkanmaalla korkeampi, kun taas kokonaisliikevaihto on maakunnissa samalla tasolla. Varsinais-Suomessa on siis enemmän liikevaihdoltaan suurempia ja työpaikkamäärältään pienempiä yrityksiä.

Turun ja Tampereen seutukunnissa työpaikkojen toimialarakenne eroaa enemmän toisistaan kuin maakuntatasolla. Tampereen seutukunnassa korostuu enemmän teollisuuden osuus ja Turun seutukunnassa enemmän kuljetuksen, varastoinnin ja tietoliikenteen osuus kuin maakuntatasolla (liite 5, taulukko 10). Myös yhteiskunnallisten palvelujen osuus on Turun seudulla Tampereen seutua suurempi.

Tampereen seudulla työpaikkojen määrä (+8,9 %) on kasvanut enemmän vuosina 2003–2006 kuin Turun seudulla (+5,0 %). Vuonna 2006 Turun seutukunnassa oli 138 000 ja Tampereen seudulla 155 000 työpaikkaa eli Tampereen seudulla oli 17 000 työpaikkaa enemmän. Vuonna 2003 ero oli vähemmän, 11 000 työpaikkaa. Turun ja Tampereen kaupungeissa työpaikkojen määrän muutos oli samalla tasolla kuin seutukunnissakin, 4,3 % ja 8,9 %, kun taas työpaikkamäärien erot olivat seutukuntien eroja suuremmat (liite 5, taulukko 11).

Yritykset ja toimialat

Pirkanmaa kirii Varsinais-Suomea kiinni yritysten liikevaihdossa

Vuonna 2007 kokonaisliikevaihdon rakenne oli molemmissa maakunnissa samanlainen: suurimman osan muodosti teollisuus 46–47 % sekä kauppa-, majoitus- ja ravitsemistoiminta 27–30 % (liite 6, kuvat 51 ja 52). Vuodesta 2006 liikevaihto on kasvanut molemmissa maakunnissa, Varsinais-Suomessa ja Pirkanmaalla (taulukko 4). Varsinais-Suomessa kaikkien toimialojen liikevaihto ja myös teollisuuden liikevaihto on kasvanut edellisestä vuodesta enemmän kuin Pirkanmaalla.

Pidemmän aikavälin muutosta tarkasteltaessa selviää, että maakuntien yritystoiminnan kokonaisliikevaihto on vuodesta 2003 vuoteen 2007 kasvanut niin Varsinais-Suomessa kuin Pirkanmaallakin.

Taulukko 4. Liikevaihdon tunnuslukuja. Lähde: Tilastokeskus.

1 000 euroa	Varsinais-Suomi		Pirkanmaa	
	2006	2007	2006	2007
Liikevaihto (kaikki toimialat)	25 917 249	28 682 468	26 456 697	28 066 218
Liikevaihdon muutos	2 256 159	2 765 219	2 387 885	1 609 521
Liikevaihdon muutos 2006 - 2007 (%)		10,7		6,1
Liikevaihto (teollisuus)	11 249 866	13 487 339	11 898 664	12 710 448
Liikevaihdon muutos	850 019	2 237 473	1 140 771	811 784
Liikevaihdon muutos 2006 - 2007 (%)		19,9		6,8

Vuonna 2007 liikevaihto oli molemmissa maakunnissa samoissa luvuissa, 28 miljoonassa eurossa. Pirkanmaa on 2000-luvun aikana kirinyt Varsinais-Suomen kiinni. Varsinais-Suomen teollisuuden liikevaihto on suurempaa kuin Pirkanmaan, kun taas Pirkanmaalla palveluiden liikevaihto on Varsinais-Suomea suurempaa. (liite 6, kuvat 53 ja 54).

Teollisuudesta menee vientiin suuri osa: teollisuuden viennin osuus vuonna 2006 oli Pirkanmaalla koko liikevaihdosta 57 % ja Varsinais-Suomessa 58 %. Vuonna 2007 Varsinais-Suomen viennin osuus kasvoi 60 prosenttiin ja Pirkanmaan laski 56 prosenttiin.

Toimipaikkojen ja henkilöstön määrien suhde

Suhteessa väestön määrään Varsinais-Suomessa on hieman enemmän yritysten toimipaikkoja ja henkilöstöä sekä liikevaihto on suurempi kuin Pirkanmaalla. Toisaalta Varsinais-Suomessa toimipaikat ovat henkilöstöltään pienempiä kuin Pirkanmaalla: vuonna 2007 Varsinais-Suomessa oli toimipaikkojen henkilöstöstä keskimäärin 4 henkeä ja Pirkanmaalla 5 henkeä yhtä toimipaikkaa kohden. Toimipaikkojen liikevaihto suhteessa toimipaikkojen määrään oli myös alhaisempi Varsinais-Suomessa kuin Pirkanmaalla, kun puolestaan liikevaihto toimipaikkojen henkilöstöä kohden oli suurempi Varsinais-Suomessa.

Teollisuuden toimipaikkoja maakunnissa oli vuonna 2006 saman verran, noin 3 000 kappaletta, mutta Varsinais-Suomessa henkilöstöä oli yli 6 000 henkeä vähemmän (liite 6. kuvat 55 ja 56). Teollisuuden toimialoista Pirkanmaalla on niin absoluuttisesti kuin maakunnan väkilukuunkin suhteutettuna henkilöstöä enemmän etenkin koneiden ja laitteiden valmistuksessa sekä massan, paperin ja paperituotteiden valmistuksessa sekä kustantamisessa ja valmistuksessa. Varsinais-Suomessa henkilöstön määrä on Pirkanmaata huomattavasti suurempi puolestaan kulkuneuvojen valmistuksessa.

Varsinais-Suomessa on maakuntien muista suurimmista toimialoista kuin teollisuudesta määrällisesti enemmän rakentamisen, tukku- ja vähittäiskaupan sekä kiinteistö- vuokraus- ja tutkimuspalvelujen sekä liike-elämän palvelujen toimipaikkoja kuin Pirkanmaalla. Näistä toimialoista kaikkien muiden paitsi kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalvelujen sekä liike-elämän palvelujen henkilöstön määrä on myös suurempi Varsinais-Suomessa. Kaikilla yllämainituilla toimialoilla on Varsinais-Suomessa enemmän henkilöstöä maakuntien väkilukuihin suhteutettuna.

Samoin kuin maakunnissa Turun seudulla on määrällisesti enemmän yritysten toimipaikkoja kuin Tampereen seudulla, kun taas henkilöstön määrä on Turun seudulla Tampereen seutua pienempi. Turun seudulla on siis enemmän henkilöstöltään pienempiä yrityksiä.

Aloittaneet ja lopettaneet yritykset – yrittäjyyden mittariko?

Kummassakin maakunnassa lopettaneiden yritysten suhteellinen osuus aloittaneista on suunnilleen samalla tasolla: keskimäärin vuosina 2005–2007 Pirkanmaalla 67 % ja Varsinais-Suomessa 66 %. Siis 100 aloittanutta yritystä kohden Varsinais-Suomessa lopettaa 66 yritystä ja Pirkanmaalla 67 yritystä. Pirkanmaalla lopettaneita yrityksiä suhteessa aloittaneisiin on hieman enemmän kuin Varsinais-Suomessa.

Lopettaneiden yritysten suhde aloittaneisiin yrityksiin on keskimäärin vuosina 2005–2007 ollut kummassakin seutukunnassa samalla tasolla, noin 65 %. Eniten lopettaneita yrityksiä suhteessa aloittaneisiin on teollisuudessa, majoitus- ja ravitsemistoiminnassa sekä tukku- ja vähittäiskaupassa sekä korjauksessa. Toimialoista, joilla lopettaneiden ja aloittaneiden yritysten suhdeluku on suurin, Turun seudulla lopettaneita on Tampereen seutua enemmän kuljetus, varastointi ja tietoliikenteessä.

Tampereen seutukunnassa on enemmän aloittaneita ja lopettaneita yrityksiä kuin Turun seudulla. Samoin Tampereen seutukuntaan on myönnetty enemmän patenteja väkilukuun suhteutettuna kuin Turun seutukuntaan. Itse asiassa Varsinais-Suomeen ja Turun seutukuntaan myönnetään vähemmän patenteja kuin koko maahan keskimäärin. Myös alueiden kilpailukyky -tutkimuksen mukaan Turun seutu ei yllä innovatiivisuudellaan muiden suurempien kasvukeskusten joukkoon.⁴⁶ Ovatko nämä tekijät osoituksena ja todisteena Tampereen seudun yritteliäisyydestä?

Löytyykö korkeakoulutetuille työpaikkoja opiskelupaikkakunnalta?

Opiskelijoiden sijoittumista valmistumisen jälkeen on tutkittu eri oppilaitosten rekrytointipalveluissa. Tässä luvussa tarkastellaan ja vertaillaan maantieteellisesti Turun sekä Tampereen korkeakoulujen valmistuneiden sijoittumista työelämään heti valmistumisen jälkeen ja viiden vuoden kuluttua valmistumisesta. Tarkastelun alla ovat valmistuneiden sijoittumismaakunnat ja -alueet. Alueiden korkeakouluista tarkastelussa mukana ovat Turun ja Tampereen yliopistot, Turun kauppakorkeakoulu, Åbo Akademi, Tampereen teknillinen yliopisto sekä Turun ja Tampereen ammattikorkeakoulut. Tampereen kauppakorkeakoulu on osa Tampereen yliopistoa, kun taas Turussa kauppakorkeakoulu on itsenäinen yliopistonsa. Myös Åbo Akademiassa on oma kauppateieteellinen yksikkönsä.

Yleisesti korkea-asteen opiskelijoista jää opiskeluseutukuntaansa keskimäärin hieman yli puolet ja määrä vähenee valmistumisen jälkeisinä vuosina. Opiskeluseutukuntaan sijoitutaan usein mutta muualle opiskelumaakuntaan harvoin.⁴⁷ Toisaalta korkeasti koulutetut ovat uskollisia myös kotiseudulleen: kaksi kolmasosaa työskentelee viiden vuoden kuluttua valmistumisestaan samassa läänissä, jossa oli asunut ennen opiskeluaan.⁴⁸

46 Huovari, Kangasharju & Alanen 2001: 35.

47 Peltonen 2004: 12, 21.

48 Puhakka, Rautopuro & Tuominen 2009, cit. Helsingin Sanomat 23.2.2009.

Valmistumisen jälkeistä sijoittumista ei kannata tarkastella heti valmistumista seuraavana vuotena, vaan hieman myöhemmin, kun valmistuneiden työurat ovat vakiintuneet. Tutkimuksissa onkin yleisesti käytetty tapaa, jossa sijoittumista tutkitaan viiden vuoden kuluttua valmistumisesta. Turun yliopistosta vuosina 1999–2000 valmistuneista 46 % työskentelee Varsinais-Suomessa viiden vuoden kuluttua valmistumisestaan. Uudellamaalla työskentelee 28 % ja muualla 27 % valmistuneista.⁴⁹ Tampereen yliopistosta vuosina 2001–2002 valmistuneista puolestaan 41 % sijoittuu Pirkanmaalle viiden vuoden kuluttua valmistumisesta. Uudellamaalla työskentelee 26 % ja muualla Suomessa 31 %.⁵⁰ Tampereen yliopistosta on jäänyt pienempi osa töihin opiskelumaakuntaan tai lähtenyt pääkaupunkiseudulle ja suurempi osa lähtenyt muualle Suomeen kuin Turun yliopistossa valmistuneista. Heti valmistumisen jälkeenkin Turun yliopistosta valmistuneista on suurempi osa jäänyt opiskelumaakuntaansa (58 %) kuin Tampereen yliopistosta valmistuneista on jäänyt Pirkanmaalle (50 %) (liite 7, taulukko 12).⁵¹ Erot voivat johtua korkeasti koulutettujen todetusta kotiseutu-uskollisuudesta. Turun yliopiston opiskelijoista on suurempi osa kotoisin Varsinais-Suomesta tai Satakunnasta ja vähemmän muualta Suomesta, kun taas Tampereen yliopistoon on tultu enemmän ympäri Suomea.⁵²

Turun kauppakorkeakoulusta vuosina 2000–2004 valmistuneista oli vuonna 2004 jäänyt noin 44 % Varsinais-Suomeen ja hieman vähemmän, 39 %, oli lähtenyt Uudellemaalle. Turun yliopistosta valmistuneet jäivätkin enemmän Varsinais-Suomeen kuin kauppakorkeakoulusta valmistuneet. Puolestaan Åbo Akademista vuosina 2000–2004 valmistuneista vuonna 2004 oli 33 % sijoittunut Varsinais-Suomeen ja noin 27 % Pohjanmaalle sekä Uudellemaalle. Toisin kuin muista korkeakouluista valmistuneille Pohjanmaa on Åbo Akademian käyneille yleinen sijoittumisalue.⁵³ Tampereen teknillisen yliopiston tilanne on erilainen. Se kerää opiskelijoita ympäri Suomea, ja moni valmistuneista jää ja pysyy opiskelumaakunnassaan. Pirkanmaalle valmistuneista on jäänyt 58 % ja Uudellemaalle lähtenyt 15 %.⁵⁴

Turun seudulle jääminen on valmistuneiden keskuudessa lisääntynyt niin Turun yliopistossa kuin muissakin Turun suurissa yliopistoissa, kauppakorkeakoulussa ja Åbo Akademissa. Kun valmistumisesta kuluu enemmän aikaa, valmistuneet ovat hajautuneet suuremmalle alueelle kuin aivan valmistumisen jälkeen. Varsinais-Suomeen jää eniten lääkäreitä ja matemaattis-luonnontieteellisestä tiedekunnasta valmistuneita, kun taas terveys- ja oikeustieteilijät lähtevät eniten Uudellemaalle, lähinnä pääkaupunkiseudulle. Muualle kuin Varsinais-Suomeen tai Uudellemaalle lähtee eniten kasvatustieteen maistereita. Tampereen yliopistosta valmistuneista eniten Pirkanmaalle jää luonnontieteilijöitä (mm. tietojenkäsittelytiede) ja lastentarhanopettajia. Aktiivisimmin Uudellemaalle lähtevät yhteiskuntatieteilijät ja kauppatieteilijät sekä muualle Suomeen terveystieteilijät ja opettajat.⁵⁵ (liite 7, taulukot 13 ja 14)

Seutukunnittainen tarkastelu osoittaa opiskeluseutukuntien olevan yleisin sijoittumisalue opiskelumaakunnassa. Tampereen teknillinen yliopisto ja Turun yliopisto kouluttavat eniten opiskelijoita omaan seutukuntaansa kaikista Turun ja Tampereen tieteellisistä korkeakouluista (liite 7, taulukko 15). Yleisen trendin mukaisesti aikaisemmin, vuonna 1990–1994, valmistuneista asuu vuonna 2004 pienempi osuus opiskeluseudulla kuin myöhemmin valmistuneista. Tutkimusalueen yliopistoista ja

49 Siitonen: 11.

50 Tampereen yliopiston ura- ja rekrytointipalvelut 2008: 6.

51 Kurikka 2008: 136.

52 Kurikka 2008: 136; Heikkilä & Korhonen 2002: 18.

53 Kurikka 2008: 48, 49, 136.

54 Kurikka 2008: 51, 136.

55 Kurikka 2008: 47, 50, 136; Siitonen: 11; Tampereen yliopiston ura- ja rekrytointipalvelut 2008: 6.

tieteellisistä korkeakouluista vähiten opiskeluseutukuntaansa sijoituvat Turun kauppakorkeakoulusta ja Åbo Akademiasta valmistuneet.⁵⁶

Kun verrataan Turun ja Tampereen tieteellisistä korkeakouluista valmistuneita keskenään alueellisen sijoittautumisen perusteella, Turun kauppakorkeakoulusta valmistuneet keskittyvät samoille seuduille eniten eli he työskentelevät keskenään samoilla paikkakunnilla enemmän kuin muista oppilaitoksista valmistuneet. Myös Tampereen teknillisestä yliopistosta, samoin kuin Åbo Akademiasta, valmistuneet sijoittuvat samoille alueille kuin muut samasta yliopistosta valmistuneet. Suuremmista ja laajemmista yliopistoista, Tampereen yliopistosta ja Turun yliopistosta, valmistuneet jakautuvat tasaisemmin ympäri Suomea.⁵⁷

Turun yliopistosta ja Tampereen teknillisestä yliopistosta valmistuneet tohtorit jäävät useammin opiskelumaakuntaansa kuin muista Tampereen tai Turun tieteellisistä korkeakouluista tohtorintutkinnon suorittaneet (liite 7, taulukko 12). Tohtorintutkinnon Turun yliopistossa vuosina 2000–2004 suorittaneista Varsinais-Suomeen oli vuonna 2004 jäänyt 74 % ja Tampereen teknillisestä yliopistosta tohtorintutkinnon suorittaneista Pirkanmaalle 72 %. Åbo Akademiassa tohtorintutkinnon suorittaneista 62 % ja Turun kauppakorkeakoulussa 56 % oli jäänyt Varsinais-Suomeen sekä Tampereen yliopistosta 59 % Pirkanmaalle. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita jää opiskelualueelleen järjestään vähemmän kuin tohtoreita.⁵⁸

Ekonomien työmarkkinat ovat keskittyneet suuriin kaupunkeihin, ja etenkin Uusimaa vetää puoleensa kaupallisen alan osaajia. Viiden vuoden kuluttua (v. 2006) valmistumisestaan lähes 80 % on töissä jossakin Suomen kymmenestä suurimmasta kaupungista. Helsingissä töissä on 43 %, Espoossa 13 %, Turussa 7 % ja Tampereella 5 %. Maakunnittain työpaikkojen sijaintijakauma on samankaltainen. Alakohtaisia eroja löytyy: rahoitusta lukeneista 90 %:n työpaikka sijaitsee Uudellamaalla, kun puolestaan yrittäjyyttä ja tietojärjestelmätiedettä lukeneista noin 40 % on siellä töissä. Turun ja Tampereen kauppakorkeakoulujen sekä Åbo Akademin erot eivät ole suuria. Suurimman osan, 44–51 %:n, työpaikka sijaitsee Uudellamaalla ja 35–39 %:n työpaikka sijaitsee opiskelumaakunnassa. Uudellemaalle työllistyvät useammin Tampereelta valmistuneet ekonomit (51 %) kuin Turun kauppakorkeakoulusta (46 %) tai Åbo Akademiasta valmistuneet (44 %). Åbo Akademiasta valmistuneet kauppatieteen maisterit työllistyvät suhteellisen paljon Pohjanmaalle (11 %).⁵⁹

Tampereen ammattikorkeakoulusta vuonna 2005 valmistuneiden viimeisin työpaikka vuonna 2008 sijaitsi Tampereella 58 %:lla, muualla Pirkanmaalla 10 %:lla (yhteensä Pirkanmaalla 68 %), pääkaupunkiseudulla 13 %:lla ja muualla Suomessa 18 %:lla. Pääkaupunkiseudun ja muun Suomen osuudet ovat hieman kasvaneet ja Tampereen osuus pienentynyt verrattuna vuonna 2005 valmistuneiden ensimmäiseen työpaikkaan. Opiskeluseutukuntaan jääneiden määrä vähenee yleisesti muutama vuosi valmistumisen jälkeen. Vuonna 2001 valmistuneiden tilanne oli samansuuntainen, mutta viimeisin työpaikka sijaitsi useammalla pääkaupunkiseudulla (20 %).⁶⁰

Turun ammattikorkeakoulusta vuonna 2003 valmistuneista viiden vuoden kuluttua Turussa töissä oli 38 % ja muualla Varsinais-Suomessa 35 %. Valmistuneista siis 73 % työllistyi opiskelumaakun-

56 Kurikka 2008: 139–140.

57 Kurikka 2008: 38, 46, 50.

58 Kurikka 2008: 142–143.

59 Sainio 2007: 24, 93, 102, 120.

60 Kytö & Salonen 2008: 15–16.

taansa Varsinais-Suomeen. Uudellamaalla vuonna 2003 valmistuneista työskenteli 12 % ja muualla Suomessa 16 %. Turkuun jää eniten kulttuuri- ja luonnontieteiden alan valmistuneita, kun taas luonnonvara-alan valmistuneita jää kaupunkiin ja koko maakuntaan vähiten. Luonnonvara-alan valmistuneista 73 % työllistyy muualle Suomeen. Koko Varsinais-Suomeen jää eniten tekniikan ja liikenteen (80 %) sekä yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalta (76 %) valmistuneita. Eniten Varsinais-Suomesta maakunnan ulkopuolelle työllistyy luonnonvara-alan, kulttuurialan sekä matkailu-, ravitsemus- ja talousalan valmistuneita.⁶¹

Turun ja Tampereen ammattikorkeakouluja verrattaessa Turusta on useampi jäänyt opiskelumaa-kuntaansa, kun taas Tampereen ammattikorkeakoulusta yli puolet on jäänyt Tampereen kaupunkiin: Tampereen ammattikorkeakoulu kouluttaa enemmän Tampereelle ja Turun ammattikorkeakoulu ympäröivään maakuntaan.

61 Siitonen 24.2.2009.

7. Asiantuntijoiden ja yritysten edustajien mielipiteitä

- Turun seudun kilpailukyvyyn säilymiseksi ja parantamiseksi pitäisi panostaa laaja-alaiseen koulutukseen ja osaamiseen, erikoistumiseen jo valituille aloille, liikenneyhteyksien kehittämiseen sekä seudun alihankintayritysten ja niiden verkostojen kehittämiseen, jotta niistä tulisi kansainvälinen kilpailutekijä
- Tampereen positiivisen maineen koetaan johtuvan alueen viihtyisyydestä, kehitymisestä ja uudistumisesta sekä siitä, että seutu ja kaupunki koetaan helposti lähestyttäväksi ja että asioiden eteenpäin meneminen näkyy ulospäin
- Turun kaupungin ja seudun maine on ”todellisuutta huonompi”, sekä Turkuä pidetään taantuvana ja sisäänpäin lämpiävänä
- Turun seudulla ja Turussa pitäisi saada aikaan todellisia näyttöjä, yhteinen tahtotila ja positiivisia asioita, joista viestitään ulospäin, kehittää (konkreettisia) vahvuuksia järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti, kehittää yhteistyötä ennakkoluulottomasti ja kiinnittää huomiota edunvalvontaan. Asioita tulisi alkaa tehdä.
- Turun seudun vahvuuksia Tampereen seutuun verrattuna ovat ulkomaiset yhteistyökumppanit ja seudun luontainen kansainvälisyys sekä kaksikielisyys, meri ja saaristo, historia ja kulttuurinen perinne sekä satama ja nopeat tavaraliikenneyhteydet
- Tampereen seudun vahvuuksia Turun seutuun verrattuna ovat alueen tasapainoisuus ja vetovoimaisuus, hyvä maine ja tunnettavuus kaupunkina, tekninen koulutus ja sen perinne, yhteistyö ja sen perinne, uudistuminen, kehittyminen ja eteenpäin meneminen, kaupungin nopea päätöksenteko sekä isot yritykset ja niiden (kotimaiset) alihankkijat
- Turun seudun heikkoutena ovat yhteistyön toimimattomuus, edunvalvonnan riittämättömyys, kriittisen massan ja isojen yritysten puute, sijainti Suomen reunalla ja rajalliset liikenneyhteydet, teknisen yliopiston puute, rakennemuutoksesta kärsiminen Tampereen seutua pidempään
- Tampereen seudun heikkoutena ovat kaupungin työttömyysaste, rakennemuutoksen riskit ja yhden alan varassa oleminen useilla alueilla, poliittisen painoarvon pienuus, liikenneongelmat ja liikenteen järjestäminen tulevaisuudessa sekä se, että alueella ei olla niin avoimia ulkopuolisille vaikutteille

Tässä luvussa selvitetään Turun ja Tampereen seudun kehityserojen syitä, seutujen vahvuuksia ja heikkouksia, imagoon ja maineeseen liittyviä asioita sekä alueiden toimijoiden yhteistyön toimivuutta asiantuntija- ja yrityshaastattelujen pohjalta. Haastattelut olivat puhelinhaastatteluja, joita tehtiin sekä Turun että Tampereen seutukunnan toimijoille. Lista haastatelluista henkilöistä on selvityksen liitteenä (liite 9.)

Haastattelut olivat teemahaastatteluja eli niissä läpi käytävät teemat oli päätetty etukäteen ja kysymyksiä esitettiin haastattelun etenemisen mukaan. Tehdyt haastattelut analysoitiin näiden teemojen pohjalta, ja analysoinnissa keskityttiin seutukuntien välisten erojen selvittämiseen sekä Turun seutua koskeviin kehitysehdotuksiin. Koko luku perustuu haastatteluissa esille tulleisiin asioihin.

Vahvuuksien ja heikkouksien tunnistaminen

Vahvuuksia löytyy

Turun ja Tampereen seuduilla on samoja vahvuuksia, mutta joidenkin asioiden koetaan toimivan Tampereen seudulla paremmin ja tehokkaammin. Näillä tekijöillä on ollut ja on merkitystä seutujen kehittämisessä. Vahvuuksina mainitaan seutujen osaamisen ja koulutuksen ohella asuinympäristöön, maineeseen sekä yritysten toimintaan liittyviä asioita.

Tampereen seutu nähdään tasapainoisena ja vahvana alueena Suomen mittakaavassa. Vastaajien mielestä Tampereen seudulla on vetovoimatekijät kohdallaan, työvoiman kysyntä on suurta verrattuna koko maahan ja sen sijainti sekä yhteydet ovat hyvät. Tampereelle on helppo pysähtyä muualta Suomesta tultaessa ja sillä on helposti lähestyttävän paikkakunnan maine. Myös yritysten on helppo verkottua Helsinki-Tampere-Oulu -akselille. Sijaintinsa ansioista Tampereen seudun edunvalvonta on helpompaa kuin Turun seudun, koska Tampereen ympärillä on kokonainen vaikutusalue, kun taas Turun ympärillä osa vaikutusalueesta on merta. Tämän takia Tampereen seudun kehittyminen on myös monen muun Suomen alueen kehittymisen etu. Esimerkiksi liikennehankkeiden toteuttaminen Tampereelle asti on monen etu, kun puolestaan Turun seudulle kohdistuvat liikennehankkeet hyödyttävät pienempää aluetta, lähinnä vain länsirannikolla asuvia.

Korkeakouluja pidetään kummankin seutukunnan vahvuutena, vaikka niistä löytyy paljon kehitettävää. Alueet ovat opiskelupaikkana houkuttelevia. Korkeakoulut opiskelijoineen tuovat seuduille elinvoimaa ja tarjoavat hyvin koulutettua työvoimaa sekä tukevat tutkimustyöllään yritysten toimintaa. Kummassakin kaupungissa on monialainen yliopisto, joka on seutukuntien ehdoton vahvuus. Turun tiedekorkeakoulujen erityisvahvuutena ovat terveys-, bio- ja hyvinvointialat. Tampereen seudun vahvuuksiksi nousevat erityisesti tekninen koulutus ja sen perinne, joka näkyy yritysten ja teknillisen korkeakoulun välisessä yhteistyössä sekä innovatiivisessa yritystoiminnassa. Yhteistyötä on rakennettu pitkäjänteisesti ja sitä voi jo pitää perinteikkäänä. Teknologia-alat ja niiden osaamisverkostot ovat Tampereen seudun elinkeinoelämän vahvuuksia.

Tampereen seudun vahvuuksien erona Turun seudun vahvuuksiin koetaan yhteistyön toimivuus, tahto yhteistyön tekemiseen ja sen toimivuuden merkitys. Tampereen seudun yrityksillä on hyvät yritysten väliset kontaktit muualle Suomeen. Yritysten yhteistyö on Tampereella toimivaa, ja ne ovat järjestäytyneitä. Haastattelujen perusteella eri toimijoiden, esimerkiksi julkisen sektorin, koulu- ja tutkimusmaailman, viranomaisten sekä yritysten, on helppo lähestyä toisiaan ja kehittää yhteisiä hankkeita.

Tampereen seudulla perinteisen sektorin, kuten teollisuuden, yritykset ovat pärjänneet, toisin kuin Turun seudulla. Toisaalta Pirkanmaalla vahva metalli- ja konepajateollisuus on kärsinyt nykyisestä taantumasta tähän mennessä voimakkaammin kuin Varsinais-Suomessa vahvat teollisuudenalat, sähkö- ja elektroniikkateollisuus. Turun seudulla on myös vahva meriklusteri, josta löytyy osaamista ja toimivia verkostoja. Turun seudulla on onnistuttu esimerkiksi luovien toimialojen kehittämisessä ja bioteknologiassa sekä yritysneuvonnassa. Uusia avauksia esimerkiksi juuri luovien alojen suuntaan on kehitteillä molemmissa seutukunnissa.

Niin Tampereen kuin Turunkin seudulla on keskitytty tietyille vahvuusalueille. Turun seudun vahvuusaloja on esimerkiksi lääketekniikka sekä uusi biotekniikka, ja Tampereen seudulla niitä ovat

tieto- ja viestintäteknologia, pienteknologia sekä koneenrakennus metalliteollisuuden tukemana. Tampereen seudulla tämä keskittyminen ja näiden alojen uudistumiskyky auttoivat selviytymään 1990-luvun alun lamasta ja rakennemuutoksesta. Nousu edellisestä lamasta on osoitus uudistumiskyvystä, ennakkoluulottomuudesta ja rohkeudesta kokeilla eri asioita. Nämä tekijät yhdistetään monesti Tampereen seutuun kasvattaen sen positiivista mainetta. Onnistumisen kokemukset vahvistavat käsitystä omasta osaamisesta ja asioiden eteenpäin menemisestä, ja tämä taas kannustaa uusiin yrityksiin, jotka myös yleensä onnistuvat.

Vaikka Tampereen seudulla on vahvoja kärkiyrityksiä, jopa alan maailmanmarkkinajohtajia, niin seudulta löytyy myös monia aloja, joissa ollaan kohtalaisen hyviä mutta ei huippuja. Nämä kohtalaisen hyvät alat toimivat kasvualustana, josta joku voi nousta uudeksi kärjeksi. Verkostot tarvitsevat kärkiyrityksiä kehittyäkseen kansainvälisesti, koska isot toimijat pystyvät kansainvälistymään helpommin kuin joukko pieniä toimijoita. Kummankin seudun vahvuutena on monipuolisuus ja seutujen monipuolinen elinkeinorakenne, mutta Tampereella koetaan elinkeinorakenteen olevan laajempi ja heterogeenisempi kuin Turussa. Tampereen seudulla on monia isoja ja vetovoimaisia yrityksiä, jotka ovat suuria työllistäjiä, ja näiden lisäksi monia pienempiä yrityksiä, jotka palvelevat isompia. Erikoistuminen on kansainvälisen menestymisen ehto, mutta monipuolisuus tuo turvaa heikkoina aikoina, jolloin yhden alan alasajo ei kaada koko seudun taloutta. Kummankin seutukunnan vahvuutena on se, että ne ovat erikoistuneet vahvuusalueilleen, mutta silti kummatkin ovat omalla tavallaan monipuolisia.

Tampereen ja Turun seuduilla on suunnilleen yhtä suuri määrä yritystoimipaikkoja, mutta Tampereella niiden koko on suurempi. Turun seudun yrityksillä on ulkomaisia yhteistyökumppaneita, kun taas Tampereen seudulla yhteistyökumppanit ovat pääasiassa kotimaisia. Tämä on voinut johtaa siihen, että Tampereen seudulle on syntynyt enemmän yrityksiä, jotka palvelevat oman seudun suurempia yrityksiä, kun puolestaan Turun seudulla yhteistyökumppanit ovat ulkomailla.

Tampereen seudun positiivista imagoa pidetään tärkeänä vahvuutena. Myönteinen imago synnyttää positiivisen kehityksen kehän, joka ruokkii itse itseään. Tampereen seutu koetaan elinvoimaiseksi, vetovoimaiseksi sekä uudistumiskykyiseksi ja osaksi siksi sinne muuttaa jatkuvasti uusia asukkaita ympäri Suomen. Tampere on myös kaupunkina tutumpi suomalaisille kuin Turku. Tampere on sijaintinsa ja liikenneyhteyksiensä puolesta monen reitin varrella: kaupungissa on helppo piipahtaa. Lisäksi Tampere on TV 2:n ansiosta monelle tuttu televisiosta. Tampereen kaupungin päätöksenteko koetaan nopealiikkeisemmäksi kuin Turun, mikä vahvistaa mielikuvaa Tampereen seudusta kehittyvänä ja eteenpäin menevänä kaupunkina sekä lisää seudun positiivista mainetta.

Matkailu on kummankin seutukunnan vahvuusala, jossa on paljon mahdollisuuksia. Tampereella on esimerkiksi Näsinneula, Särkänniemi, järvet ja Tampere-talo, kun taas Turun seudulla on meri, historia, saaristo ja Muumimaailma. Joki virtaa kummankin kaupungin lävitse, ja kummassakin kaupungissa joella on oma merkityksensä. Turussa se on osa historiallista ja kulttuurista keskustaa, kun puolestaan Tampereella joki sekä sen rannoilla sijaitsevat vanhat tehdasrakennukset ovat merkinä kaupungin vanhasta teollisesta perinnöstä ja kehityksestä. Paikalliset matkailu- ja vapaa-ajanviettopalvelujen tarjoajat ovat tärkeitä myös yrityksille heidän vastaanottaessaan (ulkomaisia) vieraita. Turun vahva historia ja kulttuurinen perinne ovat vahvuuksia sekä Euroopan kulttuuripääkaupunkivuosi 2011 on mahdollisuus, joka pitää saada vastaajien mielestä hyödynnetyksi. Turun seudun ehdoton valtti on alueen kaksikielisyys.

Turun seudun tavoin Tampereen seutu koetaan hyväksi asuinympäristöksi, jossa hintataso verrattuna pääkaupunkiseutuun on alhaisempi ja jossa on tarjolla erilaisia asuinympäristöjä jokaisen tarpeisiin. Turun seudulla asuntojen hintataso on Tampereen seutua alhaisempi. Kummatkin kaupungit ovat sopivan kokoisia ja kompakteja. Välimatkat ovat lyhyitä, ja työmatkoihin ei kulu kohtuuttomasti aikaa. Lisäksi palvelutarjonta on riittävä. Toimijat tuntevat toisensa, ne sijaitsevat lähekkäin ja verkoston hallinta sekä sen luominen ovat mahdollisia. Yritysten sijoittumista ajatellen tarjolla on osaavaa ja pysyvää työvoimaa, jota etenkin Tampereen seudulle muuttaa jatkuvasti lisää. Työvoiman pysyvyys ja sitoutuneisuus pääkaupunkiseutuun verrattuna on seutujen vahvuus. Lisäksi Tampereen seudulta on lyhyet etäisyydet muualle Suomeen. Tampereen seudun sijainti keskellä Suomea ja liikenneväylien risteyskohdassa koetaan paremmaksi kuin Turun seudun sijainti meren rannalla, vaikka meri sekä satama ovat selvästi Turun seudun vahvuuksia. Tampereelta on lyhyemmät etäisyydet kotimarkkinoille, kun taas Turun seudulla on helpompi rakentaa yhteyksiä Ruotsiin ja muualle ulkomaille. Yhteistyö Pohjoismaiden ja Saksan kanssa onkin Turun seudulla vilkkaampaa kuin Tampereen seudulla. Turku voi pitää porttina länteen, ja tätä sijaintia pitäisi hyödyntää enemmän. Vientiteollisuuden kannalta Turun seudun sijainti on otollinen, ja seudun satamista on nopeat tavaraliikenneyhteydet Skandinaviaan. Lisäksi lentokenttä toimii rahtiliikenteessä joustavasti osaksi pienuutensa ansioista. Satamien ja lentokentän lisäksi Turun seudulla uuden moottoritieyhteyden avautuminen pääkaupunkiseudulle on mahdollisuus, jonka vaikutuksia aletaan nähdä jonkin ajan kuluttua. Kansalliseen sijaintiin ja liikenneyhteyksiin liittyvät edut Tampereen seudun suuntaan tulivat esille myös muuttajille suunnatussa kyselyssä. Sijaintiin on mahdoton vaihtaa, mutta liikenneyhteyksiin panostaminen on mahdollista (edunvalvonta!).

Heikkoudet vai hyödyntämättömät mahdollisuudet?

Seutujen heikkoudet liittyvät niin elinkeinorakenteeseen, eri toimijoiden toimintaan ja yhteistyöhön, sijaintiin kuin keskuskaupungin toimintaan.

Turun seudun heikkoutena pidetään sijaintia Suomen reunalla, rajallisia liikenneyhteyksiä ja teknisen yliopiston puutetta. Seudun vaikutusalue on meren takia ikään kuin puolikas, ja samanlainen ympäröivien alueiden väestön valumisefekti kuin Tampereella tapahtuu, ei ole mahdollista Turussa. Yhteydet pääkaupunkiseudulle ovat kehittyneet, mutta yhteyksien kehittäminen ja ylläpito muualle Suomeen on jäänyt retuperälle. Jos Turun seutu aikoo pärjätä logistisessa kilpailussa, niin yhteyksien pitää olla joka suuntaan kunnossa.

Turun seudun vahvuutenakin mainittu merenkulku ja laivanrakennus ovat myös riskialoja ja suhdanneherkkiä aloja. Laivanrakennuksen menestyksellä on vaikutusta moniin alihankintaketjuihin, ja jos alalla alkaa mennä huonosti, niin koko seudun talous kärsii. Joidenkin vastaajien mielestä tämä yksipuolinen elinkeinorakenne ja liika nojaaminen telakkaan on Turun seudun heikkous.

Turun kaupunki on seudun ja maakunnankin veturi. Kaupungin talous ei ole kunnossa, ja taantuma ei helpota tilannetta. Kaupungin päätöksenteko koetaan jähmeänä, hitaana ja ei kovin avoimena tietyn sisäpiirin touhuiluna. Kaupungin toiminnasta puuttuu dynaamisuus, ja seudulla on herätty moniin asioihin liian myöhään. Päättämättömyys antaa epäselvän kuvan siitä, kenen hoidossa asiat ovat vai ovatko ne kenenkään hoidossa. Turun suhde ympäristökuntiinsa ei myöskään ole paras mahdollinen, vaan kunnat kisaavat keskenään eivätkä ymmärrä yhteisen hyvän -käsitettä. Kuntarakenne on pirstaleinen ja osaksi siksi yhteistyörakenteiden aikaansaaminen on vaikeata. Näillä asi-

oilla on yhteyksiä myös Turun kaupungin imagoon ja maineeseen, jotka eivät ole valtakunnallisella tasolla hyviä. Huono maine nähdään heikkoutena, vaikka sillä ei yritysten sijaintipäätöksiin suurta merkitystä olekaan. Ihmisten muuttopäätöksissä huonon maineen vaikutus puolestaan näkyy, ja sitä kautta maineella voi olla vaikutusta myös yrityksiin ja heidän työvoiman saantiinsa.

Turun kaupungin ongelmiksi todetaan hidas kaavoitus niin asunto- kuin yrityspuolella ja keskustan kehittämisen takkuilu. Turun kaupungin hallintokulttuurin todetaan kehittyneen väärään suuntaan hyvä veli -verkostoksi. Menneisyydessä on näperrelty liikaa: kaikenlaista pientä hyvää on kokeiltu, mutta mitään muutoksia ei ole saatu aikaiseksi, koska on yritetty miellyttää kaikkia. Kaupungin rasitteeksi mainitaan historiallinen keskusstatus ja muu historiallinen menneisyys, joka luo mielikuvan siitä, ettei Turussa tarvitsisi tehdä työtä menestymisen eteen ja muuttua nykyhetken tarpeiden mukaan.

Turun seudulla koetaan, ettei kansallisen tason edunvalvonta ole ollut riittävää ennen eikä tälläkään hetkellä. Edunvalvonnassa, kuten muussakin seudun toiminnassa, pitää olla ärhäkempi ja pitää itsestään enemmän ääntä. Esimerkiksi edunvalvonnan riittämättömyydestä nostetaan liikenneyhetydet, jotka ovat Turun seudulla Tampereen seutuun verrattuna huonot ja myöhään rakennetut. Moottoritien puuttuminen Helsingin ja Turun väliltä on aikoinaan vaikuttanut monen yrityksen sijaintipäätökseen.

Turun seudulla koetaan yhteistyön olevan vaikeaa. Yhteistyöllä ei ole perinteitä, vaan se pitää rakentaa alusta, mihin tarvitaankin pitkäjänteistä työtä. Seutuyhteistyössä on paljon käyttämätöntä potentiaalia. Alueella on monta korkeakoulua, joiden yhteistyökuviot myös kaipaivat parannusta. Yliopistojen välillä ei ole tarpeeksi koulutus- ja tutkimusyhteistyötä sekä yritysten ja yliopistojen välillä ei ole tarpeeksi yhteistyötä. Korkeakouluja ei ole samassa määrin pystytty hyödyntämään tuotekehityksessä kuin Tampereella ja Oulussa osaksi Turun korkeakoulujen rakenteen takia.

Haastattelujen perusteella globalisaation ja globaalien rakennemuutoksen aiheuttamat vaikutukset ovat riski sekä koko Pirkanmaalle että Tampereen seudulle enemmän kuin Turun seudulle. Pirkanmaalla on paljon paikkakuntia, jotka elävät yhden tehtaan varassa. Näiden tehtaiden tulevaisuus on epävarma, ja tuotanto voi siirtyä muualle. Tampereen seudulle on osunut paljon lomautus- ja irtisanomisuutisia, ja nyt tarvitaan samaa uudistumiskykyä ja rohkeita päätöksiä, joita on tehty aikaisemminkin. Tampereen seudulla on enemmän riskialttiita aloja kuin Turun seudulla, koska Tampereen seudulla perinteinen teollisuus on vielä voimissaan toisin kuin Turussa. Yhtenä syynä Turun ja Tampereen seudun kehityseroihin vastaajat kokevat olevan Turun seudulla pidempään jatkuneen rakennemuutoksen, jolloin perinteinen teollisuus on Turun seudulla kärsinyt. Toisaalta Tampereen seudun yritykset käänsivät Turun seutua koetelleen rakennemuutoksen nopeammin voitokseen, ja uudella teknologialla on pystytty vastaamaan teollisuuden alasarjoon.

Tampereen seudun eri toimijoiden välistä yhteistyötä on keuhuttu, ja alueen sisällä asiat toimivat vanhojen tuttuun kesken. Kuitenkin seudulla pitäisi vastaajien mielestä olla avoin myös ulkopuolisille vaikutteille ja etsiä uusia kumppaneita alueen ulkopuolelta. Tampereen seutu ei ole niin kansainvälinen kuin Turun seutu eikä kansainvälisyys ole siellä niin luontaista kuin Turun suunnalla. Pohjoismaista yhteistyötä ei ole niin paljon kuin Turussa. Tampere on suomalainen kaupunki, mistä voi johtua sen suosio suomalaisten keskuudessa. Tampere on tällä hetkellä ikään kuin osa suomalaisten menestystarinaa. Tampereen seudulla ja kaupungilla on hyvä imago, vaikka sen markkinointiviestinnän koetaan olevan olematonta. Tampereen maine pitäisi saada esille myös kansainvälises-

ti: nykyään ei riitä enää se, että suomalaisilla on seudusta hyvä mielikuva. Markkinointiviestintää pitäisi tehostaa yritysten, poliitikkojen ja kansainvälisempään suuntaan.

Tampereen seudun poliittinen painoarvo valtioneuvostossa ei ole niin suuri kuin sen pitäisi olla seudun kokoon nähden. Nykyisiä ministereitä Tampereen seudulta ei ole ollenkaan.

Tampereen kaupungin yhtenä haasteena on liikenneongelmien ja tulevaisuuden liikennevirtojen järjestäminen. Tampereen seudun väkiluvun koko ajan kasvaessa liikennekin kasvaa, ja Tampereen kaupungin sijainti kannaksella vaikeuttaa uusien liikenneratkaisujen kehittämistä. Sijainti haastaa keskusta-alueen yleisen kehityksen. Keskittymiskehitys maakunnan veturikaupunkiin jatkuu, ja alueellisesti tasapainoisen rakenteen toteuttaminen on haasteellista.

Tampereen seudulla ja erityisesti Tampereen kaupungissa työttömyysaste on korkeampi kuin Turussa. Syynä on rakennetyöttömyys, joka johtuu teollisuuden rakennemuutoksesta. Vanhemmat ikäluokat eivät työllistyneet enää laman jälkeen muille aloille. Kummankin seutukunnan heikkoutena on isojen yritysten pääkonttorien siirtyminen pääkaupunkiseudulle. Seutukunnissa odotetaan hetkeä, jolloin pääkaupunkiseudun hintataso alkaa ajaa yrityksiä hyvien ja nopeiden yhteyksien päässä oleviin maakuntien kasvukeskuksiin, joissa on edullinen hintataso, hyvä toimitilarajonta ja viihtyisä elinympäristö. Turun seudulta puuttuvien pääkonttorien ohella seudulla ei ole suuryrityksiä, jotka houkuttelisivat alueelle muita pienempiä yrityksiä, samalla tavoin kuin Tampereen seudulla on esimerkiksi Nokia. Keskisuurtenkin yritysten puuttuminen nähdään ongelmana etenkin informaatioteknologia-alalla. Turun seudulla ei ole tarpeeksi osaamisen kriittistä massaa. Teknisen yliopiston puute näkyy Turussa yhteistyön perinteiden puuttumisen lisäksi koulutusalan suhdeverkon puuttumisena, jolloin on vaikea saada alueelle alan osaajia.

Tulevaisuudessa erot kasvavat

Tulevaisuudessa koko Suomen väestö keskittyy yhä enemmän kaupunkiseuduille. Turun seudun väestön kasvun ero verrattuna Tampereen seutuun ja pääkaupunkiseutuun kasvaa. Tampereen seudun väestönkehityksen nähdään jatkuvan samanlaisena kuin nykyään. Muuttoliike jatkuu huononakin taloudellisena aikana, ja osa muuttajista on työttömiä työnhakijoita. Turun seudun väestö kasvaa tulevaisuudessakin, mutta pienemmissä määrin kuin muiden suurten keskusten. Turun seutu menettää kilpailukykyään muiden kasvukeskusten, erityisesti Oulun ja Jyväskylän, Kuopion, Kokkolan ja Vaasan seutuihin nähden. Turun ja Tampereen seudulla ympäristökuntien menestyminen on sidoksissa keskuskaupungin menestymiseen. Kummatkin seudut menestyvät niin kauan kuin niiden keskuskaupungitkin menestyvät.

Elinkeinorakennemuutos jatkuu. Teollisuuden alojen sopeutumis- ja muuntautumiskykyä koetellaan, kun taas palvelujen puoli jatkaa kasvuaan. Turun seudun tulevaisuutta määrittävät pitkälle telakkateollisuuden pärjääminen ja muuntautumiskyky, kun taas Tampereen seudun kehitys on sidoksissa elektroniikkateollisuuden kehitykseen.

Kilpailukytekijät muistuttavat toisiaan

Suomen yleiset kilpailukytekijät, kuten osaaminen ja viihtyisät asuinympäristöt, pitävät paikkansa sekä Turun että Tampereen seutukuntien kohdalla, ja seutujen kilpailukytekijät muistuttavat toisiaan.

Turun seudun kilpailukyky

Turun seudun kilpailukyky perustuu haastattelujen mukaan osaamiseen, monialaisuuteen, koulutukseen, työvoiman saatavuuteen ja pysyvyyteen, toimiviin tavara- ja henkilöliikenneyhteyksiin, hyvään toimintaympäristöön sekä yritysten tarvitsemiin kehittymismahdollisuuksiin. Turun seudun kilpailukytekijänä vastauksissa korostuu logistiikka. Merikuljetusten mahdollinen yleistyminen ja raideyhteyksien kehittäminen Aasian suuntaan ovat Turun seudun mahdollisuuksia. Kuljetusten joustavuus ja nopeus on taattava tulevaisuudessakin sekä Suomen sisäisiä liikenneyhteyksiä on kehitettävä. Turun seudulla on myös osaamista kehittää ja hallita mittavia projekteja, kuten rakennus- ja tuotantoprojekteja, kansainvälisesti.

Kilpailukytekijänä mainitaan myös Turun kaupungin mielenkiintoisuus, tapahtumien monipuolisuus ja niiden tarjonta, hyvä kulttuuritarjonta, kaupungin perinteinen historiallinen asema, saaristo sekä asumiseen ja elinympäristöön liittyvät myönteiset asiat.

Yritykset sijoittuvat Turun seudulle työvoiman saatavuuden, toimitila- ja tonttitarjonnan sekä niiden pääkaupunkiseutua alhaisempien vuokrien ja yleisen hintatason, sijainnin, oman alan markkinoiden ja osaajien läheisyyden sekä liikenneyhteyksien ansioista. Uusien pienten yritysten kohdalla sijaintiin vaikuttaa eniten se, että yrittäjät asuvat itse seudulla.

Kilpailukykyyn säilymiseksi ja parantamiseksi Turun seudulla kannattaisi panostaa laaja-alaiseen koulutukseen ja osaamiseen. Teknologiateollisuudessa tarvitaan uusia osaavia suorittavan työn ammattilaisia, joiden koulutukseen tulisi panostaa. Nykyinen erikoistuminen bio-, ICT- ja meriklusteriin on määrältään riittävä ja näihin erikoistumisaloihin pitää erikoistua entisestään. Moottoritien avaaminen ja Pietarista Osloon ulottuvan E18-yhteyden kehittäminen avaavat uusia logistisia mahdollisuuksia. Seudun alihankintayrityksiä ja niiden verkostoja pitäisi kehittää niin, että niistä tulee kansainvälinen kilpailutekijä alueen kärkiyrityksille.

Tampereen seudun kilpailukyky

Tampereen seudulle on syntynyt ja sinne on sijoittunut useita yrityksiä, jotka ovat oman alansa markkinajohtajia. Haastattelujen perusteella alueen kilpailukyky nojaa vahvaan osaamiseen, koulutuksen monipuolisuuteen ja hyvään tasoon, työvoiman saatavuuteen sekä yhteistyön toimivuuteen. Alueella on tarpeeksi kriittistä massaa ja yhteistyön perinne, joka näkyy niin julkisen kuin yksityisen sektorin yhteistyössä. Kaupunki ja ympäryskunnat muodostavat sopivan kokoisen paketin, jonne monet pääkaupunkiseutuun kyllästyneet haluavat muuttaa. Seudun sijainti sekä tavara- ja henkilöliikenneyhteydet ovat hyvät. Pääkaupunkiseutu on lähellä, ja yhteistyötä on helppo rakentaa siihen suuntaan.

Yritykset sijoittuvat Tampereen seudulle hyvien yhteyksien, toimivan teknologiakeskuksen ja yrityshautomoiden, työvoiman saatavuuden, yhteistyön toimivuuden, saavutettavuuden sekä ympäristökuntien nopean kaavoituksen ansiosta. Alueella on hyvät lähtökohdat tuotekehitykselle ja liiketoiminnalle. Tutkimus- ja tuotekehitysympäristöt ovat hyviä osaksi alueen oppilaitosten tarjoamien osajien takia.

Yhteistyöstä menestystä

Turun seudulla yhteistyön toimimattomuutta pidetään ongelmana. Yhteistyötä on kehitettävä, ja kuntayhteistyössä kuntien välisestä eripuraisuudesta on päästävä eroon. Vastajien mielestä kuntayhteistyössä näkyy asetelma Turku vastaan muut. Turun kaupunkia ja sen päätöksentekoa syytetään siitä, että kaupunki toimii oman mielensä mukaan ja jättää muut maksumiehiksi. Ympäryskuntien ja keskuskunnan yhteistyö ei ole missään helppoa, mutta Turun seudulla pitäisi nostaa enemmän onnistumisia kuin epäonnistumisia ja eripuraisuutta esiin. Turussakin esimerkiksi meriklusterin koetaan toimivan hyvin ja joidenkin vaikeiden asioiden ratkaisu on onnistunut hyvin yhteistyön kautta. Myös yritystä yhteistyön kehittämiseen löytyy. Seudulliseen toimintaan kaivataan koordinoitua ja yhden-suuntaistamista sekä tahtoa tehdä yhteistyötä. Yhteistyötä ei tule kokea kilpailuksi.

Turun seudulla yhteistyön ongelmissa vedotaan usein varsinaissuomalaiseen ja turkulaiseen luonteeseen sekä siihen, että alueella on vanha yksin tekemisen perinne. Toimeen on tultu omillaan eikä muita ole tarvittu auttamaan. Poismuutto ja tulomuutto ovat historiallisesti olleet matalalla tasolla: ei ole ollut syytä pakkomuuttoon, kuten pohjoisemmassa. Tampereen seudulla on päätöksenteossa mukana ihmisiä ympäri Suomen, kun taas Turun seudulla ja etenkin Turun kaupungissa päätöksenteko on vielä ”turkulaista”.

Tampereen seudulla yhteistyön koetaan toimivan hyvin, ja osaksi Tampereen seudun menestyksen koetaan olevan juuri tämän hyvin toimivan yhteistyön ansiota. Tutkimus- ja koulutusyhteistyön tuloksena pidetään esimerkiksi sitä, että koneenrakennusteollisuus pystyi uudistumaan 1980- ja 1990-luvuilla älykkäiden koneiden teollisuudeksi tietotekniikan ja automaation avulla. Seudun väestön kasvun myötä on syntynyt haasteita, joita on järkevintä ratkaista yhdessä, mikä puolestaan on kannustanut seudun kuntia keskinäiseen yhteistyöhön. Toisaalta todetaan, ettei saa tuudittautua siihen, että asiat sujuisivat täydellisesti, ja yhteistyössäkin koetaan olevan parantamista. Alueen ulkopuolisillekin vaikutteille tulisi olla avoin ja seutuyhteistyöhön voisi panostaa vielä enemmän.

Yritysten ja korkeakoulujen välisessä yhteistyössä Tampereen seudulla on enemmän perinteitä teknillisen yliopiston ansiosta. Turusta tämä yhteistyön perinne puuttuu. Turun seudullakin yritysten ja korkeakoulujen välisessä yhteistyössä pärjätään, mutta ei tarpeeksi hyvin verrattuna siihen, kuinka monta korkeakoulua alueella sijaitsee väestömäärään nähden. Tiedekorkeakouluja syytetään omista ympyröissään pyörimisestä ja siitä, ettei yhteyttä yritysmaailmaan ole haluttu tai osattu avata. Toisaalta odotukset yritysten ja yliopistojen välisen yhteistyön kehittymisestä ja parantumisesta on nousussa konsortion sekä sen aiheuttamien muutosten myötä. Korkeakoulujen ja yritysten välisen yhteistyön todetaan Turun seudulla toimivan tietyillä aloilla ja tietyissä koulutusohjelmissa. Toisaalta toivotaan yhteistyön parantamista ja sen tekemistä kaikilla aloilla. Korkeakouluja ja yrityksiä kehoitetaankin vain tarttumaan toimeen.

Turun seudulla myös yritysten välinen yhteistyö saa vastaajilta risuja. Yrityksillä koetaan olevan lähinnä vain tuotteen ympärillä olevia verkostoja, jotka voivat olla eri puolilla maailmaa. Yritysten keskinäistä yhteistyötä Turun seudulla on vastaajien mielestä vain vähän. Alueen yritykset kuitenkin kokevat yhteistyön olevan toimivaa etenkin asiakkaiden ja alihankkijoiden suuntaan. Kuntayhteistyöhön toivotaan parannusta myös yrityspuolella.

Haastateltujen henkilöiden mielestä Turun seudun toimijoiden yhteistyön parantamisessa on lähdettävä asenteista. Täytyy löytyä tahto, halu ja asenne tehdä aidosti yhteistyötä. Kilpailuasetelmasta tulisi luopua, vaikka pieni kilpailu onkin paikallaan. Pitää tarttua itseään niskasta kiinni ja alkaa tehdä asioita. Yhteistyötä pitää myös miettiä laajemmin: pitäisi miettiä, keitä varten on olemassa ja alkaa kehittää toimintaa siltä pohjalta. Turun seudulle tarvitaan uusia rohkeita yhteistyömalleja ja uusia avauksia. Kun ollaan muutoksen eturintamassa, alueen positiivinen imago nousee ja taloudellisia resursseja löytyy helpommin. Samalla – toivottavasti yhdessä tehdessä – alueen sisäinen innostus ja into tehdä muutosta kasvavat, jolloin on mahdollista päästä mukaan ns. kehittymisen kehään.

Ei kasvua ilman korkeakouluja

Korkeakoulujen merkitys kummankin seutukunnan vetovoimaisuudelle ja kehitykselle on suuri. Suomessa ei ole yhtäkään kasvukeskusta, jossa ei olisi korkeakoulutusta. Korkeakoulut tuovat alueella uusia nuoria ihmisiä, joista useat jäävät alueelle valmistuttuaan. Tampereen seudulle jäävät erityisesti teknillisestä yliopistosta valmistuneet: Tampereen yliopistosta valmistuneista suurempi osa lähtee muualle (kts. luku Löytyykö korkeakoulutetuille työpaikkoja opiskelupaikkakunnalta?). Korkeakoulut takaavat osaavan työvoiman saatavuuden ja tuovat kumpaankin seutukuntaan elämää sekä ”oman vireensä”. Korkeakoulut houkuttelevat yrityksiä alueelle niiden toimintamahdollisuuksia lisäämällä. Oman alan tutkimus- ja tuotekehitys sekä yhteistyön mahdollisuudet toimivat yritysten houkuttimina.

Turussa toivotaan korkeakoulujen keskinäisen yhteistyön kehittämistä yli kielirajojen esimerkiksi tarjoamalla kursseja laaja-alaisesti eri korkeakouluista. Koulutusta ja tutkimusta pitäisi vastaajien mielestä laajentaa elinkeinopolitiikan painopistealoilla, kuten meriteollisuudessa ja metalliteollisuudessa sekä tarjota esimerkiksi laivanrakennuksen diplomi-insinöörikoulutusta. Näin saadaan tutkimuslaitosten tietotaitoa siirrettyä yritysten käyttöön. Turun seudulle tarvittaisiin isojen tutkimuslaitosten ns. sivukonttoreita, kuten nykyään on VTT:n lääkekehitysyksikkö. Näin alueella saataisiin käyntiin hyviä projekteja, joista voisi kehittyä yllättäviäkin menestystarinoita.

Tampereella kehutaan teknillisen yliopiston käytännönläheisyyttä ja sen toimivia yritysytteiksi. Tampereen yliopistoa samoin kuin Turun yliopistoa arvostellaan niiden käytännön kehittämistoiminnan puutteista ja yritysytteistyön puutteesta, mikä johtuu osaksi niiden rakenteesta. Yliopistoilta toivotaan konkreettisempaa roolia. Esimerkiksi Turun kauppakorkeakoulu voisi toimia konkreettisemmin yritysytteilyn ja liiketoimintaosaamisen kehittäjänä.

Tampereella nähdään korkeakoulujen puutteena kauppakorkeakoulun puuttumisen. Tällä hetkellä Tampereen yliopiston kauppakorkeakoulu muodostuu kauppa- ja hallintotieteiden tiedekunnan kauppatieteellisestä oppiaineesta. Tampereen yliopistojen toivotaan tulevaisuudessa yhdistävän

voimavarojaan ja saavan itselleen kilpailukykyisen aseman kansainvälisestikin. Korkeamman ja huomattavamman kansainvälisen aseman saavuttamiseksi yliopistoilta toivotaan keskittymistä ja erikoistumista joihinkin aloihin, jolloin on paremmat mahdollisuudet saada ja rekrytoida ulkomaisia osaamista sekä tutkijoita.

Niin tiede- kuin ammattikorkeakouluissa tarvitaan ajankohtaista nykytyöelämän tarvitseman osaamisen hallintaa ja koulutustarjontaa. Yrityselämää ja työelämää on seurattava sekä on seurattava sitä, millaista osaamista tarvitaan. Yritysyhteistyöhön pitäisi suhtautua entistä avoimemmin ja nostaa sen arvostusta. Tiedekorkeakouluilta vaaditaan vuoropuhelua alueen yritysten ja muiden sidosryhmien välillä: pelkkä tekeminen oman organisaation sisällä ei riitä enää tänä päivänä.

Onko maineella merkitystä?

Imagon ja maineen merkitystä kysyttäessä vastaajilta saadaan ristiriitainen viesti: toisten mielestä imagolla ja maineella on suuri merkitys, kun taas toisten mielestä sillä ei ole merkitystä. Selkein viesti, joka vastauksissa tulee esille, on se, että yritysten sijoittumisessa ja liiketoiminnassa imagolla tai maineella ei ole merkitystä, kun puolestaan työvoiman sijoittumisessa sillä on merkitystä. Nämä ovat sidoksissa keskenään yritysten sijaintitekijöiden kautta: osaavan ja pysyvän työvoiman saatavuus on tärkeimpiä tekijöitä, kun yritys miettii sijaintipäätöstään.

Turun kaupungin ja seudun mainetta pidetään, jos ei muuta, niin tunnettuna. Sanapari ”todellisuutta huonompi” esiintyy monissa vastauksissa. Turkuä pidetään valtakunnallisesti taantuvana ja sisäänpäin lämpiävänä. Kaikissa suurissa kaupungeissa päätöksenteko on jähmeätä, mutta Turussa poliittisesta päätöksenteosta uutisoidaan helpommin ja usein negatiivisesti. Turku itsekin viestittää jatkuvasti, että asiat ovat vaikeita ja että niihin ei tule ratkaisuja. Turussa on vetovoimatekijöitä: viihtyisä elinympäristö ja pienet mittasuhteet, kohtuuhintainen asuminen sekä hyvät koulutusmahdollisuudet. Kuitenkin kaupungista pitäisi olla vielä jotakin muuta kerrottavaa, koska suurin osa suomalaisista kaupungeista voi vedota viihtyisyyteen ja mukavaan elinympäristöön. Turun kaupungin maineessa on mukana tietty huumorisävytyks, jota voisi harkiten käyttää hyväksi imagotyössä. Toisaalta huumori voi pidemmän päälle kääntyä itseään vastaan: 20 vuoden turkulaisvitsien kuulemisen jälkeen tarinat voivat muuttua kuulijoiden mielissä todeksi. Kuitenkin joillakin sektoreilla, kuten bioalalla, on hyvä maine jo entuudestaan.

Turun kaupungin imagotyössä pitäisi tuoda tosiasiat esille perusviestinnän keinoin. Huonon maineen kierteestä on vaikea päästä pois, ja siihen tarvitaan pitkäjänteistä työtä. Markkinointiin ja markkinointihenkilöstöön on panostettava, koska markkinointi ei hoida ainakaan Turun tapauksessa itse itseään vaan, kuten on havaittu, päinvastoin: syntyy huonon maineen kierre. Tampereen tapaan pitäisi saada aikaan ulospäin näkyviä tekoja ja asioiden eteenpäin menemistä. Onnistumisista pitää pitää ääntä. Viestintä- ja markkinointikampanjojen on perustuttava todellisuuteen: toiminnan ja perusasioiden on ensin oltava kunnossa. Myös edunvalvontaan on saatava aktiivisia henkilöitä, jotka tuovat seudun ja maakunnan asiat esille.

Elinkeinopoliittisesti Turun seutua pitäisi markkinoida yhdessä ja samalla tavoin: seudusta pitäisi jäädä maailmalla yksi yhtenäinen kuva eikä nykyisen tavoin montaa yksittäistä, erillistä kuvaa.

Turun seutu on kuitenkin niin pieni alue, että sen on yhdistettävä voimansa etenkin elinkeinopoliittisessa markkinoinnissa.

Tampereen kaupungilla ja seudulla on valtakunnallisesti hyvä maine. Vastaajien mielestä seudun ja kaupungin maine pohjautuu ihmisten viihtyvyyteen, joka rakentuu pienten asioiden kautta: päivähoito ja palvelut toimivat, kohtuuhintaisia asuntoja on saatavilla sekä vapaa-ajanpalveluissa on valinnan varaa. Kaupunki on sopivan kokoinen. Seudulta on hyvät liikenneyhteydet eri puolille Suomea, ja lentokenttä palvelee niin rahti- kuin henkilöliikennettäkin hyvin. Henkilöliikenne on ympäri maan tunnettua. Opiskelijoita Tampereen seudulle houkuttelee suosittu oppilaitokset. Seudun menestyvät yritykset ja oppilaitokset luovat menestyksen syklin: ihmiset muuttavat alueelle, mahdollisesti opiskelevat ja valmistuvat, jäävät töihin alueelle, mahdollisesti perustavat perheen, alueen väkiluku kasvaa ja tulee lisää muuttajia, jotka puolestaan työllistyvät ja jäävät alueelle. Jos seutu tunnetaan vetovoimaisena, se vetää puoleensa ihmisiä ja yrityksiä. Tampereen elinkeinot ovat kehittyneet ja uudistuneet, mikä ei ole jäänyt huomaamatta: Tampereen seudulla on kehittyvän ja uudistuvan alueen maine. Tampereen seudulla on tarjolla monipuolisesti työ- ja opiskelupaikkoja, se on helposti lähestyttävä, seudulla on ”reilu meininki” sekä elinympäristö on viihtyisä.

Tampereella koetaan olevan parempi maine kuin Turulla. Vastaajien mielestä tämä johtuu muun muassa siitä, että Tampere ei ole joutunut valtakunnallisen negatiivisen julkisuuden hampaisiin samalla tavoin kuin Turku. Tampereelta tulee valtakunnan julkisuuteen positiivisempia asioita; Turku nostetaan usein esiin, kun tapahtuu jotain negatiivista. Tampereella asioiden eteenpäin meneminen näkyy ulospäin.

Työpaikkojen luominen potentiaalisille asukkaille

Turun seudulta muuttaa eniten pois nuoria aikuisia, 20–39-vuotiaita. Heidän pitämisenä paikkakunnalla olisi tulevaisuuden kehityksen kannalta tärkeää. Yleensä poismuuttosyynä on työpaikan saaminen toiselta paikkakunnalta, joka usein tarkoittaa pääkaupunkiseutua. Monet haluaisivat jäädä Turun seudulle, mutta työpaikkojen puute on esteenä. Vastaajilta kysyttiin keinoja, jolla nuorille aikuisille saataisiin Turun seudulle vetovoimaisia työpaikkoja.

Yhtenä osaratkaisuna nähdään yritysten ja korkeakoulujen yhteistyön tiivistäminen. Korkeakoulujen pitäisi kartoittaa alan yritykset ja pitää niihin yhteyttä. Kesätyöpaikat, harjoittelupaikat ja gradu-toimeksiannot erityisesti yksityiseltä puolelta mahdollistaisivat opiskelijan tulevan työllistymisen alueella. Myös alumnityötä voisi käyttää hyväksi työllistymisessä. Yrittäjyyttä ja sen houkuttelevuutta pitäisi vahvistaa esimerkiksi uudenlaisen innovatiivisen yritysilmapiirin luomisella, mutta loppujen lopuksi yrittäjyys on vain pienelle osalle todennäköinen ratkaisu. Alkavia yrityksiä tulisi tukea ratkaisevien ensimmäisten vuosien ajan esimerkiksi tarjoamalla konsultointi- ja kehittämispalveluja. Uusia työpaikkoja syntyisi myös perustamalla yrityshautomaita yhteistyössä kaupungin ja alueen suuryritysten kanssa.

Turun seudusta pitää tehdä houkutteleva paikka yrityksille. Yritysten toimintaympäristöt ja tarpeet on pidettävä kunnossa ja tyydytettynä. Seudullisen päätöksenteon pitää olla sujuvaa ja pitkäjänteistä sekä sen tulee tukea alueen kehittämistä. Tarjolla pitää olla osaavaa, koulutettua ja erilaista työ-

kokemusta omaavaa työvoimaa. Yhtenä mahdollisuutena on pk-sektorin yritysten kasvaminen niin, että heillä syntyy tarve hallinnollisiin ja vientitehtäviin sekä tuotekehitystehtäviin, joihin kaikkiin tarvitaan korkeakoulutettua työvoimaa. Pienimuotoista tutkimustoimintaa harjoittavien laitosten, esimerkiksi valtiollisten tutkimuslaitosten sivukonttoreiden, saaminen alueelle lisäisi korkeakoulutettujen työllisyyttä erilaisissa hankkeissa ja alueella saataisiin hankerahaa.

Tulevaisuuden visiona voisi olla myös se, että työt liikkuisivat työntekijöiden puolesta. Työ, joka voitaisiin tehdä missä tahansa yrityksen toimipisteessä, tehtäisiin kyseisessä toimipisteessä, eikä työntekijöiden tarvitsisi muuttaa toiselle paikkakunnalle työn perässä.

Toisaalta etenkin yliopistojen tehtävänä on kouluttaa ihmisiä valtakunnallisesti, joten voidaankin kysyä, onko tarkoituksenmukaista yrittää pitää yliopistoista valmistuneet seudulla. Yliopistokoulutuksen saaneiden työpaikkoja on vain rajallisesti, ja etenkin Turun yliopiston kaltaisesta ”yleisyliopistosta” valmistuu paljon sopivaa työvoimaa julkiselle sektorille, ns. virkamiehiä. Julkisen sektorin kasvattaminen on vaikeaa ja tarkoituksetonta, koska julkisen sektorin pitää pystyä toimimaan sujuvasti. Pitäisikö enemmän keskittyä siihen, että koulutusta ja aloituspaikkamääriä muokattaisiin tarpeen mukaan? Onko tarpeellista, että niin suuri osa saa yliopistokoulutuksen ja ylipäänsä korkea-asteen koulutuksen?

Toimenpide-ehdotuksia ja kehitysvihjeitä Turun seudulle

Haastateltavilta kysyttiin, mihin asioihin Turun seudulla pitäisi ensisijaisesti kiinnittää huomiota, jotta seutu kehittyisi jatkossakin. Toimenpide-ehdotuksia ja kehitysvihjeitä Turun seudulle tiedusteltiin niin Turun kuin Tampereen seudunkin haastateltavilta.

Turun seudulla pitäisi **saada aikaan positiivisia asioita**, joista voidaan viestiä ulospäin, ja keskustella erimielisyyksistä suljettujen ovien takana eikä tuoda niitä julkisuuteen nykyisissä määrin. Poliittiselle kentälle tarvitaan **yhteinen tahtotila** ja ylimääräinen politikointi on lopetettava. Asioita täytyy saada vietyä eteenpäin, ja siksi jokaisen on tehtävä kompromisseja ja annettava joissakin asioissa periksi. Uusien asioiden kokeilu ja kehittäminen tuo seudulle positiivista mainetta sekä houkuttelee ihmisiä ja yrityksiä. Koko ajan pitäisi olla meneillään jotakin uutta perusteltua toimintaa, jonka takana seisotaan ja jota tuetaan. Silti ei pidä unohtaa asioita, jotka ovat kaiken perustana: niin asukkaiden kuin yritysten tarpeista ja siitä, että tehdään heitä hyödyttäviä päätöksiä, on pidettävä huolta. Seudulla tehdään paljon hyviä asioita, joista pitää kertoa muille. **Viestinnässä ja markkinoinnissa** pitää keskittyä näihin toimiviin asioihin eikä mennä liiallisuuksiin tai sortua ylimarkkinointiin. Markkinointi pitää ottaa vakavasti eikä pidä luottaa siihen, että se hoitaa itse itsensä. Niin kaupunkimarkkinoinnissa kuin elinkeinopoliittisessa markkinoinnissa on jaettava vastuut. Seudulliseen markkinointiin toivotaan lisää panoksia. Imagotyössä on paljon hyödyntämätöntä potentiaalia, joka pitää ottaa esille. Tästä esimerkkinä on Euroopan kulttuuripääkaupunkivuosi, johon on panostettava ja saatava siitä kaikki hyöty irti.

Monet Turun seudulle ja Varsinais-Suomelle tärkeät päätökset tehdään valtakunnallisella tasolla. Näillä päätöksillä on usein suuria vaikutuksia alueen pitkän aikavälin kehitykseen, kuten esimerkiksi ELSA-radnan tai maakaasuputken rakentamisella tai jollakin aluepoliittisella sijoittumispää-

töksellä olisi. Moottoritieyhteys Helsinkiin saatiin aikaiseksi myöhään verrattuna moniin muihin valtakunnallisiin moottoritieyhteyksiin. Seudulla ei ole julkisen sektorin tutkimuslaitoksia, joita pitäisi saada seudulle yliopistoja vahvistamaan ja monipuolistamaan. Valtakunnan tason seudulliseen ja maakunnalliseen **edunvalvontaan** tulisikin kiinnittää huomiota.

Seudun **korkeakouluja** voisi hyödyntää enemmän. Korkeakouluissa on paljon hyödyntämätöntä osaamista ja hyödyntämättömiä vahvuuksia. Myös korkeakoulupuolella tarvitaan omien vahvuuksien parempaa tunnistamista ja kehitystyötä näiden vahvuuksien pohjalta. Esimerkkinä haastatte- luissa nousi liiketoimintaosaaminen ja sen yhteistyömahdollisuudet. Turun kauppakorkeakoulun kaupallinen osaaminen ja pehmeä tieto voitaisiin käyttää paremmin hyväksi ja kanavoida se yri- tysten osaamispääomaksi. Korkeakoulujen tulisi seurata aikaansa ja uudistaa koulutustarjontaansa nykytyöelämää vastaavaksi. Korkeakoulujen tulisi kehittää kansainvälisten yhteyksien lisäksi kan- sallisia yhteyksiä.

Turun seudulla kannattaa selvittää alueen vahvuudet ja se, mitä kaikkea alueelta löytyy, ja inves- toida niihin sekä kehittää niitä asioita **järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti**. Kehittämissasioiden tulisi olla konkreettisia ja niitä koskettavilta toimijoilta kysyttyjä. Seutua tulee viedä eteenpäin määrätietoisilla ja perustelluilla päätöksillä, joilla ajetaan yhteistä etua ja jotka ottavat huomioon ne tahot ja ihmiset, joita päätökset koskettavat. Kun asiat toimivat, niistä on mukava sekä helppo kertoa muille ja usein sana leviää jo itsestäänkin.

Turun kaupungin pitäisi asukkaita houkutellessaan kaavoittaa ja kehittää vetovoimaisia asunto- alueita sekä yrityksiä houkutellessaan riittävästi tontteja ja toimitiloja. Kaupungin päätöksente- koa tulee nopeuttaa. On annettava **todellisia näyttöjä**, että seudulta ja kaupungilta löytyy valmius uusiin asioihin ja että ne ovat tiivisti ajassa mukana. **Matkailussa** on paljon potentiaalia. Turusta usein käytetty mainettaan parempi -lausahdus saisi tällöin todistaa paikkansapitävyytensä. Matkai- lijat muodostavat seudusta omaan kokemukseen perustuvan (mieli)kuvan, joka voi olla ristiriidassa aikaisemman, mahdollisesti negatiivisen, uskomuksiin ja kuulopuheisiin perustuvan mielikuvan kanssa. Tutulle alueelle on myös helpompi tulla uudestaan ja jopa muuttaa. Myös **ulkomaalaispe- räisen väestön** potentiaali on hyödynnettävä ja tehostettava integraatiota.

Turun kaupungin elinkeinopolitiikassa pitäisi lähteä liikkeelle palvelujen tarvitsijoista ja siitä, että tehdään Turusta **hyvä paikka jokaiselle** eikä vain seudun kärkialojen osaajille. Kaupungin pitää olla hyvä paikka yrittää ja tehdä töitä. Uuden yritystoiminnan osalta elinkeinopolitiikan pitäisi olla aktiivisempaa ja keskittyä enemmän palveluihin, joita yritykset oikeasti tarvitsevat. Yritysten ole- massaoloon tulee panostaa enemmän. Lisäksi pitää pyrkiä muillakin kuin bioalalla maan ja Itäme- ren alueen ykkösalueeksi.

Yrityspuolella toivotaan liikenneyhteyksien parantamista sekä sataman ja lentokentän edelleen kehittämistä. Myös muualle Suomeen kuin pääkaupunkiseudulle tarvitaan kunnan **yhteydet**. Uu- sia yrityksiä pitäisi houkutella seudulle ja saada lisäinvestointeja sekä parantaa pienten yritysten elinoloja. Seudulle tarvitaan lisää liiketoiminnallista aktiivisuutta. Turun seudulla pitäisi nykyistä **enemmän hyödyntää** satamaa ja merta sekä alueen läheisyyttä Ruotsiin ja Viroon.

Seudun eri toimijoiden **yhteistyötä** tulisi kehittää ennakkoluulottomasti. Nykypäivänä tarvitaan maakunnallista ja seutukunnallista yhteen hiileen puhaltamista sekä resurssien yhdistämistä pär- jätäkseen. Ylimääräinen kilpailu on resurssien hukkaan heittämistä. Kuntasektorin yhteydet elin-

keinoelämään pitäisi hoitaa jatkossa maakunnan tai seutukunnan tasolla. Toiveena on luoda alueen kuntien yhteinen pitkän tähtäimen kehityssuunnitelma, jonka toteuttamiseen kaikki kunnat sitoutuisivat ja joka ohjaisi päätöksentekoa. Turun kaupunki tarvitsee samanlaisen suunnitelman, jotta eripuraisuudesta ja turhasta politikoinnista päästäisiin eroon.

Olellaisinta on, että tulevaisuus toteutuu vain tekemällä. Nyt olisi aika ottaa itseään niskasta kiinni ja alkaa tehdä asioita ja lopettaa niiden turha vatvominen, jahkailu ja niistä kinastelu.

Turun seudulla kehitettäviä asioita sekä Turun ja Tampereen seutujen haastattelujen perusteella selvitettyjä seutujen vahvuuksia sekä heikkouksia on koottu yhteen taulukoissa 5 ja 6.

Taulukko 5. Turun seudun kehitettävät asiat ja toimenpide-ehdotukset.

Parannettavaa ja potentiaalia	Toimenpiteitä
- Olemassa olevien vahvuuksien hyödyntäminen	- Vahvuuksien tunnistaminen - Vahvuuksiin investoiminen ja niiden kehittäminen järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti
- Perusasiat kuntoon (asukkaiden ja yritysten tarpeet sekä hyödyt)	- Muistettava, keitä varten on olemassa ja kehittää toimintaa sen pohjalta
- Viestintä ja markkinointi: hyvien tosiasioden esiintuonti	- Perusviestinnällä tosiasiat esille - Onnistumisten esilletuominen - Markkinointiin ja markkinointihenkilöstöön panostettava - Ulospäin näkyvät teot ja asioiden eteenpäin vieminen - Elinkeinopoliittinen yhteismarkkinointi, yhteinen kuva seudusta
- Seutuyhteistyön kehittäminen	- Seudullisen päätöksenteon tuettava alueen pitkäjänteistä kehittämistä - Seudullisen toiminnan koordinointi ja yhdensuuntaistaminen - Yhteisen tahtotilan määrittely: seudun järjestelmällinen ja pitkäjänteinen kehittäminen - Kuntien pitkän tähtäimen yhteisen kehityssuunnitelman laatiminen ja siihen sitoutuminen - Yhteisen edun ajaminen - Eri osapuolten huomioon ottaminen
- Valtakunnan tason seudullinen ja maakunnallinen edunvalvonta	- Edunvalvontaan aktiivisia henkilöitä
- Korkeakoulujen käyttämätön potentiaali ja yhteydet ulko- maailmaan	- Korkeakouluille konkreettisempi rooli - Korkeakoulujen keskittyminen ja erikoistuminen vahvuusaloihin - Nykytyöelämän tarvitsema osaaminen ja koulutustarjonta - Vuoropuhelu sidosryhmien välillä - Korkeakoulujen osaamisen kanavoiminen yritysten osaamispaamaksi (esim. liiketoimintaosaaminen) - Korkeakoulujen hyödyntäminen tuotekehityksessä
- Panostaminen laaja-alaiseen koulutukseen ja osaamiseen kaikilla koulutusaloilla	- Koulutusta ja tutkimusta laajennettava elinkeinopoliittikan painopistealoilla
- Liikenneyhteyksien parantaminen ja hyödyntäminen	- Liikenneyhteyksien parantaminen joka suuntaan - Logistisen sijainnin hyödyntäminen edelleen
- Yritysten elinolojen parantaminen	- Niiden palvelujen järjestäminen, joita yritykset oikeasti tarvitsevat
- Kilpailukyvyyn ylläpitäminen ja parantaminen	- Erikoistuminen entisestään nykyisiin erikoisaloihin - Alihankintayritysten ja niiden verkostojen kehittäminen kansainväliseksi kilpailukykytekijäksi
- Asioiden eteenpäin vieminen, kehittäminen	- Todelliset näytöt eteenpäin menemisestä ja valmiudesta kehittyä
- Työpaikkoja nuorille korkeakoulutetuille	- Yritysten ja korkeakoulujen yhteistyön tiivistäminen → keskinäinen yhteydenpito, harjoittelupaikat, lopputyötoimeksiannot yms. - Alumnityön tehostaminen - Yrittäjyys ja sen houkuttelevuuden lisääminen - Yrittäjien tukeminen, yrityshautomot - Seudusta tehtävä houkutteleva paikka yrittää (toimintaympäristö ja tarpeiden täyttäminen kuntoon) - Pk-sektorin kasvaminen niin, että korkeakoulutettujen työpanosta tarvitaan - Tutkimuslaitosten sivuyksiköiden saaminen alueelle
- Mukaan muutoksen eturintamaan	- Toimeen tarttuminen ja tekeminen

Taulukko 6. Turun ja Tampereen seutujen vahvuudet ja heikkoudet haastattelujen perusteella.

Turun seutu		Tampereen seutu	
Vahvuus	Heikkous	Vahvuus	Heikkous
<ul style="list-style-type: none"> - Tietyt vahvuusalat, kärjet - Monipuolinen elinkeinorakenne - Ulkomaiset yhteistyökumppanit - Matkailu ja nähtävyydet - Meri, saaristo - Historia - Kulttuurinen perinne - Hyvä asuin- ja elinympäristö - Hintataso vrt. pk-seutu - Sopiva koko - Työvoiman tarjonta - Sijainti (Tre parempi) - Satama, nopeat tavara-liikenneyhteydet - Korkeakoulut, koulutus - Osaaminen, osaamisverkostot - Liikenneyhteydet (Tre parempi) - Luontainen kansainvälisyys - Kaksikielisyys 	<ul style="list-style-type: none"> - Rakennemuutoksesta kärsiminen pidempään - Yhteistyön toimimattomuus - Edunvalvonnan riittämättömyys - Kriittisen massan puute - Suurten yritysten puute - Sijainti Suomen reunalla - Rajalliset liikenneyhteydet - Teknisen yliopiston puute 	<ul style="list-style-type: none"> - Tasapainoinen - Vetovoimainen - Sijainti - Työvoiman kysyntä - Liikenneyhteydet - Helposti lähestyttävä - Hyvä maine/imago - Tekninen koulutus ja sen perinne - Yhteistyö ja sen perinne - Osaaminen, osaamisverkostot - Korkeakoulut, koulutus - Teollisuuden uudistuminen - Tietyt vahvuusalat, kärjet - Monipuolinen elinkeinorakenne - Isot yritykset ja niiden alihankkijat - Kotimaiset yhteistyökumppanit - Kehittyminen ja eteenpäin meneminen - Tunnettavuus kaupunkina - Kaupungin nopeampi päätöksenteko - Matkailu ja nähtävyydet - Hyvä asuin- ja elinympäristö - Hintataso vrt. pk-seutu - Sopiva koko - Työvoiman tarjonta 	<ul style="list-style-type: none"> - Kaupungin työttömyysaste (rakennet.) - Globalisaation ja rakennemuutoksen riskit - Yhden alan varassa olevat paikkakunnat - Riskialttiit alat - Ei niin avoin ulkopuolisille vaikutteille - Poliittinen painoarvo valtioneuvostossa - Liikenneongelmien ja tulevaisuuden liikennevirtojen järjestäminen - Kansainvälinen maine?

Lähteet

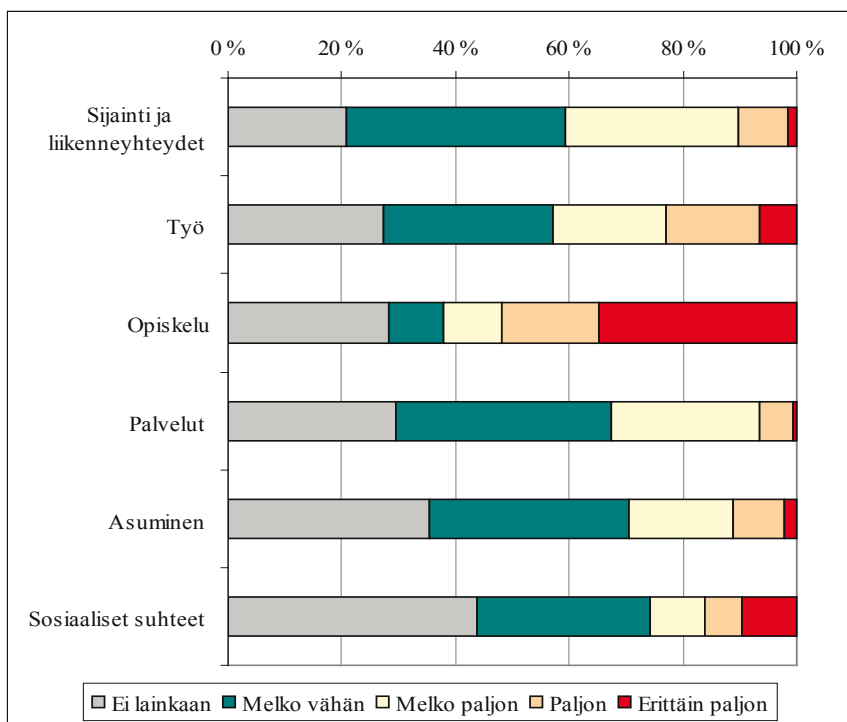
Kirjallisuus

- Alueellinen kehitys ja aluepolitiikka Suomessa (2000). Työryhmäraportti. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 2000/6. 203 s. Valtioneuvoston kanslia, Talousneuvosto, Helsinki.
- Alueelliset talousnäkymät keväällä 2009 (2009). Työ- ja elinkeinoministeriö, Työ- ja elinkeinokeskus. <http://www.temtoimi-alapalvelu.fi/files/750/Alueelliset_talousnakymat_Kevat_2009_Netti.pdf>
- Alueiden kilpailukyky yritysten näkökulmasta 2001 (2000). 36 s. Keskuskauppakamari, Helsinki 2000.
- Alueiden kilpailukyky yritysten näkökulmasta 2003 (2003). 27 s. Keskuskauppakamari, Helsinki 2003.
- Alueiden kilpailukyky yritysten näkökulmasta 2005 (2005). 32 s. Keskuskauppakamari, Helsinki 2005.
- Alueiden kilpailukyky 2007 (2007). 35 s. Keskuskauppakamari, Helsinki 2007.
- Aro, Timo (2006). Maassamuutto valikoituu kaupunkiseutujen sisällä. Kuntalehti 2006/17, s. 35–36.
- Aro, Timo (2007a). Julkinen valta ja maassamuuttoa edistävät ja rajoittavat tekijät Suomessa 1880-luvulta 2000-luvulle. Koulutussosiologian tutkimuskeskuksen raportti 69. 324 s. Turun yliopisto, Turku 2007.
- Aro, Timo (2007b). Valikoiva muuttoliike osana pitkän aikavälin maassamuuttokehitystä. Yhteiskuntapolitiikka 72:4, s. 371–379.
- Aula, Pekka, Kimmo Vehkalahti & Topiantti Äikäs (2007). Kaupunkimaine. Acta-sarja nro 193. 102 s. Suomen Kuntaliitto, Helsinki 2007.
- Elinkeino- ja kilpailukykytyöryhmän raportti (2007). <<http://www05.turku.fi/kesvi/ah/kv/2007/0827008x/1706242.htm>>
- Heikkilä, Elli & Sirpa Korhonen (2002). The performance of the Finnish labour markets in the 1990s. Web Report No. 1. Institute of Migration 2002.
- Huovari Janne, Aki Kangasharju & Aku Alanen (2001). Alueiden kilpailukyky. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen raportteja n:o 176. 130 s. Helsinki 2001.
- Häkkinen, Iida (2000). Muuttopäätös ja aluevalinta Suomen sisäisessä muuttoliikkeessä. Valtion taloudellinen tutkimuslaitos, VATT-tutkimuksia 65. 72 s. VATT, Helsinki 2000.
- Itäpuisto, Timo (1999). Kotipesänä Pohjanmaa. Etelä-Pohjanmaan muuttajat ja kotiseudulla pysyneet. Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskuksen tutkimuksia No2, 1999. 223 s. Vammala 1999.
- Kallio, Olavi (2001). Muuttoliike ja sen taloudelliset vaikutukset KuntaSuomi 2004 -kunnissa. KuntaSuomi 2004 -tutkimuksia 30. Tampereen yliopisto, kunnallistieteiden laitos, suunnittelusarja 52/2001. 42 s. Tampere 2001.
- Kaupunkiverkko ja kaupunkiseudut 2006 (2006). Sisäasiainministeriön julkaisusarja 10/2006. 160 s. Sisäasiainministeriö, Alueiden kehittäminen 2006.
- Kotiranta, Mikko (2005). Satakunnan muuttoliike 2000-luvun alussa – kuntatalouden näkökulma. Satakunnan TE-keskuksen julkaisusarja 1/2005. 95 s. Eura 2005.
- Kurikka, Heli (2008). Suomen yliopistoista valmistuneiden alueellinen sijoittuminen 1990-luvulta 2000-luvulle. Hallintopalvelujen lausunnot, muistiot, selvitykset ja tilastot nro 58. 143 s. Oulun yliopisto, Oulu 2008.
- Kytö, Hannu (1998). Muuttajan muuttuvat motiivit eräissä suomalaisissa kaupungeissa 1980- ja 1990-luvuilla. Muuttoaiheet hyvinvointiteoreettisesta näkökulmasta. Acta-sarja nro 100. 310 s. Suomen Kuntaliitto, Helsinki 1998.
- Kytö, Meri & Sanna Salonen (2008). Ura- ja työmarkkinaseuranta Tampereen ammattikorkeakoulusta vuonna 2005 valmistuneille. Sarja B, Raportteja 24. 72 s. Tampereen ammattikorkeakoulu, Tampere 2008.
- Kärkimedia Kotiseutu Ilmiötutkimus (2008). <<http://www.karkimedia.fi/images/stories/Tutkimukset/ilmioraporttipdf.pdf>>
- Laakso, Seppo & Heikki A. Loikkanen (2000). Yritysten sijoittuminen, asukkaiden liikkuvuus ja kaupunkialueiden vuorovaihtus. Kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 1/00. 126 s. Saarijärvi 2000.

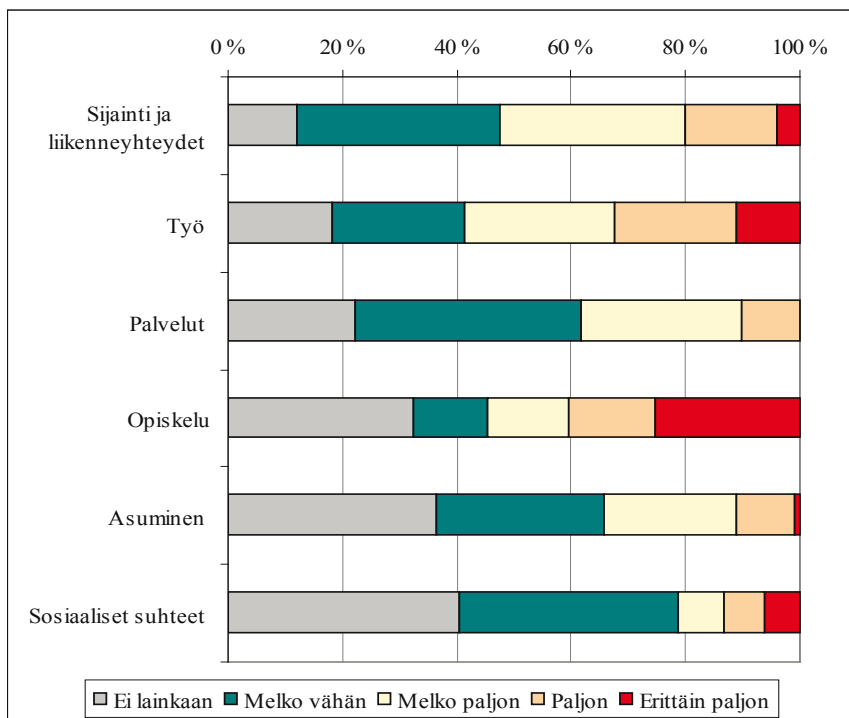
- Logistiikkaselvitys 2009 (2009). Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 11/2009. 154 s. Liikenne- ja viestintäministeriö, Helsinki 2009.
- Myrskylä, Pekka (2008). Pendelöinti muokkaa aluerakennetta ja asumista. Tieto&trendit 6/2008. Tilastokeskus, Helsinki 2008.
- Okko, Paavo, Asko Miettälä & Elias Oikarinen (2000). Muuttoliike pakottaa rakennemuutokseen. Kunnallissalan kehittämissäätiön tutkimusjulkaisut nro 24. 98 s. Vammala 2000.
- Peltonen, Eriikka (2004). Korkeakoulusta valmistuneiden alueellinen sijoittuminen. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen työpapereita n:o 72. 36 s. PTT, Helsinki 2004.
- Puhakka, Antero, Juhani Rautopuro & Visa Tuominen (2009). Maisterit liikkeellä. Vuonna 2001 ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden alueellinen liikkuvuus. Yhteiskuntapolitiikka 1/2009, cit. Helsingin Sanomat 23.2.2009.
- Raunio, Mika (2002). Kauniit kaupungit rohkeille osaajille – eli kaupunkiympäristö ja imago kaupunkiseudun kehittämisen välineinä. Teoksessa Kursi, Sami, Reija Linnamaa & Markku Sotarauta (toim.): 14 näkökulmaa alueelliseen kehittämiseen. Seinäjoen I aluekehitysseminaarin julkaisu. Sente-julkaisuja 5/2000. s. 192–206. Alueellisen kehittämisen tutkimusyksikkö, Tampereen yliopisto 2002.
- Sainio, Juha (2007). Viisi vuotta työelämässä. Vuonna 2001 valmistuneiden kauppatieteiden maisterien sijoittuminen työelämään. SEFEN raportteja 3/2007. 135 s. Suomen Ekonomiliitto, Helsinki 2007.
- Siitonen, Mikko. Viisi vuotta valmistumisesta. Turun yliopistosta vuosina 1999–2000 valmistuneiden sijoittuminen työmarkkinoille. 77 s. Turun yliopiston ura- ja rekrytointipalvelut.
- Suomen Yrittäjät ry & Finnvera Oyj (2009a). Pk-yritysbarometri, kevät 2009. Alueraportti, Pirkanmaa. <http://www.yrittajat.fi/File/c35e1248-7e67-4f86-94c4-9b7a89bc3474/Pirkanmaa_raportti1_2009.pdf>
- Suomen Yrittäjät ry & Finnvera Oyj (2009b). Pk-yritysbarometri, kevät 2009. Alueraportti, Varsinais-Suomi. <http://www.yrittajat.fi/File/ca658482-2c67-4b91-8f20-3390f84654d3/VarsinaisSuomi_raportti1_2009.pdf>
- Suomen Yrittäjät ry, Pirkanmaan Yrittäjät ry (2008). Elinkeinopolitiikan mittaristo kevät 2008. Alueraportti, Pirkanmaa. <<http://www.yrittajat.fi/File/d3621ed8-fe96-4b51-ba3d-891ff67344f6/Pirkanmaa.pdf>>
- Suomen Yrittäjät ry, Varsinais-Suomen Yrittäjät ry (2008). Elinkeinopolitiikan mittaristo kevät 2008. Alueraportti, Varsinais-Suomi. <<http://www.yrittajat.fi/File/229beeb4-39c3-4920-a004-502e187059e8/VarsinaisSuomi.pdf>>
- Taloustutkimus Oy (2005). Turun muuttoliiketutkimus.
- Taloustutkimus Oy (2008). Kuntien imago tutkimus 2008. <http://www.taloustutkimus.fi/tuotteet_ja_palvelut/julkisen_sektorin_tutkimukset/valmiita_julkisen_kuntasektorin/kuntien_imago_tutkimus/kuntien_imago_tutkimus_2008_keski/>
- Tampereen yliopiston ura- ja rekrytointipalvelut (2008). Maisterien uraseurantaa. Tampereen yliopistosta vuosina 2001–2002 valmistuneiden työelämään sijoittuminen viiden vuoden kuluttua valmistumisesta. 61 s. Tampereen yliopisto, ura- ja rekrytointipalvelut.
- Turun osaamis- ja elinkeinostrategia 2006–2009. <<http://www.turku.fi/Public/?contentid=60562&nodeid=4906>>
- Turun seutu. Alueellinen kilpailukyky. 15.9.2008. <<http://portfolio.pilotturku.com/portfolio.asp?viewID=1632&stylesheet=big>>
- Turvallinen Suomi 2006. Tutkimus suomalaisten turvallisuuskäsityksistä (2006). Poliisin ylijohdon julkaisusarja 13/2006. 66 s. Sisäasiainministeriö, poliisiosasto, Helsinki 2006.
- Äikäs, Topiantti (2004). Imagoa etsimässä. Kaupunki- ja aluemarkkinoinnin haasteista mielikuvien mahdollisuuksiin. Acta-sarja nro 166. 257 s. Suomen Kuntaliitto, Helsinki 2004.

Muut lähteet

- Siitonen, Mikko, Sähköpostiviesti 24.2.2009. Turun ammattikorkeakoulun sijoittumistilastot. Tilastokeskus. StatFin-tilastotietokanta. <www.stat.fi>
- Turun Sanomat 31.3.2009. Varsinaissuomalaiset yritykset sijaintiinsa tyytyväisiä. Alio-kirjoitus.

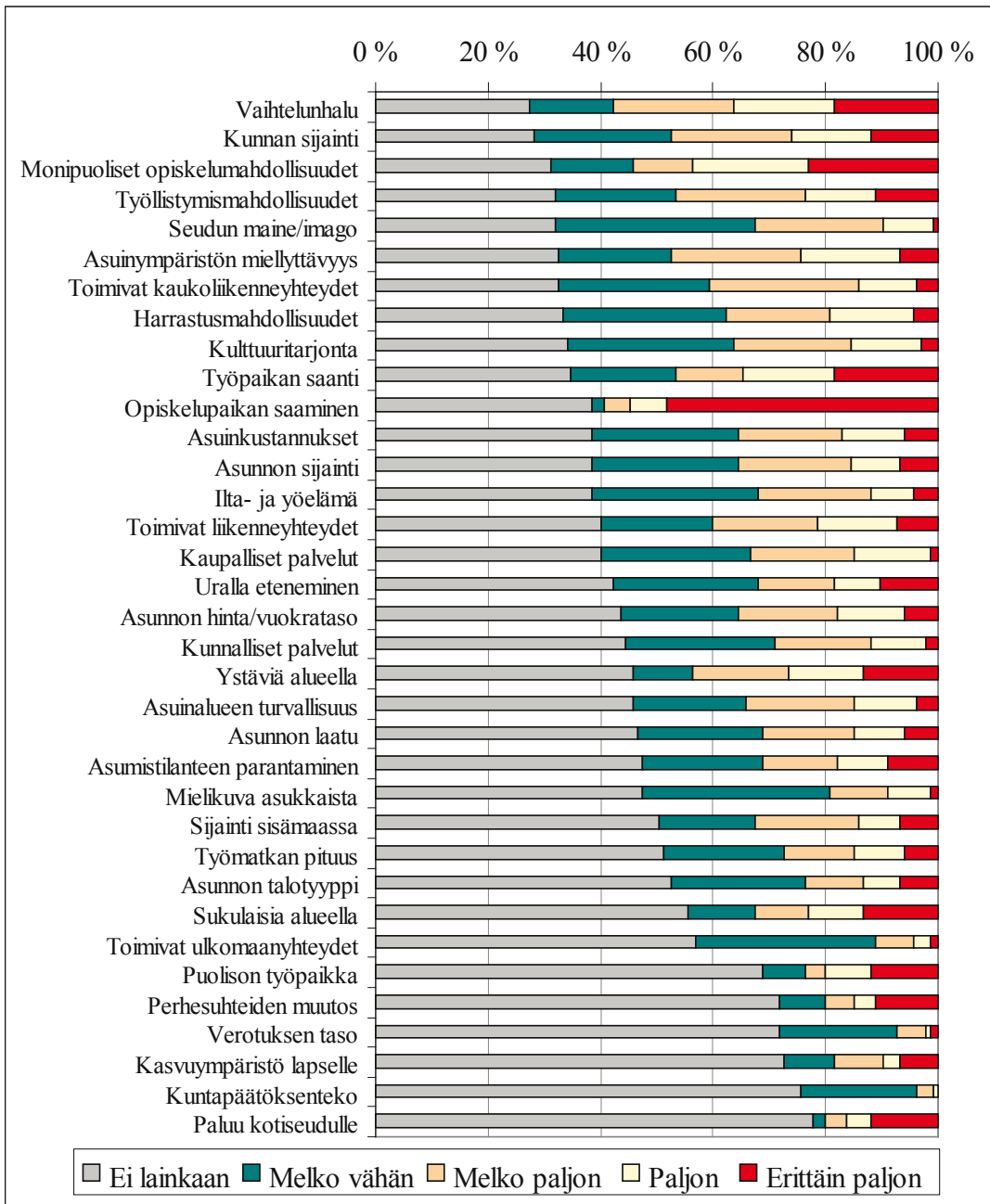

Kuva 1. Turun seutukunnan (summa) muuttosyyt.

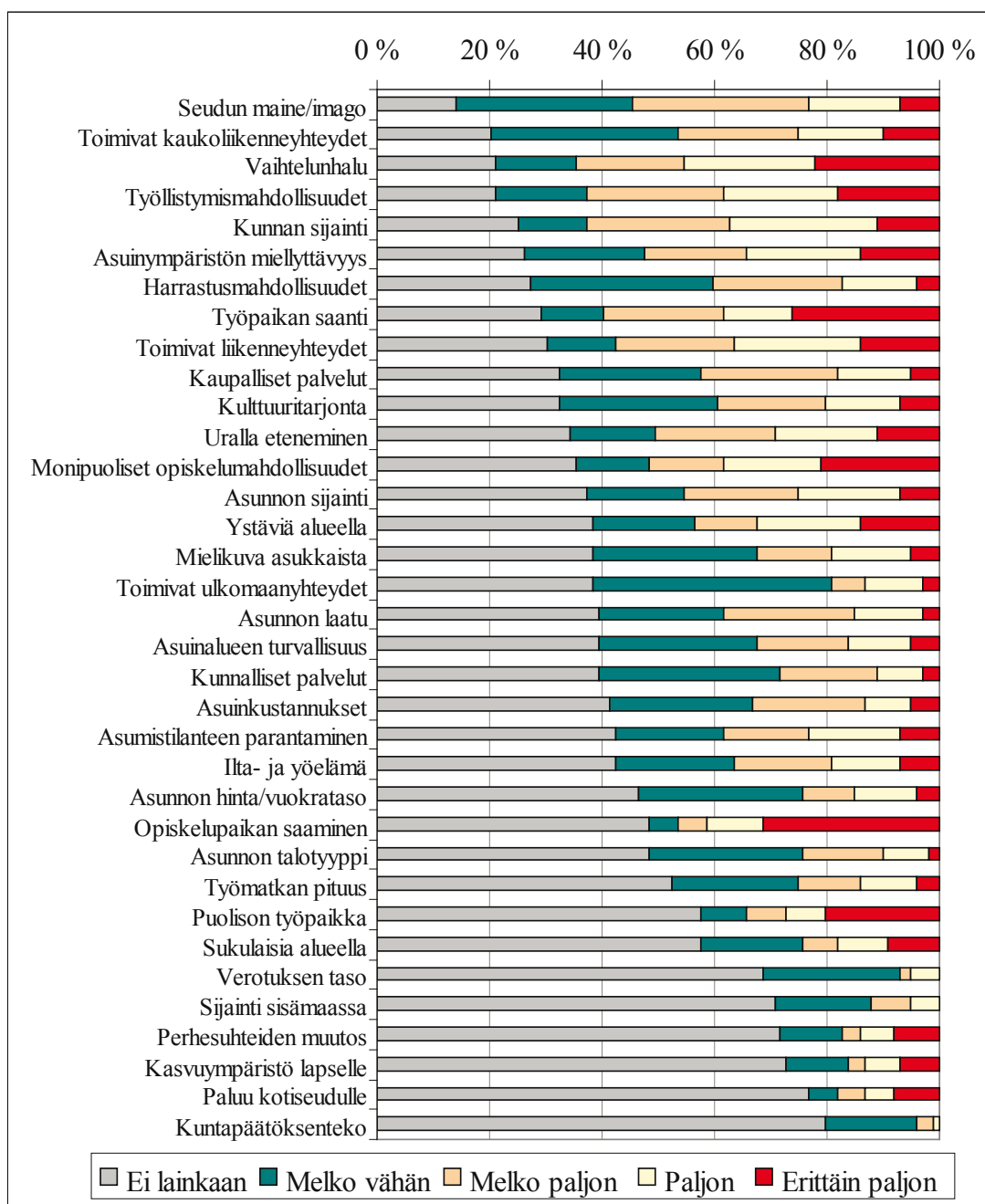

Kuva 2. Tampereen seutukunnan (summa) muuttosyyt.

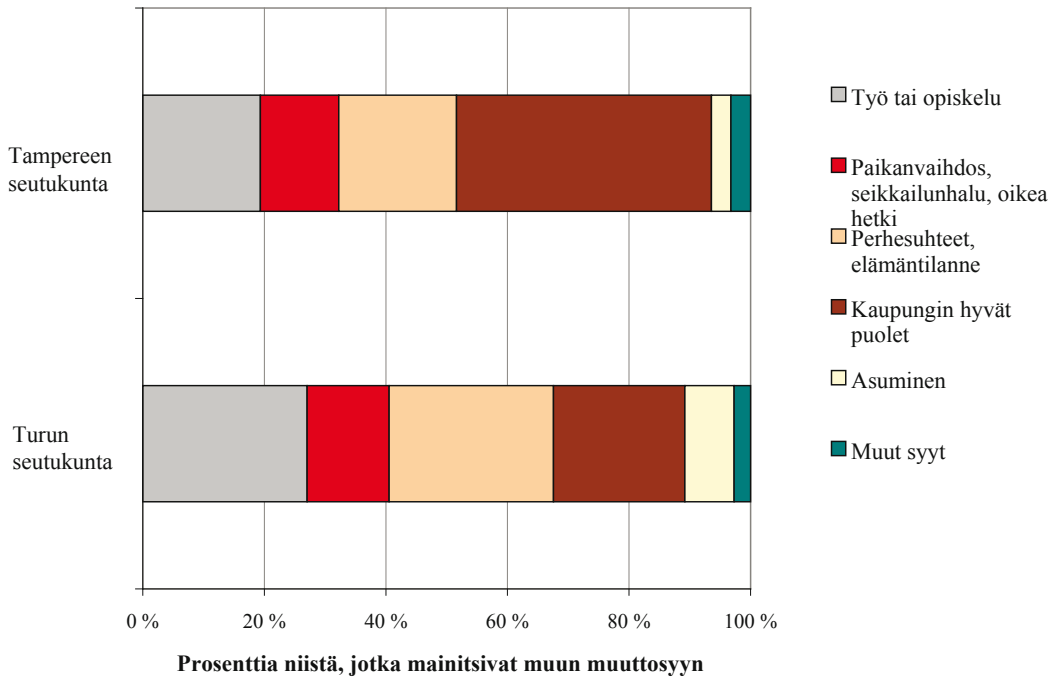
LIITE 1. Kyselyyn liittyvät kuvat

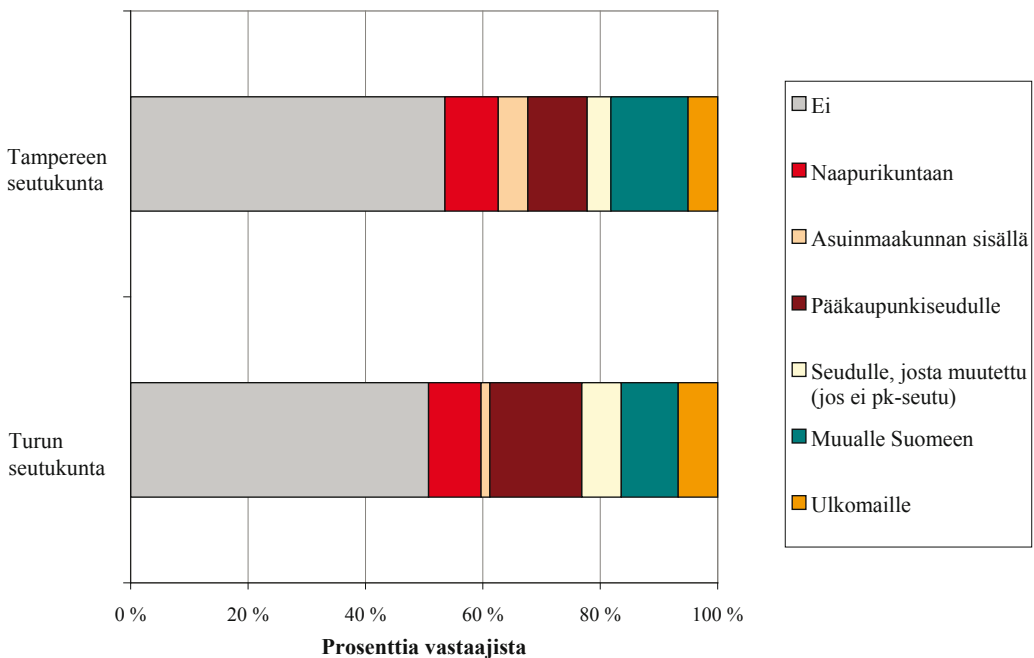
Kuva 3. Muuttosyyt, Turun seutukunta

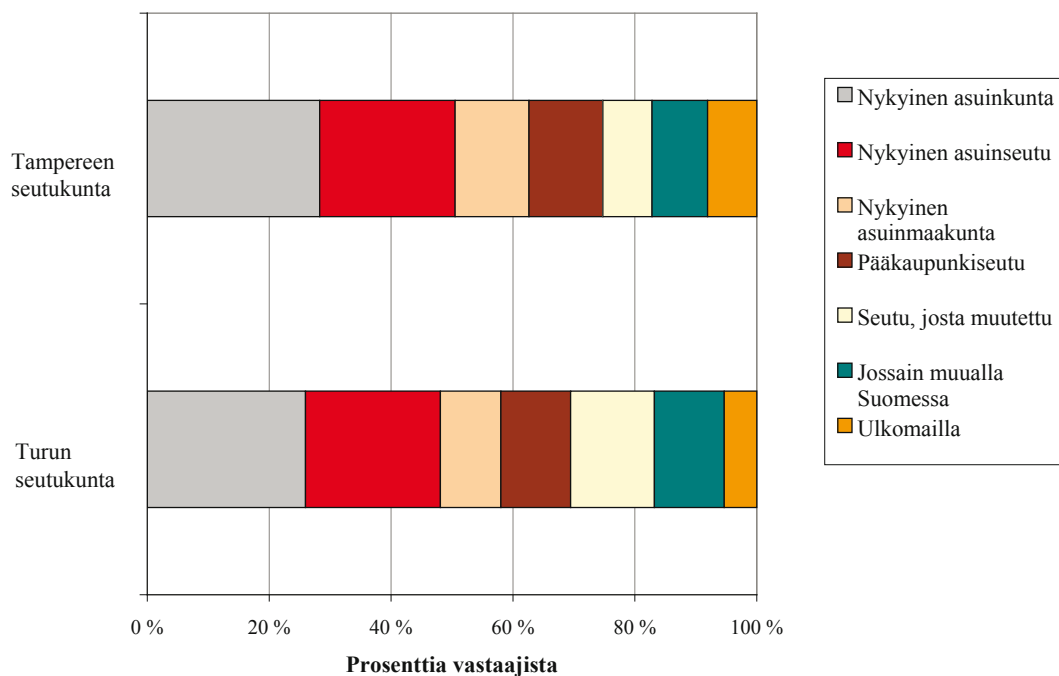
Kuva 4. Muuttosyyt, Tampereen seutukunta

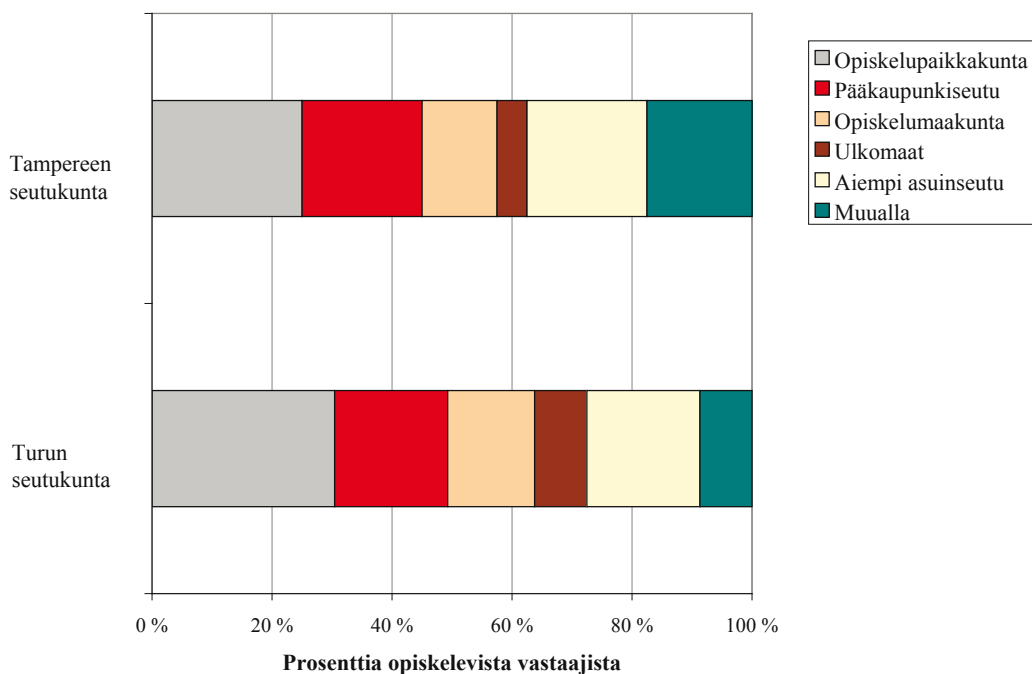
Kuva 5. Muut muuttoon vaikuttaneet asiat seutukunnittain

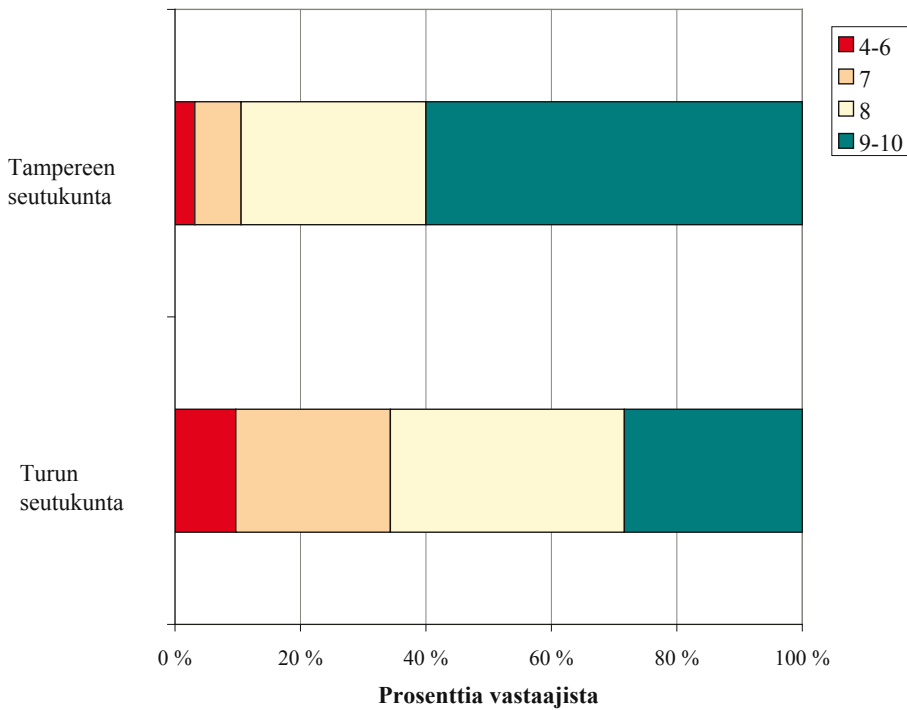
Kuva 6. Poismuuton harkitseminen viimeisen vuoden aikana seutukunnittain

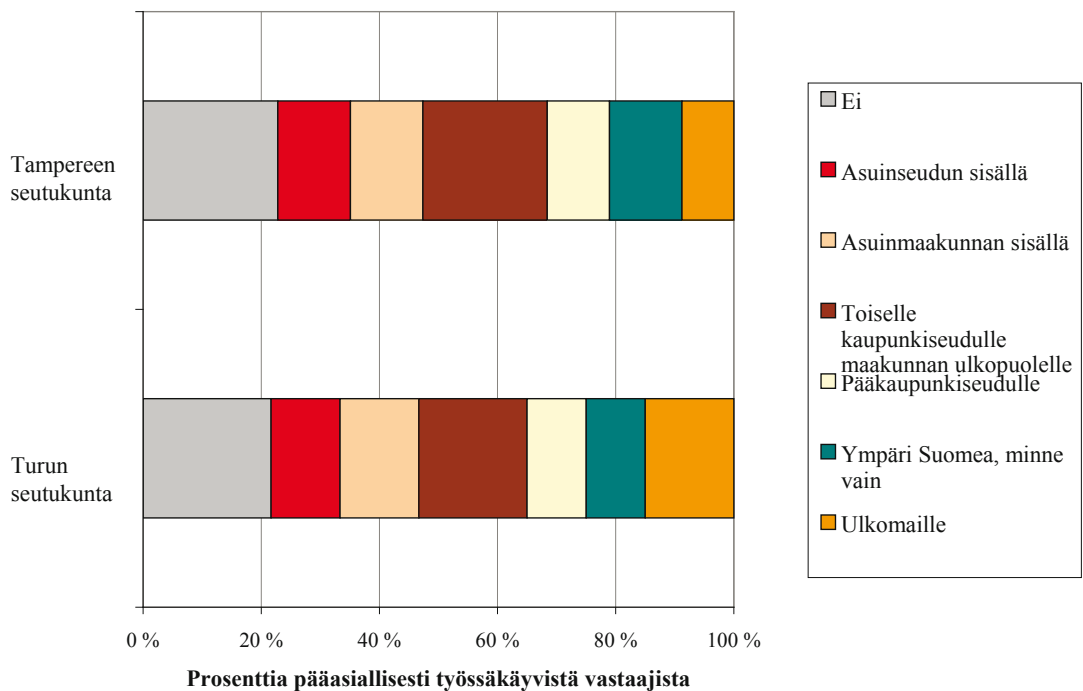
Kuva 7. Arvioitu asuinpaikka 10 vuoden kuluttua seutukunnittain

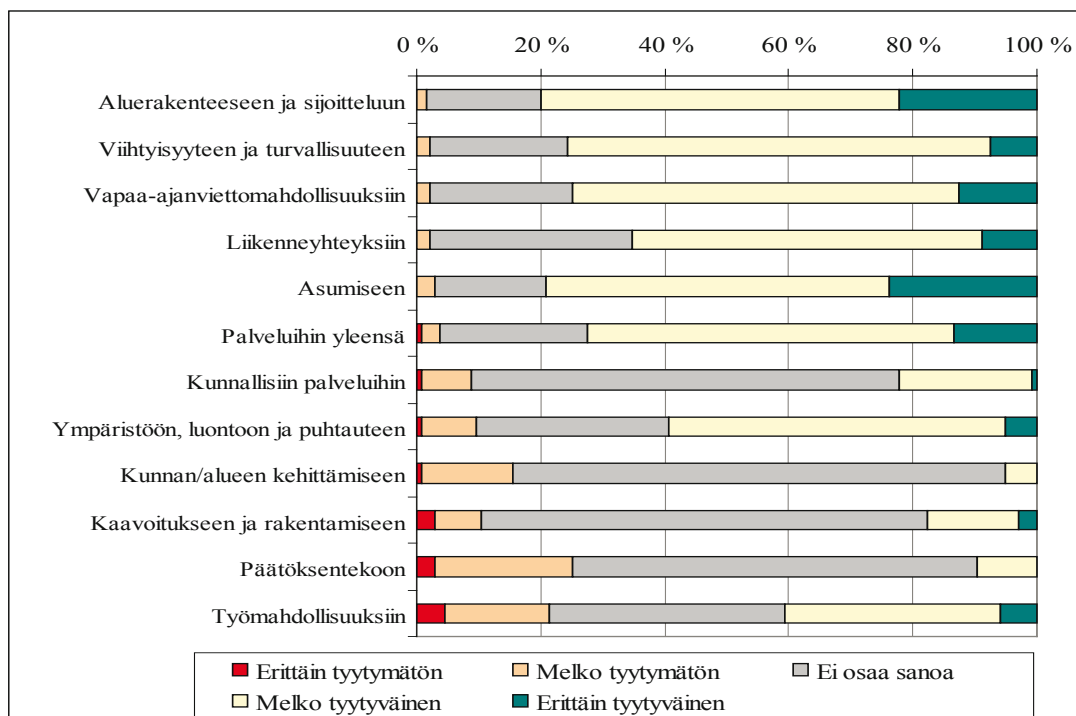
Kuva 8. Opiskelijoiden haluttu asuinpaikka opintojen päätyttyä seutukunnittain

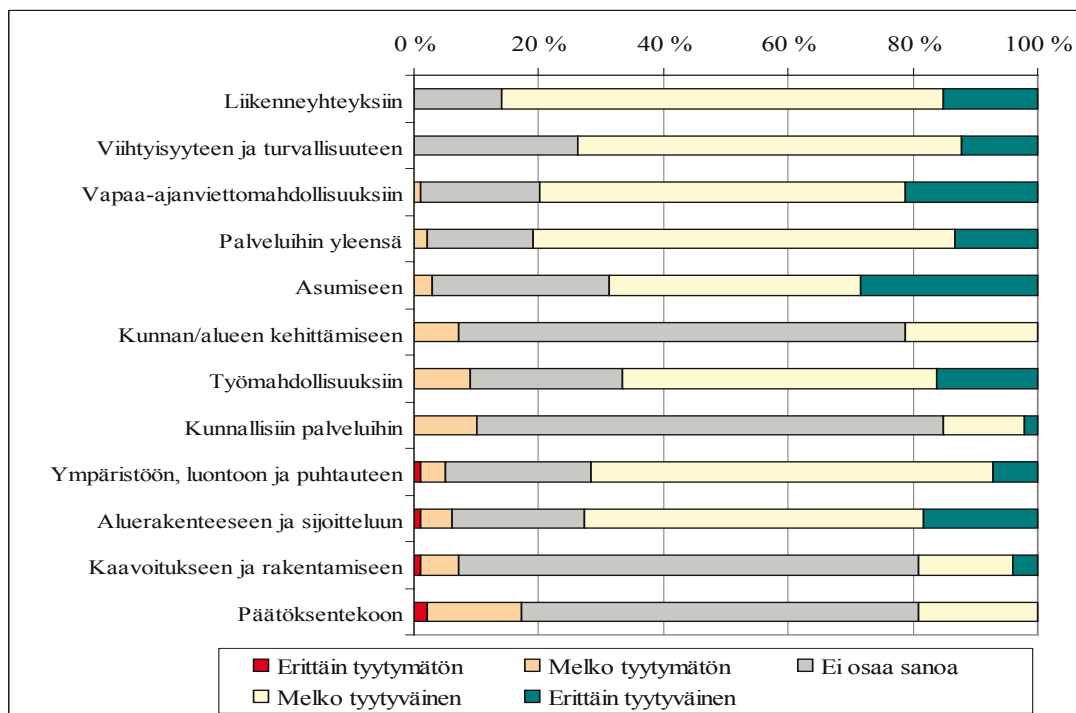
Kuva 9. Tuloalueen imagoarvosana seutukunnittain

Kuva 10. Valmius muuttaa työn perässä seutukunnittain

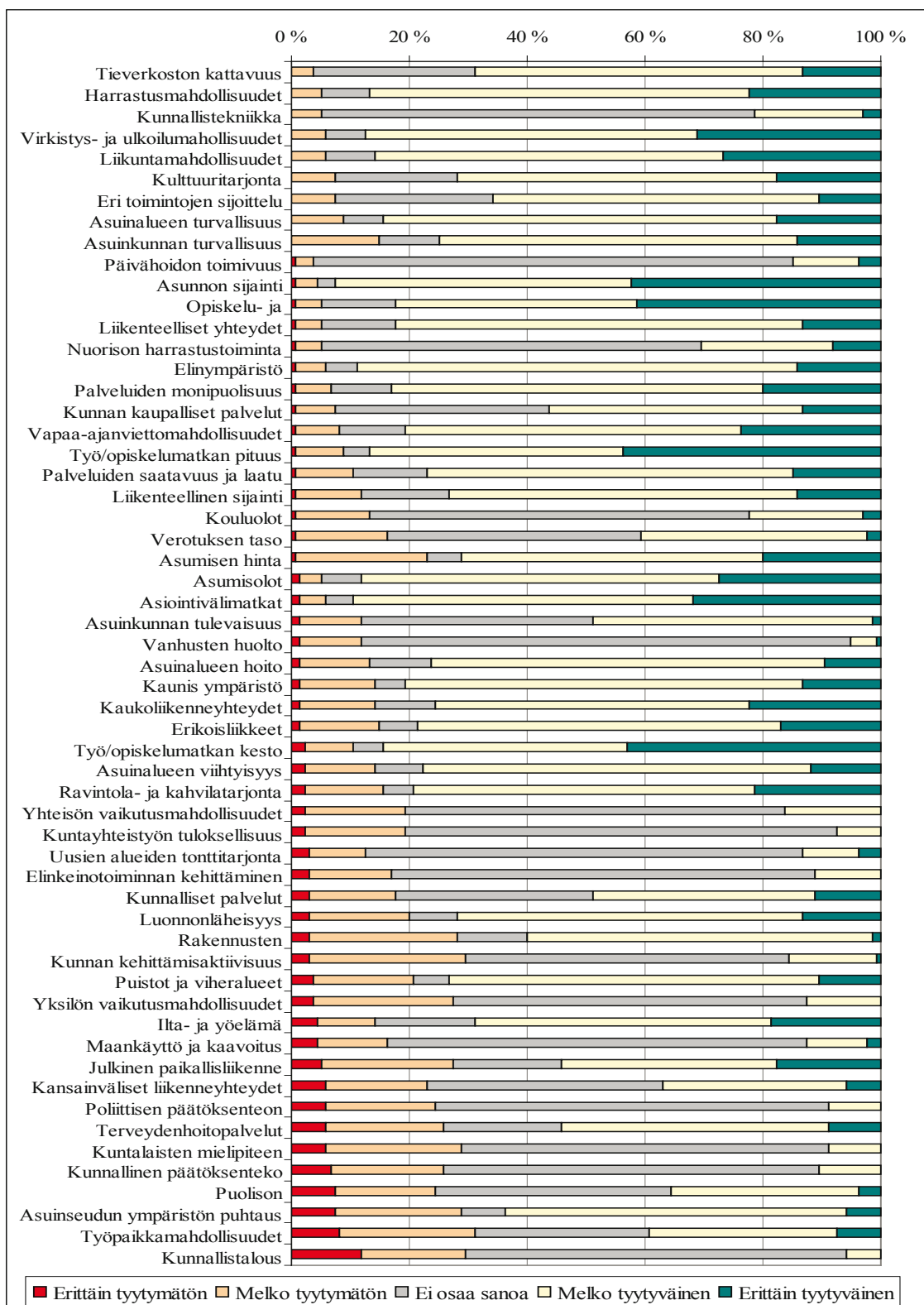

Kuva 11. Tyytyväisyys asuinpaikkakunnan eri tekijöihin (summa), Turun seutukunta

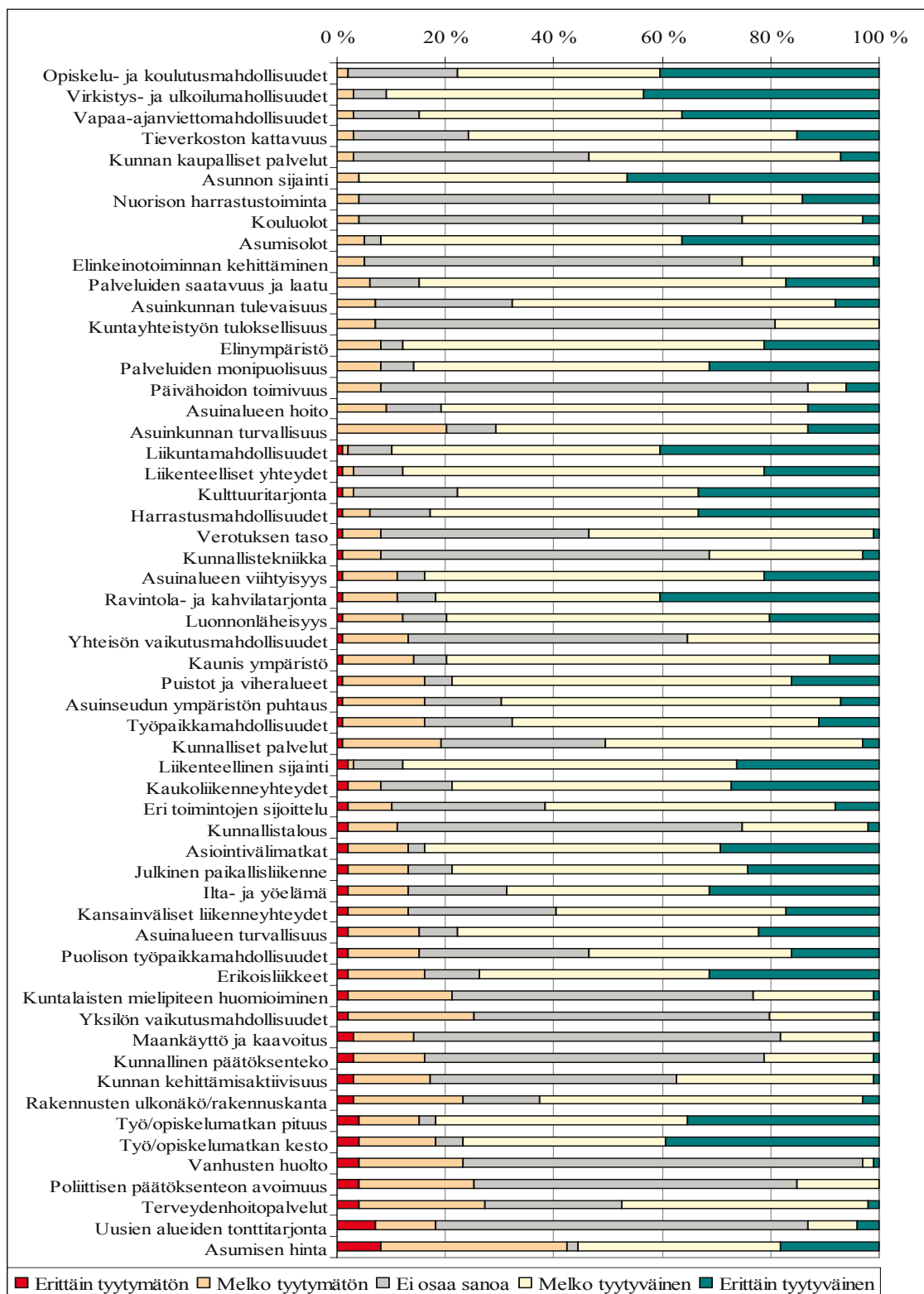

Kuva 12. Tyytyväisyys asuinpaikkakunnan eri tekijöihin (summa), Tampereen seutukunta

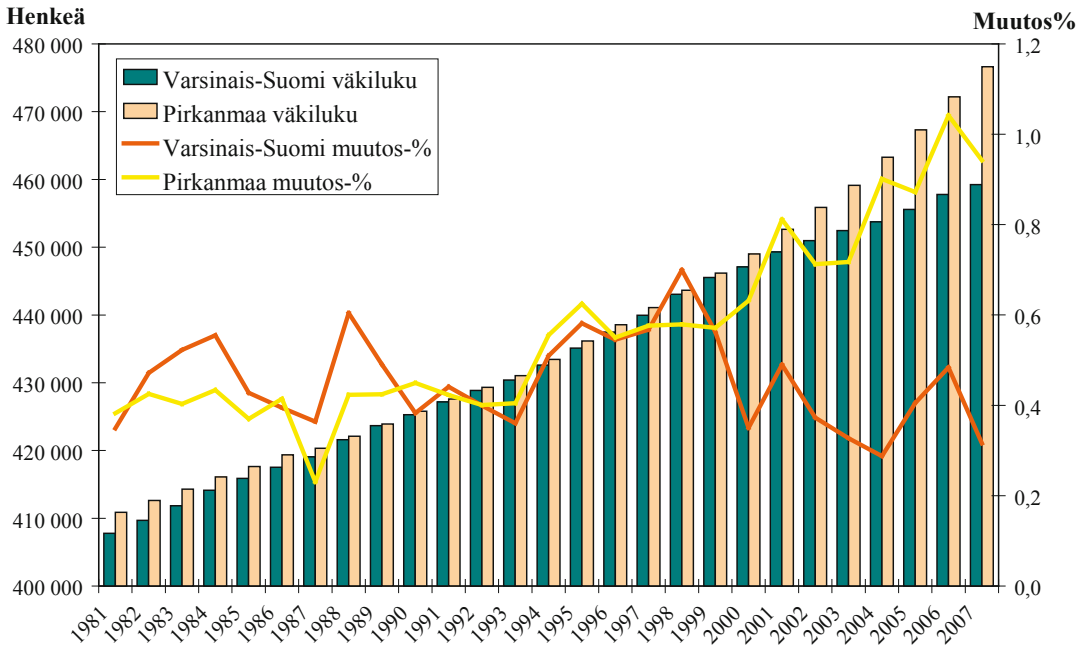
LIITE 1. Kyselyyn liittyvät kuvat

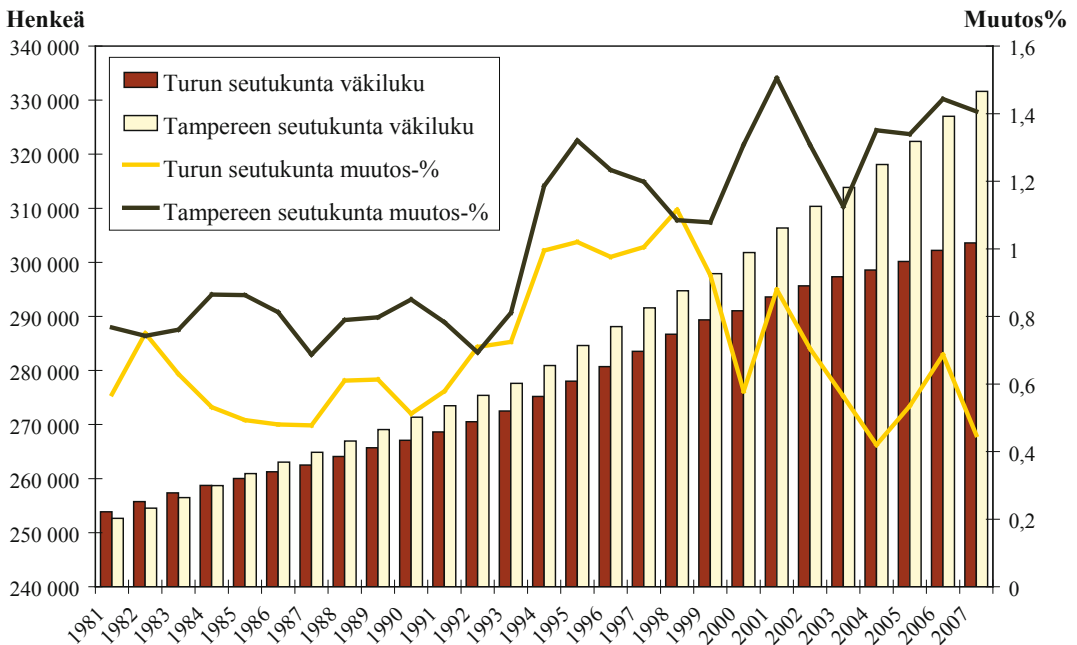
Kuva 13. Tyytyväisyys asuinpaikkakunnan eri tekijöihin, Turun seutukunta

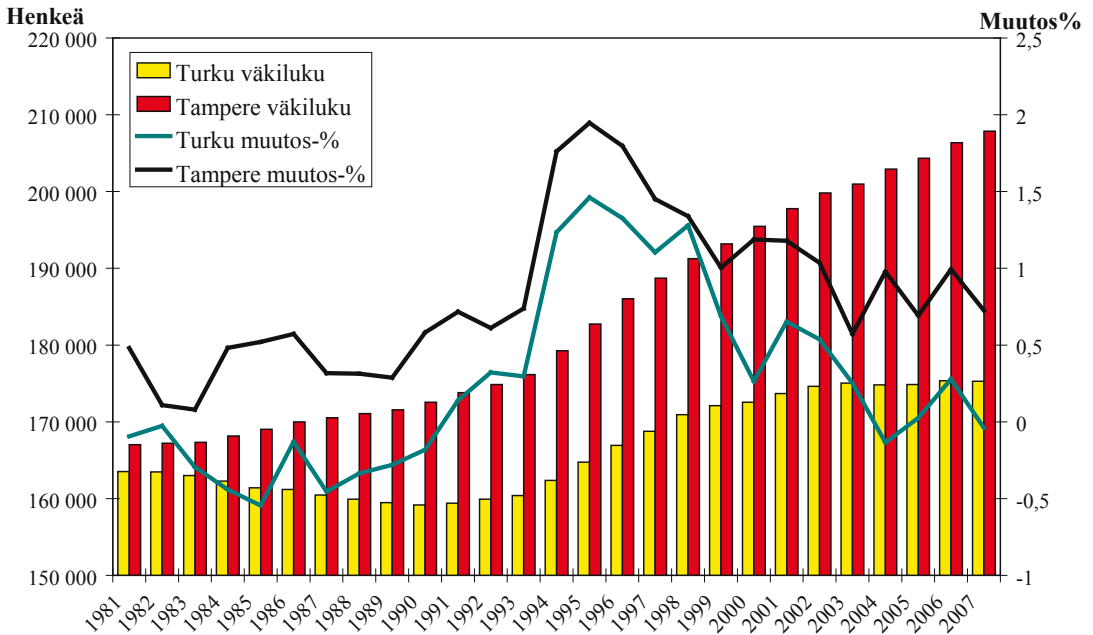
Kuva 14. Tyytyväisyys asuinpaikkakunnan eri tekijöihin, Tampereen seutukunta

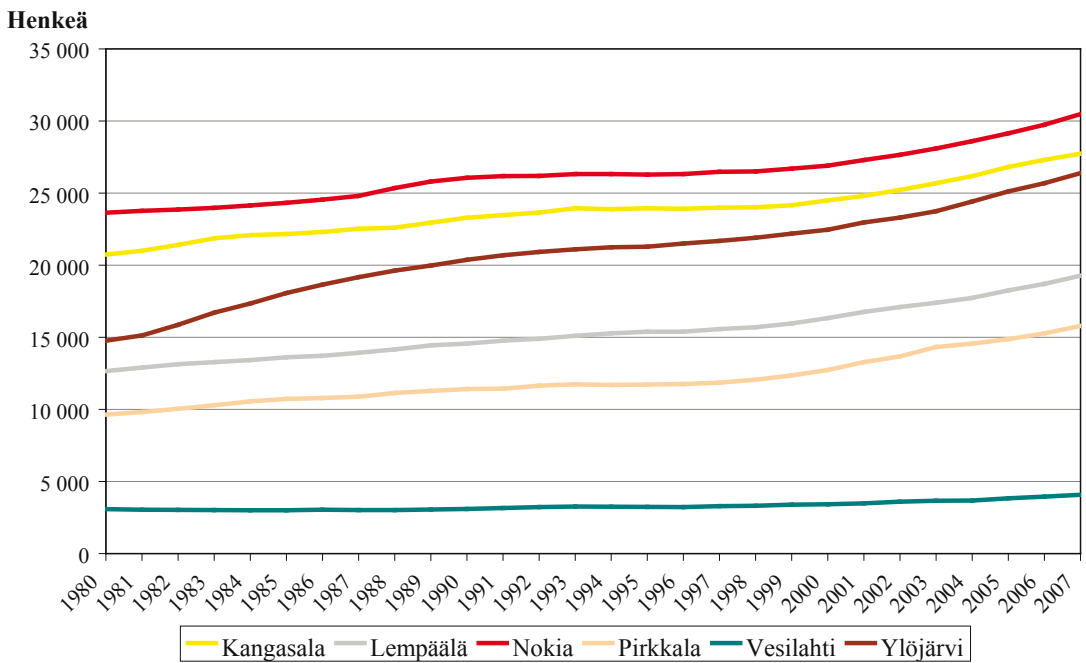
Kuva 15. Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan väkiluvun kehitys sekä muutosprosentti edellisestä vuodesta. Lähde: Tilastokeskus.

Kuva 16. Turun ja Tampereen seutukuntien väkiluvun kehitys sekä muutosprosentti edellisestä vuodesta. Lähde: Tilastokeskus.

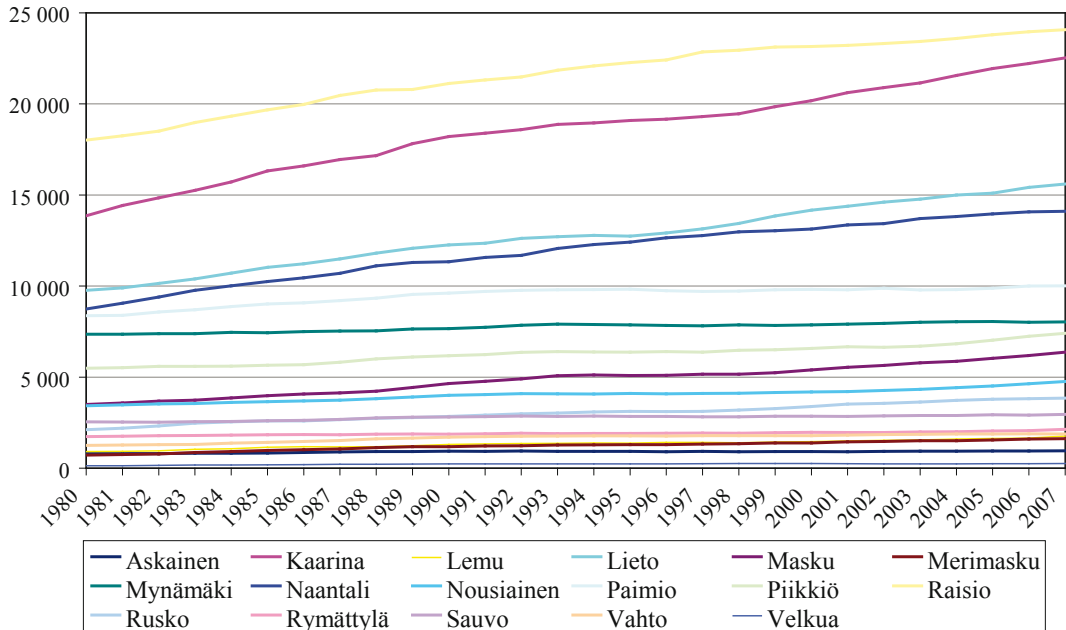

Kuva 17. Turun ja Tampereen kaupunkien väkiluvun kehitys sekä muutosprosentti edellisestä vuodesta. Lähde: Tilastokeskus.

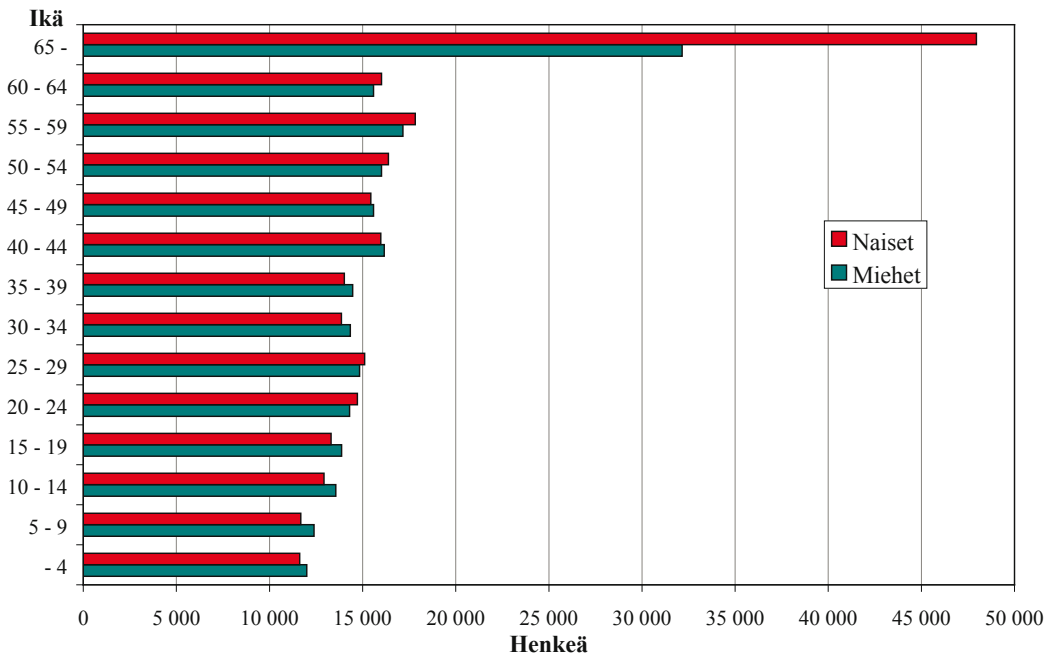

Kuva 18. Tampereen seutukunnan kuntien (pl. Tampere) väkiluvun kehitys. Lähde: Tilastokeskus.

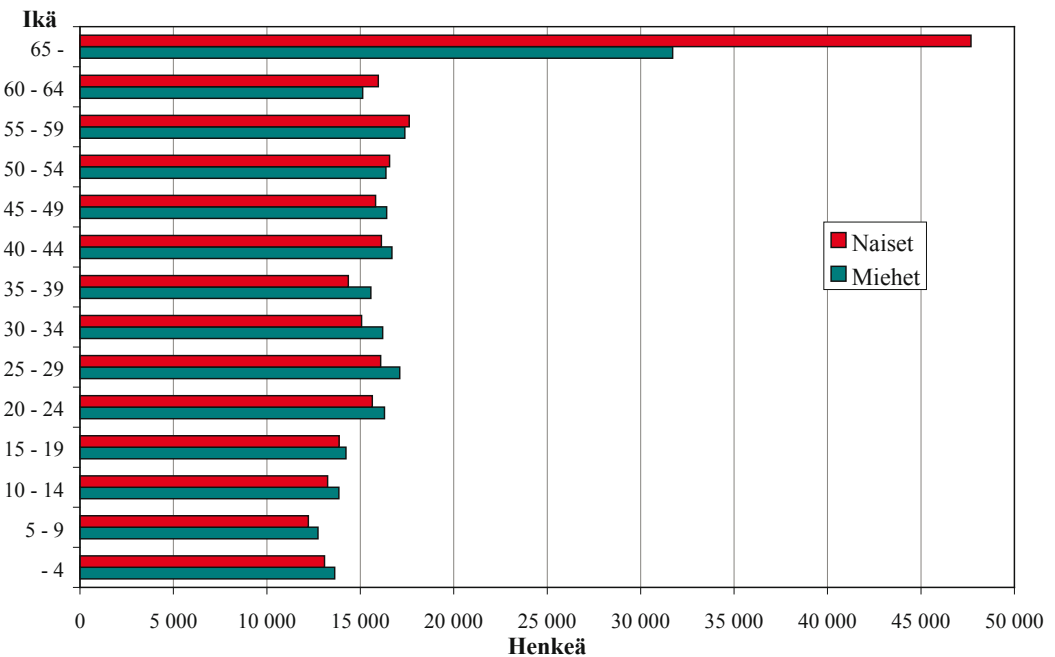
Henkeä

Kuva 19. Turun seutukunnan kuntien (pl. Turku) väkiluvun kehitys. Lähde: Tilastokeskus.

Kuva 20. Varsinais-Suomen väestörakenne iän ja sukupuolen mukaan v. 2007. Lähde: Tilastokeskus.

Kuva 21. Pirkanmaan väestörakenne iän ja sukupuolen mukaan v. 2007. Lähde: Tilastokeskus.

LIITE 3. Väestörakenne ja väestönmuutos

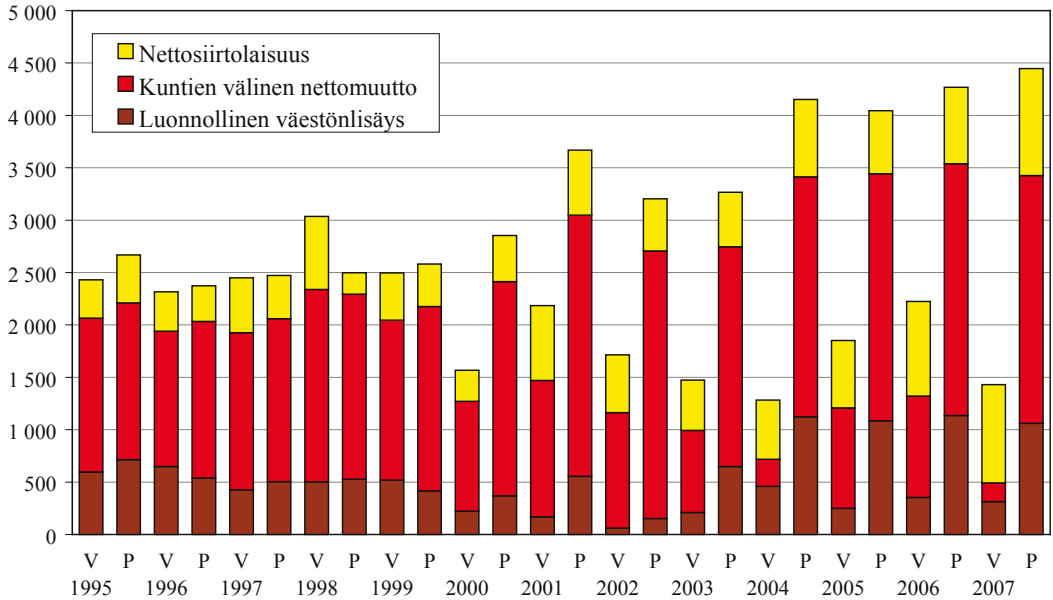
Taulukko 1. Varsinais-Suomen, Turun seutukunnan ja Turun seutukunnan kuntien taloudellinen huoltosuhde ja vanhushuoltosuhde v. 2007. Lähde: Tilastokeskus.

	Taloudellinen huoltosuhde	Vanhushuoltosuhde
Koko maa	1,28	24,79
<i>Varsinais-Suomi</i>	1,22	26,27
<i>Turun seutukunta</i>	1,19	23,77
Askainen	1,20	29,31
Kaarina	1,10	21,06
Lemu	1,09	16,83
Lieto	1,11	20,35
Masku	1,03	17,95
Merimasku	1,04	18,22
Mynämäki	1,24	29,14
Naantali	1,13	23,60
Nousiainen	1,13	20,93
Paimio	1,05	22,35
Piikkiö	1,15	20,88
Raisio	1,11	23,49
Rusko	1,07	17,76
Rymättylä	1,16	24,69
Sauvo	1,23	27,10
<i>Turku</i>	1,25	24,85
Vahto	1,05	19,43
Velkua	1,37	28,49

Taulukko 2. Pirkanmaan, Tampereen seutukunnan ja Tampereen seutukunnan kuntien taloudellinen huoltosuhde ja vanhushuoltosuhde v. 2007. Lähde: Tilastokeskus.

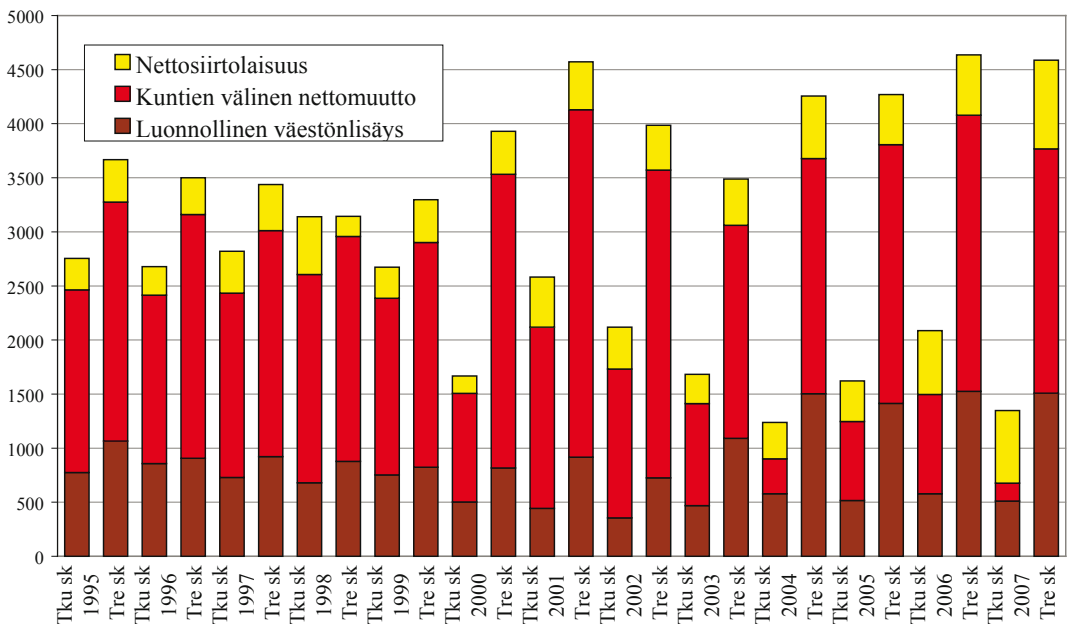
	Taloudellinen huoltosuhde	Vanhushuoltosuhde
Koko maa	1,28	24,79
<i>Pirkanmaa</i>	1,25	24,93
<i>Tampereen seutukunta</i>	1,17	21,31
Kangasala	1,15	21,97
Lempäälä	1,14	18,60
Nokia	1,18	21,75
Pirkkala	1,12	17,56
<i>Tampere</i>	1,18	22,03
Vesilahti	1,35	26,02
Ylöjärvi	1,14	17,65

Henkeä

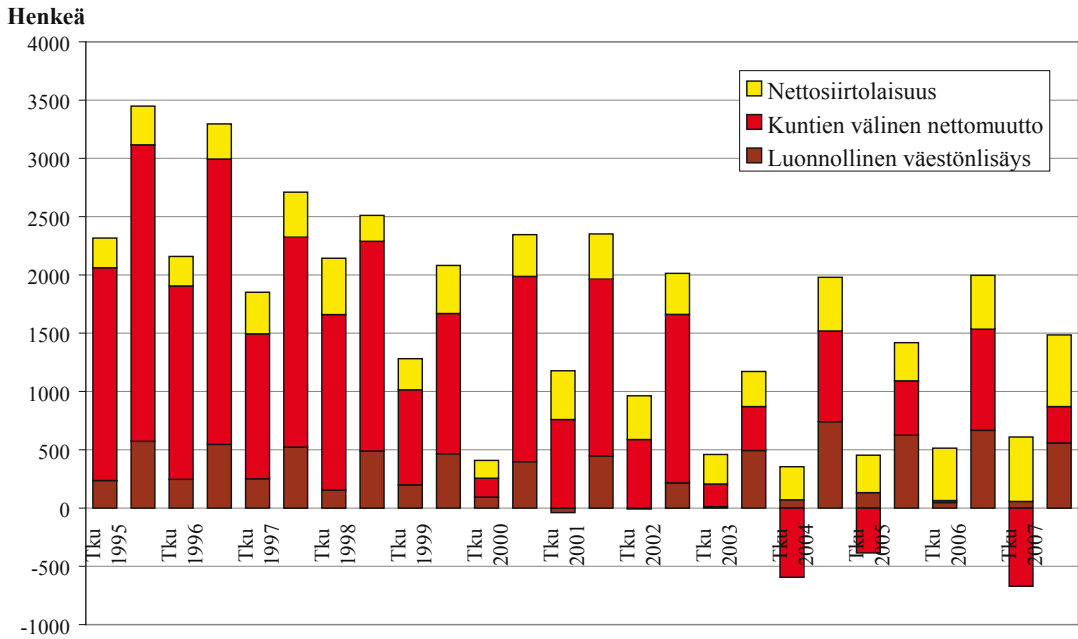
Kuva 22. Nettosiirtolaisuuden, kuntien välisen nettomuuton ja luonnollisen väestönlisäyksen osuudet väestömuutoksista maakunnittain (V=Varsinais-Suomi, P= Pirkanmaa). Lähde: Tilastokeskus.

Henkeä

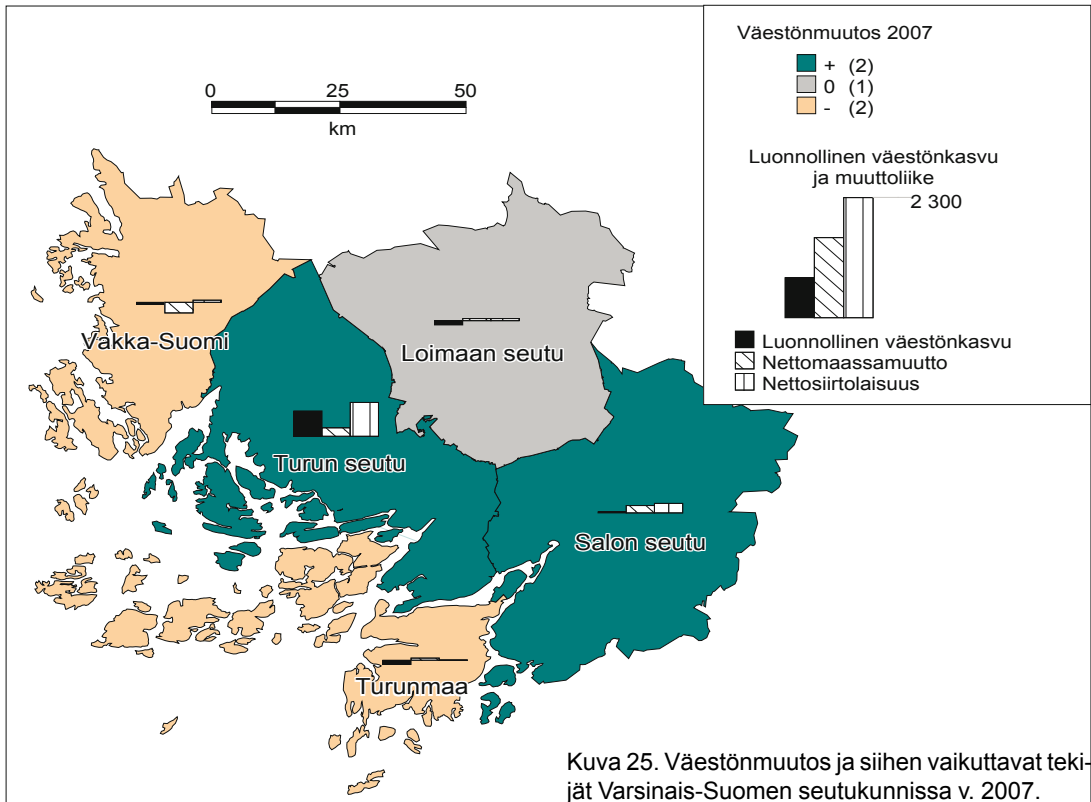

Kuva 23. Nettosiirtolaisuuden, kuntien välisen nettomuuton ja luonnollisen väestönlisäyksen osuudet väestömuutoksista seutukunnittain. Lähde: Tilastokeskus.

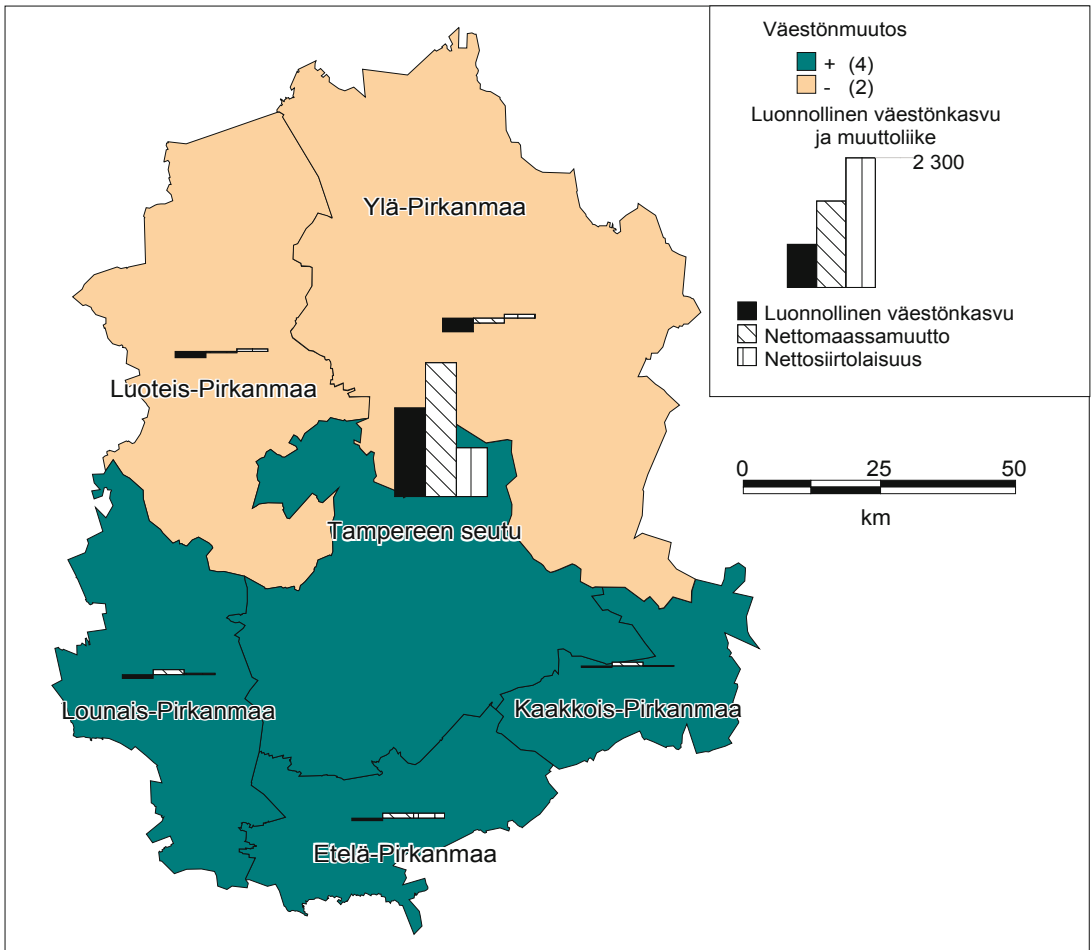
LIITE 3. Väestörakenne ja väestönmuutos

Kuva 24. Nettsiirtolaisuuden, kuntien välisen nettomuuton ja luonnollisen väestönlisäyksen osuudet väestönmuutoksista kaupungeittain. Lähde: Tilastokeskus.

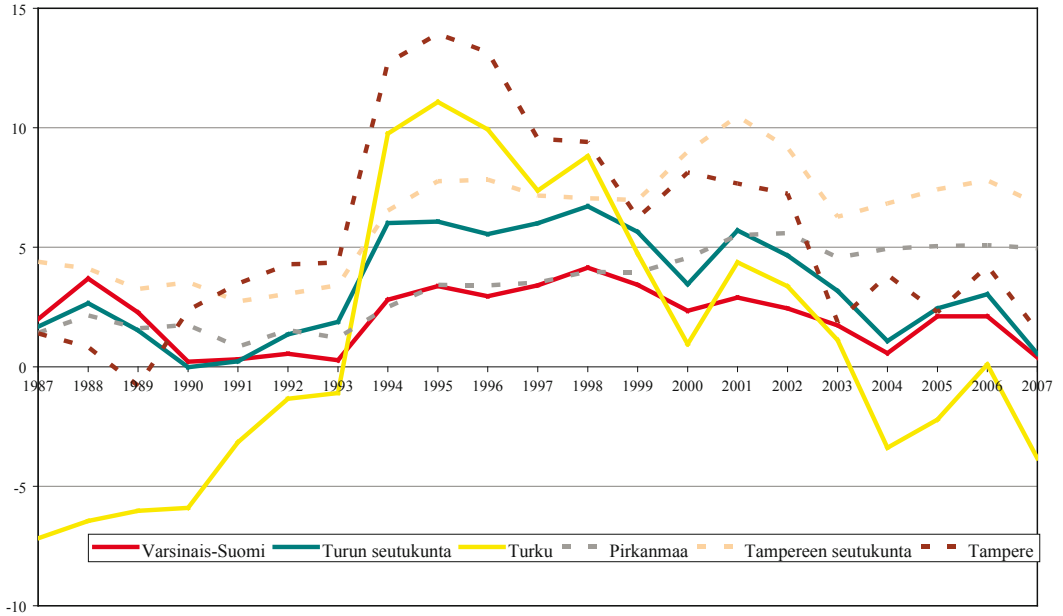
Kuva 25. Väestönmuutos ja siihen vaikuttavat tekijät Varsinais-Suomen seutukunnissa v. 2007.

Kuva 26. Väestönmuutos ja siihen vaikuttavat tekijät Pirkanmaan seutukunnissa v. 2007.

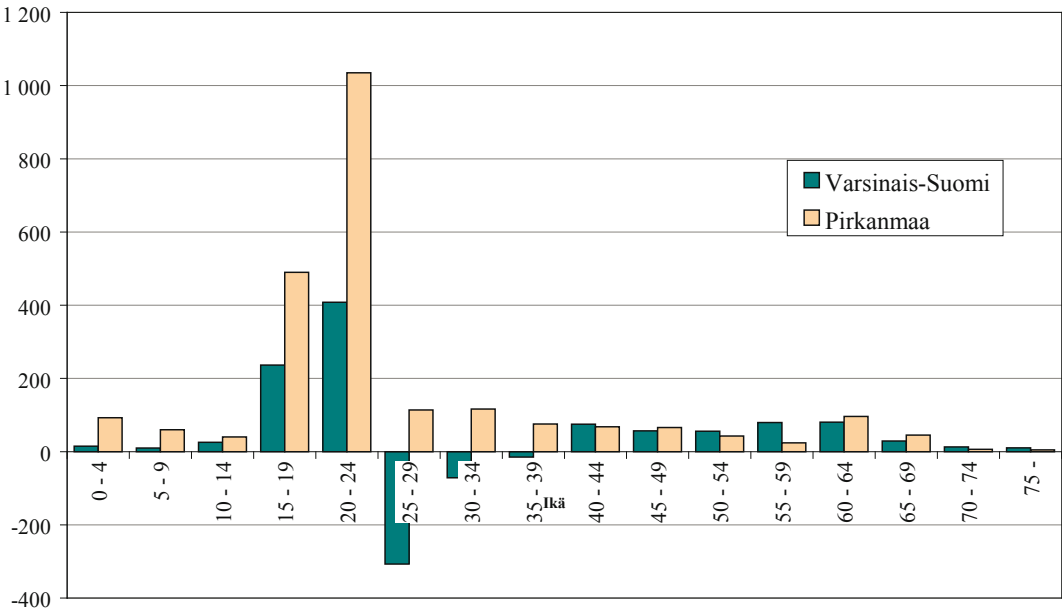
LIITE 4. Muuttoliike

Muutot/ 1 000 as.

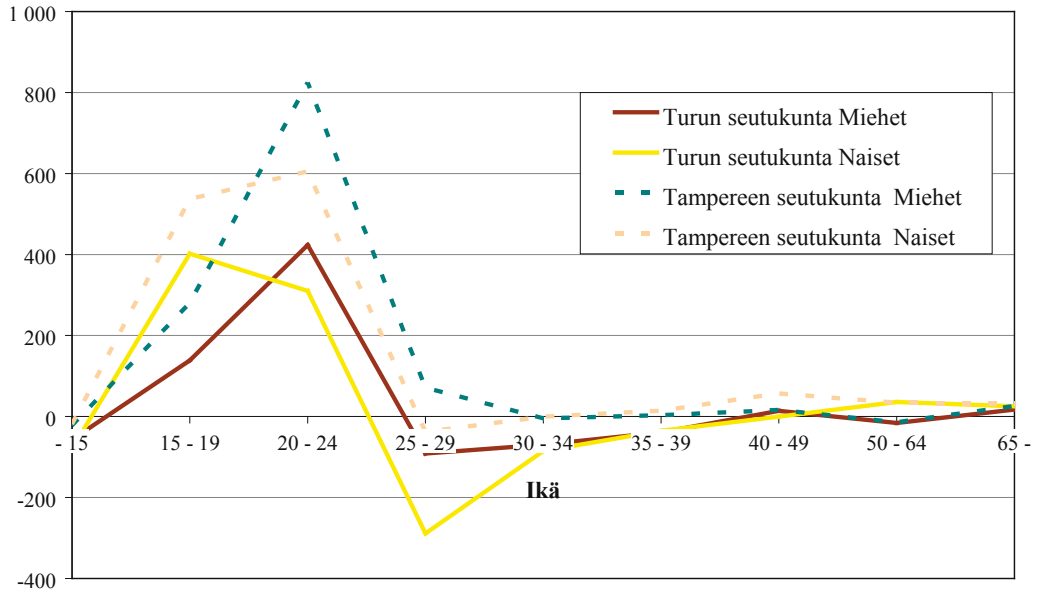
Kuva 27. Muuttotase (%) v. 1987–2007 maakunnittain, seutukunnittain ja kaupungeittain. Lähde: Tilastokeskus.

Henkeä

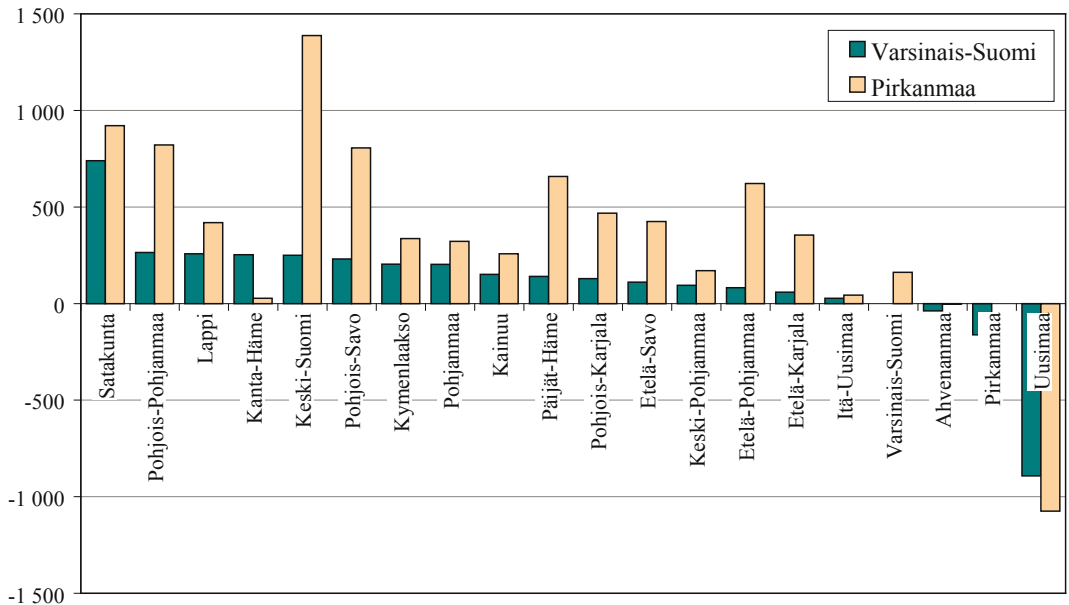
Kuva 28. Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan kuntien välinen nettomuutto iän mukaan keskimäärin v. 2005–2007. Lähde: Tilastokeskus.

Henkeä

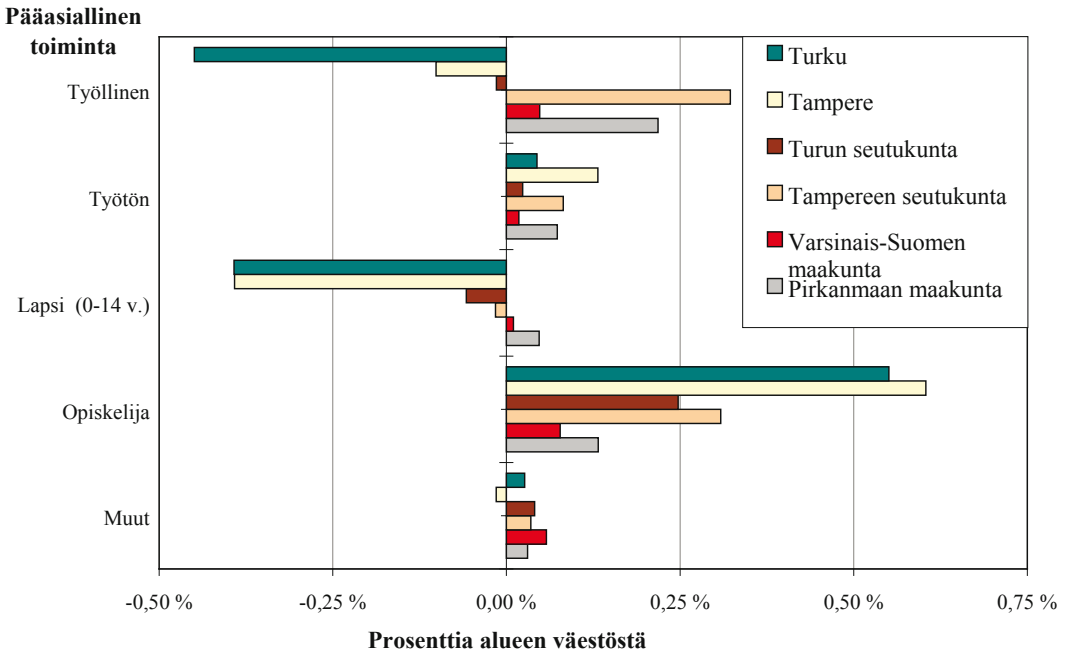

Kuva 29. Turun ja Tampereen seutukuntien kuntien välinen nettomuutto iän ja sukupuolen mukaan keskimäärin v. 2005–2007. Lähde: Tilastokeskus.

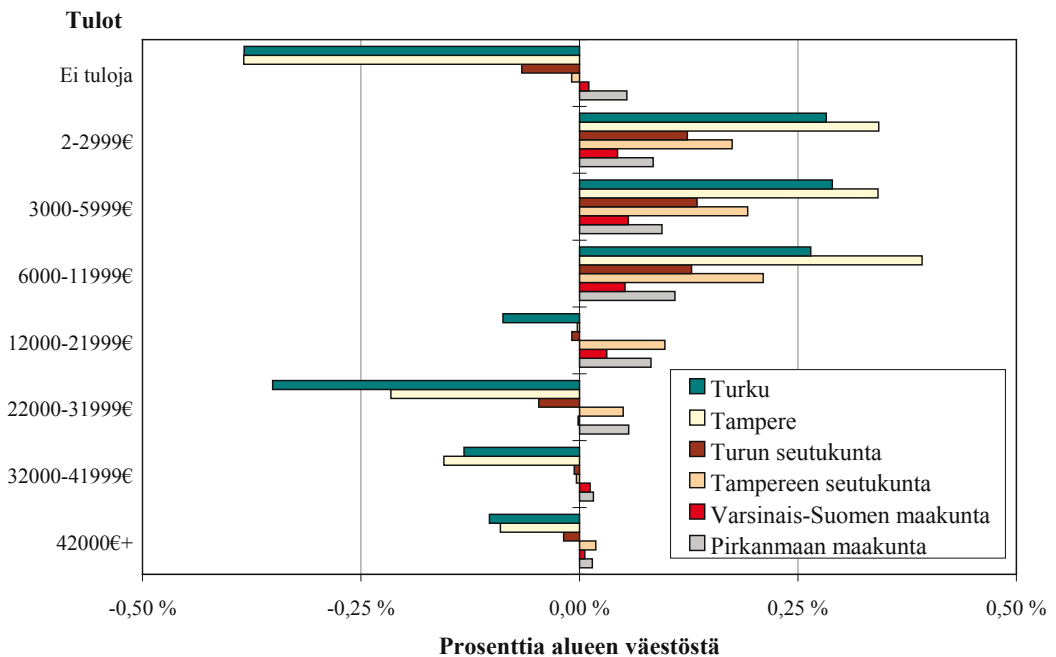
Henkeä

Kuva 30. Kuntien välisen nettomuuton maantieteelliset jakaumat Varsinais-Suomessa ja Pirkanmaalla keskimäärin v. 2005–2007. Lähde: Tilastokeskus.

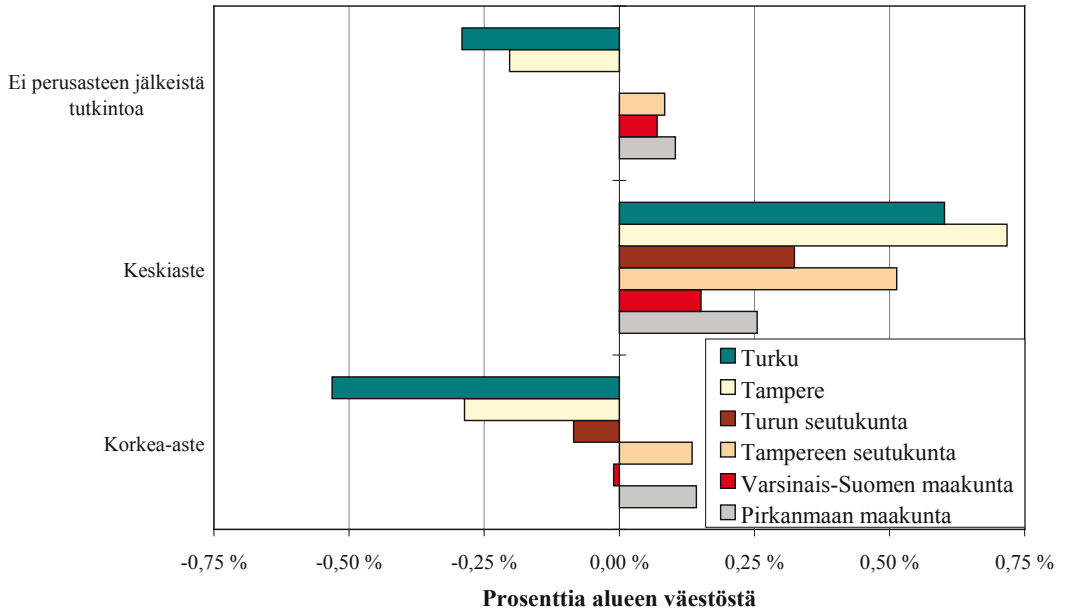

Kuva 31. Nettomuuton rakenne (% alueen väestöstä) pääasiallisen toiminnan mukaan v. 2005. Lähde: Tilastokeskus.

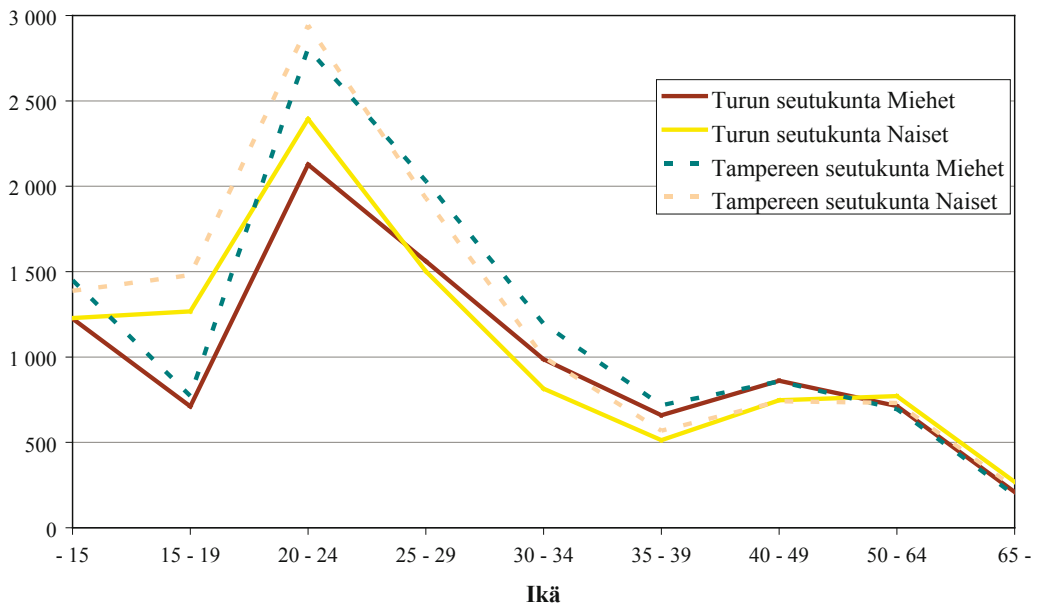
Kuva 32. Nettomuuton rakenne (% alueen väestöstä) tulotason mukaan v. 2005. Lähde: Tilastokeskus.

Korkein koulutus

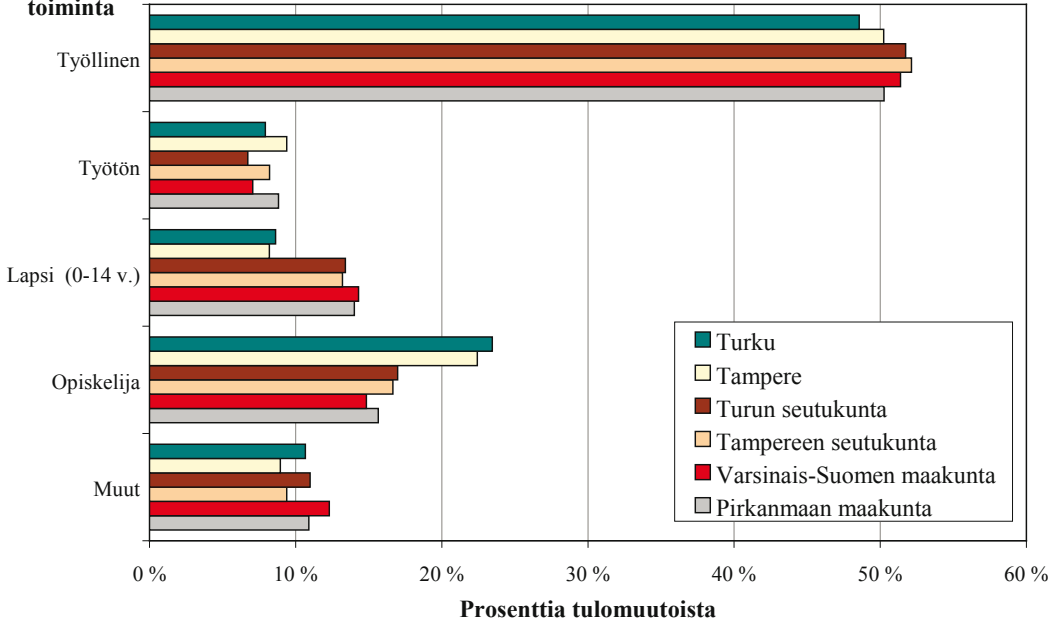
Kuva 33. Nettomuuton rakenne (% alueen väestöstä) koulutustason mukaan v. 2005. Lähde: Tilastokeskus.

Henkeä

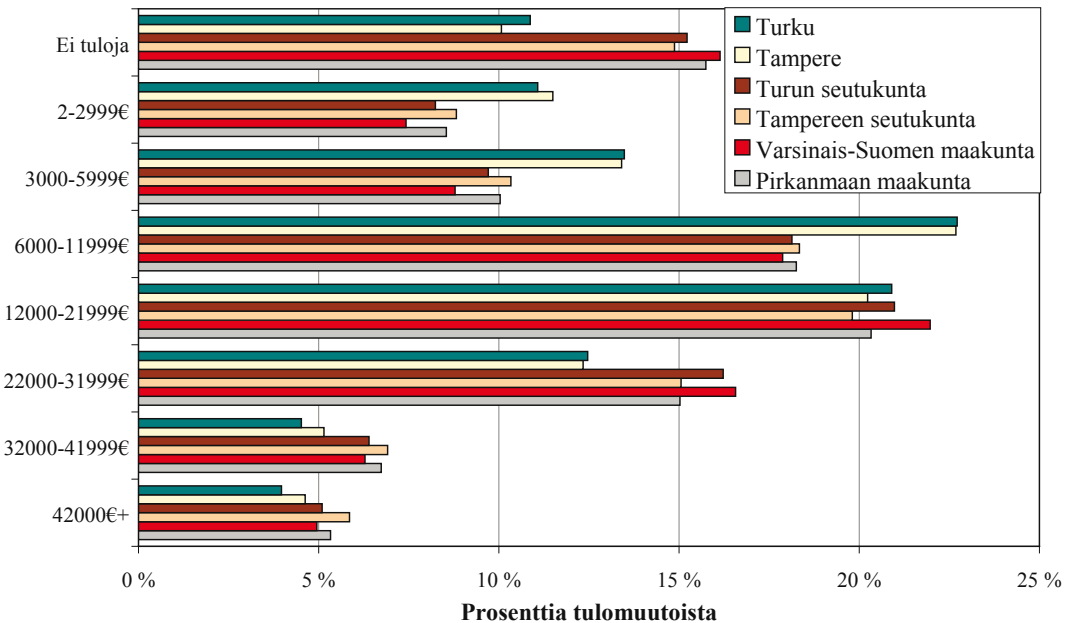
Kuva 34. Turun ja Tampereen seutukuntien tulomuuton rakenne iän ja sukupuolen mukaan keskimäärin v. 2005–2007. Lähde: Tilastokeskus.

Pääasiallinen toiminta

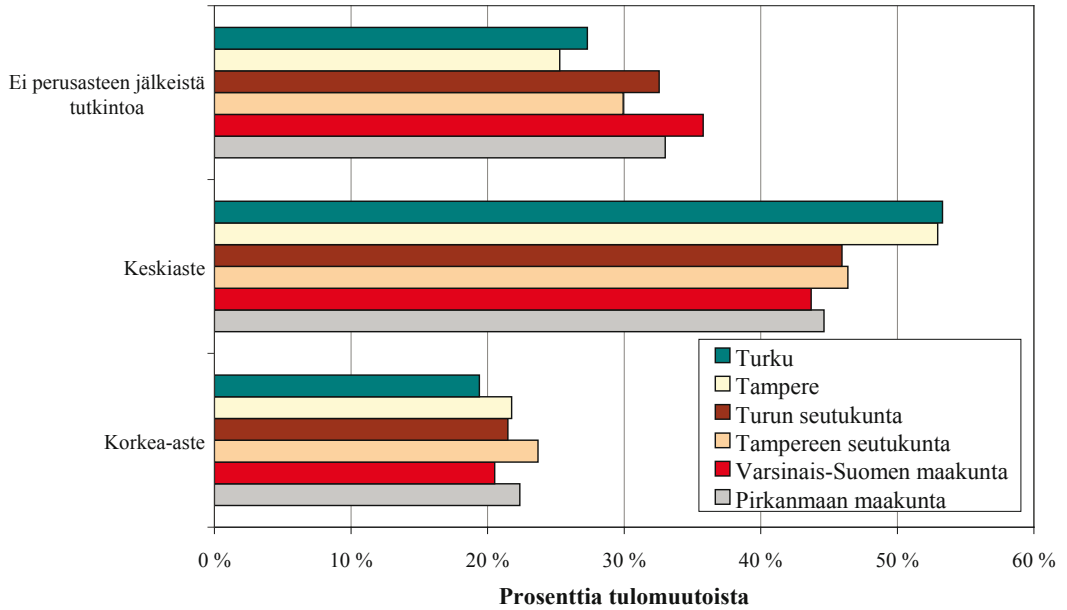
Kuva 35. Tulomuuton rakenne (% tulomuutoista) pääasiallisen toiminnan mukaan v. 2005. Lähde: Tilastokeskus.

Tulot

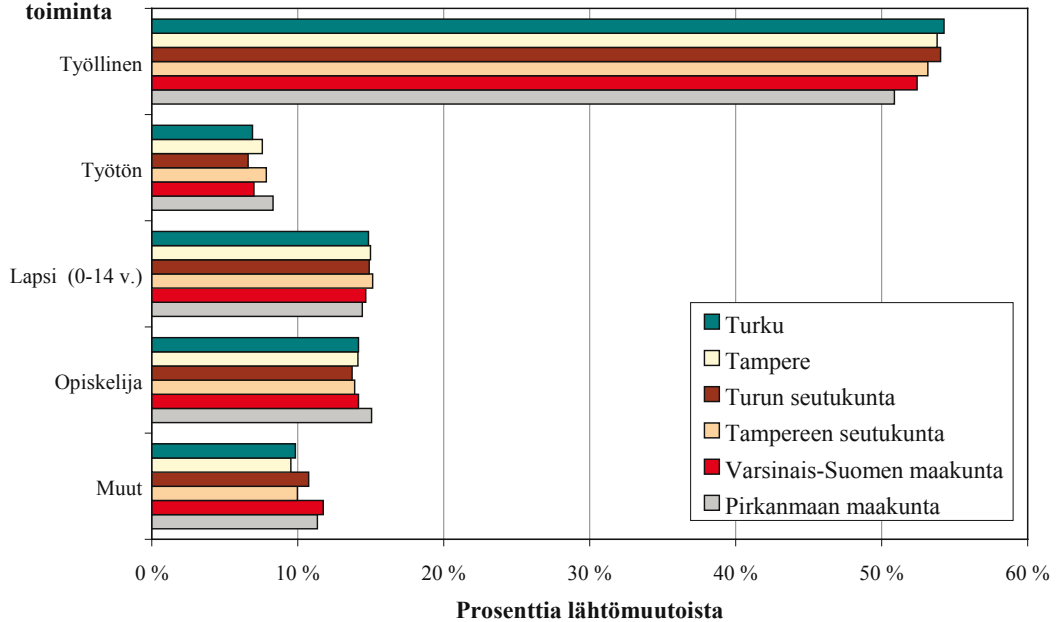
Kuva 36. Tulomuuton rakenne (% tulomuutoista) tulotason mukaan v. 2005. Lähde: Tilastokeskus.

Korkein koulutus

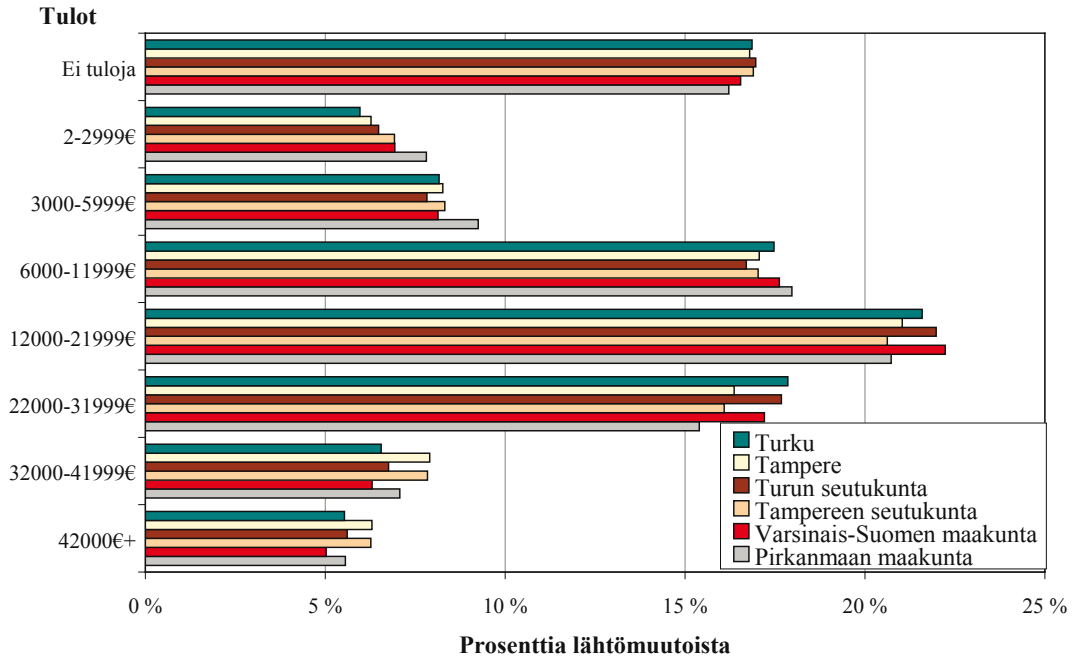

Kuva 37. Tulomuuton rakenne (% tulomuutoista) koulutustason mukaan v. 2005. Lähde: Tilastokeskus.

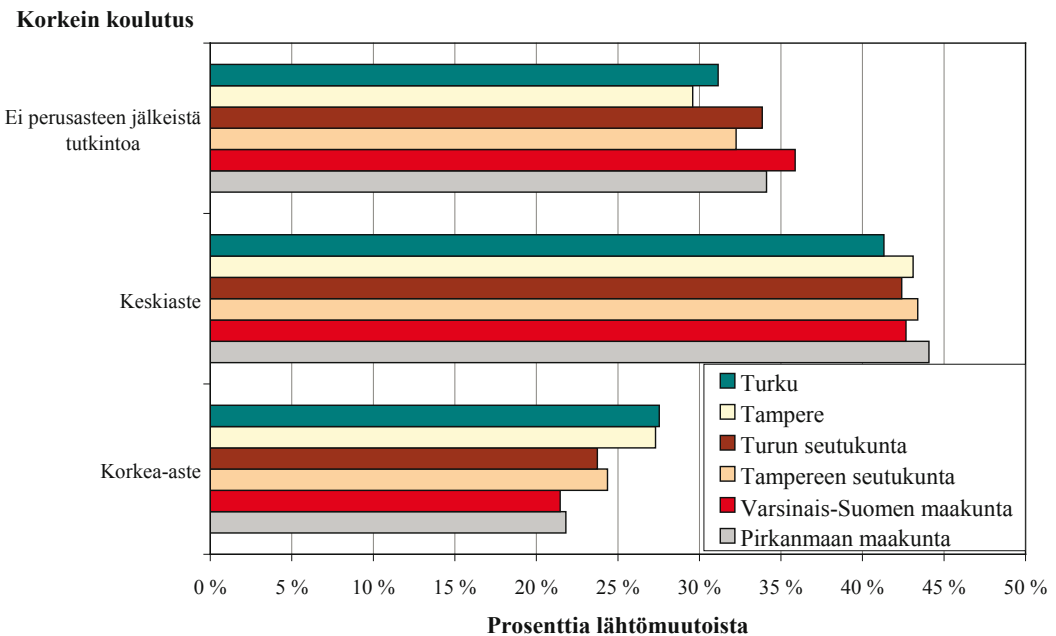
Pääasiallinen toiminta

Kuva 38. Lähtömuuton rakenne (% tulomuutoista) pääasiallisen toiminnan mukaan v. 2005. Lähde: Tilastokeskus.

Kuva 39. Lähtömuuton rakenne (% tulomuutoista) tulotason mukaan v. 2005. Lähde: Tilastokeskus.

Kuva 40. Lähtömuuton rakenne (% tulomuutoista) koulutustason mukaan v. 2005. Lähde: Tilastokeskus.

Taulukko 3. Muuttojen jakautuminen (% muutoista) Varsinais-Suomessa 2005–2007. Lähde: Tilastokeskus.

2005–2007 % muutoista	Varsinais-Suomi		Muu Suomi		Ulkomaat	
	Tulo	Lähtö	Tulo	Lähtö	Tulo	Lähtö
Varsinais-Suomi	59,8	63,2	33,8	33,1	6,5	3,7
Turun seutukunta	59,2	63,3	34,1	32,5	6,7	4,2
Askainen	88,1	91,4	9,3	6,5	2,6	2,2
Kaarina	81,7	81,7	14,7	15,6	3,6	2,8
Lemu	92,8	84,6	5,5	14,2	1,7	1,2
Lieto	82,6	80,5	13,8	17,1	3,6	2,4
Masku	88,9	86,2	9,5	12,1	1,6	1,6
Merimasku	82,4	88,9	14,9	10,5	2,7	0,6
Mynämäki	85,1	79,5	12,4	18,8	2,5	1,7
Naantali	77,6	77,8	18,2	19,5	4,2	2,7
Nousiainen	88,2	85,1	10,4	14,3	1,3	0,6
Paimio	78,6	75,7	18,6	21,7	2,7	2,5
Piikkiö	83,4	80,3	13,3	17,4	3,3	2,3
Raisio	80,6	81,2	16,1	16,9	3,3	1,9
Rusko	90,9	87,5	7,4	12,0	1,7	0,5
Rymättylä	83,7	79,9	13,8	16,2	2,4	3,9
Sauvo	81,4	80,9	15,4	15,0	3,2	4,1
Turku	40,8	50,8	49,7	43,6	9,5	5,6
Vahto	92,2	85,4	7,3	14,3	0,5	0,3
Velkua	58,3	62,1	39,3	34,5	2,4	3,4

Taulukko 4. Muuttojen jakautuminen (% muutoista) Pirkanmaalla 2005–2007. Lähde: Tilastokeskus.

2005–2007 % muutoista	Pirkanmaa		Muu Suomi		Ulkomaat	
	Tulo	Lähtö	Tulo	Lähtö	Tulo	Lähtö
Pirkanmaa	51,1	57,0	43,1	39,4	5,8	3,6
Tampereen seutukunta	49,0	57,3	44,8	38,7	6,1	4,0
Kangasala	76,3	73,8	20,3	23,4	3,4	2,8
Lempäälä	77,1	75,9	19,5	21,2	3,4	2,8
Nokia	72,2	70,5	24,1	27,6	3,7	1,9
Pirkkala	75,9	75,9	20,3	21,8	3,9	2,2
Tampere	32,2	48,3	60,0	46,8	7,8	4,9
Vesilahti	82,3	80,0	15,1	17,2	2,7	2,8
Ylöjärvi	78,8	78,0	18,0	20,0	3,2	2,0

LIITE 4. Muuttoliike

Taulukko 5. Muuttovilkkaus (%) Varsinais-Suomessa 2005–2007. Lähde: Tilastokeskus.

<i>Muuttovilkkaus (%)</i>	Kunnan sisäinen muutto	Kuntien välinen tulomuutto	Kuntien välinen lähtömuutto	Maahanmuutto	Maastamuutto
Koko maa	11,1	5,5	5,5	0,4	0,2
<i>Varsinais-Suomi</i>	10,0	5,8	5,7	0,4	0,2
<i>Turun seutukunta</i>	11,2	6,1	5,9	0,4	0,3
Askainen	3,2	7,8	6,4	0,2	0,1
Kaarina	6,5	7,4	6,7	0,3	0,2
Lemu	4,2	7,0	4,9	0,1	0,1
Lieto	4,2	6,1	5,4	0,2	0,1
Masku	4,8	7,3	5,3	0,1	0,1
Merimasku	1,7	8,4	6,6	0,2	0,0
Mynämäki	5,8	4,7	4,6	0,1	0,1
Naantali	9,2	6,6	6,3	0,3	0,2
Nousiainen	4,1	6,5	4,8	0,1	0,0
Paimio	7,7	5,9	5,4	0,2	0,1
Piikkiö	5,7	8,1	6,1	0,3	0,1
Raisio	7,9	7,1	6,8	0,2	0,1
Rusko	3,1	5,9	5,3	0,1	0,0
Rymättylä	4,2	7,1	5,1	0,2	0,2
Sauvo	4,7	5,8	5,0	0,2	0,2
Turku	14,7	5,7	5,9	0,6	0,3
Vahto	3,2	6,5	6,8	0,0	0,0
Velkua	4,4	10,9	7,4	0,3	0,3

Taulukko 6. Muuttovilkkaus (%) Pirkanmaalla 2005–2007. Lähde: Tilastokeskus.

<i>Muuttovilkkaus (%)</i>	Kunnan sisäinen muutto	Kuntien välinen tulomuutto	Kuntien välinen lähtömuutto	Maahanmuutto	Maastamuutto
Koko maa	11,1	5,5	5,5	0,4	0,2
<i>Pirkanmaa</i>	11,1	6,1	5,6	0,4	0,2
<i>Tampereen seutukunta</i>	12,5	6,6	5,9	0,4	0,2
Kangasala	7,4	6,5	5,4	0,2	0,2
Lempäälä	7,8	7,6	5,8	0,3	0,2
Nokia	9,8	6,3	4,9	0,2	0,1
Pirkkala	7,4	7,8	6,2	0,3	0,1
Tampere	15,0	6,4	6,1	0,5	0,3
Vesilahti	5,2	7,7	4,6	0,2	0,1
Ylöjärvi	8,1	7,5	5,9	0,3	0,1

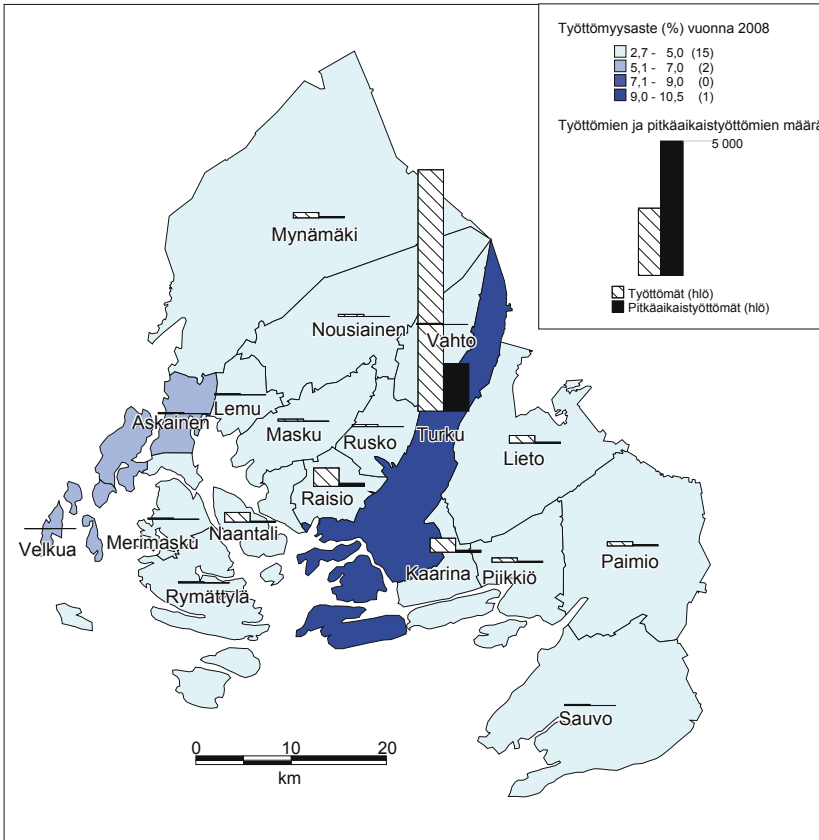
Taulukko 7. Muuttojen jakautuminen alueen sisäisiin ja alueen ulkopuolisiin muuttoihin lukumäärältään ja suhteessa väestöön (%) v. 2007 Turun seutukunnassa. Lähde: Tilastokeskus.

Turun seutukunta	Tulomuutto		Lähtömuutto		Nettomuutto	
	lkm	%	lkm	%	lkm	%
Kunnan sisäiset muutot	33 235	10,95	33 235	10,95	0	0,00
Kuntien väliset seudun sisäiset muutot	9 972	3,28	9 972	3,28	0	0,00
Seudun sisäiset muutot yhteensä	43 207	14,23	43 207	14,23	0	0,00
Maassamuutot seudun ulkopuolelta/lle	8 638	2,85	8 473	2,79	165	0,05
Maahan- ja maastamuutot	1 414	0,47	743	0,24	671	0,22
Alueiden väliset muutot yhteensä	10 052	3,31	9 216	3,04	836	0,28
Muutot yhteensä	53 259	17,54	52 423	17,27	836	0,28

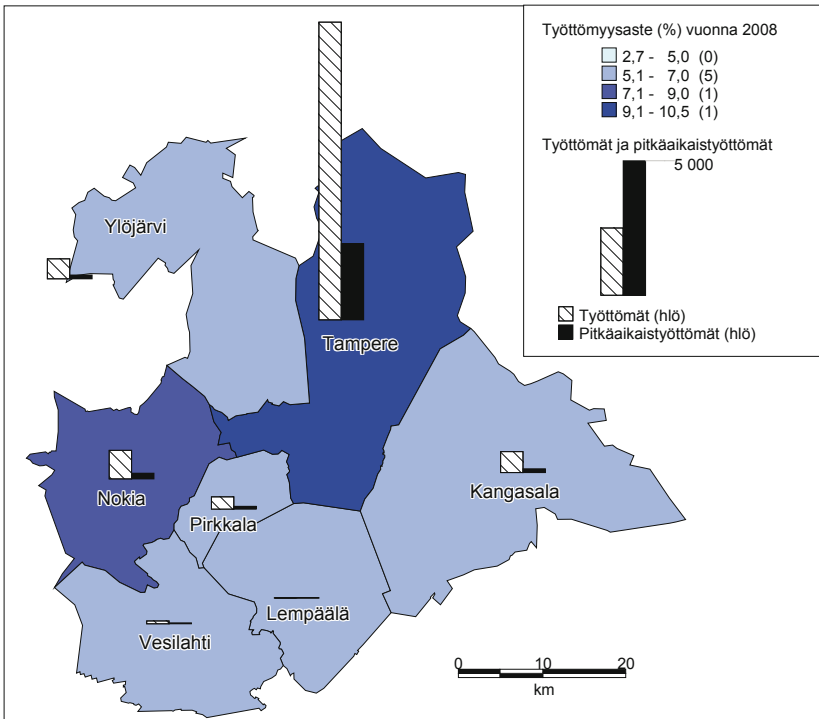
Taulukko 8. Muuttojen jakautuminen alueen sisäisiin ja alueen ulkopuolisiin muuttoihin lukumäärältään ja suhteessa väestöön (%) v. 2007 Tampereen seutukunnassa. Lähde: Tilastokeskus.

Tampereen seutukunta	Tulomuutto		Lähtömuutto		Nettomuutto	
	lkm	%	lkm	%	lkm	%
Kunnan sisäiset muutot	41 275	12,45	41 275	12,45	0	0,00
Kuntien väliset seudun sisäiset muutot	9 182	2,77	9 182	2,77	0	0,00
Seudun sisäiset muutot yhteensä	50 457	15,22	50 457	15,22	0	0,00
Maassamuutot seudun ulkopuolelta/lle	12 350	3,72	10 907	3,29	1 443	0,44
Maahan- ja maastamuutot	1 616	0,49	797	0,24	819	0,25
Alueiden väliset muutot yhteensä	13 966	4,21	11 704	3,53	2 262	0,68
Muutot yhteensä	64 423	19,43	62 161	18,75	2 262	0,68

LIITE 5. Työllisyys, työttömyys, työpaikat

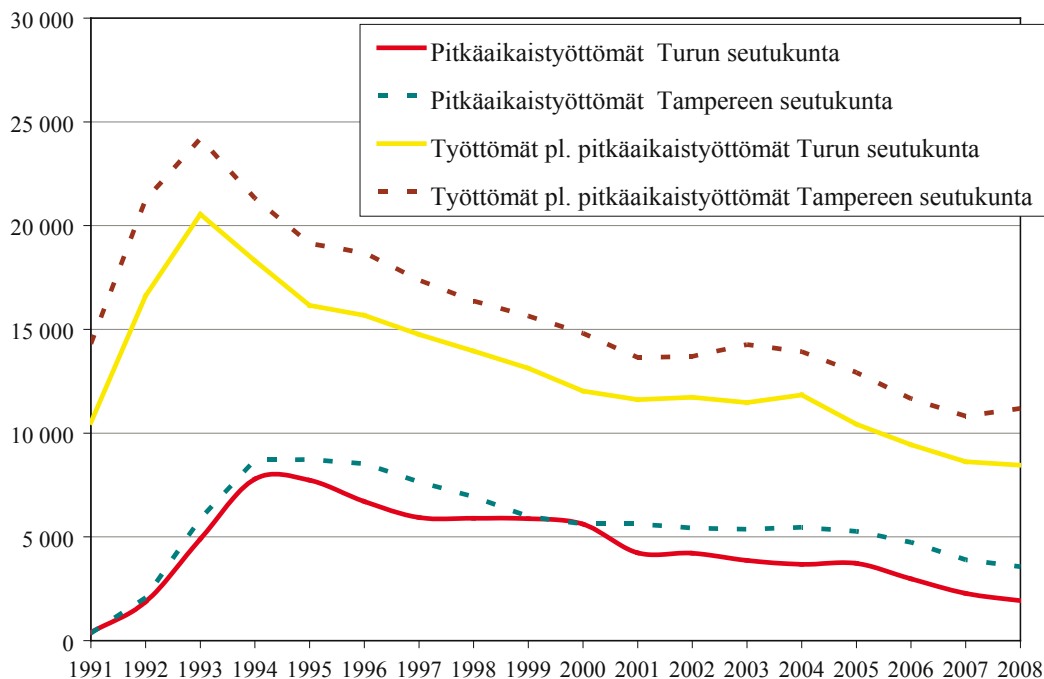

Kuva 41. Turun seutukunnan kuntien työttömyysaste sekä työttömien ja pitkäaikaistyöttömien määrät keskimäärin v. 2008. Lähde: Tilastokeskus.

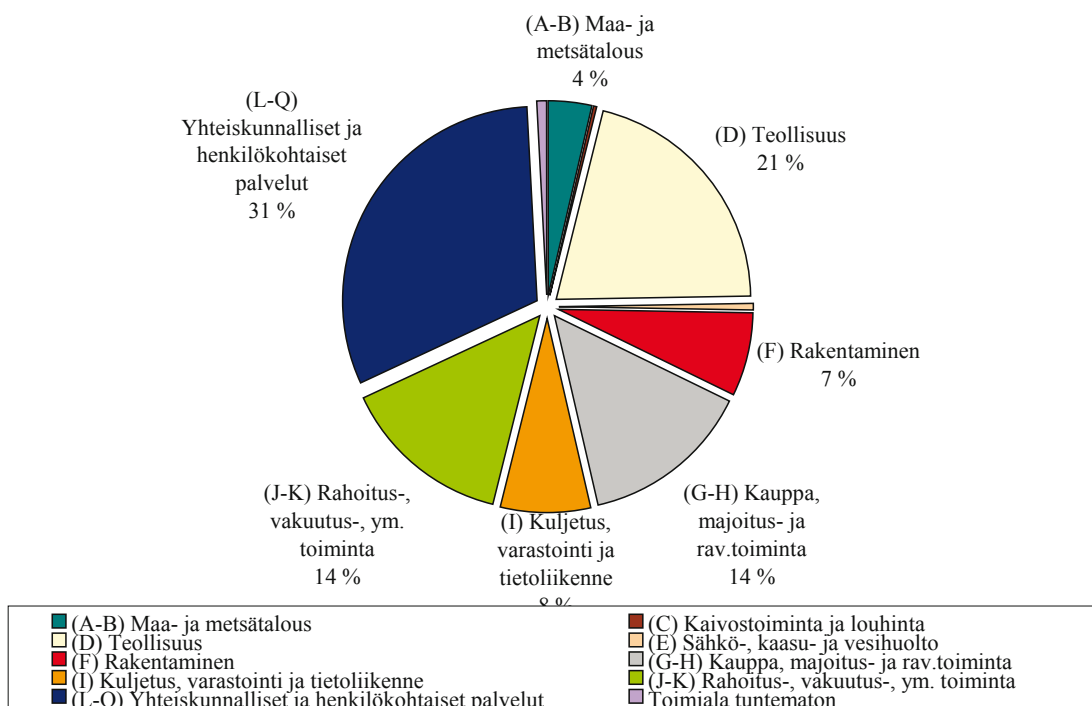

Kuva 42. Tampereen seutukunnan kuntien työttömyysaste sekä työttömien ja pitkäaikaistyöttömien määrät keskimäärin v. 2008. Lähde: Tilastokeskus.

Henkeä

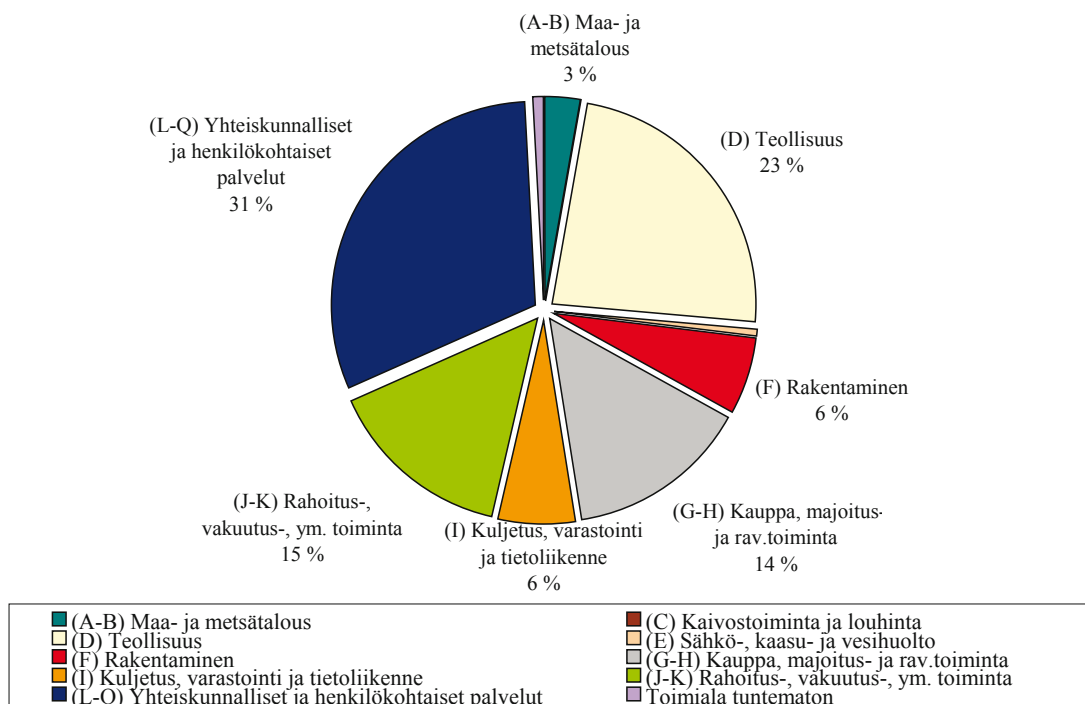

Kuva 43. Työttömien ja pitkäaikaistyöttömien määrän kehitys 1991–2008 Turun ja Tampereen seutukunnissa. Lähde: Tilastokeskus.

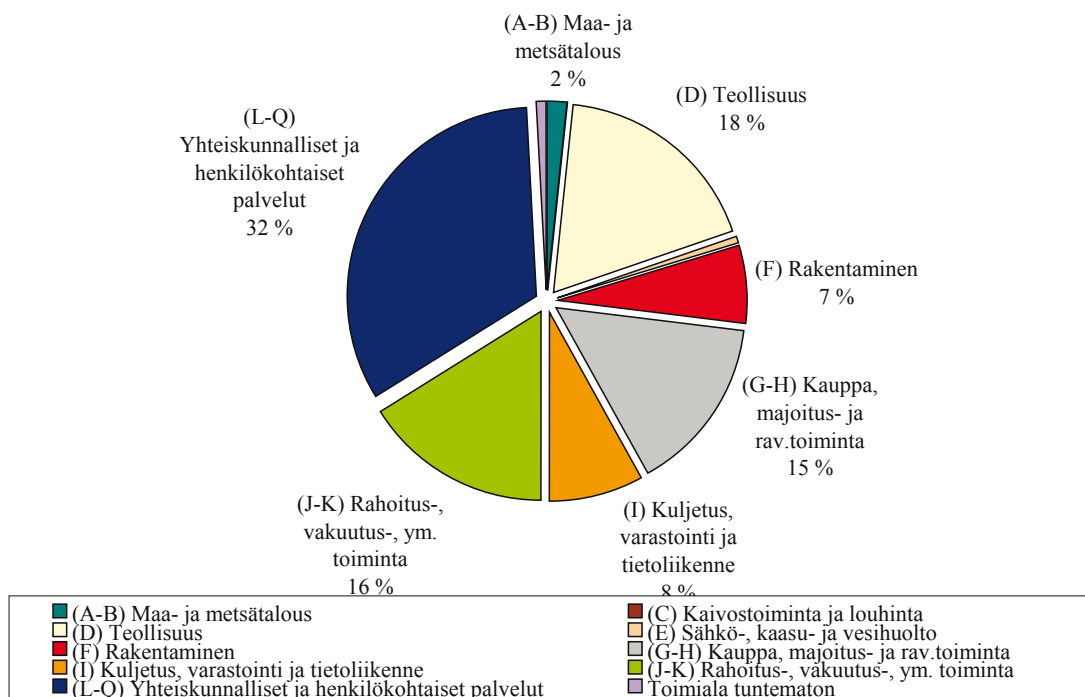

Kuva 44. Varsinais-Suomen työllisten toimialarakenne v. 2006. Lähde: Tilastokeskus.

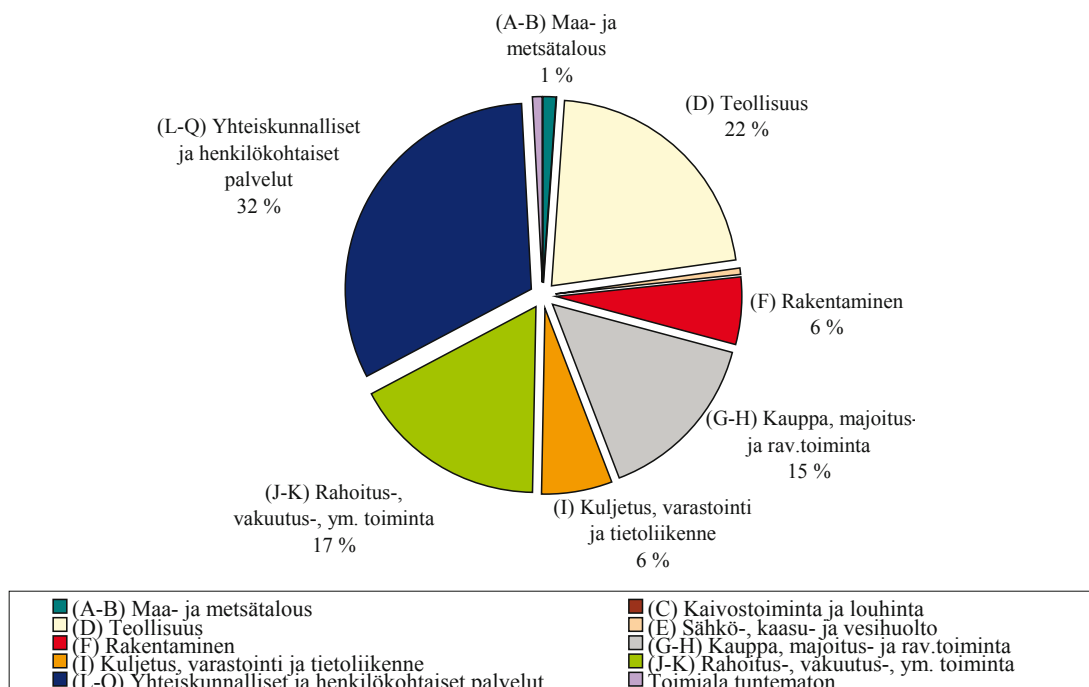
LIITE 5. Työllisyys, työttömyys, työpaikat

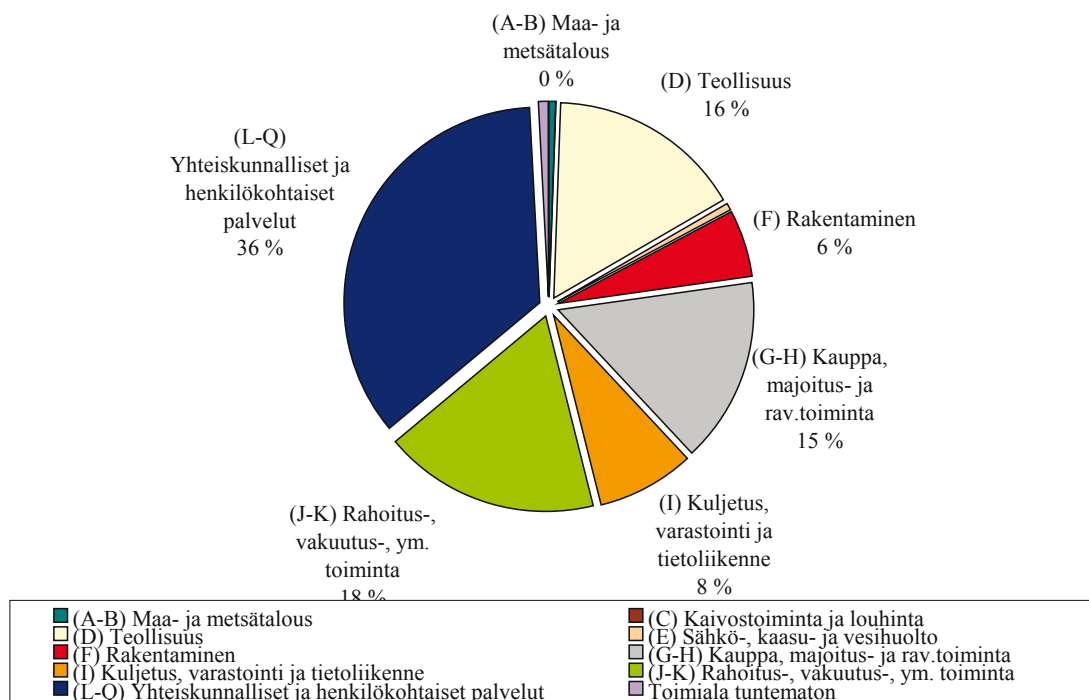
Kuva 45. Pirkanmaan työllisten toimialarakenne v. 2006. Lähde: Tilastokeskus.

Kuva 46. Turun seutukunnan työllisten toimialarakenne v. 2006. Lähde: Tilastokeskus.

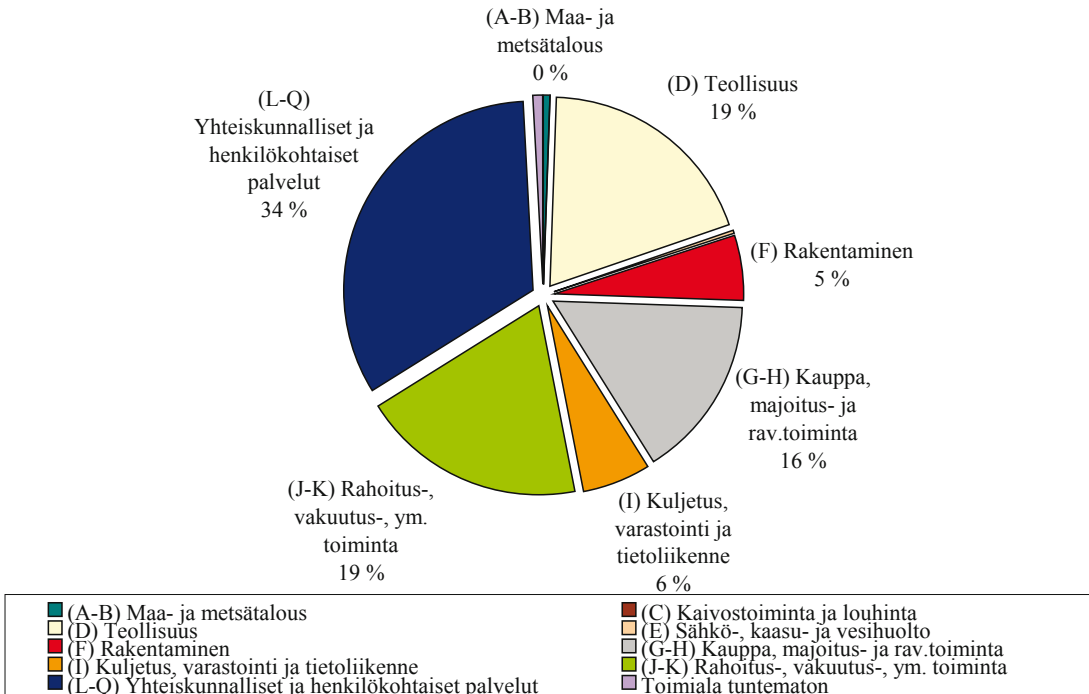

Kuva 47. Tampereen seutukunnan työllisten toimialarakenne v. 2006. Lähde: Tilastokeskus.

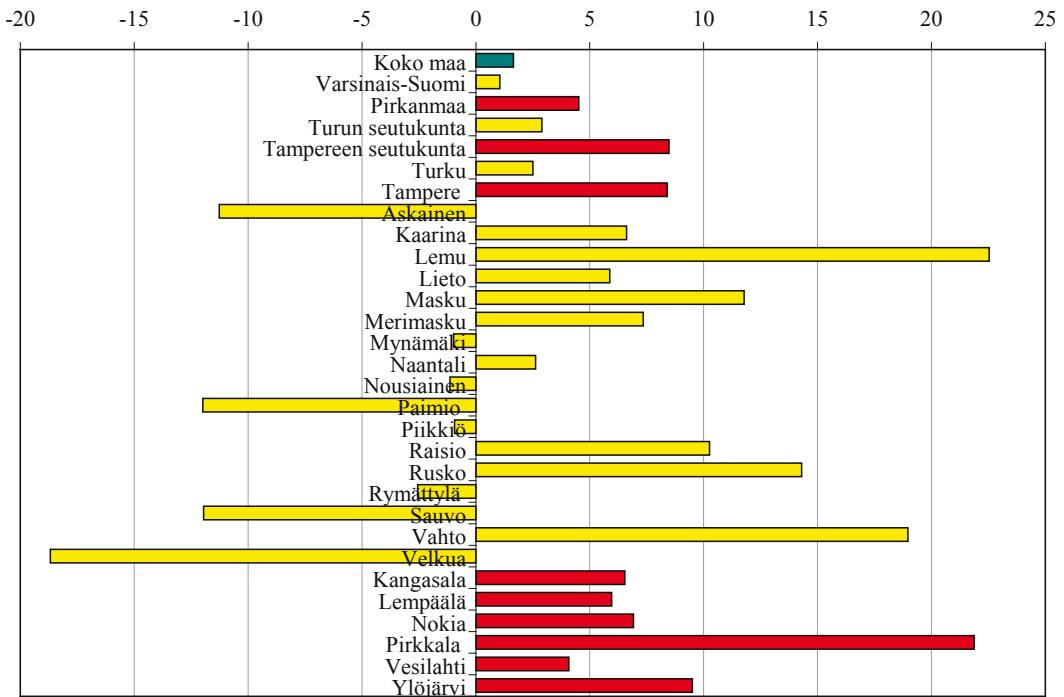

Kuva 48. Turun kaupungin työllisten toimialarakenne v. 2006. Lähde: Tilastokeskus.

LIITE 5. Työllisyys, työttömyys, työpaikat

Kuva 49. Tampereen kaupungin työllisten toimialarakenne v. 2006. Lähde: Tilastokeskus.

Kuva 50. Tutkimusalueiden kuntien ja alueiden työpaikkojen määrän muutos (%) 2000–2005. Lähde: Tilastokeskus.

Taulukko 9. Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan työpaikkojen määrät toimialoitain 2003 ja 2006, muutos 2003–2006 ja rakenne 2006. Lähde: Tilastokeskus.

	2003		2006		Muutos 2003–2006		Muutos% 2003–2006		Rakenne 2006	
	Varsinais-Suomi	Pirkanmaa	Varsinais-Suomi	Pirkanmaa	Varsinais-Suomi	Pirkanmaa	Varsinais-Suomi	Pirkanmaa	Varsinais-Suomi	Pirkanmaa
(A-B) Maa- ja metsätalous	8 589	5 951	7 515	5 660	-1 074	-291	-12,5	-4,9	3,7	2,7
(C) Kaivostoiminta ja louhinta	370	308	346	256	-24	-52	-6,5	-16,9	0,2	0,1
(D) Teollisuus	41 927	48 999	43 199	49 597	1 272	598	3,0	1,2	21,4	24,0
(E) Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	997	1 335	986	1 061	-11	-274	-1,1	-20,5	0,5	0,5
(F) Rakentaminen	12 362	11 373	14 109	13 516	1 747	2 143	14,1	18,8	7,0	6,5
(G-H) Kauppa, majoitus- ja ravitointi	27 467	26 876	28 697	28 944	1 230	2 068	4,5	7,7	14,2	14,0
(I) Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	14 368	12 405	14 774	12 264	406	-141	2,8	-1,1	7,3	5,9
(J-K) Rahoitus-, vakuutus-, ym. toiminta	24 071	24 029	27 753	30 486	3 682	6 457	15,3	26,9	13,7	14,7
(L-Q) Yht. kunnalliset palvelut	60 168	60 494	63 154	63 279	2 986	2 785	5,0	4,6	31,2	30,6
Toimiala tuntematon	3 113	3 263	1 672	1 870	-1 441	-1 393	-46,3	-42,7	0,8	0,9
Yhteensä	193 432	195 033	202 205	206 933	8 773	11 900	4,5	6,1	100,0	100,0

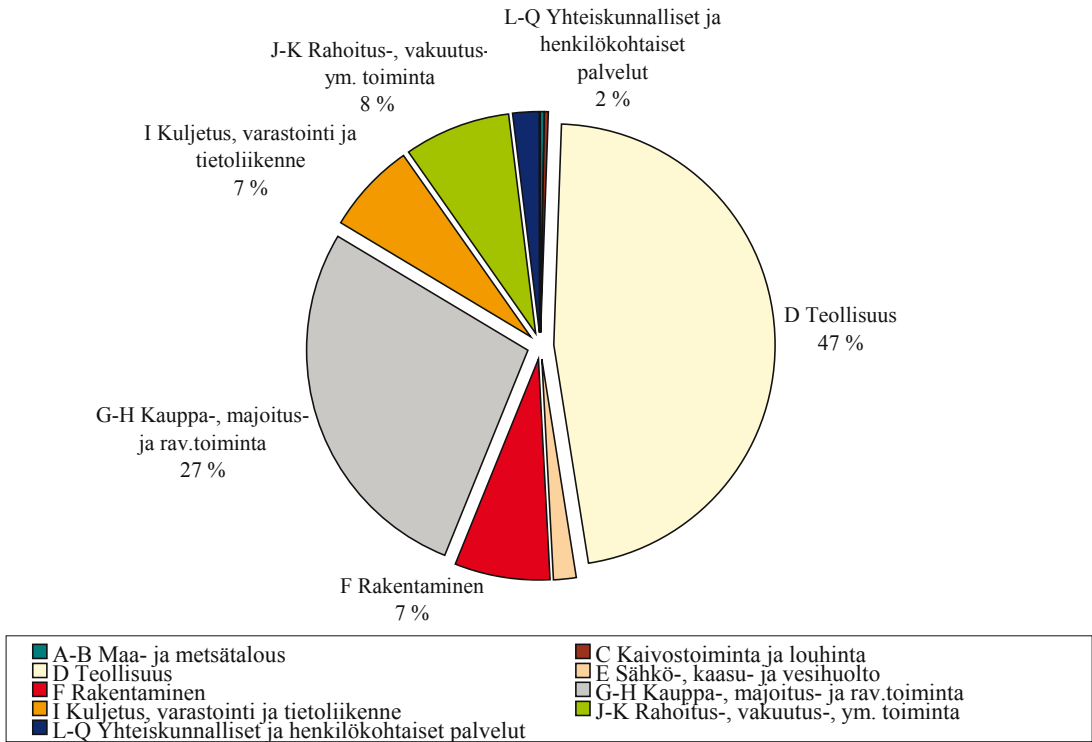
Taulukko 10. Turun ja Tampereen seutukuntien työpaikkojen määrät toimialoitain 2003 ja 2006, muutos 2003–2006 ja rakenne 2006. Lähde: Tilastokeskus.

	2003		2006		Muutos 2003–2006		Muutos% 2003–2006		Rakenne 2006	
	Turun seutu	Tampereen seutu	Turun seutu	Tampereen seutu	Turun seutu	Tampereen seutu	Turun seutu	Tampereen seutu	Turun seutu	Tampereen seutukunta
(A-B) Maa- ja metsätalous	2 511	1 298	2 168	1 433	-343	135	-13,7	10,4	1,6	0,9
(C) Kaivostoiminta ja louhinta	88	84	81	63	-7	-21	-8,0	-25,0	0,1	0,0
(D) Teollisuus	23 275	32 811	23 447	34 366	172	1 555	0,7	4,7	17,0	22,2
(E) Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	785	984	809	732	24	-252	3,1	-25,6	0,6	0,5
(F) Rakentaminen	8 609	8 601	10 085	10 324	1 476	1 723	17,1	20,0	7,3	6,7
(G-H) Kauppa, majoitus- ja ravitointi	20 096	21 105	21 103	22 898	1 007	1 793	5,0	8,5	15,3	14,8
(I) Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	10 905	9 493	11 150	9 266	245	-227	2,2	-2,4	8,1	6,0
(J-K) Rahoitus-, vakuutus-, ym. toiminta	19 519	20 101	22 130	26 211	2 611	6 110	13,4	30,4	16,1	16,9
(L-Q) Yht. kunnalliset ja palvelut	43 578	45 693	45 868	48 387	2 290	2 694	5,3	5,9	33,3	31,2
Toimiala tuntematon	1 839	2 073	970	1 208	-869	-865	-47,3	-41,7	0,7	0,8
Yhteensä	131 205	142 243	137 811	154 888	6 606	12 645	5,0	8,9	100,0	100,0

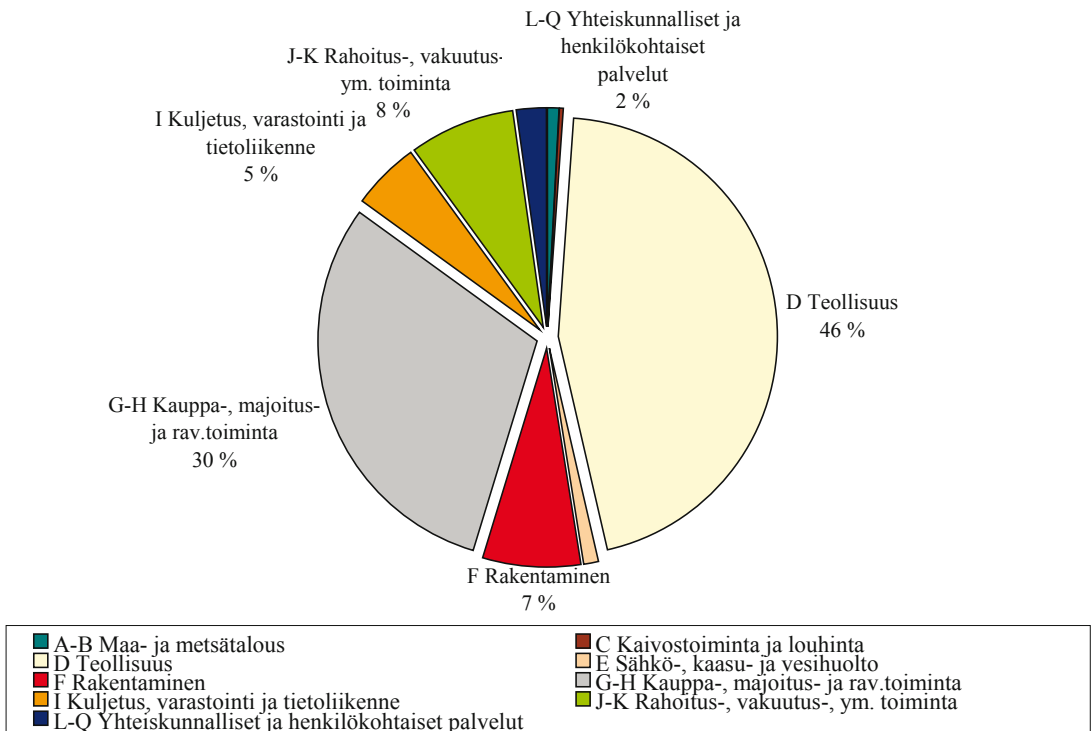
Taulukko 11. Turun ja Tampereen kaupunkien työpaikkojen määrät toimialoitain 2003 ja 2006, muutos 2003–2006 ja rakenne 2006. Lähde: Tilastokeskus.

	2003		2006		Muutos 2003–2006		Muutos% 2003–2006		Rakenne 2006	
	Turku	Tampere	Turku	Tampere	Turku	Tampere	Turku	Tampere	Turku	Tampere
(A-B) Maa- ja metsätalous	412	269	351	487	-61	218	-14,8	8,9	0,4	0,4
(C) Kaivostoiminta ja louhinta	6	45	3	36	-3	-9	-50,0	81,0	0,0	0,0
(D) Teollisuus	14 321	21 797	14 244	22 997	-77	1 200	-0,5	-20,0	14,9	19,8
(E) Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	509	867	483	632	-26	-235	-5,1	5,5	0,5	0,5
(F) Rakentaminen	5 107	6 138	5 736	6 777	629	639	12,3	-27,1	6,0	5,8
(G-H) Kauppa, majoitus- ja rav. toiminta	13 968	16 501	14 116	17 727	148	1 226	1,1	10,4	14,8	15,2
(I) Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	8 437	7 863	8 594	7 337	157	-526	1,9	7,4	9,0	6,3
(J-K) Rahoitus-, vakuutus-, ym. toiminta	14 965	17 109	16 847	22 482	1 882	5 373	12,6	-6,7	17,6	19,3
(L-Q) Yht. kunnalliset ja palvelut	32 906	34 830	34 707	37 033	1 801	2 203	5,5	31,4	36,3	31,9
Toimiala tuntematon	1 062	1 311	555	743	-507	-568	-47,7	6,3	0,6	0,6
Yhteensä	91 693	106 730	95 636	116 251	3 943	9 521	4,3	8,9	100,0	100,0

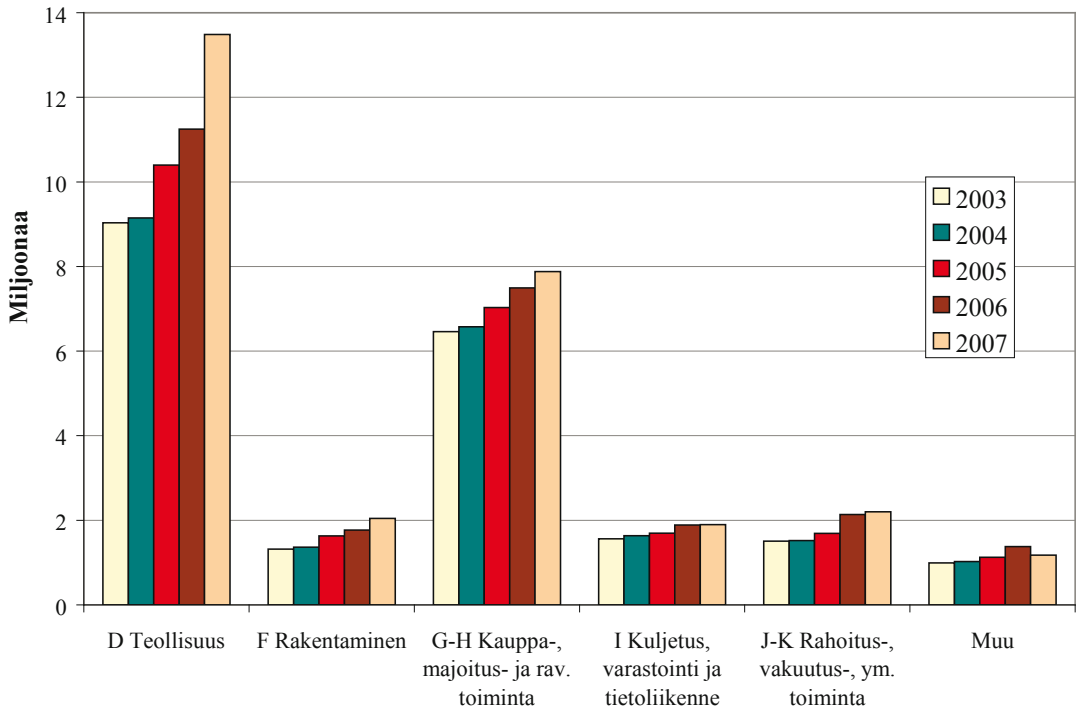
LIITE 6. Yritykset ja toimialat

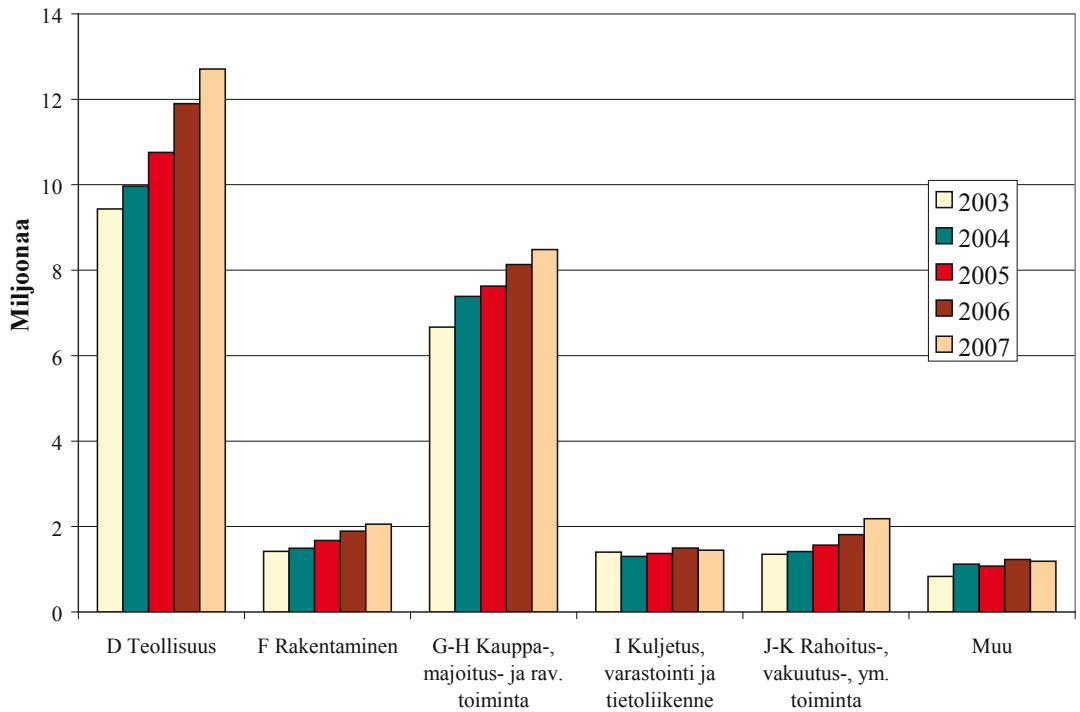
Kuva 51. Varsinais-Suomen yritysten liikevaihdon toimialarakenne v. 2007. Lähde: Tilastokeskus.

Kuva 52. Pirkanmaan yritysten liikevaihdon toimialarakenne v. 2007. Lähde: Tilastokeskus.

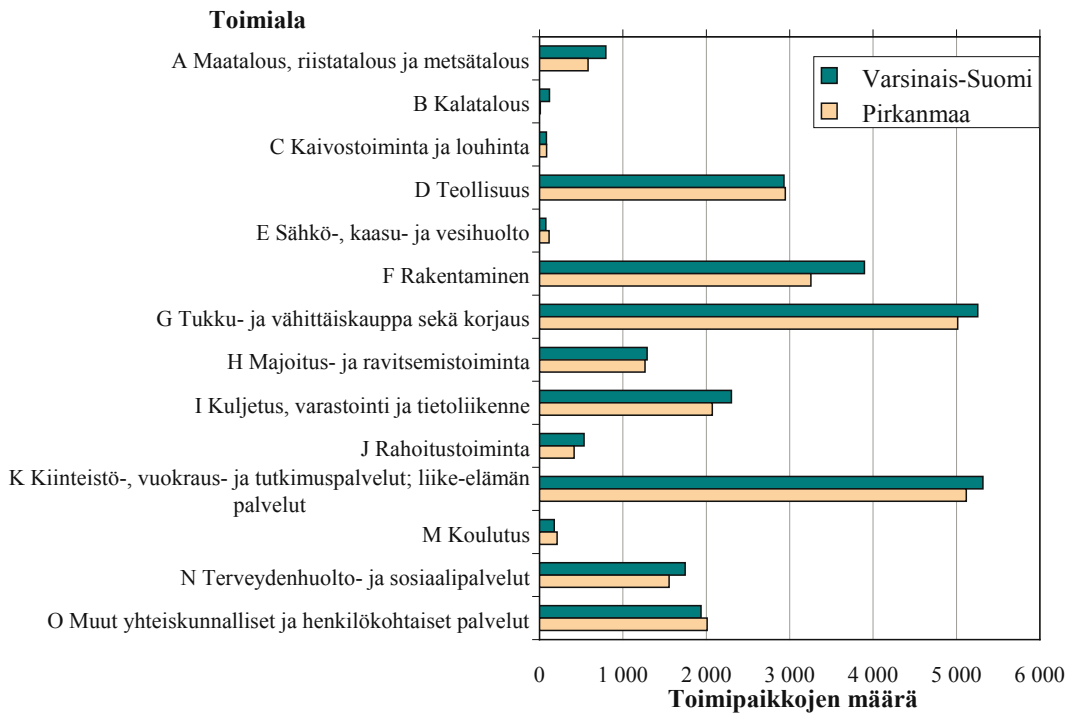

Kuva 53. Varsinais-Suomen yritysten liikevaihto toimialoittain v. 2003–2007. Lähde: Tilastokeskus.

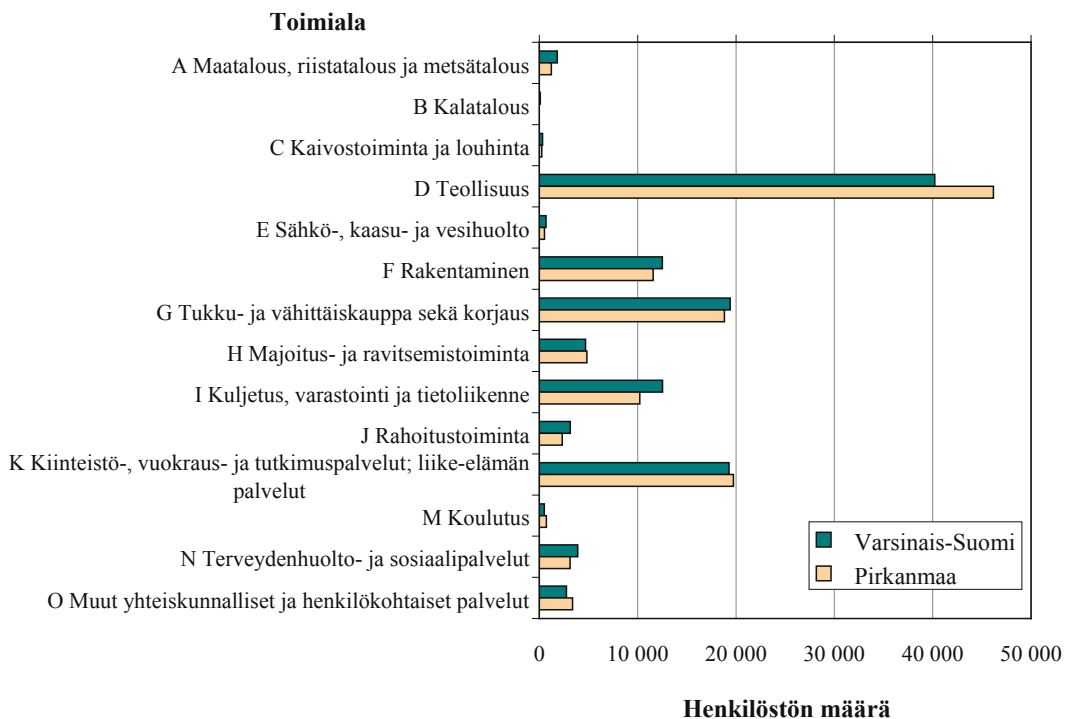

Kuva 54. Pirkanmaan yritysten liikevaihto toimialoittain v. 2003–2007. Lähde: Tilastokeskus.

LIITE 6. Yritykset ja toimialat

Kuva 55. Työpaikkojen määrä toimialoittain maakunnittain v. 2006. Lähde: Tilastokeskus.

Kuva 56. Henkilöstön määrä toimialoittain maakunnittain v. 2006. Lähde: Tilastokeskus.

Taulukko 12. Turun ja Tampereen tiedekorkeakouluista vuosina 2000–2004 valmistuneiden sijoittuminen eri maakuntiin vuonna 2004 sekä tohtorintutkinnon ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden sijoittuminen. Lähde: mukailien Kurikka 2008.

	Tampereen yliopisto	Turun yliopisto	Tampereen tekn. yliopisto	Turun kauppa- korkeakoulu	Åbo Akademi
Uusimaa	22,9	18,2	15,2	38,8	26,0
tohtorit	18,3	12,9	11,0	25,6	17,7
ylempi kk.	23,8	19,6	15,8	40,3	27,6
Varsinais- Suomi	2,5	57,9	6,0	43,8	33,2
tohtorit	1,3	73,6	2,1	55,8	62,2
ylempi kk.	2,6	56,2	6,3	42,2	32,9
Pirkanmaa	50,4	4,8	58,3	4,6	1,3
tohtorit	59,3	2,2	72,2	2,3	1,9
ylempi kk.	49,0	5,0	57,4	4,5	1,4
Satakunta	3,3	8,5	5,9	5,9	0,7
tohtorit	2,8	4,1	5,1	7,0	0,5
ylempi kk.	3,5	8,1	5,8	6,1	0,9
Kanta-Häme	4,7	1,6	2,2	2,0	0,1
tohtorit	3,1	1,5	1,3	0,0	0,0
ylempi kk.	4,9	1,5	2,4	2,1	0,2
Muut	16,2	9,0	12,4	4,9	38,7
tohtorit	15,2	5,7	8,3	9,3	17,7
ylempi kk.	16,2	9,6	12,3	4,8	37,0

Taulukko 13. Turun yliopistoista valmistuneet maakunnittain, tiedekunnittain ja koulutusaloittain työpaikkojen sijainnin mukaan viiden vuoden kuluttua valmistumisesta. Lähde: Siitonen: 11.

Turun yliopisto	Varsinais-Suomi (% valmistuneista)	Uusimaa (% valmistuneista)	Muualle (% valmistuneista)
Humanistinen tdk	48	24	28
Kasvatustieteiden tdk			
<i>maisterit</i>	43	15	42
<i>lastentarhanopettajat</i>	48	20	32
Lääketieteellinen tdk			
<i>lisansiaatit</i>	51	26	23
<i>terveystieteen maisterit</i>	28	55	17
Matemaattis- luonnontieteellinen tdk	59	21	20
Oikeustieteellinen tdk	26	48	26
Yhteiskuntatieteellinen tdk	38	45	17
Yhteensä	46	28	26

LIITE 7. Korkeakouluista valmistuneiden sijoittuminen työelämään

Taulukko 14. Tampereen yliopistoista valmistuneet maakunnittain, tiedekunnittain ja koulutusaloittain työpaikkojen sijainnin mukaan viiden vuoden kuluttua valmistumisesta. Lähde: Tampereen yliopiston ura- ja rekrytointipalvelut 2008: 6.

Tampereen yliopisto	Pirkanmaa (% valmistuneista)	Uusimaa (% valmistuneista)	Muualle (% valmistuneista)
Humanistinen koulutusala	46	18	36
Kasvatustieteellinen koulutusala			
<i>opettajankoulutus</i>	30	15	55
<i>ei opettajankoulutus</i>	46	24	30
<i>lastentarhanopettajat</i>	53	7	40
Kauppätieteellinen koulutusala	33	49	18
Luonnontieteellinen koulutusala	67	15	18
Lääketieteellinen koulutusala	46	19	35
Psykologian koulutusala	46	20	34
Terveystieteiden koulutusala	37	18	45
Yhteiskuntatieteellinen koulutusala			
<i>taloudellis-hallinnollinen tdk</i>	33	31	36
<i>yhteiskuntatieteellinen tdk</i>	36	38	26
Yhteensä	41	26	33

Taulukko 15. Vuosina 1990–1994 ja 2000–2004 Turun ja Tampereen tiedekorkeakouluista valmistuneiden **opiskeluseutukunnallaan** asuvien osuus vuonna 2004. Lähde: mukailten Kurikka 2008.

	1990–1994 valmistuneet (%)	2000–2004 valmistuneet (%)	Muutos, prosenttiyksikköä
Turun yliopisto	47,0	56,7	9,7
Tampereen teknillinen yliopisto	45,7	59,8	14,1
Tampereen yliopisto	37,2	48,5	11,3
Turun kauppakorkeakoulu	33,0	41,9	8,9
Åbo Akademi	27,5	41,8	14,3

PERUSTIEDOT

1. Sukupuolenne?
2. Ikänne?
3. Kuinka monta henkeä taloudessanne asuu tällä hetkellä?
4. Mikä on pääasiallinen toimintanne tällä hetkellä?
5. Mikä on korkein suorittamanne koulutus/tutkinto?
6. Millä paikkakunnilla olette opiskellut?

MUUTTO

7. Kun muutitte Varsinais-Suomeen, mistä kunnasta muutitte?
8. Kun muutitte, ketkä muuttivat kanssanne?
9. Missä maakunnassa olette viettänyt suurimman osan lapsuudestanne?
10. Mikä oli pääasiallinen toimintanne ennen muuttoa?
11. Kun muutitte, olitteko ns. vastavalmistunut jostakin oppilaitoksesta/koulusta ja olitte etsimässä työpaikkaa tai hakeutumassa jatko-opintoihin?
12. Oletteko paluumuuttaja eli asutte nyt seudulla, mistä olette aiemmin muuttanut pois, mutta nyt kuitenkin palannut? Vai tulokas eli olette muuttanut seudulle, missä ette ole aiemmin asunut?
13. Mikä on mielestänne muuttonne lähtöalueen imago kouluasteikolla (4–10)?
14. Mikä on mielestänne muuttonne tuloalueen imago kouluasteikolla (4–10)?
15. Numeroikaa tärkeysjärjestyksessä vain ne tuloalueen tekijät, jotka vaikuttivat muuttopäätökseenne. (Numeroikaa tärkeysjärjestyksessä tärkein=1, toiseksi tärkein=2 jne.) Opiskeluun liittyvät syyt, Työhön ja uraan liittyvät syyt, Perheeseen ja sukulaisiin liittyvät syyt, Asumiseen ja asuinympäristöön liittyvät syyt, Ystäviin ja sosiaaliseen verkostoon liittyvät syyt, Palveluiden tarjontaan liittyvät syyt.
16. Kuinka paljon seuraavat tuloalueen tekijät ja muut ao. tekijät vaikuttivat muuttopäätökseenne? Työpaikan saanti alueelta, Puolison työpaikan saanti alueelta, Työllistymismahdollisuudet alueella, Työuralla eteneminen, Työmatkan kesto/pituus, Opiskelupaikan saaminen, Monipuoliset opiskelumahdollisuudet, Sukulaisten asuminen alueella, Perhesuhteiden muutos, Omat juuret seudulla, paluu kotiseudulle, Ystävien ja tuttujen asuminen alueella, Asumistilanteen parantaminen, Asunnon sijainti, Asunnon laatu, Asunnon talotyyppi, Parempi kasvuympäristö lapselle, Asunnon hinta- tai vuokrataso, Asuinympäristön miellyttävyys, Asuinalueen turvallisuus, Asuinkustannukset, Meren läheisyys/Sisämaasijainti, Harrastusmahdollisuudet, Ilta- ja yöelämä, Alueen kulttuuritarjonta, Kunnallisten palvelujen saatavuus ja laatu, Kaupallisten palvelujen saatavuus ja laatu, Kunnan sijainti, Verotuksen taso, Kuntapäätöksenteko, Toimivat liikenneyhteydet työ-/opiskelupaikan ja kodin välillä, Toimivat liikenneyhteydet alueen ulkopuolelle, Toimivat liikenneyhteydet ulkomaille, Seudun maine/imago, Halu vaihtaa maisemaa, Mielikuva alueella asuvista ihmisistä.
17. Mitkä mahdolliset muut asiat vaikuttivat muuttopäätökseenne?
18. Kuinka mielellänne muutitte nykyiseen asuinkuntaanne kouluasteikolla (4–10)?
- 19 a. Ovatko nykyisestä asuinkunnastanne saadut ennakkotiedot ja -olettamukset pitäneet paikkansa?
- 19 b. Mistä olette saaneet tai etsineet ennakkotietoja?
- 19 c. Jos vastasitte a-kohtaan ei lainkaan tai melko huonosti, niin miten ennakkotiedot ja -olettamukset ovat eronneet todellisuudesta?
20. Oletteko viimeisen vuoden aikana harkinnut muuttavanne pois nykyisestä asuinkunnastanne?
21. Missä arvioisitte asuvan 10 vuoden kuluttua?
22. Missä kunnassa tai seudulla haaveilette tulevaisuudessa asuvan, jos se olisi mahdollista?

PÄÄASIAALLINEN TOIMINTA JA TULEVAISUUDEN SUUNNITELMAT
OPISKELIJAT

23. Asutteko opiskelupaikkakunnallanne?

LIITE 8. Kyselylomakkeen kysymykset

24. Missä opiskelette päätoimisesti?
 25. Missä haluaisitte ensisijaisesti asua opintojenne päätyttyä
 26. Jos haluatte muuttaa pois opiskelumaakunnastanne, miksi näin?
- ANSIOTYÖSSÄ OLEVAT (ei päätoimisesti opiskelevat, jotka käyvät töissä opiskelun ohessa)
27. Miten muutto Varsinais-Suomeen vaikutti asemaanne työmarkkinoilla?
 28. Kuinka hyvin nykyinen työnne vastaa koulutustanne?
 29. Jos jäisitte työttömäksi, mistä saisitte todennäköisemmin nykyistä vastaavan työpaikan
 30. Oletteko valmiit muuttamaan työn perässä?
- MUUT KUIN OPISKELIJAT JA TYÖSSÄKÄYVÄT
31. Mitä arvioisitte tekevänne/haluaisitte tehdä vuoden päästä
 32. Pystyttekö toteuttamaan tulevaisuuden suunnitelmanne Turun seudulla?

ASUMINEN

- 33 a. Kun muutitte Varsinais-Suomeen, mihin kuntaan muutitte?
- 33 b. Mikä on nykyinen asuinkuntanne?
- 34 a. Mikä oli asuntonne talotyyppi ennen Varsinais-Suomeen muuttoanne?
- 35 a. Mikä oli asuntonne hallintaperuste ennen Varsinais-Suomeen muuttoanne?
- 35 b. Mikä on asuntonne hallintaperuste tällä hetkellä?
- 36 a. Sijaitsiko asuntonne ennen Varsinais-Suomeen muuttoanne maaseudulla tai haja-asutusalueella, maaseututaajamassa, pientaloalueella tai lähiössä, kaupungin tai kunnan keskusta-alueella?
- 36 b. Sijaitseeko tämänhetkinen asuntonne maaseudulla tai haja-asutusalueella, maaseututaajamassa, pientaloalueella tai lähiössä, kaupungin tai kunnan keskusta-alueella?

ALUEEN VETOVOIMA

37. Kuinka tyytyväinen olette seuraaviin asioihin asuinpaikkakunnallanne? Mahdollinen työn vaihto ja työpaikkamahdollisuudet, Puolison työpaikkamahdollisuudet, Työ-/opiskelumatkan pituus, Työ-/opiskelumatkan kesto, Harrastusmahdollisuudet, Nuorison harrastustoiminta, Ravintola- ja kahvilatarjonta, Ilta- ja yöelämä, Erikoisliikkeiden määrä ja laatu, Liikuntamahdollisuudet, Opiskelu- ja koulutusmahdollisuudet, Virkistys- ja ulkoilumahdollisuudet, Vapaa-ajanviettomahdollisuudet, Kulttuuritarjonta, Asumisolot, Asunnon kohtuullinen hinta- tai vuokrataso, Asunnon sijainti, Uusien asuinalueiden kaavoitus/tonttitarjonta, Asuntojen, työpaikkojen, oppilaitosten ja palvelujen sijoittelu, Maankäyttö ja kaavoitus, Kunnallistekniikka, Elinympäristö, Asuinalueen turvallisuus, Asuinkunnan turvallisuus, Asuinalueen hoito, Asuinalueen viihtyisyys, Asiointivälimatkat, Julkisen paikallisliikenteen toimivuus, Kaukoliikenneyhteydet, Kansainväliset liikenneyhteydet, Tieverkoston kattavuus, Liikenteellinen sijainti, Liikenteelliset yhteydet, Palveluiden monipuolisuus, Palveluiden saatavuus ja laatu, Kunnan kaupalliset palvelut, Kunnalliset palvelut, Päivähoidon toimivuus, Terveystieteiden palvelut, Vanhusten huolto, Kouluolot, Kunnallisen päätöksenteon toimivuus, Kunnan kehittämisaktiivisuus, Kuntalaisten mielipiteen huomioiminen, Poliittisen päätöksenteon avoimuus, Kunnallistalous, Yksilön vaikutusmahdollisuudet, Yhteisön vaikutusmahdollisuudet, Verotuksen taso, Kuntayhteistyön tuloksellisuus, Elinkeinotoiminnan kehittäminen, Rakennusten ulkonäkö/rakennuskanta, Kaunis ympäristö, Puistojen ja viheralueiden laatu ja riittävyys, Luonnonläheisyys, Asuinseudun ympäristön puhtaus ja saasteettomuus, Asuinkuntani tulevaisuus.
38. Mitä asioita pitäisi parantaa eniten? Miksi?
39. Minkä kouluarvosanan (4–10) antaisitte asuinkunnallenne?
40. Mitkä ovat mielestänne asuinseutunne tärkeimmät vetovoimatekijät?
41. Mitkä ovat mielestänne asuinseutunne heikkoudet?
43. Mitkä ovat mielestänne nykyisen asuinmaakuntanne heikkouksia?

Aaltonen, Antti, logistiikkajohtaja, Logistiikkatalo
Aaltonen, Petteri, aluejohtaja, TNT
Airas, Satu, opiskelijaedustaja, Turun yliopisto
Alvesalo, Piia, asiantuntija, Elinkeinoelämän keskusliitto, Turku
Euro, Kalle, elinkeinojohtaja, Turun Seudun Kehittämiskeskus
Haataja, Peer, asiantuntija, Elinkeinoelämän keskusliitto, Tampere
Heinonen, Jarkko, asiamies, Turun kauppakamari
Hirvilampi, Tero, apulaiskaupunginjohtaja, Turun kaupunki
Jokilampi, Jari, toimitusjohtaja, Pirkanmaan yrittäjät
Kankaala, Kari, elinkeinojohtaja, Tampereen kaupunki
Kyllönen, Marja, henkilöstöjohtaja, TOK
Lindqvist, Esa, vastuualueen päällikkö, Varsinais-Suomen TE-keskus
Mankonen, Olli, yrityskehityksen johtaja, Turku Science Park Oy
Metsä-Tokila, Timo, päällikkö, Turun seudun yrityspalvelukeskus Potkuri
Mäkinen, Marko, suunnittelupäällikkö, Pirkanmaan liitto
Okko, Paavo, emeritusprofessori, Turun kauppakorkeakoulu
Pesä, Perttu, apulaispormestari, Tampereen kaupunki
Pihlavisto, Petri, erikoissuunnittelija, Varsinais-Suomen TE-keskus
Rummukainen, Juhani, area manager, STMicroelectronics R&D Oy
Saksi, Siina, markkinointijohtaja, TrygVesta
Savo, Juho, maakuntajohtaja, Varsinais-Suomen liitto
Tuomisto, Esa, yhteiskuntasuhteiden päällikkö, Turun kaupunki
Turtiainen, Juhani, tutkimuspäällikkö, Pirkanmaan TE-keskus
Virta, Teppo, asiantuntija, Teknologiateollisuus ry
Wibom, Henri, toimitusjohtaja, Varsinais-Suomen yrittäjät

A. Alueiden kehitys

Miksi Tampereen seutu/Tampere menestyy paremmin kuin Turun seutu/Turku? Missä Tampereen seutu/Tampere on onnistunut paremmin kuin Turun seutu/Turku?

Mitkä ovat Tampereen seudun/Tampereen vahvuudet?

Mitkä ovat Tampereen seudun/Tampereen heikkoudet?

Mitkä ovat Turun seudun/Turun vahvuudet?

Mitkä ovat Turun seudun/Turun heikkoudet?

Miten luulette Turun seudun ja Tampereen seudun kehittyvän tulevaisuudessa? Jatkuuko nykyinen kehitys vai tuleeeko siihen muutoksia? Mitkä ovat mahdollisten muutosten syyt?

B. Kansallinen ja kansainvälinen kilpailukyky

Mihin tekijöihin Turun seudun/Turun kilpailukyky perustuu?

Miksi yritykset sijoittuvat Turkuun?

Mitkä olivat kolme tärkeintä tekijää yrityksenne sijoittumisessa Turun seudulle/Turkuun?

Mitkä muut tekijät vaikuttivat yrityksenne sijoittumiseen Turun seudulle/Turkuun?

Mitä muita sijaintivaihtoehtoja yrityksellänne oli ja miksi päädyitte juuri tälle paikkakunnalle/näille paikkakunnille?

Mihin Turun seudulla/Turussa kannattaisi panostaa, jotta alueen kilpailukyky säilyisi tai paranisi?

C. Yhteistyö

Onko alueenne eri toimijoiden välinen yhteistyö toimivaa? Miten eri toimijoiden välinen yhteistyö alueellanne konkretisoituu?

Voisiko alueen eri toimijoiden välistä yhteistyötä parantaa? Mitä yhteistyön parantamiseksi pitäisi mielestänne tehdä?

Onko menneisyydessä tehty mielestänne suuria virheitä?

D. Korkeakoulut, koulutus

Minkälainen merkitys korkeakouluilla on alueen kehitykselle? Onko Turun/Tampereen korkeakoulujen muodostama kokonaisuus vetovoimainen?

Voisiko korkeakouluja käyttää paremmin hyväksi seudun vetovoimaisuuden lisäämisessä?

Onko teillä toiveita siitä, miten Turun korkeakouluja voitaisiin tai tulisi kehittää?

E. Imago, maine

Millainen on mielestänne Turun seudun maine tai imago? Miksi?

Mitkä ovat Turun/Turun seudun imagotekijät? Mihin tekijöihin Turun imago tai maine pohjautuu?

Oletteko tyytyväinen Turun kaupungin imagoon tai maineeseen? Miksi?

Mitä parannettavaa Turun imagossa tai maineessa on? Miten Turulle saataisiin parempi maine tai imago?

Miksi Tampereella on niin hyvä maine? Mitä asioita Tampereella on tehty erilailla ja paremmin kuin Turussa?

F. Muuttoliike ja työvoima

Kuinka Turun seudulle/Turkuun saadaan nuoria houkuttelevia työpaikkoja?

Miksi Tampere/Tampereen seutu houkuttelee enemmän muuttajia kuin Turku/Turun seutu?

Turku ja Tampere kilpasilla

Väestönmuutokset, muutot, työpaikat

Helena Kaskinoro

Varsinais-Suomen ja Turun seutukunnan väestö- ja työpaikkakehitys on jäänyt jälkeensä Pirkanmaan ja Tampereen seutukunnan väestö- ja työpaikkakehityksestä. Suurimmat kehityserot ovat tapahtuneet vasta 2000-luvun aikana. Raportin tarkoituksena on selvittää näiden kehityserojen taustalla olevat tekijät sekä saada huomio kiinnittymään väestön ja työpaikkojen määrän kehityksen nykyiseen kulkuun. Varsinais-Suomen ja Turun seudun kehitystä verrataan Pirkanmaan sekä Tampereen seudun kehitykseen, ja näin löydetään tekijöitä, joiden avulla Turku ympäristöineen pääsisi mukaan positiivisen kehityksen kehään. Tulokset antavat ajankohtaista tietoa siitä, mitkä asiat Varsinais-Suomessa ja Turun seudulla vaativat erityistä kehittämistä sekä minkälaisissa asioissa on onnistuttu ja epäonnistuttu.

Aineistona käytetään valmiita tilastoaineistoja, seuduille muuttaneille lähetettyä kyselyä sekä asiantuntijoiden ja yritysten edustajien haastatteluja. Hanke Turku ja Tampere kilpasilla toteutettiin pääosin Varsinais-Suomen liiton myöntämän maakunnan kehittämISRahan turvin. Sen lisäksi hanketta rahoittivat Turun kaupunki, Turun Seudun Kehittämiskeskus ja Varsinais-Suomen liitto. Selvitys toteutettiin Siirtolaisuusinstituutissa.

Selvityksen tulokset osoittavat Turun ja Tampereen seutujen kehityksen olevan kulkemassa eri suuntiin. Alueiden vahvuuksien ja heikkouksien määrittämisen sekä vertailun lisäksi selvityksessä tuodaan esille toimenpide-ehdotuksia, joiden avulla Turun seutu pääsisi kehityksessään samaan vauhtiin kuin Tampereen seudulla on päästy.

Siirtolaisuusinstituutti
Migrationsinstitutet
Institute of Migration

**TURUN SEUDUN
KEHITTÄMISKESKUS**

Egentliga Finlands förbund

Varsinais

Regional Council of Southwest Finland

Suomen liitto

turku